

Бібліотека як центр неформальної освіти

Н.М. Тімова,
директор КЗК «ДОУНБ ім. Первоучителів
слов'янських Кирила і Мефодія»,
заслужений працівник культури України

Саме так називається Комплексна програма, за реалізацію якої Президія Української бібліотечної асоціації напередодні Всеукраїнського дня бібліотек присвоїла почесне звання «Бібліотека року–2013» Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія. Що ж стало підґрунтям для розробки і реалізації даної програми?

Загальновідомо, що на сьогоднішній день головний принцип діяльності освітніх систем і бібліотечних закладів розвинених країн – це залучення громадянина до навчання, яке триває постійно, незалежно від віку. Освіта більше не може обмежуватися кількома роками чи навіть десятиліттями на початку життя людини, оскільки безперервне оновлення інформації вимагає постійного самовдосконалення та навчання для досягнення життєвого успіху.

Гасло «Освіта – протягом усього життя» звучить актуально, сучасно, креативно. Цілком зрозуміло, що провідне місце в реалізації цього важливого пріоритету займають публічні бібліотеки, які уже тривалий час опікуються проблемами неформальної освіти. Адже жодна установа не має в своєму арсеналі поєднання таких чинників розвитку: наявність величезних обсягів інформації з усіх галузей знань (як на паперових, так і на електронних носіях), можливість проведення як масових заходів, так і індивідуальної роботи з кожним відвідувачем бібліотеки, комфортні читальні зали, готовність персоналу до інновацій.

Яка ж існує різниця між формальною і неформальною освітою?

Якщо коротко, то формальна освіта – це освіта, спрямована на одержання або зміну освітнього рівня та кваліфікації в навчальних закладах і установах освіти. Неформальна освіта – це здобуття знань, умінь і навичок для задоволення освітніх особистісних потреб, не регламентована місцем здобуття, терміном та формою навчання.

Сьогодні ми є свідками того, що формальна освіта втрачає свою монополію, оскільки не дає стовідсоткової гарантії інтеграції на ринку праці. Неформальна освіта є однією із сил, яка послаблює цю монополію, пропонуючи альтернативні форми навчання та новий зміст, котрі допомагають людям пристосуватися до постійних трансформацій суспільства.

Якщо формальна освіта створює «загальну базу», то неформальна швидше розвиває її, поглиблюючи компетентність у всіх сферах, які становлять інтерес для тих, хто навчається, або ж формує вміння та навички, що виходять поза межі цілей формальної освітньої системи.

Визначення неформальної освіти розробили експерти Ради Європи спільно з Єврокомісією. В межах проекту «Європейський Центр Знань Молоді» (European Youth Knowledge Centre) неформальну освіту розуміють як будь-яку організовану поза формальною освітою навчальну діяльність, яка доповнює формальну освіту, забезпечуючи засвоєння умінь і навичок, необхідних для соціально та економічно активного громадянина країни.

Саме таке завдання виконує програма «Бібліотека як центр неформальної освіти», яка складається з 11 надзвичайно цікавих проектів, спрямованих на підвищення рівня освіченості населення регіону та формування відповідних інформаційних потреб у користувачів, мотивації їх звернень за новими знаннями до нашої книгозбірні. Відділи бібліотеки реалізують спеціально розроблені проекти з навчальними програмами для різних груп користувачів. Так, наприклад, в межах проекту «Бібліотека – знання під рукою» за півтори години у спеціально обладнаних залах молодь (групи – не більше 15 чоловік) знайомиться з електронним каталогом, пошуком і замовленням документів у «Імідж-каталозі», веб-сайтом ДОУНБ та його сервісами, електронними базами даних, доступними у читальних залах бібліотеки. Проект стартував у 2012 р. За цей час проведено 65 тренінгів для 525 студентів-першокурсників. За результатами першого року роботи проведено анкетування студентів – учасників проекту. Вже втілене в життя їх побажання щодо проведення занять не тільки в обласній бібліотеці, а й безпосередньо в навчальних закладах та створення на сайті бібліотеки сторінки «Студенту на замітку» (<http://www.libr.dp.ua/site-libr/>).

Проект на допомогу викладачам та вчителям – «Інформаційні студії» ставить за мету вирішувати три задачі: навчати користуватись електронними послугами нашої бібліотеки, залучати нових користувачів бібліотечних е-сервісів, встановлювати партнерські стосунки з цією цільовою аудиторією. Для вчителів шкіл вибрано таку форму роботи, як шкільна педагогічна нарада. Педагогічні колективи міста проводять «вїзні» педради у стінах бібліотеки, під час яких надається інформаційна підтримка вчителям для вирішення конкретних питань, що розглядаються на нараді. Одночасно за допомогою анкетування з'ясовуються конкретні інформаційні потреби вчителів, уточнюються адреси їхньої електронної пошти для розсилок тематичних інформаційних списків. Проводяться тренінги з використання електронних ресурсів та послуг бі-

бліотеки. За навчальний рік (2012–2013) у стінах бібліотеки відбулося десять засідань педагогічних рад восьми шкіл, 346 вчителів пройшли тренінги в бібліотеці: «Електронні ресурси для вчителя», 68 із них стали абонентами індивідуальної інформації ДОУНБ, дванадцять – партнерами бібліотеки, які разом із бібліотекарями проводять заняття для своїх учнів у читальних залах бібліотеки.

Для викладачів ВНЗів проводяться виїзні інформаційні експрес-хвилини під час засідань кафедр або вчених рад. Стисла інформація про нові можливості бібліотеки розміщується на флаєрах, які роздаються викладачам. Пропонується підписатись на електронну розсилку бібліографічних списків про публікації нових статей, надходження книг, інших документів за конкретними темами.

Про позитивні результати цієї роботи говорить той факт, що на початку літа 2013 р., коли у першокурсників розпочалась практика, вісім викладачів із шести вузів за власною ініціативою організували її на базі ДОУНБ: 26 студентів під час літньої практики шукали у фондах ДОУНБ документи з історії краю, здійснювали переклади окремих сторінок сайту бібліотеки іноземними мовами, брали участь у літніх соціокультурних акціях бібліотеки, проводили патентний пошук.

«В майбутнє – разом з бібліотекою» – проект, розрахований на роботу зі школярами. Його мета – мотивація школярів до отримання знань за допомогою бібліотеки, головна задача – надати практичні навички користування бібліотекою. Розроблено низку інтерактивних ігор, занять, інтелектуально-пізнавальних зустрічей, в яких охоче беруть участь школярі (екскурсія-гра: «Я – бібліотекар»; конкурс «Знайди книжку в електронному каталозі»; «Що не знає Інтернет?», тренінги в роботі з енциклопедіями, словниками, рідкісними виданнями, фотосесія з улюбленими книгами і розповідями «Чому я люблю цю книгу» та інше).

Неабиякою популярністю у жителів мікрорайону, який обслуговує відділ абонементу (вул. Байкальська, 78) користується проект «Сімейний круїз». Діти і літні люди з великим задоволенням відвідують заняття і тренінги, які допомагають освоїти всі ключові напрямки інформаційних технологій (ІТ), які використовуються у повсякденному житті: від роботи з комп'ютером і основними програмами до персональної безпеки в Інтернеті. Графіка, відео, аудіо, Інтернет-спілкування, ігрові пристрої – ці та інші можливості ІТ реалізуються протягом дії проекту з 2012 р. Учасники проекту ініціювали організацію молодіжного клубу «Флешка», який діє як самостійний напрямок для всіх, хто захоплюється ІТ. А дорослі учасники організували своє об'єднання «Нам літа – не біда», це своєрідна школа навчання ІТ для людей похилого віку. До речі, допомагають проводити заняття для них члени клубу «Флешка». Так дія одного проекту стала джерелом натхнення для нових ідей.

«Інтерактивний краєзнавчий туризм» – проект для людей похилого віку. Його мета – навчити користуватись ресурсами Інтернет та електронними ресурсами і послугами бібліотеки через популяризацію краєзнавчого туризму. Для учасників проекту проводяться тематичні тренінги, майстер-класи, організуються екскурсійні тури

в історичний музей та вулицями міста, відбуваються перегляди відеофільмів про Дніпропетровщину. Підсумком цього інтерактивного навчання стало створення тематичної групи у соціальній мережі Інтернет у «Facebook» та «ВКонтакте» та розміщення там учасниками проекту матеріалів про наш рідний край.

На підтримку соціально активної частини громади і малозабезпечених громадян орієнтовано проект «Центр правової інформації», в межах якого надаються безкоштовні консультації юристів, відбувається навчання методиці пошуку юридичної інформації у мережі Інтернет та електронній базі даних «Законодавство».

Варто зазначити, що важливим аспектом програми є проведення щорічних регіональних акцій з популяризації читання та бібліотек. Так з 2011 р. на День міста наша бібліотека разом з Дніпропетровською бібліотечною асоціацією, засновником якої є ДОУНБ, ініціює проведення презентації-бенефісу «Бібліотеки Дніпропетровщини запрошують на побачення». До 95-річчя письменника-земляка О.Т. Гончара в 2013 р. проводилась регіональна кампанія «Дніпропетровщина читає Олесь Гончара», в 2014 р. – регіональний літературний фестиваль, присвячений 200-річчю Т.Г. Шевченка «От де, люде, наша слава, слава України».

Акції проводяться з метою розширення знань, привернення уваги громади до бібліотек, їх діяльності, до послуг, які вони надають, для демонстрації користі бібліотечної роботи для кожної людини, популяризації проектної діяльності бібліотек. Ці акції – великі інноваційні проекти, які поруч з іншими задачами, передбачають реалізацію навчальних програм для населення (тренінги зі створення буктрейлерів, практика з використання сервісів сайту ДОУНБ та інше).

Акцентуючи увагу на провідних проектах програми, неможливо в короткій статті розповісти про всі аспекти та можливості, які надає ця програма всім, хто прагне знань. Але досить зазначити, що багатоаспектність напрямків програми «Бібліотека як центр неформальної освіти» забезпечує право кожному безкоштовно задовольняти найвибагливіші наукові та інформаційні потреби, сприяє фаховому зростанню, є вагомим елементом системи навчання, самоосвіти, духовного і естетичного вдосконалення особистості. В результаті – бібліотека відкриває світ нових можливостей та перспектив, де кожен обирає і освоює ті знання, яких йому не вистачає для досягнення життєвого успіху.

(За матеріалами міжвідомчої науково-практичної конференції «Бібліотека XXI століття: сучасні аспекти та трансформаційні процеси в умовах побудови інформаційного суспільства»)

Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія: традиції трьох століть

Н.М. Тімова,
директор КЗК «ДОУНБ ім. Первоучителів
слов'янських Кирила і Мефодія»,
заслужений працівник культури України

Нескінченні ряди книжкових полиць містять у собі безліч граней розвитку цивілізації: непримиренну боротьбу ідей допитливого наукового пошуку, насолоду від зустрічі з прекрасним, отримання нових знань, цікаве дозвілля. Усе життя всесвіту зосереджене в багатогранному кристалі, іменованому Бібліотекою. Як свідчить історія, коли щось зримає і залишається на згадку про людей, які раніше жили у будь-якому місті, – так це вулиці, будинки, ландшафти, дерева і книги... І варто усвідомлювати, що бібліотека – це не будинок, не кількість книг і журналів на полицях, це навіть не самі бібліотекарі. Це – дух і атмосфера, це – місце, насичене особливою енергією. Ця енергія хвилює думку і уяву. Це – невидимий для ока конгломерат духовної матерії, яка передається від людини до людини. Нехай навіть цих людей розділяють тисячі кілометрів відстаней і сторіччя часу.

Саме сторіччя часу є своєрідним роздільником за періодами розвитку для нашої обласної універсальної наукової бібліотеки – заснована в XIX сторіччі вона виконувала свою духовно-просвітницьку місію в XX столітті та продовжує її виконувати в XXI столітті.

А починалося все так:

У першій половині XIX століття посилюється розпад феодално-кріпосницьких відносин, силу набирають капіталістичні ідеї. Зростання рівня освіти, друку і книжкової торгівлі створюють необхідні передумови для подальшого розвитку бібліотечної справи. Поширення грамотності сприяло збільшенню числа читачів із числа купців, міщан, різночинців. Друковані видання були надзвичайно дорогі. Гостро відчувалася необхідність відкриття публічних бібліотек. Царський уряд, зацікавлений в розвитку продуктивних сил, вживає заходів до їх відкриття.

Яскравою і незабутньою сторінкою історії культури нашого краю стало відкриття в Катеринославі **9 (22) травня 1834 р.** в будинку Дворянських зборів громад-

ської публічної бібліотеки – першої установи культури краю. Поштоvhом до її відкриття став циркуляр МВС Росії «О заведених в губерниях публичных библиотек для чтения», розісланий у 1830 р. в усі губернії. На день відкриття у фонді бібліотеки налічувалося близько 200 книг і газет. Існувала бібліотека на кошти передплатників, які оплачували також всі види бібліотечних послуг: користування читальним залом, видачу книг додому.

1839 р. приніс тяжкі втрати: в будинку Дворянських зборів сталася пожежа, фонд бібліотеки згорів, і лише 8 травня 1843 р., бібліотека відновила свою роботу (Екатеринославские губернские ведомости, 1843, № 19).

Наляканий буржуазними революціями 1848 р. в Західній Європі, уряд посилив утиски друку, науки і культури. Жертвою жандармських пересторог стала і Катеринославська публічна бібліотека. За багатьма читачами був встановлений нагляд. У 1851 р., за розпорядженням губернатора, вона була закрита. Так Катеринославську публічну бібліотеку спіткала сумна доля більшості бібліотек Російської Імперії, які закрилися в очікуванні кращих часів.

Невідомо, якби ще довго губерньська бібліотека перебувала у такому стані, коли б не прогресивні представники місцевої інтелігенції, члени «Товариства самовдосконалення»: М.П. Баллін, В.М. Єлагін, М.М. Стопановський та інші, котрі підняли питання про необхідність відновлення в Катеринославі публічної бібліотеки і навіть провели збір коштів. Однак після виходу в світ викривального роману В. Єлагіна «Відкупна справа» товариство зазнало гонінь і розпалось, а бібліотека опинилася під контролем губерньського начальства. Спроби місцевої інтелігенції відродити бібліотеку не мали успіху, і вона протягом майже 20 років існувала при книжковому магазині В.П. Ульмана, який був її єдиним бібліотекарем. Книги він видавав за плату і під заставу, аби вони не лежали мертвим вантажем у підвалі, а потрапляли до читачів.

У дні підготовки до 100-річного ювілею Катеринослава питання про колекцію книг губерньської бібліотеки знову привернуло увагу громадськості. Ульман через секретаря М.М. Владимірова передав книжкову колекцію міській Думі. Тепер вже не поодинці, а вся катеринославська громадськість усвідомила необхідність відкриття публічної бібліотеки. На користь бібліотеки були зібрані значні пожертвування грішми і книгами. Відгукнулись і «п'ікквіки»: М.П. Баллін поділився своїми спогадами про бібліотеку, подарував бібліотеці книги. Донька В.М. Єлагіна, пам'ятаючи про участь батька в долі Катеринославської публічної бібліотеки, звернулася до міської управи з побажанням, щоб кошти від видання його творів «надійшли на користь публічній бібліотеці», відновлюваній Катеринославською міською управою.

Інтелігенція міста в ці передсвяткові місяці започаткувала періодичне видання «Екатеринославский юбилейный листок», кошти від якого були зібрані і урочисто передані бібліотеці.

Відкриття відродженої бібліотеки відбулося в листопаді 1889 р.: вона одержала офіційний статус міської громадської бібліотеки, який ствердив її роль і призначення

як головного книгосховища літератури про край, відновив колегіальність управління бібліотекою, визначив права і обов'язки бібліотекарів як службовців державної установи. Згідно зі Статутом справами бібліотеки керувала Рада, склад якої затверджувався на засіданні міської Думи. Першим головою Ради бібліотеки був Г. Залюбовський, а бібліотекарями – А.С. Акінфієва, В.С. Ващинська. З початку заснування бібліотеки користування нею було платним: перегляд літератури в читальному залі – безкоштовний, видача літератури додому – за платним абонементом. Причому плата за абонемент для різних верств населення – диференційована. Серед документальних знахідок з історії бібліотеки – щорічні звіти губернатора міністрові внутрішніх справ, де систематично відображався стан публічної бібліотеки. Завдяки звітам збереглися імена бібліотекарів за ці роки: відомо, що в 1901–1908 рр. завідувала бібліотекою С.В. Єгорова, талановитий педагог і просвітител, її помічниці – Є.І. Пчолкіна, У.І. Дикарева (в 1908 р. стала завідуючою бібліотекою), А.П. Мордовська, М.К. Рубаниста, К.С. Голубовська.

Початок ХХ століття був спиятливим для бібліотеки. В 1902 р. бібліотеці було передано приміщення, яке будувалось для комерційного банку (вул. Московська, 3). Таким чином, бібліотека вперше в своїй історії отримала власне приміщення. В 1905 р. радикально настроєна Рада бібліотеки дала розпорядження пустити в обіг усі книги, які були вилучені з фонду за розпорядженням цензури. В 1908 р. при бібліотеці відкривається безплатна читальня, що надало можливість малозабезпеченим жителям Катеринослава користуватись усім фондом бібліотеки.

Напередодні жовтневих подій 1917 р. Катеринославська публічна бібліотека входить до числа найбільших бібліотек держави. Вона була восьмою за кількістю фонду, третьою – за числом відвідувань і четвертою – за кількістю книговидач. В 1922 р. бібліотека стала називатись іменем Жовтневої революції. В перші роки після встановлення Радянської влади швидко зростав фонд бібліотеки, який поновлювався націоналізованими книжковими багатствами, до того ж бібліотека почала отримувати всеукраїнський обов'язковий примірник видань друку. Гострою стала проблема розширення площ.

В 1925 р. бібліотека отримала нове приміщення, яке розташовувалося на розі вул. Держинського і пр. К. Маркса, що, звичайно, мало позитивний вплив на якість обслуговування читачів. Значну роль у становленні бібліотеки як культурно-просвітницької установи відіграли директор бібліотеки В.А. Дикарев, заступники директора Стебельський і Прокоф'єва. У зв'язку з ліквідацією на початку 30-х років округів і утворенням областей, в 1934 р. Дніпропетровська центральна міська бібліотека стає обласною. Це значно збільшило обсяг організаційно-методичної роботи. В підпорядкуванні бібліотеки опинилась мережа бібліотек 60-ти районів області. В 30-ті роки до бібліотеки приходять працювати Олена Іванівна Панькова, Лариса Михайлівна Туманова, які назавжди пов'язали свою долю з бібліотекою і були її директорами в найтрагічніший період нашої історії, в роки війни – 1941–1943 рр. і 1943–1945 рр. В 1942 р. в приміщення бібліотеки влучила бомба, воно було повністю зруйноване, і в результаті

пожежі загинуло понад 650 тисяч книг і близько 300 підшивок періодичних видань. Таким чином, весь фонд обласної бібліотеки був втрачений.

Зразу ж після визволення Дніпропетровська бібліотечні працівники провели величезну роботу з його відновлення. За короткий строк було зібрано десь близько десяти тисяч книг, газет і журналів та впорядковано виділене приміщення по вул. Ворошилова, 9. 7 листопада 1943 р. бібліотека відкрила двері для читачів. Значна кількість літератури була отримана із Держфонду та його філіалу в Іркутську. Вже на 1 січня 1945 р. книжковий фонд бібліотеки становив 30 895 примірників. Бібліотека відроджувалась. Однак довоєнний фонд було втрачено назавжди. Не повернулися до бібліотеки її співробітники, які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни – Матух, Хуторний, Магидін. Наприкінці 50-х років фонд налічував близько 400 000 примірників, що вимагало додаткових площ для його розміщення.

У 1958 р. бібліотека переїжджає до нового приміщення по вул. Ю. Савченка, 10 (тоді Кооперативна). Приблизно в ці роки в бібліотеку приходять нове покоління бібліотекарів: О. Резіна, О. Рибіна, Г. Олешковська, трохи пізніше Л. Гурай, Н. Рябова, Л. Горпиняк.

З 1954 по 1964 р. бібліотеку очолював Олександр Георгійович Чекушин. З 1964 по 1974 р. директором бібліотеки був Микола Андрійович Билбас. Період 60–70 років відзначився значною активізацією діяльності бібліотеки. В цей час (в 1959 та 1974 рр.) були прийняті постанови щодо стану та заходів поліпшення бібліотечної справи в країні, які поставили перед обласними бібліотеками нові відповідальні завдання. Протягом 1959–1974 рр. повністю завершується формування структури типової обласної бібліотеки, затвердженої новим Статутом. Відкриваються нові структурні підрозділи: патентно-технічний відділ, відділ обслуговування фахівців сільського господарства, обмінно-резервний фонд. Книжкові фонди в 1963 р. досягають свого довоєнного рівня, змінюються не тільки кількісно, але й якісно. В цей час були розроблені наукові принципи комплектування фондів, розширився репертуар книжкових і періодичних видань. Закінчився процес створення оптимальної структури фондів, формування єдиного довідково-бібліографічного апарату бібліотеки.

У 1974 р. бібліотеку очолила Зінаїда Миколаївна Рижкова, яка за 20 років перебування на цій відповідальній посаді (до 1994 року) зробила все від неї залежне, щоб підняти роботу бібліотеки на найвищий рівень. Численні нагороди і відзнаки бібліотеці від Верховної Ради, Міністерства культури, місцевих органів влади – яскраве підтвердження цьому. Зразу ж після свого призначення Зінаїда Миколаївна звернулася з клопотанням про збільшення штату бібліотеки, яке було погоджене, і в подальшому штат бібліотеки майже щорічно поповнювався молодими фахівцями, випускниками бібліотечних факультетів інститутів культури України. В 1975–1981 рр. наша бібліотека щорічно посідала призові місця у Республіканському соціалістичному змаганні, за зразкову роботу з обслуговування читачів досвід бібліотеки неодноразово представлявся на Виставці досягнень народного господарства СРСР у Москві та Києві. В ці ж

роки бібліотека як головний науково-методичний центр очолила і завершила роботу з централізації бібліотек області. У 1984 р. за багаторічну плідну працю і у зв'язку із 150-річчям від дня заснування ДОУНБ була нагороджена Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР, кращі бібліотекарі отримали грамоти і подяки Міністерства культури СРСР і України, директору бібліотеки З.М. Рижковій було присвоєно звання заслуженого працівника культури України.

В останній чверті ХХ століття за ініціативи адміністрації та відповідно до веління часу в бібліотеці відкриваються нові підрозділи: в 1978 р. – відділ літератури з питань мистецтва, сектор краєзнавчої бібліографії, в 1984 р. – відділ механізації та автоматизації бібліотечних процесів, в 1989 р. – краєзнавчий відділ, в 1991 – сектор рідкісної книги, в 1993 – відділ періодики, в 1995 – сектор комп'ютеризації (який з 2000 р. став відділом).

У 90-ті роки позиції обласної універсальної наукової бібліотеки як провідного просвітницького, інформаційного та науково-культурного центру, одного з найбільших державних сховищ творів друку східної частини України значно зміцнилися. Сприяли цьому такі фактори:

- демократизація бібліотечної справи та створення системи законодавчих актів з її державного врегулювання;
- фінансова підтримка органів місцевої влади у справі формування головного інформаційного ресурсу, зосередженого в ДОУНБ;
- активний пошук і знаходження бібліотекою позабюджетних джерел фінансування, направлених на розбудову бібліотеки (гранти міжнародних фондів, спонсорські внески і благодійні дарунки).

Останнє десятиріччя ХХ століття стало початком кардинальних змін в бібліотеці, в основі яких було – впровадження в практику роботи бібліотеки нових інформаційних технологій. В 1992 р. була розроблена перша Програма комп'ютеризації бібліотеки, в 1993 р. почав створюватись електронний каталог на нові книжкові надходження. В 1995 р. бібліотека отримала перший грант від МФВ за проект, підготовлений бібліотекою, «Автоматизована база даних ОУНБ як базовий інформаційно-комунікативний ресурс регіону». В 1996 р. в результаті участі в проекті Євразії були отримані грантові кошти на відкриття Інтернет-класу, який пізніше (в 1999 р.) був розширений і став самостійним структурним підрозділом – Інтернет-центром. В 1998 і 1999 рр. за проекти з автоматизації бібліотечних процесів у відділах бібліотеки були отримані гранти на загальну суму 24 тис. доларів США. Враховуючи умову проектів щодо співфінансування така ж сума (тільки в гривнях) була отримана з обласного бюджету. Варто відзначити, що в результаті копійкої роботи адміністрації та авторів проектів (Лідії Захарівни Горпиняк, Олександра Володимировича Абраїмова, Михайла Антоновича Матвійчука, Ганни Яківни Крупій) в останні роки ХХ сторіччя бібліотека заклала міцний фундамент для подальшого запровадження в практику роботи бібліотеки нових інформаційних технологій.

– всі приміщення за допомогою прокладених оптоволоконних ліній були об'єднані в корпоративну комп'ютерну мережу;

- введено в експлуатацію нову систему автоматизації бібліотек ІРБІС;
- в мережі Інтернет відкрито сайт бібліотеки: www.libr.dp.ua

Таким чином, за порівняно короткий період наша бібліотека пройшла еволюцію від моделі радянської бібліотеки – в переважній більшості уніфікованої і зорієнтованої на один еталон – до сучасної бібліотеки, зорієнтованої, в першу чергу, на читача, інтереси свого регіону, його жителів.

XXI століття, в яке бібліотека ввійшла оновленою і сучасною, поставило перед адміністрацією та колективом бібліотеки завдання – не зупинятись, а ще більше прискорити темпи свого розвитку, а саме:

- була продовжена робота з підготовки нових проектів:

Результат – отримано гранти: 2001 р. «Інтернет для публічних бібліотек»; 2003 р. – «Створення регіональних порталів та інформаційних центрів на базі ОУНБ»; 2004 р. – «Інформаційний центр Вікно в Америку»; 2005 р. – «Центр Європейської інформації»; 2010 р. – «Регіональний тренінговий центр», «Зоряне місто», «Центр слов'янської культури»;

– активізувалось впровадження в практику роботи нових інформаційних технологій;

Результат – у бібліотеці автоматизовані основні технологічні процеси, пов'язані з комплектуванням, обробкою видань та інформаційним обслуговуванням читачів. Функціонують системи автоматизованого замовлення і автоматизованої книговидачі, індивідуальної розсилки інформації та формування статистичних даних бібліотеки.

Створений електронний Імідж-каталог на весь фонд бібліотеки, доступний не тільки із внутрішньої мережі, але й із сайту бібліотеки – докладніше у виступі Г.Я. Крупій.

- розширились кордони і форми популяризації унікального фонду бібліотеки;

Результат – бібліотека з розгорнутими переглядами літератури стала активним учасником великомасштабних заходів, які проводились обласною владою на загальнодержавному та обласному рівнях: під час проведення Творчих звітів у Києві в Палаці «Україна», в Національному експо-центрі в межах програми «Барвіста Україна», під час обласних конференцій. За культурно-просвітницьку роботу в межах власної програми «Бібліотека як центр неформальної освіти» колектив бібліотеки отримав диплом і звання «Бібліотека року–2013».

- було проведено великий обсяг робіт щодо функціонально-структурних змін;

Результат – об'єднані патентно-технічний відділ і відділ обслуговування фахівців сільського господарства, створені нові структурні підрозділи: Центр художньої літератури та відділ соціокультурних проектів і зовнішніх зв'язків. Розформовано Інтернет-центр, адже доступ до Інтернету здійснюється з кожного комп'ютера усіх відділів. Сектор обліку читачів теж зазнав змін, оскільки обслуговування здійснюється

ся зараз у трьох приміщеннях, і єдиного центру запису в силу об'єктивних умов не може бути. Користувач отримує читацький квиток у тому відділі, куди він прийшов. Трансформовано також і відділ МБА.

– зміцнилися позиції бібліотеки в повнішому комплектуванні фонду як головного інформаційного ресурсу регіону;

Результат – з 2000 р. бібліотека почала отримувати значні суми на комплектування фонду відповідно до «Програми розвитку культури Дніпропетровської області» (за винятком останніх двох років) та державних програм щодо української книги.

– розширилось коло міжнародних зв'язків і міжнародного книгообміну;

Результат – за сприяння міжнародних фондів і встановлених міжнародних контактів у бібліотеці були відкриті: 2000 р. – Канадсько-Український бібліотечний Центр; 2004 р. – центр «Вікно в Америку» та інші,

в 2000 р. – відбулась зустріч із послом Великої Британії Рональдом Смітом,

в 2002 р. за участі Генерального консула Великої Британії Дональда Макларена був проведений інформаційний ярмарок «Сучасна Британія»,

протягом 2004–2010 рр. були здійснені закордонні відрядження для вивчення досвіду бібліотек Фінляндії, США, Іспанії, Німеччини, Франції, Австрії, Польщі, продовжується міжнародний книгообмін із бібліотеками США, Японії, Канади, Німеччини, Білорусі та Росії.

– запроваджено інновації в структурних підрозділах бібліотеки та бібліотеках області;

Результат – оновлюються, модифікуються традиційні форми бібліотечного обслуговування та запозичуються форми, які раніше не використовувались, здійснюються пошук і обґрунтування нових інноваційних, нетрадиційних форм бібліотечного обслуговування, запозичених в інших бібліотеках, народжених думкою, особистим баченням. Новизна – у формах, назвах, діалозі бібліотекаря з користувачем і користувачів поміж собою у наявності елементів театралізації, ігрових моментів, своєрідній атрибутиці та широкому використанні сучасних технічних засобів (створення мультимедійних презентацій, буктрейлерів тощо).

Обласна наукова бібліотека продовжує реалізовувати на практиці свою провідну роль організатора бібліотечного середовища регіону. 2004 р. – двічі ювілейний для нашої книгозбірні, 80 років тому, в 1934 р., на нашу бібліотеку було покладено почесну і відповідальну місію – бути головним методичним центром для бібліотек нашого регіону.

З метою подальшого вдосконалення та активізації методичної, аналітичної діяльності обласна бібліотека постійно працює над новими власними розробками, моделями форм і методів підвищення професійної компетентності (про що йтиме мова в окремому виступі).

Формування та функціонування інформаційного ринку такого великого індустріального міста як Дніпропетровськ має великий вплив на роботу бібліотеки, ви-

магає час від часу переглядати свої пріоритети, коригувати інформаційні функції. У ринкових умовах вони пов'язані з переорієнтацією бібліотеки на обслуговування не читача взагалі, а на задоволення попиту конкретного відвідувача або конкретної групи читачів. Робота бібліотеки передбачає врахування таких питань:

- визначення та доведення на практиці особливих конкурентоздатних переваг саме нашої бібліотеки;
- виявлення, систематичне вивчення та аналіз основних груп користувачів;
- дослідження ринку інформаційних послуг в регіоні, застосування маркетингу;
- постійне оновлення, вдосконалення та підвищення якості інформаційно-бібліотечних послуг;
- систематичний моніторинг, оцінка та оптимізація всіх видів діяльності бібліотеки.

Протягом свого 180-річного існування наша бібліотека з невеличкої публічної книгозбірні з обсягом фондів у 200 книжок винятково російською мовою і штатом службовців, який складався з двох осіб, подолавши велетенський шлях, стала провідною бібліотечною установою регіону з обсягом фондів понад 3 млн. примірників видань універсального змісту, до послуг якої щороку звертається близько 46 тис. читачів. Достатньо перелічити лише окремі частини фонду, щоб зрозуміти, який могутній інтелектуальний потенціал зосереджено в головній книжковій скарбниці краю:

– рідкісні видання XVII–XVIII ст. Це книги петровської епохи, прижиттєві видання М. Ломоносова, М. Карамзіна, О. Сумарокова, В. Рубана, перше видання найпершого російського географічного словника Ф. Полуніна (1773 р.), перше видання історичного словника Нехачіна (1793 р.), українські стародруки Харківського університету та Києво-Печерської Лаври.

До послуг читачів:

- краєзнавчі видання, серед яких прижиттєві праці Д. Яворницького, Я. Новицького, документальні збірники часів Катеринослава кінця XIX – початку XX століття;
- унікальні видання з мистецтва, альбоми, листівки, грамплатівки, ноти, аудіовізуальні матеріали задовольняють потреби найвибагливіших читачів, мистецтвознавців, науковців і читачів широкого загалу;
- іноземна література 85-ма мовами світу представлена широким спектром різноманітних видань: книги, буклети, періодичні видання різних країн;
- періодичні видання за останні 70 років зберігаються у фондах довічно, без дозволу на списання;
- патентно-технічна документація (з 1924 р. – на мікроносіях, з 1957 – на паперових носіях, з 1997 – на CD-ROM) – базовий фонд для науковців, підприємців, раціоналізаторів;
- найповніший в області фонд Україніки, діаспорної літератури постійно поповнюється шляхом міжнародного книгообміну, благодійних дарунків.

Історію та розвиток кожної установи, організації варто розглядати крізь призму людського фактору, адже саме люди вкладають своє вміння, інтелект, творчі здібності в справу, яка дозволяє їм реалізувати себе як особистість. Нині бібліотеки є тією потужною інституцією, яка впливає на свідомість громадян через власні ресурси та професіоналізм бібліотечного персоналу.

У нашій книгозбірні працює 101 бібліотечний працівник, 80 відсотків з них мають вищу та вищу бібліотечну освіту. Сьогодні професія бібліотекаря набуває нової якості. Бібліотекар не тільки зберігач документального культурного надбання, зосередженого у фондах бібліотеки, знавець книги, вихователь культури читання, а ще й аналітик, котрий вміє вести інформаційний пошук, оцінювати якість інформаційних ресурсів, навігатор і посередник у системі комунікацій, і традиційно – відданий справі подвижник, професіонал, надійний і безкорисливий порадник користувача.

Колектив нашої бібліотеки складається саме з таких людей.

Більш ніж піввіку працюють у бібліотеці наші шановні колеги-ветерани – Л.З. Горпиняк, Л.Г. Гурай, В.П. Филиппович. Безцінний трудовий внесок у розвиток бібліотеки внесли ветерани бібліотеки Т.О. Абраїмова, І.М. Браславська, Г.М. Коротоножкіна, Н.Г. Литвиненко, Т.А. Козак, Т.В. Неділько, Н.М. Бірюк, О.С. Гайдук, І.С. Голуб, Н.Г. Тарянік.

Флагманів бібліотечної справи можна називати і називати, тому що майже кожен, хто працює в бібліотеці, – це людина, закохана в свою справу і безмежно їй віддана. Тож, коли мені говорять, що Дніпропетровська ОУНБ – багата бібліотека, то я відповідаю: «Так, багата, і, в першу чергу, людьми, які в ній працюють».

Для обласної універсальної наукової бібліотеки, як і для всіх бібліотек, дуже важливо бачити перспективу своєї справи. Це додає моральних сил, розкриває сенс творчої і повсякденної праці, допомагає зрозуміти суспільну вагу власної діяльності. Зберігаючи в своїй професійній діяльності традиції трьох століть і використовуючи в практиці своєї роботи нові інформаційні технології, запроваджуючи інновації, колектив бібліотеки прагне, щоб бібліотека була багатогранною, створювала для читачів максимально комфортне середовище і була відкритою та затишною домівкою для всіх тих, кому потрібна книга.

(За матеріалами міжвідомчої науково-практичної конференції «Бібліотека XXI століття: сучасні аспекти та трансформаційні процеси в умовах побудови інформаційного суспільства»)

Электронные ресурсы и информационно-библиотечные сервисы ДООУНБ: используемые технологии и тенденции развития

А.Я. Крупий,
заместитель директора КУК «ДОУНБ
им. Первоучителей славянских Кирилла и Мефодия»
по вопросам автоматизации библиотечных процессов

*Успех – это идея плюс воплощённый выбор.
Оглянись вокруг: все, что ты видишь,
к чему можешь прикоснуться руками,
когда-то было лишь невидимой идеей,
пока некто не воплотил её в жизнь*

Ричард Бах «Мост через вечность»

Важнейшим фактором развития общества в современном мире становится информация. Библиотеки в настоящее время выступают как проводники информации, независимо от её носителя – традиционного бумажного или электронного.

Создание собственных электронных информационных ресурсов, таких как электронные каталоги, полнотекстовые библиотеки, сайты, блоги, страницы в соцсетях, предоставление электронных услуг населению, являются на сегодня самыми распространёнными информационно-коммуникационными технологиями, используемыми в повседневной практике библиотек.

Днепропетровская областная библиотека в своих электронных базах имеет на сегодняшний день 1 млн. 700 тыс. записей, включающих 870 тыс. описаний на весь книжный фонд библиотеки, 703 тыс. записей аналитической росписи периодических изданий, 190 тыс. записей новых поступлений и около 10 тыс. записей содержат скан-копии книжных обложек, аннотаций и содержания. Кроме того, для поиска и заказа доступны еще 1 млн. 600 тыс. записей аналитической росписи периодических изданий, полученных из корпораций. Электронные копии статей этих источников можно получить в рамках проектов по электронной доставке документов (ЭДД), что значительно расширяет возможности библиотеки в информационном обеспечении читателей.

По статистике посещаемости страниц сайта, поиск по каталогу стоит на первом месте. За год эта цифра составляет около 2 млн. запросов. В 2013 г. Днепропетровская областная универсальная библиотека стала победителем всеукраинского конкурса электронных каталогов на сайтах библиотек Украины, организованного Украинской библиотечной ассоциацией. Контроль качества и редактирование записей каталога – это важная составляющая работы библиотеки.

По статистике посещаемости страниц сайта – поиск по каталогу стоит на первом месте. За год эта цифра составляет около 2 млн. запросов. В 2013 г. Днепропетровская областная универсальная библиотека стала победителем всеукраинского конкурса электронных каталогов на сайтах библиотек Украины, организованного Украинской библиотечной ассоциацией. Контроль качества и редактирование записей каталога – это важная составляющая работы библиотеки.

Компьютерный парк библиотеки как техническая основа стоящих перед нами задач постоянно модернизируется и расширяется. Корпоративная сеть библиотеки насчитывает на сегодня 180 компьютеров.

Система автоматизации библиотек ИРБИС, используемая в нашей библиотеке, регулярно обновляется, что позволяет применять самые передовые технологии в области автоматизации библиотечных процессов.

Так, например, для создания электронного каталога на все книжные издания библиотеки понадобилось всего три года, т. к. нами была использована инновационная технология, базирующаяся на скоростном сканировании и распознавании образов карточек генерального каталога. Она была выполнена с помощью модуля «Имидж-каталог» системы автоматизации библиотек ИРБИС. В системе реализованы и другие функции, которые применяются для совершенствования услуг, предоставляемых пользователям.

Использование модуля Web-ИРБИС не просто обеспечивает доступ к базам данных библиотеки через Интернет с многоаспектной системой поиска, но также дает возможность осуществлять запись виртуального читателя в библиотеку, формировать электронный заказ литературы, готовить библиографические списки. Сегодня эти сервисы становятся очень популярными.

Стоит также учитывать, что в связи с возросшими объемами информации и желанием пользователей найти необходимую информацию в кратчайшие сроки, требования к качеству обслуживания постоянно возрастают. При таких условиях перспективным направлением становится тесная кооперация в различных сферах библиотечной деятельности: обмен опытом, создание и предоставление электронных ресурсов, кооперация в области информационного взаимодействия.

Внутренний формат системы ИРБИС и встроенные функции экспорта и импорта позволяют обеспечить обмен данными в рамках проектов корпоративной каталогизации, значительно ускоряя процесс создания записей ЭК. Примером такого взаимодействия является участие Днепропетровской областной универсальной научной библиотеки в нескольких корпорациях. Это проекты «Межрегиональная аналитическая роспись статей» (МАРС), «Приднепровский корпоративный каталог» (ПКК), сводная краеведческая база «Днепропетровщина», а также Ирбис-корпорация. Работа в корпоративных библиотечных системах ставит перед библиотекарями ряд задач, требующих высокого профессионализма и творческого мышления. Но, несмотря на все сложности, которые неизбежно присутствуют в реализации данных проектов, отдача корпоративной работы очень высока, поэтому эти технологии мы ставим как приоритетные и за которыми будущее.

К новинкам сервисных функций системы автоматизации библиотек ИРБИС, которые появились и используются в нашей библиотеке, относится подсистема Избирательного Распространения Информации (ИРИ). С помощью этой системы ведутся постоянные запросы пользователей, так называемые профили ИРИ. На их основе с определенной периодичностью выполняются пакетные поиски в новых поступлениях баз данных ЭК с рассылкой результатов по электронной почте.

Информационные технологии меняют сам способ пользования библиотекой. Наряду с традиционными формами обслуживания читателей в библиотеке реализована система автоматизированного заказа и автоматизированной книговыдачи с использованием штрихкодов на экземплярах изданий и читательских билетах. С 1 января 2013 г. в библиотеке осуществлен переход к новой форме регистрации читателей с применением пластиковых читательских билетов и электронных формуляров. Фотографирование читателей выполняется в отделах обслуживания с помощью веб-камер и сразу выполняется их привязка к БД читателей системы «ИРБИС». Эта технология завершает полный цикл автоматизации библиотечных процессов.

Какие преимущества она дает?

– Использование системы штрихкодирования обеспечивает наличие оперативной, обновляющейся в режиме реального времени информации о свободных экземплярах, о выданной литературе и читателях, помогает при проверке фонда, контролирует сроки пользования литературой.

– Технология автоматизированного заказа освобождает специалистов библиотеки, читателей от всех наиболее трудоемких ручных операций при подготовке заказов и позволяет осуществить заказ не только из локальной сети библиотеки, но и удаленно через Интернет.

– Автоматизированная книговыдача дает реальную возможность управления процессом обслуживания, позволяя упорядочить все технологические процессы в библиотеке – от учета книг в ЭК до получения статистических данных: о читателях, посещаемости, книговыдаче в различных разрезах.

Как видим, автоматизированная система обслуживания выводит на качественно новый уровень работу специалистов и позволяет создать читателям эффективный и комфортный сервис в поиске и получении изданий из фондов библиотеки.

Всего в нашей библиотеке для читателей организовано 60 автоматизированных рабочих мест, все они обеспечены подключением к электронному каталогу и бесплатным доступом в Интернет. Стоит отметить, что эти услуги на сегодня – одни из наиболее востребованных в библиотеке.

Сочетание современных технологий с широким разнообразием информационных ресурсов, доступны в «Электронном читальном зале» и специализированных центрах, таких как Тренинговый центр, центр «Окно в Америку», Центр Европейской информации, Коворкинг-офис. Автоматизированные рабочие места, бесплатные Wi-Fi зоны, специализированные БД, электронная библиотека диссертаций РГБ (Российской государственной библиотеки), информационно-поисковая система «Законодательство», полнотекстовые электронные ресурсы библиотеки, а также обучающие компьютерные курсы – далеко не полный перечень услуг, предоставляемых пользователям.

Использование электронных ресурсов стало повседневной практикой библиотеки. Парадигма информационного обслуживания, базирующегося только на основе бумажных носителей, уже устарела, и ей на смену приходит другая – основанная на электронном представлении самой разнообразной информации, доступной через Интернет, независимо от времени и местонахождения пользователя. Поэтому создание информации в электронном виде, совершенствование средств ее хранения и передачи – это вопросы, которые становятся все более актуальными для библиотеки.

С 2012 г. Днепропетровская областная универсальная научная библиотека приступила к формированию полнотекстовой электронной библиотеки «Днепропетровщина».

Организация цифрового контента – сложный многоступенчатый процесс, в котором участвуют многие библиотечные подразделения.

Идеология создания электронной библиотеки включает следующие ключевые позиции:

- оцифровка документов библиотечного фонда, отнесенных к общественному достоянию по принципу тематических коллекций;
- предоставление электронных документов в открытом доступе в составе электронной библиотеки ДОНУБ;
- участие в различных корпоративных проектах и программах, направленных на создание и распространение электронных ресурсов;
- создание электронных копий в соответствии с международными подходами по формированию цифрового контента.

В структуре библиотеки для выполнения этих задач был создан сектор по оцифровке. Основная деятельность его делится на следующие этапы:

- сканирование физических изданий;
- корректировка и создание качественных копий физических документов в графических форматах;
- конвертация документов в формат pdf;
- систематизация и публикация.

Как видим, перевод информации в цифровую форму – сложный и дорогостоящий технологический процесс. Поэтому участие в совместных проектах по оцифровке является одним из важных направлений работы библиотеки.

Днепропетровская областная универсальная научная библиотека одна из первых подключилась к участию в реализации проекта по созданию электронной библиотеки «Культура Украины», координатором которого является Национальная парламентская библиотека Украины. Нами ведется отбор, сканирование и каталогизация цифровых ресурсов Днепропетровского региона, не ограниченных авторскими правами. На сегодня в электронной библиотеке «Культура Украины» от нашей библиотеки представлено около 300 источников.

Еще один проект по обмену краеведческими электронными ресурсами из библиотечных фондов ведется совместно с Президентской библиотекой им. Б.Н. Ельцина. Фонды библиотеки им. Б.Н. Ельцина очень богаты: среди ее электронных ресурсов много материалов, связанных с историей Екатеринослава-Днепропетровска. На сегодня нами получено из Санкт-Петербурга более 44 тыс. сканов краеведческих материалов. Ознакомиться с создаваемыми ресурсами можно на странице нашего сайта «Электронная библиотека Днепропетровщина» <http://www.libr.dp.ua/fullkr/index.phtml>

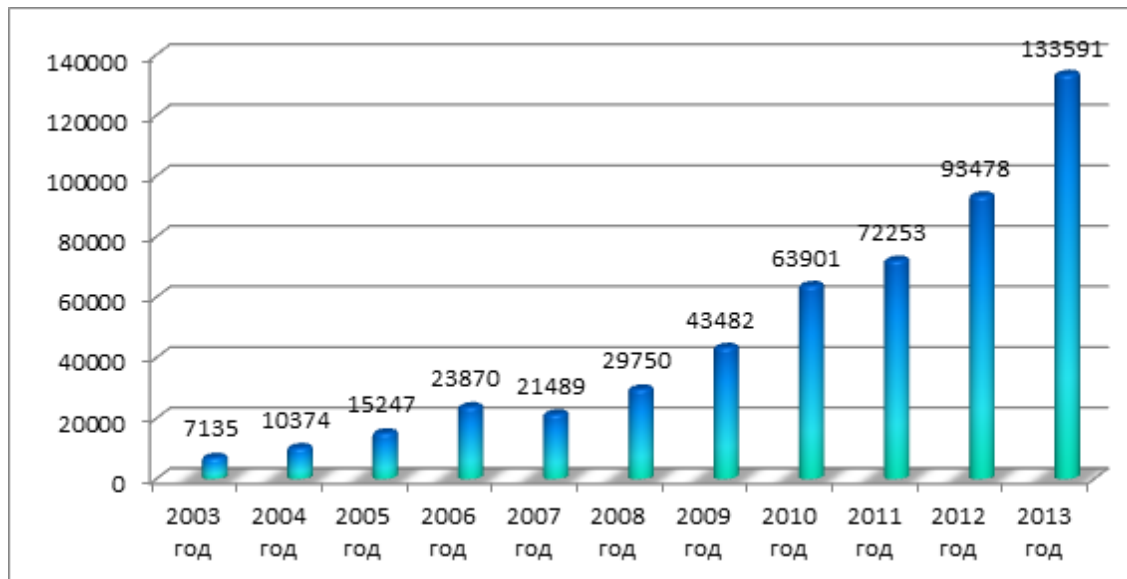

Диаграмма 1. Статистика посещений главной страницы сайта

Участие в корпоративных проектах имеет свои сложности. В связи с отсутствием единой нормативно-технологической базы мы вынуждены создавать коллекции по разным технологиям. Но даже с учетом этих вопросов, корпоративный подход позволяет значительно увеличить скорость создания цифрового контента, уменьшить риски и затраты на его создание, а также в режиме реального времени предоставить актуальную, полную информацию, интегрированную в сводных электронных ресурсах.

Перед библиотеками стоят задачи не только создания электронных ресурсов, но и вопросы формирования спроса на услуги, установления эффективных коммуникаций с пользователями. Веб-сайты библиотек стали воплощением идеи современного канала доступа к разнообразным библиотечным услугам и информационным ресурсам.

За период 2003–2013 гг.

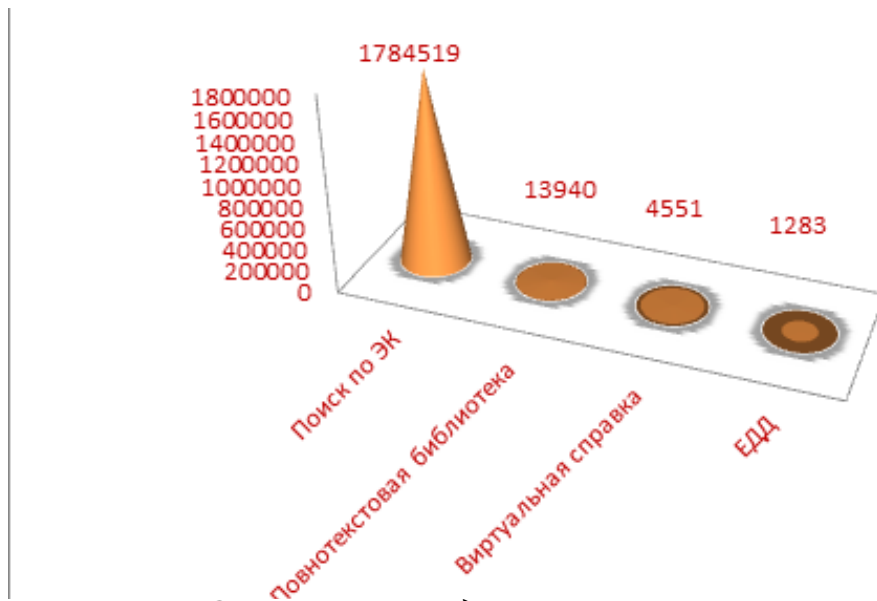

Диаграмма 2. Статистика заходов на страницы электронных услуг в 2013 г.

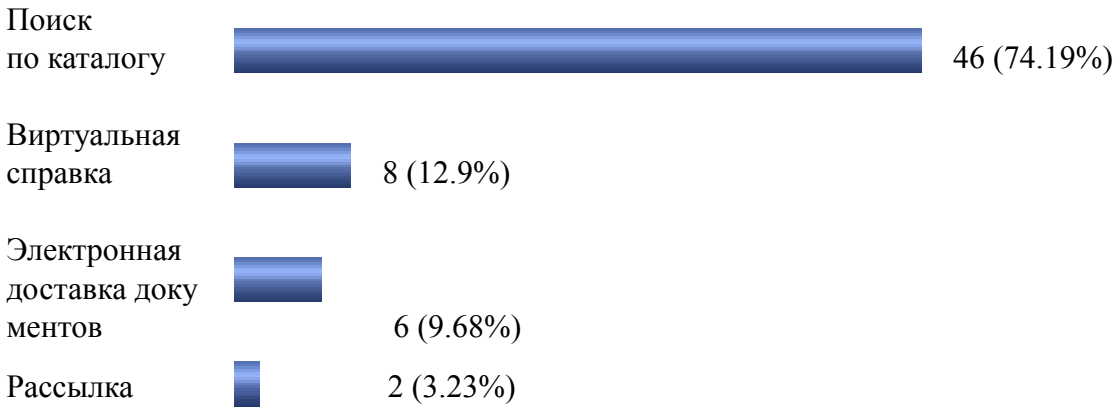
Каким источником информации Вы отдаете предпочтение?

Всего: 93 голоса – 152 балла.

Книги		54 (35.53%)
Журналы		31 (20.39%)
Электронные документы		26 (17.11%)
Ресурсы Интернет		36 (23.68%)
Другие		5 (3.29%)

Какой услугой нашего сайта Вы чаще всего пользуетесь?

Всего: 62 голоса.

Наряду с уже традиционными электронными сервисами и услугами библиотеки, такими как запись в библиотеку, поиск по электронному каталогу, заказ литературы, ЭДД, электронные рассылки и виртуальная справка, появились новые разделы: мобильная версия сайта, доступ по QR-кодам к электронным источникам, рекомендательные страницы, on-line консультации и многое другое.

Выстраивая стратегию деятельности библиотек в системе цифровых коммуникаций, логично опираться на потребности общества, в котором мобильный доступ к Интернет является обыденной составляющей абсолютно всех сфер деятельности. В этой цифровой среде пользователи имеют возможность получить необходимые им данные в любое время и практически в любом месте. Именно эти схемы как перспективные технологии развития были отработаны нами с электронными библиотеками «Кассиопея» <http://library.kassiopeya.com/> и «Литрес» www.biblio.litres.ru на протяжении 2014 г.

Интернет-платформа «Созвездие Кассиопея украинских книг», интересна тем, что отражает единое книжное пространство Украины через информацию не только о названиях, но и предоставляя для ознакомления полные тексты этих книг.

«Литрес: Библиотека» – сервис для библиотек, который позволяет выдавать читателям электронные книги для скачивания на любом устройстве через Интернет. Читатель библиотеки, войдя в электронную библиотеку, заказывает интересующие его издания. Библиотекарь анализирует запросы читателей, легально приобретает в электронной библиотеке книгу и выдает её читателю.

Работа с этими проектами обогатила наш опыт работы в виртуальной среде и показала, что немаловажную роль в информировании постоянных и потенциальных читателей электронной библиотеки и стимулировании интереса к ней играют специально проводимые акции. Так, новый проект нашей библиотеки «Читай, формат не имеет значения», который стартовал ко Дню библиотек, позволяет всем желающим

прочитать на своем мобильном устройстве по несколько страниц из источников полнотекстовой электронной библиотеки «Днепропетровщина» и принять решение о том, читать ли всю книгу целиком.

Проект основан на использовании технологии распознавания графического изображения – QR-Кода. Для того, чтобы почитать произведение, необходимо скачать бесплатное приложение для расшифровки QR-Кода. После его установки и запуска нужно просто навести камеру смартфона или планшета к коду, визуальной метке-маркеру, после чего приложение загрузит на устройство страницы произведения.

Метки на источники размещены на плакатах, буклетах, а также на сайте библиотеки www.libr.dp.ua/QR/QR.htm

Важный вопрос, который стоит сейчас перед библиотекарями, – это поиск наиболее эффективных способов взаимодействия и общения с современными технически грамотными читателями.

Днепропетровская областная универсальная научная библиотека активно стремится использовать интерактивные инструменты сети, искать новые пути оказания услуг в соответствии с современными запросами пользователей. Нами разработана стратегия продвижения услуг в социальных медиа. Созданы странички библиотеки в социальных сетях Facebook, ВКонтакте, открыты группы и сообщества «День за днем», «Книжный сомелье он-лайн», ведутся блоги «Библиотечная универсалка», блог Центра «Окно в Америку», профиль библиотеки в Twitter и канал на видеохостинге YouTube.

<https://www.facebook.com/libr.dp.ua> – страница библиотеки,

<https://www.facebook.com/librbooksommelier?fref=ts> – сообщество «Книжный сомелье он-лайн»,

<https://www.facebook.com/pages/%D0%94%D0%B5%D0%BD%D1%8C-%D0%B7%D0%B0-%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D0%BC/294259367430726?fref=ts> – сообщество «День за днём»,

<http://vk.com/public77514324> – группа «День за днём»,

<http://vk.com/club36660754> – страница библиотеки,

<http://libr-universalka.blogspot.com> – блог «Библиотечная универсалка», <http://woadnepr.blogspot.com/> – блог Центра «Окно в Америку»,

https://twitter.com/dounb_library – профиль библиотеки в Twitter, <https://www.youtube.com/user/dounbkm> – канал на видеохостинге YouTube.

Библиотека, не имея финансирования на рекламные услуги, использует страницы в социальной сети как информационные площадки, доступные многомиллионной Интернет-аудитории.

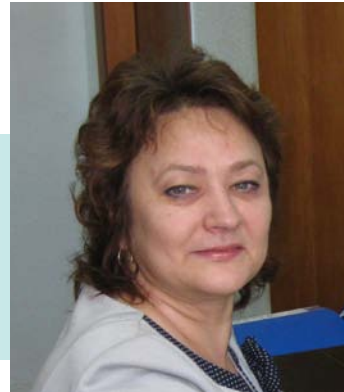
Сегодня можно с уверенностью сказать, что максимально возможное число сервисов в библиотеках становится виртуальным, и развивается целый ряд принципиально новых услуг, в основе которых – использование телекоммуникационных и цифровых технологий.

(За матеріалами міжвідомчої науково-практичної конференції «Бібліотека XXI століття: сучасні аспекти та трансформаційні процеси в умовах побудови інформаційного суспільства»)

Колектив ДОУНБ: деякі аспекти соціального життя

О.І. Плотнікова,
завідуюча відділом кадрів
КЗК «ДОУНБ ім. Первоучителів
слов'янських Кирила і Мефодія»

Відомо, що успіх роботи будь-якого механізму залежить від гармонійної взаємодії його елементів. Так само й успішна робота бібліотеки залежить від тих людей, які цю роботу забезпечують.

Сьогодні штат нашої бібліотеки, що на початку своєї історії складався з двох осіб, налічує 143,5 штатних одиниць: 6 – керівники бібліотеки (директор, 4 заступники та вчений секретар), 96 – бібліотечні працівники, 11 – обслуговуючий персонал (інженерно-технічні працівники та бухгалтерська служба), 30,5 – робітників.

Так склалося, що в бібліотеках працюють переважно жінки, чоловіки-бібліотекарі – це рідкість. Але ще не так давно жінки навіть не могли мріяти про посаду бібліотекаря, навіть у передових західних країнах вони з'явилися у штатах бібліотек тільки в другій половині XIX – на початку XX століття.

Так, від дня заснування, з 1834 по 1877 р., директорами нашої бібліотеки були винятково чоловіки, і навіть уже в XX столітті, аж до 1974 р., бібліотеку в різні роки очолювало 8 директорів-чоловіків.

Та жінка завжди була хранителькою домашнього вогнища. Можливо, саме тому зараз і працюють у бібліотеках переважно жінки, бо беруть вони тепло, таке необхідне людям.

Не виняток і наша бібліотека. Якщо проаналізувати її гендерний склад з початку XXI століття до сьогодні, то можна побачити, що у 2000 р. із 95 бібліотекарів троє – чоловіки, поступово їхня кількість зменшується, а вже у 2014 р. їх немає зовсім. Проте з розвитком автоматизації збільшилася кількість чоловіків-комп'ютерників, якщо в 2000 р. їх було лише двоє, то в 2014 – вже п'ятеро.

За 14 років кількість одиниць у штатному розписі бібліотеки змінювалася. У 2000 році в штаті було 140,5 одиниць, із них 89,5 – бібліотечних посад. Із впровадженням комп'ютерних технологій з'явилася потреба у збільшенні кількості бібліотечних працівників для обслуговування нових процесів.

Так, у 2001 р. вдалося домогтися введення в штат трьох додаткових одиниць, він став нараховувати 143,5 штатні одиниці, причому бібліотечних посад стало 93. Та й така кількість не задовольняла потреб у кадрах, а для збільшення штату не було фінансової можливості. Було прийняте рішення – забезпечувати бібліотечний процес за рахунок внутрішніх резервів: зменшення робочих посад і збільшення бібліотечних. Так, у 2001 р. в штатному розписі вже було 98 бібліотечних посад, з 2004 р. по 2012 р. їх було 100, а з 2013 р. до сьогодні – 101.

У зв'язку з модернізацією, розширенням комп'ютерного парку, впровадженням сучасних засобів комунікації в 2001 р. був заснований відділ комп'ютеризації, зі штату була виведена посада інженера з техніки безпеки, натомість уведена посада завідуючого комп'ютерним відділом.

У листопаді 2003 р. Інтернет-центр, що обслуговував читачів із 1999 р. і користувався неабияким попитом серед читачів, був розширений завдяки гранту Посольства США в Україні і набув статусу самостійного підрозділу, очолила його Юлія Михайлівна Зюлева.

А стрімкий час продовжував вимагати змін, необхідно було впроваджувати, освоювати та обслуговувати нові автоматизовані бібліотечні процеси, тому в 2006 р. до штату бібліотеки була введена посада заступника директора з автоматизації, яку обійняла Крупій Ганна Яківна.

Для більш повного задоволення запитів відвідувачів, надання інформаційних, бібліографічних, довідкових, сервісних послуг на основі традиційних і сучасних інформаційних технологій, включаючи ресурси Інтернет, у 2010 р. у кожному приміщенні бібліотеки, де організовано обслуговування користувачів, були створені інформаційно-довідкові служби.

У 1997 р. через скорочення штату в бібліотеці залишився лише один заступник директора – Тетяна Олександрівна Абраїмова, яка протягом 15 років здійснювала керівництво внутрішньобібліотечною та науковою роботою.

Для більш ефективної роботи у січні 2012 р. було прийнято рішення розділити ці напрямки, і ввести до штату бібліотеки дві посади – заступника директора з наукової роботи, ним залишилася Тетяна Олександрівна Абраїмова, та заступника директора з внутрішньобібліотечної роботи, ним стала Оксана Валеріївна Шевченко.

В останні роки актуальною проблемою для бібліотекарів усього світу став пошук джерел позабюджетного фінансування. Благодійні фонди й організації на конкурсних засадах почали фінансувати певні проекти та програми. Успіхів у цих конкурсах досягають ті бібліотеки, в яких не тільки існує необхідність пошуку додаткових джерел фінансування, а й здійснюється в цьому напрямку активна та спланована професійна діяльність.

Так, задля успішної роботи бібліотеки, формування її позитивного іміджу, написання та реалізації соціокультурних проектів і програм, налагодження зв'язків із соціальними партнерами та спонсорами в січні 2012 р. був створений новий структурний підрозділ – відділ соціокультурних проектів та зовнішніх зв'язків, який очолила Наталія Петрівна Гордійчук.

І в тому ж році було вирішено ліквідувати Інтернет-центр як структурний підрозділ, оскільки з'явилася можливість отримувати інформацію з Інтернет-ресурсів у будь-якому відділі обслуговування користувачів.

Сучасна бібліотека знаходиться в епіцентрі культурного та інформаційного простору. Таке сприйняття її посилюється діяльністю різноманітних інформаційно-ресурсних центрів, які діють у бібліотеці.

У 2000 р. за ініціативи Товариства приятелів України м. Торонто (Канада) в бібліотеці був відкритий Канадсько-Український бібліотечний Центр (керівник Надія Василівна Блинова), матеріали якого містять вагому додаткову інформацію для вивчення історії України.

У 2002 р. назріла необхідність відкрити в бібліотеці власний Редакційно-видавничий центр, де видаються красназвччі, методичні, інформаційні та рекламні матеріали, підготовлені фахівцями нашої бібліотеки, завідуючою відділом була призначена Олена Іванівна Плотнікова.

Як це не сумно, але з появою в нашому житті комп'ютерів, у всьому світі значно знизився інтерес до читання. З метою підтримки високого статусу книги, залучення до читання і користування бібліотекою масових категорій населення, популяризації книги та читання у квітні 2003 р. на базі відділу зберігання основного фонду було відкрито Центр художньої літератури.

З метою сприяння взаєморозумінню між США та Україною в 2004 р. було відкрито інформаційний центр «Вікно в Америку», який став справжнім осередком американської культури, де відчувається дух співпраці та дружби між двома країнами. Очолила його зовсім юна, але дуже перспективна, з блискучим знанням англійської мови, Валентина Абраїмова.

Наразі в бібліотеці функціонує 14 відділів, 7 секторів та 3 інформаційно-ресурсні центри.

Бібліотечний процес забезпечує 101 бібліотечний працівник. Всі вони дипломовані фахівці. 80 мають вищу освіту (79%), 53 з них – бібліотечну, 22 має базову вищу освіту (21%), в тому числі 12 – бібліотечну. У 2000 р. з вищою освітою було 76 фахівців із 95-ти (80%), 55 з них мали освіту за профілем, із середньою спеціальною було 19 працівників (20%), за профілем – 17.

Треба відзначити, що рівень освіти за ці роки майже не змінився, а от кількість фахівців із бібліотечною освітою зменшилася.

Прикро, що престиж бібліотечної професії падає. В останні роки в Україні залишилося всього декілька навчальних закладів, які готують бібліотекарів, та навіть там, де є бібліотечні факультети, кількість груп незначна, а самі групи дуже малочисленні. Тому й бракує бібліотекам молодих фахівців із бібліотечною освітою.

Усе більшу занепокоєність викликає факт старіння бібліотечного персоналу. Якщо в 2000 р. у бібліотеці працювало 16 фахівців віком до 28 років, а фахівців пенсійного віку було 17, то в 2014 р. їх вже стало 9 і 35 відповідно.

Щодо плинності бібліотечних кадрів, то за весь цей період кількість звільнених приблизно дорівнювала кількості прийнятих (звільнено 134, а прийнято 130 бібліотечних працівників). Переважно звільнялися бібліотекарі молодого віку й найчастіше за власним бажанням (84 особи), значно менше було звільнено за ці роки бібліотекарів старшого віку (22 особи), головним чином у зв'язку з виходом на пенсію за віком.

Для багатьох наших працівників бібліотека стала сенсом життя. Зараз у нас працює 43 ветерани, які віддали бібліотеці понад 20 років свого життя. Це авторитетні, досвідчені фахівці, захоплені своєю справою, які передають великий багаж знань, практичний досвід молодим колегам. У дев'ятьох із них у трудовій книжці, у графі «Місце роботи» лише один-єдиний запис. Це Л.Г. Гурай (з 1961 р. в бібліотеці), Н.М. Тітова (з 1975 р.), Т.О. Абраїмова (з 1976 р.), І.М. Браславська (з 1976 р.), Г.М. Коротоножкіна (з 1976 р.), І.В. Лисенко (з 1981 р.), С.М. Сухіна (з 1990 р.), С.В. Манченко (з 1992 р.), І.Є. Груба (з 1994 р.).

Працівникам, які отримали статус ветерана бібліотеки, видається посвідчення «Ветеран ДОУНБ». Рішенням колективу в колективний договір бібліотеки внесено цілу низку пільг для ветеранів ДОУНБ, також вони мають право на три дні додаткової оплачуваної відпустки.

Для того, щоб імена ветеранів навечно залишилися в пам'яті бібліотеки, була започаткована серія видань «Ветерани бібліотеки», видана збірка спогадів ветеранів «Люди. Роки. Бібліотечне життя», яку можна знайти на сайті бібліотеки www.lib.dp.ua.

Славна наша бібліотека й трудовими династіями. Є у цьому словосполученні глибокий сенс, вірність обраній справі, сімейна спадковість, бажання продовжити справу батьків. І це заслуговує особливої поваги.

Неоціненний внесок у розвиток нашої бібліотеки зробила сім'я Абраїмових. Заступник директора Тетяна Олександрівна Абраїмова, сама щиро закохана в бібліотеку та бібліотечну справу, зуміла передати цю любов своїм дітям. Саме дякуючи її синові Олександру, який працював головним інженером, бібліотека одна з перших в Україні почала впроваджувати комп'ютерні технології й вийшла на той рівень автоматизації, який має сьогодні. А дочка Тетяни Олександрівни Валентина була реалізатором ідеї створення в бібліотеці інформаційного центру «Вікно в Америку», який потім і очолила.

Ще одну «естафетну паличку» бібліотечної справи передала своїм дітям колишній заступник директора, а нині провідний бібліотекар – Лідія Захарівна Горпиняк. Зараз її старша дочка Ганна Яківна Крупій працює заступником директора з автоматизації, а молодша, Ольга Мироненко – провідним бібліотекарем краєзнавчого відділу.

Справу головного бібліотекаря патентно-технічного відділу Тетяни Василівни Неділько продовжила дочка Маріанна, бібліотекар відділу наукового опрацювання документів.

Поруч зі своїми матерями успішно трудилися дочка завідуючої відділом абонементу Людмили Федорівни Афанасьєвої Остапенко Світлана; дочка провідного бібліотекаря Алли Семенівни Кадасієвої Світлана Петросян; дочка завідуючої відділом

періодики Ірини Михайлівни Браславської Ганна; дочка провідного бібліотекаря Софії Семенівни Гукасової Гаяне.

Багато теплих слів можна сказати на адресу кожного працівника нашої бібліотеки. Багато з них за багаторічну плідну працю відзначені грамотами та подяками на державному, обласному та місцевому рівнях.

Але є в нашій бібліотеці особлива гордість – це люди, яких держава відзначила особливо високими нагородами.

Вже двадцять років (з 1994 р.) очолює нашу бібліотеку висококласний фахівець, палкий патріот бібліотеки і бібліотечної справи, заслужений працівник культури України, кавалер ордену княгині Ольги III ступеня Надія Миколаївна Тітова. Саме під її керівництвом бібліотека досягла величезних успіхів і в 2013 р. була визнана Бібліотекою року.

Окрім директора, в нашому колективі працює ще п'ять заслужених працівників культури України: заступник директора з наукової роботи Тетяна Олександрівна Абраїмова, завідувача відділом абонементу Людмила Федорівна Афанасьєва, завідувача краєзнавчим відділом Ірина Станіславівна Голуб, завідувача відділом періодики Ірина Михайлівна Браславська, провідний бібліотекар Лідія Захарівна Горпиняк.

Орден «За заслуги» III ступеня відзначена державою головний бібліотекар сектору рідкісних і цінних документів Людмила Георгіївна Гурай, справжній учений, дослідник, людина енциклопедичних знань, яка ось вже 53 роки віддано служить рідній бібліотеці.

Сьогодні наша бібліотека – одна з провідних бібліотек України. Запорука її успішної роботи – це згуртований колектив, який є командою з єдиною метою, пріоритетами і прагненнями, готовий працювати не тільки заради заробітку, а й заради спільної ідеї та успіху.

(За матеріалами міжвідомчої науково-практичної конференції «Бібліотека XXI століття: сучасні аспекти та трансформаційні процеси в умовах побудови інформаційного суспільства»)

Музей історії ДОУНБ: документальна пам'ять духовної спадщини поколінь

Л.З. Горпиняк,
 провідний бібліотекар відділу комп'ютеризації
 КЗК «ДОУНБ ім. Первоучителів
 слов'янських Кирила і Мефодія»

Шлях розвитку земної цивілізації сягає в глибину тисячоліть. Лічені рідкісні знахідки археологів, учених, істориків свідчать про дивовижні знання (деякі ще не розгадані) і творіння наших предків.

Талантом сучасників вибудовується мозаїка минувшини. Духовна спадщина поколінь I–II і вже III тисячоліть дає можливість визначити етапи розвитку суспільства, рівень його прогресивності.

Її Величність Книга та її хранитель Бібліотека – визнаний скарб у духовному середовищі суспільства.

Дніпропетровська обласна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія – лідер в Україні не тільки в розвитку і впровадженні інформаційних технологій, вона визнана бібліотечною спільнотою як один із провідних Центрив краєзнавства та збереження духовних цінностей краю.

Живим струмочком до скарбниці духовної спадщини України вливається зібраний і збережений сучасниками фонд документів історії ДОУНБ XIX, XX та XXI століть.

Відомі нам імена перших літописців історії нашої бібліотеки: М.П. Балліна, М.М. Владимірова, Г. Залюбовського, С.В. Стебельського.

Плідну, багаторічну дослідницьку роботу з історії краю та нашої бібліотеки здійснив Володимир Васильович Пупченко. Узагальнені історичні події і факти викладені в науковому нарисі «До історії бібліотечної справи на Дніпропетровщині» (2007 р.). В музеї ДОУНБ зберігається також рукопис видання.

На початку 80-х років XX ст. розпочата глибока дослідницька робота з пошуку документів з історії нашої бібліотеки. Організатором її була заступниця директора з наукової роботи Т.В. Васеніна. Головний бібліотекар ДОУНБ Т.Г. Шекшуєва обстежила фонди історичного архіву СРСР, наукової історичної бібліотеки (м. Москва), Державної бібліотеки ім. В.І. Леніна (м. Москва).

Результат пошуків і досліджень – встановлена і підтверджена документально точна дата заснування ДОУНБ – 9 (22) травня 1834 р.

Національна бібліотека Росії – бібліотека ім. В.І. Леніна (м. Москва) подарувала в фонд нашої бібліотеки оригінал безцінного документу «Речь, произнесенная при открытии Публичной библиотеки в Екатеринославле библиотекарем Г.П. Герценвицем 9 мая 1834 г.».

Узагальненням архівних досліджень стала наукова робота Т.Г. Шекшуевої «Хронология истории Днепропетровской областной библиотеки им. Октябрьской революции 1830–1889 гг.».

Особливо цінними документами, які підтверджують історичний шлях Катеринославської публічної бібліотеки (нині Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія) є:

– Вищезгадана «Речь... Г.П. Герценвица» (оригінал);

– «Отчеты Екатеринославской городской общественной библиотеки» 1889–1914 гг. (оригінали);

– «Хронология истории Днепропетровской областной библиотеки им. Октябрьской революции 1830–1889 гг.», підготовлена головним бібліотекарем Т.Г. Шекшуевою, в якій відображена історія бібліотеки з 1830–1889 рр. зі вказаними архівними документами;

– оригінал газети «Екатеринославский юбилейный листок»;

Останній видавався у 1887 р., в рік 100-річного ювілею Катеринослава за ініціативою прогресивної громадськості міста, а кошти від реалізації газети вирішено було збирати на відкриття Публічної бібліотеки. До того ж, майже в кожному номері публікувалися матеріали з історії бібліотеки та звернення підтримати її відновлення.

– «Основные правила Екатеринославской городской общественной библиотеки. 1903 г.»;

– Публікації XIX ст. із історії бібліотеки.

З метою дослідження різних періодів історії бібліотеки група фахівців бібліотеки, Н.М. Тітова, завідувача відділом краєзнавства в ті роки, редактор Т.В. Кравчук, заступник директора Л.З. Горпиняк, пізніше в 90-роки – З.М. Рижкова, М.О. Пушкар обстежили фонди Державного архіву України, історичного архіву та фонди наукових бібліотек м. Києва, Харкова, Москви, Ленінграду. Фонди архівів України в роки Вітчизняної війни 1941–1945 рр. зазнали великих втрат. Та все ж знайшлися рідкісні документи – рукописні на аркушах із зошита звіти Катеринославської (Дніпропетровської) публічної бібліотеки 1924–1925 рр. (не повні), кілька офіційних листів бібліотеки з питань комплектування фондів. Документи 1945 р. – Акт про збитки бібліотеки (зруйноване приміщення, повністю загинув фонд бібліотеки) за роки Вітчизняної війни 1941–1945 рр.

Зібрані документи стали вагомим аргументом до урочистого відзначення в 1984 р. 150-річного ювілею Дніпропетровської обласної наукової бібліотеки ім. Жовтневої революції як однієї з найстаріших бібліотек України.

Зібрані архівні документи стали ядром «Музею історії Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія», заснованого в 1994 р. Очолила його экс-директор ДОУНБ Зінаїда Миколаївна Рижкова.

Майже 15 років віддала вона збору і систематизації документального фонду.

У фонді музею зберігаються:

- історичні документи XIX–XX століть – оригінали та копії;
- копії публікацій з історії бібліотеки;
- видання ДОУНБ;
- колекції фотографій XIX–XXI ст.;
- фільми та мікроплівки;
- електронні матеріали на дискетах.

Структура фонду – хронологічно-систематична.

У 2009 р., готуючись відзначити 175-річний ювілей бібліотеки, за ініціативою директора бібліотеки Н.М. Тітової відкрито експозицію тематичних стендів: «Міст через епохи і культури» (до 175-річчя від дня заснування ДОУНБ).

Документи на стендах розміщені за розділами:

- Перший заклад культури в Катеринославі;
- Факти – боги історії;
- Свіча культури не згасла (1889 р. – нове відкриття Катеринославської публічної бібліотеки на кошти громадськості);
- Особистість на фоні історії;
- Буремні пореволюційні роки;
- У вічній почесній варті – пам'ять, архівні документи (1941–1945 рр.);
- Де перебували книги (фотостенд приміщень бібліотеки).

Тематичні стенди:

- «Вони були першими літописцями історії ДОУНБ»;
- «Керівники бібліотеки (1834 р. – по сьогодні)»;
- фотостенд «Ветерани бібліотеки».

Розуміючи, що сьогоднішній день завтра стане історією, керівники бібліотеки визначають стратегію розвитку музею, формуючи банк документації сучасного періоду історії бібліотеки:

- нормативно-технологічна документація;
- фактографічні матеріали за головними напрямками діяльності бібліотеки;
- звітна документація;
- персональні досьє;
- видання бібліотеки;
- рекламна продукція;
- фотоколекції;
- копії публікацій;
- документи на електронних носіях.

Ми сьогодні живемо в епоху глибоких суспільних змін. Формується нове покоління соціально активних громадян. Ера інформатизації активно сприяє розвитку нових суспільних відносин. Мережа Інтернет, соціальні мережі, мобільний зв'язок дозволяють незалежно спілкуватися з однодумцями. Формується активна громадянська позиція особистості.

У цій ситуації Бібліотеці необхідно зберегти, адаптувати і розвивати свою нішу в громадянському суспільстві, знаходити нові форми взаємовідносин із громадою.

Зберігаючи традиційні форми роботи з читачами як головну місію, Бібліотека активно розвивається як сучасний соціокультурний центр регіону.

Творчо впроваджуються новітні форми спілкування: в структурі ДОУНБ створені інформаційно-ресурсні центри:

- Центр Європейської інформації;
- Канадсько-Український бібліотечний Центр;
- Інформаційний центр «Вікно в Америку»;
- Центр Правової інформації;
- Коворкінг-офіс.

Вони розвивають напрямки інтеграції Бібліотеки в світовий інформаційний простір. Сприяє цьому процесу високий рівень комп'ютеризації бібліотеки, впровадження інформаційних технологій, розвиток корпоративних проектів, створення електронних ресурсів. І сучасний читач позитивно оцінює новітні напрямки ДОУНБ. Сайт бібліотеки з кожним роком користується все більшим попитом. У 2014 р. його вже відвідали 5287961 користувачів.

Аналітичні та статистичні документи новітніх форм роботи ДОУНБ відображені в звітах і посіли своє почесне місце в фондах Музею.

Документи сучасної історії ДОУНБ – друга половина ХХ–ХХІ ст. – послідовно відображаються в фонді Музею за напрямками діяльності:

Адміністративна діяльність:

- накази директора;
- документи Ради при директорові;
- виробничі наради (протоколи);
- робота з кадрами;
- посадові інструкції.

Нормативно-технологічна документація:

- статут бібліотеки (послідовно – всі редакції);
- правила користування бібліотекою;
- режим роботи;
- структура бібліотеки;
- положення про структурні підрозділи.

Фінансова діяльність:

Планово-звітна документація

- звіти бібліотеки (за всі роки);
- довготермінові програмні документи;
- проекти (актуальні напрямки).

Своєрідний блок документів:

Ювілеї ДОУНБ:

- 150-річчя;
- 160-річчя;
- 170-річчя;
- 175-річчя;
- 180-річчя.

В останнє десятиліття структурні підрозділи Бібліотеки провели серйозну дослідницьку роботу з вивчення історії розвитку відділів, узагальнили матеріали досліджень в документах – історичні хроніки. Кожен документ унікальний, зберігатиметься в фонді музею довічно.

Документи музею, які відображають стратегію і зміст роботи Бібліотеки, систематизовані за напрямками. Розроблена спеціалізована система класифікації (І редакція – З.М. Рижковою, II – в розвитку сьогодні Л.З. Горпиняк).

Документи послідовно розміщені в фонді музею за напрямками діяльності:

Аналітичні та статистичні документи розвитку фондів і каталогів ДОУНБ

Відділ комплектування здійснив глибокі дослідження історичних документів, узагальнив і підготував «Історичну хроніку відділу комплектування».

Хвилюючий факт з історії бібліотеки: 9 травня 1834 р., у день відкриття Катеринославської бібліотеки, в її фонді налічувалось 200 примірників видань. У фонді нашого музею зберігається копія першої сторінки рукописного (каліграфічним почерком) Каталогу бібліотеки.

Цінний документ підготував також відділ комплектування – її хронологічну таблицю щорічного надходження видань у фонд бібліотеки з 1945 р. по сьогодні.

Відділ зберігання основного фонду представив у фонд музею аналітичні матеріали наукового дослідження використання фонду читачами бібліотеки з висновками і пропозиціями.

Своєрідні документи підготовлені сектором обмінно-резервного фонду.

Розвиток системи каталогів нашої бібліотеки представив відділ наукового опрацювання документів і каталогізації:

– цінні документи підсумку багаторічної праці зі звірки книжкового фонду (понад 1 млн. примірників) з обліковими документами і каталогами. Це унікальні документи.

– у фонді музею зберігається технологічна документація зі створення електронних бібліографічних БД на фонди бібліотеки. Наша бібліотека, маючи великий фонд, першою в Україні створила електронний Імідж-каталог і відкрила його в Інтернеті.

Система обслуговування читачів

Відділи читальних залів та абонементу здійснили дослідження документів більше, ніж за півтора століття (XIX–XXI ст.) в аспекті:

- динаміка зростання читацького попиту;
- аналіз і узагальнення динаміки контингенту читачів (XIX–XXI ст.);
- форми роботи з читачами.

Аналітичні матеріали унікальні та глибоко змістовні, зберігаються в фонді музею.

В музеї зберігаються документи з історії розвитку спеціалізованих відділів, які створювались у другій половині XX ст.:

- відділу краєзнавства, досвід якого відомий усій Україні;
- відділу мистецтва, заслуженого центру естетичного виховання; документи відділу високого мистецького рівня, неповторні;
- відділу патентно-технічної документації – своєрідного центру винахідництва в нашому регіоні;
- сектору рідкісних і цінних документів;
- аналітичні документи відділу наукової інформації та бібліографії;
- відділу періодики – ініціатора створення електронних баз аналітичного розпису періодики (на сьогодні – 800 тис. записів);
- відділ розвиває напрямки корпоративних проєктів електронних бібліографічних міжрегіональних БД;
- своєрідні багатогранні документи відділу документів іноземними мовами, інформаційного центру «Вікно в Америку», Канадсько-Українського бібліотечного Центру, Центру Європейської інформації, які відображають сучасні напрямки міжнародних зв'язків бібліотеки;
- професійні технологічні і аналітичні документи відділу комп'ютеризації, які висвітлюють процеси автоматизації бібліотечних технологій, адаптації наших електронних ресурсів у світовій інформаційній мережі;
- комплект документів свідчить про високий рівень видавничої діяльності бібліотеки;
- оригінальні, високопрофесійні документи, які відображають сучасні форми соціокультурної діяльності, участь громадськості в бібліотечних проєктах.

Час плине...

Сподіваємося, що наш музей буде розвиватися, поповнюватися новими документами. А майбутні покоління бібліотечних фахівців, вивчаючи документи, матимуть підґрунтя для дисертацій, проєктів розвитку нашої бібліотеки в новому суспільстві, черпатимуть досвід і талант самовідданості наших сучасників.

(За матеріалами міжвідомчої науково-практичної конференції «Бібліотека XXI століття: сучасні аспекти та трансформаційні процеси в умовах побудови інформаційного суспільства»)

Діяльність Катеринославської міської громадської бібліотеки під керівництвом С.В. Єгорової

Л.М. Лучка,
заступник директора Наукової бібліотеки
Дніпропетровського національного
університету ім. Олеся Гончара

На сучасному етапі важливим є виявлення та визначення ролі особистості в історії, зокрема бібліотечного працівника в культурному житті Катеринослава. Для українських бібліотекознавців цікавою є постать Софії Василівни Єгорової, її діяльність на бібліотечній ниві Катеринославщини у XIX – на початку XX ст. За цих умов розкривається багатогранність людини та визначається її роль і внесок у розвиток бібліотечної справи краю.

Софія Василівна Єгорова (уроджена Бабенко) народилася у 1855 р., православною віросповідання. Її прізвище пов'язане з відомим катеринославським родом Бабенків. Вона була донькою губернського секретаря, пізніше стала дружиною катеринославського нотаріуса, активного культурного діяча губернії Олександра Єгорова [1]. С.В. Єгорова отримала педагогічну освіту в Катеринославській Маріїнській жіночій гімназії. Важлива роль у розповсюдженні освіти на Катеринославщині належала Товариству попечительства про жіночу освіту, заснованого у 1870 р. Серед прізвищ осіб, які завідували справами товариства, є ім'я С.В. Єгорової. Вона сім років працювала вчителькою безкоштовної школи. Родина Єгорових зробила значний внесок у розвиток бібліотеки товариства та поповнення міського бібліотечного осередку. Зокрема, О.І. Єгоров пожертвував бібліотеці 146 томів книг (1878–1902 рр.)

У середині XIX ст. з ім'ям Софії Василівни Єгорової пов'язана історія приватної бібліотеки на Катеринославщині. З 1869 р. катеринославський діяч М.С. Голубовський мав власне книжкове зібрання, при якому функціонувала книжкова крамниця. У 1884 р. бібліотека М.С. Голубовського передана у власність С.В. Єгорової за адресою: проспект, будинок Штейна [1]. Зазначимо, що приватна бібліотека впродовж великого часу мала тісні зв'язки з книгарнею, яка пропонувала великий вибір дитячих книжок відомих російських та іноземних видавців: Ф.Ф. Павленкова, А.Ф. Деврієна та Ф. Бітепажа. Вартість книг була номінальною. Формуванню потрібних та корисних фондів сприяв глибокий підхід власника до відбору книг і періодичних видань. Ува-

гу С.В. Єгорової привертали фундаментальні праці та чудово ілюстровані видання з природознавства та географії. Книги з її бібліотеки мали високий рівень друкарського оформлення [2].

У бібліотеці С.В. Єгорова вирішувала питання передплати однієї з відомих на той час політичної, літературної газети «Одесский листок». Власниця приватної книгозбірні підтримувала зв'язки з різними видавництвами Росії та України. Таким чином, одержувала найцікавіші за змістом нові книжки і періодичні видання та пропагувала книжкову спадщину серед населення Катеринослава наприкінці XIX ст.

Бібліотека С.В. Єгорової була відкрита для читачів щоденно з 9 години ранку до 7 години вечора, за винятком святкових та недільних днів. Книговидача тривала з 10 години ранку до другої години дня. Складені бібліотечні правила користування містили відомості про читачів трьох категорій, що залежали від кількості видань і грошової застави. За першим розрядом читач отримував дві книги та один журнал на місяць під заставу 1 крб.; на шість місяців – 5 крб.; на рік обслуговування коштувало дев'ять крб. Читачі другого розряду брали дві книги під заставу від 75 коп. за місяць до 7,5 крб. щорічно. Читачі третього розряду користувалися однією книгою, залишаючи 40 коп. за місяць або чотири крб. на рік. Бібліотечні відвідувачі третього розряду належали до неспроможних мешканців Катеринослава [2].

З історії відомо, що проіснував приватний осередок самостійно до кінця XIX століття. Зазначу, що доля деяких книг із бібліотеки С.В. Єгорової відома. У наш час книги з печаткою «Библиотека для чтения и книжный магазин С.В. Егоровой в Екатеринославе» зберігаються у Науковій бібліотеці ДНУ ім. Олеся Гончара (Каришев М. «Экономические беседы», 1890 р.; Євреїнов В. «Гражданское чинопроизводство в России», 1887 р.; «Кустарные промыслы сельских сословий Полтавской губернии» укладач В.І. Василенко, 1887 р.). Є інформація, що С.В. Єгорова після смерті чоловіка в 1903 р. продала його бібліотеку, але кому невідомо. Катеринославська вчена архівна комісія піклувалася долею цієї бібліотеки.

З 1900 р. у Катеринославській міській громадській бібліотеці введено посади завідувача бібліотеки та його помічників, яких обирала Рада. Так, 1900 р. В.С. Корсунська залишила службу, на її місце обрана С.В. Єгорова. З 1900 р. по 1908 р. ця жінка чесно та сумлінно виконувала бібліотечні обов'язки. Бібліотечними справами керувала Рада у кількості восьми осіб, яких обирала Міська дума на чотири роки. Зазначимо, що члени Бібліотечної ради, службовці Міської управи та різних державних, громадських установ користувалися безкоштовним правом читання. С.В. Єгорова виконувала й обов'язки секретаря Ради. Їй допомагали спочатку дві помічниці К.А. Булах та К.П. Озерова, на місце якої призначили у 1901 р. К.І. Пчолкіну, пізніше склад став постійним.

За роки завідування С.В. Єгорова підготувала бібліотечні звіти для Губернської земської управи та міської думи, які містять детальний аналіз читання художньої літератури на початку XX ст. Грунтовні документи віддзеркалюють не тільки цифрові

показники комплектування та обслуговування, але й аналіз читання різних прошарків населення міста за соціальним статусом і віком. У щорічних звітах вміщено таблиці, які фіксують задовільний та незадовільний запити на художню літературу з переліком авторів української, російської та зарубіжної літератури. Завідувачка міської громадської бібліотеки вносила певні пропозиції щодо подальшого розвитку головного культурного осередку Катеринослава. За складеними С.В. Єгоровою бібліотечними документами ми виявляємо цілісну картину діяльності бібліотеки, її різноманітних напрямків, позитивного досвіду та недоліків у роботі.

На початку ХХ ст. міська громадська бібліотека під керівництвом С.В. Єгорової значну увагу приділяла роботі з читацькими відмовами на книги та періодичні видання. Так, за письмовими проханнями читачів бібліотека передплатила газети «Россия», «Гласность», журнал «Вестник всемирной истории», твори О. Кирпичникова «Всеобщая история литературы», М. Горького, А.П. Чехова, Шеллі, Вересаєва, О. Пипіна (1900 р.) [7].

На початку ХХ ст. Катеринославська міська бібліотека була прогресивною, про що свідчить організація роботи та документна звітність. Бібліотека вела дев'ять книг, зокрема, книгу відвідувань, алфавітний перелік читачів, книгу скарг, книгу замовлень та інші. Окремо вели книгу обліку відвідувань читальні. Останні три книги заповнювали самі читачі. До послуг мешканців Катеринославської губернії бібліотека складала чотири види каталогів: хронологічний, систематичний, додатковий та перевірочний, який містив інформацію про книговидачу кожного видання. З 1901 р. бібліотека на чолі з С.В. Єгоровою щорічно здійснювала перевірки книжкових фондів [8].

У міській громадській бібліотеці діяли штрафні санкції за несвоєчасне повернення книг, псування та загублені видання. Вагомий відсоток у поповненні фондів належав пожертвуванням. Зазначимо, що цінною за змістом була особиста бібліотека активного культурно-освітнього діяча Катеринославщини Г.А. Залюбовського у кількості 552 т., яку подарували його спадкоємці. До бібліотеки надсилали власні видання М. Биков, В. Машуков, М. Владимиров.

Фонди поділялися на 16 відділів. Найбільшим був белетристичний відділ (понад 2000 т.), періодичні видання склали 4565 томів. Історико-біографічні посідали друге місце (673 т.). Цікавим є факт про наявність у 1900 р. антикварного відділу, який зберігав 500 т. На початку ХХ ст. міська громадська бібліотека звернулася до послуг Російського страхового товариства та застрахувала культурний осередок від вогню на 10 тис. крб. [3; 4].

З 1901 р., на прохання читачів, складався журнал відсутніх у бібліотеці книг з метою їх придбання, запроваджено облік книговидачі у читальній залі. З 1901 р. у бібліотеці діють затверджені Думою нові правила передплати періодичних видань і користування літературою у читальні. У цей період діяв добовий абонемент, за умовами якого застава відповідала вартості книг, за користування літературою платили 5 коп. на добу. Бібліотека отримувала для читачів 63 назви періодичних видань (1901 р.).

Увага приділялася різногалузевим і глибокозмістовним виданням різного читацького призначення («Врач», «Разведчик», «Сад и огород», «Стрекоза»). До бібліотеки надходили газети українських губерній: «Киевское слово», «Крымский вестник», «Одесские новости», «Приднепровский край», «Южный край» [4]. Під час керівництва С.В. Єгорової бібліотека розширила хронологічні межі спілкування та книгообміну з іншими бібліотеками та різними закладами України й Росії (Воронезька, Кременчуцька, дві Одеські, Пермська, Полтавська, Саратовська, Херсонська, Юр'ївська).

З 1901 р., за рішенням Ради бібліотеки, учням і викладачам катеринославських гімназій дозволялося працювати в читальні безкоштовно. З джерел відомо й про такі факти: у 1901 р. зменшується кількість читачів через відкриття у Катеринославі нових бібліотек. Введення платні за читання у розмірі 3 коп. змусило читачів звертатися до безкоштовних народних бібліотек та читалень [5]. Для забезпечення та збереження тиші адміністрація бібліотеки вважала ці моменти для себе навіть корисними. Керівництво виступало проти бібліотеки як місця зустрічі з друзями або зігрівання взимку. На думку С.В. Єгорової, до бібліотеки повинні звертатися з метою читання.

У 1902 р. у місті відбулася знаменна подія. Міська громадська бібліотека отримала, нарешті, нове приміщення. З цього часу збільшується навантаження на керівника у вирішенні щоденних бібліотечних проблем, зокрема, переїзду книгосховища, розміщення відділів, організації системи обслуговування у новому будинку. З метою вивчення досвіду інших бібліотек голова Бібліотечної Ради П.І. Мордовський та завідувача С.В. Єгорова відвідали Харківську громадську бібліотеку. Підготовлений на високому рівні звіт С.В. Єгорової допоміг членам Ради з'ясувати недоліки та прогалини у бібліотечній документації та процесах діяльності. Наступним кроком зміни стало складання нових правил для відвідувачів бібліотеки та правил користування читальною залом, які почали діяти з 1903 р. [5].

У 1902 р. поліпшуються умови роботи бібліотечних працівників, зростає кількість штату (прислуги і працівників). Бібліотека поповнюється шафами для книг. Завідувача опікувалася і матеріальним станом співробітників. Так, у 1902 р. колектив отримав премію до свята Великодня. З 1901 р. працівники мають щорічну відпустку. С.В. Єгорова вирішувала кадрові питання. Бажаючих працювати в бібліотеці було багато (1:7), але відбір був суворим. Її оточення складали люди інтелігентні, висококультурні, порядні та чесні, обізнані з літературою.

На засіданнях ради постійно вирішувалися поточні питання бібліотечного життя. У центрі уваги завідувачої бібліотеки завжди був читач та його запити. Для С.В. Єгорової важливим був зв'язок з читачами, їхні думки і пропозиції для покращення бібліотечної роботи. Під керівництвом С.В. Єгорової у 1906 р. за читацьким проханням бібліотека додатково передплатила 13 назв журналів, деякі навіть у двох примірниках («Вестник знаний», «Природа и охота» та інші) [9].

З метою заохочення до читання, популяризації нової літератури та розширення читацького контингенту міська бібліотека у 1904 р. надала можливість своїм читачам

користуватися фаховими виданнями Медичного товариства, яке діяло в Катеринославі. З метою збереження фондів та їх подальшого використання читачами Бібліотечна рада вирішила нові журнали спочатку переплітати протягом двох днів, а потім направляти до фондів. Коштовні видання передавати для роботи до читальної зали. Цікавим є факт щодо палітурної справи в бібліотеці. У 1906 р. у зв'язку з відсутністю коштів та якості праці бібліотечні видання ремонтували особи, які відбували покарання (арештанти).

Не залишалися поза увагою Бібліотечної Ради правила поведінки читачів у приміщенні читальні та культура читання. За невиконання цих правил рада виключила чотирьох читачів і заборонила їм користування читальною залом в майбутньому. Послугами міської громадської бібліотеки користувалися учні (найбільша категорія), викладачі, торговці, службовці, особи без визначених занять, медичні працівники, юристи, особи духовного звання.

Досить складним був 1905–1906 рр. Фінансові труднощі гальмували розвиток бібліотечної справи, зокрема, це стосувалося поповнення фондів новою літературою. У жовтні 1905 р. у зв'язку з пожежею в бібліотеці Комісії народних читань зростає кількість читачів Катеринославської міської громадської бібліотеки. За цих умов С.В. Єгорова повинна була вирішувати проблеми швидкого задоволення читацьких запитів та розширення репертуару придбань. Результатом стало повернення до фондів раніше вилучених книг: підвищується інтерес до політичної та правової літератури. У звіті за 1905 р. завідувача С.В. Єгорова зазначала, що в Катеринославі підвищується інтерес до читання змістовних книг, але вони дорого коштують і недоступні незаможному читачеві. І тому важлива роль відводиться саме бібліотеці та читальні, які мають широкий вибір книг і сучасних періодичних видань [8].

С.В. Єгорова як керівник з діловими рисами характеру у скрутні для бібліотеки часи постійно шукала шляхи вирішення фінансових проблем і покращення матеріального становища працівників. Вона підтримувала передові форми та впроваджувала їх у діяльність бібліотеки. Але вона могла відстояти і свою точку зору. Зокрема, при відкритті трьох книжкових кіосків, за вказівкою Бібліотечної Ради, які повинні були стати матеріальною підтримкою бібліотеки, С.В. Єгорова спочатку ознайомила з вже відомим досвідом, проаналізувала усі «за» і «проти» і довела, що ця справа є ризикованою. Розраховувати на прибуток можна тільки при наявності досвідченої людини у цих питаннях. Рада прислухалась до її думок та пропозицій.

З архівних джерел відомо, що з 1895 р. С.В. Єгорова була членом Катеринославського відділу Російського Товариства охорони народного здоров'я. Можна припустити, що вона виконувала обов'язки бібліотекаря. С.В. Єгорова опікувалася проблемами та була активним членом Сімейно-педагогічного гуртка в Катеринославі, який був заснований 1902 р. [11].

С.В. Єгорова була добропорядною матір'ю. Маючи п'ятеро дітей, вона постійно піклувалася про них, переймалася їхніми проблемами. Про це свідчить лист доньки Марії до матері, надісланий з Петербургу 1912 р. Лист містить слова великої

вдячності за турботу і щире повагу до Софії Василівни за дарунок – годинник [4]. Померла С.В. Єгорова у 1918 р. у віці 63 років. Похована на Севастопольському цвинтарі у Катеринославі.

Таким чином, внесок С.В. Єгорової в культурно-освітній розвиток Катеринослава у другій половині XIX – початку XX століття був плідним і вагомим. Висвітлення діяльності катеринославського педагога, книгознавця, бібліотечного фахівця допомогло виявити цілісну картину повсякденного життя українського міста та визначити певну роль і гідне місце, яке посідала С.В. Єгорова у поширенні бібліотечної справи та просвітницької діяльності.

Бібліографічні посилання:

1. Василенко Н. Олександр Єгоров на тлі історії Катеринослава / Н. Василенко // Роль музеїв у культурному просторі України.– Дніпропетровськ, 2009.– Вип. 10. – С. 249–260.
2. Катеринославський календарь на 1888 г. – Катеринослав. 1888.
3. Отчёт Екатеринославской городской общественной библиотеки за 1900 г. – Катеринослав, 1901.
4. Отчёт Екатеринославской городской общественной библиотеки за 1901 г. – Катеринослав, 1902.
5. Отчёт Екатеринославской городской общественной библиотеки за 1902 г. – Катеринослав, 1903.
6. Отчёт Екатеринославской городской общественной библиотеки за 1903 г. – Катеринослав, 1904.
7. Отчёт Екатеринославской городской общественной библиотеки за 1904 г. – Катеринослав, 1906.
8. Отчёт Екатеринославской городской общественной библиотеки за 1905 г. – Катеринослав, [б.г.].
9. Отчёт Екатеринославской городской общественной библиотеки за 1906 г. – Катеринослав, [б.г.].
10. Отчёт Екатеринославской городской общественной библиотеки за 1907 г. – Катеринослав, 1908.
11. Отчёт о деятельности Семейно-педагогического кружка в Екатеринославе за 1904–1905 отч. год.– Катеринослав, 1906.

Публічні бібліотеки Дніпропетровщини: Рік 2013

І.Є. Луньова,
завідуюча відділом наукової організації
і методики бібліотечної роботи КЗК «ДОУНБ
ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»

У 2013 р. у Дніпропетровській області функціонувало 1907 бібліотек різних систем, відомств і форм власності. Мережа публічних бібліотек системи Міністерства культури у порівнянні з минулим роком залишилась без змін і нараховувала 674 заклади. З них: обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія, обласна бібліотека для молоді ім. М. Светлова, обласна бібліотека для дітей та 671 публічна бібліотека (з них 460 розташовані у сільській місцевості).

Також у звітному 2013 році в області функціонувало 80 спеціалізованих бібліотек для дітей та 590 юнацьких структурних підрозділів у вигляді абонементів, кафедр і юнацьких груп.

В області також функціонувало 26 централізованих бібліотечних систем (12 міських і 14 районних), до складу яких входило 483 бібліотеки. Решта – 188 бібліотек – працювали поза межами ЦБС.

Певний внесок в організацію бібліотечно-інформаційного обслуговування мешканців області надавали також 49 бібліотечних пунктів, створених у різних територіальних громадах.

У 2013 р. мережа бібліотек області зазнала певних змін. Загальна кількість бібліотек зменшилась на 14 одиниць у порівнянні з 2012 р. Протягом року було закрито 14 бібліотек інших відомств (профспілкові, технічні, навчальні та інші спеціальні).

Публічні бібліотеки області протягом року обслужили бібліотечною книгою та надали інформаційні послуги 792 129 користувачам різного віку, з яких 18,9 % складають читачі юнацького віку.

Загальна кількість користувачів, яких обслужили міські та районні ЦБС, склала 711 976 чоловіків, що на 290 користувачів більше, ніж у 2012 р.

Послугами публічних бібліотек на селі у минулому році скористалось 220 428 чоловік. Це 30,9 % від загальної кількості користувачів бібліотек ЦБС та 27,8 % від загальної кількості користувачів бібліотек області.

У порівнянні з 2012 р. загальна кількість користувачів сільських бібліотек зменшилась майже на 5 тисяч чоловік. Це пояснюється тим, що за підсумками року – із загальної кількості сільських бібліотек минулого року (465 одиниць) було вилучено 2 бібліотеки і віднесено 1 бібліотеку до міської та 1 бібліотеку до бібліотеки, яка обслуговує селище міського типу згідно з адміністративно-територіальним устроєм України та довідок міських і селищних рад, зменшенням кількості користувачів у бібліотеках Васильківського, Нікопольського, Покровського, Синельниківського, Солонянського районів, а також тимчасовим закриттям декількох бібліотек на проведення поточних та косметичних ремонтних робіт, застарілим морально і фізично зношеним фондом, відсутністю коштів на придбання нової, актуальної літератури та передплату періодичних видань, холодними, довгий час неопалюваними приміщеннями.

За останні три роки в бібліотеках області спостерігається тенденція до збільшення показника відвідуваності публічних бібліотек. Загальна кількість відвідувань за 2013 р. склала у цілому по області 5 145 048 чоловік (по ЦБС – 4 413 442 чоловіки). У порівнянні з минулим роком кількість відвідувань збільшилась на 2 083 чоловіки.

Значно збільшилась кількість і звернень на веб-сайти бібліотек. Так, у 2012 р. кількість звернень дорівнювала 483 567 чоловік, а в 2013 р. цей показник був вищим більш майже на 132 тисячі чоловік і вже складав 615 234 чоловіки.

Аналізуючи показник документовидачі в бібліотеках області, слід відзначити, що в останні роки він має тенденцію до зменшування. Так, документовидача по всіх бібліотеках області на 01.01.2014 р. склала 16 346 845 примірників видань із різних галузей знань. У порівнянні з минулим роком це на 71 102 примірники видань менше, ніж у 2012 р. З них 13 615 256 примірників – це документовидача структурних підрозділів ЦБС (83,2 %). Кількість документовидачі державною мовою сягає 5 947 593 примірники (36,3 %) (в ЦБС – 5 495 787 примірників – 40,3 %).

Незважаючи на те, що загальна кількість документовидачі по бібліотеках області значно менша, ніж у минулому році, навантаження на одного бібліотечного працівника по документовидачі перевищує нормативні показники і складає у середньому по області 14 339 примірників видань. По структурних підрозділах ЦБС області цей показник перебуває у межах рекомендованих і дорівнює 13 041 примірнику видань. Але в декількох міських ЦБС він значно вищий, ніж у середньому по області. Найбільше навантаження по документовидачі спостерігається в бібліотеках ЦБС міст Жовті Води, Кривого Рогу, Павлограда, Орджонікідзе, Тернівка. Серед районних ЦБС найбільше навантаження по документовидачі спостерігається в бібліотеках Апостолівського, Верхньодніпровського, Дніпропетровського, Новомосковського, Петриківського районів.

На 01.01.2013 р. загальний фонд бібліотек області становить 14 862 165 примірників документів. З них – 13 210 248 примірників книг, 1 586 032 примірники періодичних видань, 57 448 примірників аудіовізуальних видань та 8 457 примірників електронних видань. По ЦБС області загальний бібліотечний фонд на

початок нового року складає 11 434 776 примірників видань (в сільських бібліотеках – 3 791 036 примірників видань). У порівнянні з 2012 р. загальний фонд бібліотек області за минулий рік зменшився на 320 891 примірник видань.

Надійшло у фонди бібліотек області за минулий рік 176 505 примірників видань. Це майже вдвічі менше, ніж у 2012 р. (2012 р. – 340 558 примірників видань) (у т.ч. в бібліотеки області – 158 811 примірників видань).

Фонди бібліотек області щорічно зменшуються. У 2013 р. із бібліотек вибуло 497 706 примірників видань (по бібліотеках області – 483 245 примірників). Було вилучено значну кількість документів, яка не завжди відповідає читацьким запитам і не використовується довгий час, це – фізично зношена література, яка непридатна для подальшого використання, морально застарілі та дублетні видання.

На поповнення книжкового фонду бібліотеками області у 2013 р. було використано 2 833 276 грн. (в ЦБС – 2 570 316 грн.). З них за рахунок коштів загального фонду, тобто з місцевих бюджетів, використано 1 444 534 грн. (в ЦБС – 1 390 624 грн.). Це менше на 2 518 270 грн. (в ЦБС менше на 1 232 817 грн.) у порівнянні з 2012 р.

Бібліотеки усіх міст і районів області протягом року комплектувались літературою з обмінно-резервного фонду обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Первочителів слов'янських Кирила і Мефодія. У середньому кожна ЦБС одержала від 20 до 50 видань різноманітної тематики. До фондів центральних міських і районних бібліотек передано гарні добірки літератури про письменників, живописців, скульпторів, графіків, музикантів, що надійшла від Міжнародного благодійного фонду «Українська родина».

До ЦБС області у 2013 р. продовжувала надходити література згідно Державної програми «Українська книга». За «Державною програмою» до книгозбірень області надійшло 15 610 примірників видань на суму 713 791 грн.

У 2013 р. загальна сума фінансування бібліотек області склала 101 846 223 грн. (по ЦБС – 88 085 763 грн.). У порівнянні з минулим роком ця сума більше тільки на 254 136 грн. Надходження з місцевих бюджетів (обласного, міських, районних і сільських рад) склали 99 339 314 (97,5%). Решта – кошти спеціального фонду – 2 506 922 грн. (2,5 %). По ЦБС кошти спеціального фонду склали 2 130 057 грн., що на 396 044 грн. менше, ніж у минулому році. Як і у минулому році загальна сума коштів спеціального фонду по загальнодоступних бібліотеках області, що перебувають у комунальної власності складалась за рахунок благодійної та спонсорської допомоги, надання субвенцій, грантових угод та інших джерел.

Аналіз фінансування бібліотечних закладів області останніх років (у т.ч. і минулого року) показує, що значна частина цих коштів, а саме:

81 352 655 грн. (79,8 %) припадала на фонд оплати праці. Решта 20,2 % (за підсумками 2013 р.) – склали витрати на поповнення бібліотечного фонду та незначні суми на проведення ремонтних робіт і придбання технічних засобів та обладнання для бібліотек.

Усього на придбання технічних засобів і обладнання для бібліотек протягом року було витрачено 832 314 грн. (по ЦБС – 787 715 грн.), це на 148 812 грн. більше,

ніж у 2012 р. (683 537 грн.). З них – 275 764 грн. – це бюджетні кошти (18,6 %), решта ж 556 550 грн. (81,4 %) – кошти спеціального фонду.

У цілому на покращення матеріально-технічного стану бібліотек області було витрачено 1524 657 грн., з них із бюджету – 1 347 034 грн. (в ЦБС всього – 1 333 655 грн., із них із бюджету – 1 235 966 грн.) – це 1,5 % коштів загального та спеціального фондів. Це вдвічі менше, ніж у минулому році. Проводились поточні та косметичні ремонти у бібліотеках міст Дніпропетровська, Жовті Води, Кривого Рогу, Апостолівського, Васильківського, Верхньодніпровського, Криничанського, Солонянського, Петриківського, Царичанського, Широківського та Юр'ївського районів.

На проведення ремонтних робіт у сільських бібліотеках сільськими радами було виділено 58 755 грн.

Для покращення обслуговування користувачів і матеріально-технічного стану бібліотеки області протягом року залучали кошти спеціального фонду, здійснювали платні послуги, отримували благодійну та спонсорську допомогу. Загальний обсяг коштів спеціального фонду за підсумками 2013 р. склав 2 506 922 грн., тобто (2,5 %) від всього обсягу фінансування. По ЦБС ця сума склала – 2 130 057 грн.

У бібліотеках області протягом року працювало 1 630 бібліотечних фахівців, із них в ЦБС – 1 462 чоловіки (89,6%). Кількість фахівців, які мають спеціальну бібліотечну освіту 992 чоловіки (60,8 %). Вищу бібліотечну освіту мають 379 чоловік (23,2 %), середню бібліотечну – 613 чоловік (37,6 %), 217 осіб мають іншу спеціальну освіту, 97 чоловік – середню загальну. Відсоток фахівців на сьогодні складає 80,6 % (1 315 чоловік) 33 особи навчаються у вищих навчальних закладах, 17 здобувають середню спеціальну бібліотечну освіту.

Статистичні дані за підсумками 2013 р. за стажем роботи працівників можна розподілити таким чином: до 3-х років – 152 чоловіки (9,3 %), від 3-х до 10 років – 279 чоловік (17,1 %), понад 10 років – 345 чоловік (21,1 %), понад 20 років – 854 чоловіки (52,3 %).

За останні 5 років у бібліотеках області стабілізувалася ситуація з фінансуванням на виплату заробітної плати. Але у 2013 р. на неповну ставку (0,25; 0,5; 0,75) в області працювало ще 252 чоловіки (15,4 %). З них в міських ЦБС – 27 чоловік; в районних ЦБС області – 191 чоловік (з них у сільській місцевості – 167 чоловік). З них – через нестачу коштів – 59 чоловік на 0,25 ставки – працювало 21 чоловік; 0,5 ставки – 162 чоловіки (у селі 124 чоловіки); 0,75 ставки – 52 чоловіки (у селі 46 чоловік); це – 3,6 % від загальної кількості працівників публічних бібліотек області. Переважна частина працівників, що працювали на неповну ставку, знаходиться у бібліотеках Апостолівського, Васильківського, Верхньодніпровського, Покровського, Синельниківського, Солонянського, Софіївського, Царичанського районів.

Слід зазначити, що по ЦБС області з 252 бібліотечних працівників працюючих на неповну ставку – 176 чоловік (69,8 %) отримують заробітну плату у відповідності з мінімальними нормативами забезпечення населення публічними бібліотеками (постанова Кабінету Міністрів України від 30 травня 1997 р. № 510), тобто в залежності від кількості населення, яке проживає на відповідній території.

Звільнилось у минулому році з публічних бібліотек нашої області за різними обставинами 85 чоловік.

Матеріально-технічна база бібліотек області продовжує залишатися незадовільною. За підсумками року 57 бібліотек потребують капітального ремонту. Найбільша їх частина у Нікопольському (сім бібліотек), Петриківському (шість бібліотек), Магдалинівському (чотири бібліотеки), П'ятихатському (три бібліотеки), Солонянському (три бібліотеки), Широківському (сім бібліотек) районах.

Три бібліотеки перебувають в аварійному стані. Всі вони розташовані у сільській місцевості (Криворізький район – одна, Петропавлівський – одна, Солонянський – одна).

Сьогодні у сільській місцевості функціонує 463 бібліотеки, майже 40 % із них в останні 15 років не опалювалися. За підсумками 2013 р. в області не опалювалось 182 сільські бібліотеки (38,4 %), це у більшості своїй бібліотеки таких районів: Солонянський – 22; Покровський – 21; Новомосковський – 18; П'ятихатський – 18; Софіївський – 20; Петропавлівський – 14; Апостолівський – 10; Синельниківський – 12; Томаківський – 8; Криничанський – 7; Нікопольський – 9.

В області на 01.01.2014 р. телефонізовано 210 бібліотек. З них у сільській місцевості телефонізовано тільки 29 бібліотек (16,3 %).

Сім публічних бібліотек в області (з них – п'ять сільські) у минулому році були переведені в кращі, більш пристосовані, опалювані приміщення. З них: одна бібліотека у м. Кривий Ріг, одна – у м. Новомосковську, по одній бібліотеці у Криворізькому і Магдалинівському районах і три бібліотеки у П'ятихатському районі. Незважаючи на складні економічні та фінансові умови, в декількох сільських бібліотеках області були проведені ремонтні роботи, а саме: за кошти районного бюджету та бюджетів сільських рад Апостолівського району встановлені металеві двері та ґрати в центральній районній бібліотеці для дорослих і районній бібліотеці для дітей. За спонсорські кошти проведені косметичні ремонти в Михайлівській, Нивотрудівській сільських бібліотеках. Також у всіх вищезгаданих бібліотеках проведено модернізацію електромережі.

За спонсорські кошти (30 000 грн.), виділені депутатом обласної ради О.Г. Рудь, проведені ремонтні роботи даху та зроблений капітальний ремонт Дмитрівської сільської бібліотеки № 1 Петропавлівського району. Зроблено капітальний ремонт опалювальної системи Петропавлівської центральної районної бібліотеки (70000 грн. виділило шахтне об'єднання ДЕТЕК і громадська організація «Відродження»).

Вирішена проблема з опаленням у Преображенській і Сокільській сільських бібліотеках Юр'ївського району. Проведений ремонт у Водянській сільській бібліотеці. Виділено кошти на суму 39 522 грн., в тому числі – 2060 грн. за рахунок спонсорів для проведення ремонтних робіт у Юр'ївській центральній районній бібліотеці під відкриття Центру слов'янської писемності та культури.

Для покращення матеріально-технічного стану бібліотек Широківського району сільськими радами було виділено 15 000 грн. За фінансової підтримки голів Миколаївської, Андріївської, Олександрівської, Новолатівської сільських рад проведені

ремонтні роботи з модернізації електромережі, замінено вхідні двері, здійснено косметичні ремонти, встановлено ґрати на вікна, придбано нові меблі.

Певні ремонтні роботи були також проведені у бібліотеках Криничанського району. Так, у центральних районних бібліотеках для дорослих і дітей проведено капітальний ремонт на суму 36 000 грн. у кімнатах, де розміщені комп'ютери, що надійшли завдяки програмі «Бібліоміст». Були замінені вікна, двері, зроблена підвісна стеля, оновлені шпалери, лінолеум, арка.

Згідно рішення Криничанської районної ради від 19 квітня 2012 р. на баланс відділу культури та туризму передана частина приміщення площею 72,36 м², а розпорядником нижчого рівня визначено РКЗК «Криничанська центральна районна бібліотека для дорослих». Згідно умов проекту, кімната капітально відремонтована на суму 56 000 грн.: замінено п'ять вікон, опалювальну систему, накат на стінах, підлоги, підвісну стелю, електромережу. На ремонт використано кошти, виділені з районного бюджету та спонсорська допомога.

Затишнлянська сільська рада Криничанського району виділила кошти в сумі 26 000 грн. на придбання та заміну вікон сільській бібліотеці. Також 4 549 грн. було виділено цій же бібліотеці для завершення модернізації комунікаційної мережі (електричний та кабельний зв'язок).

У приміщеннях бібліотек-переможців конкурсу програми «Бібліоміст» Ново-московського району (районна бібліотека для дітей, Знаменівська бібліотека-філія № 15, Мар'янівська бібліотека-філія № 2) здійснено косметичний ремонт, встановлені двірні ґрати, проведено реставрацію електромережі, підключено Інтернет, придбано комп'ютерні столи та стільці. Проведено ремонт даху у приміщенні Спаської бібліотеки-філії № 38.

Також ремонтні роботи проводились у бібліотеках Верхньодніпровського району. Зроблено ремонт у районній дитячій бібліотеці, Малоолександрівській сільській бібліотеці, Новомиколаївській селищній бібліотеці та Верхівцевській міській бібліотеці.

Проведено ремонтні роботи електромережі у Покровській районній бібліотеці для дорослих та районній дитячій бібліотеці.

Відремонтовано систему опалення в Гаврилівській сільській бібліотеці Покровського району. Телефонізовано дві сільські бібліотеки у районі (Гаврилівська та Олександрівська сільські бібліотеки).

У 2013 р. у бібліотеках області значно збільшився парк комп'ютерної техніки. На 01.01.2014 р. у бібліотеках налічується 1050 машин. За рік було придбано 176 комп'ютерів (в ЦБС – 152). 141 комп'ютер і 38 багатофункціональних приладів отримали 38 бібліотек-переможців IV раунду конкурсу «Організація нових бібліотечних послуг з використанням вільного доступу до Інтернету» (програма «Бібліоміст»).

У цілому стан матеріально-технічної бази бібліотек має низку позитивних змін. Протягом року керівники бібліотечних закладів області провели певну організаційну роботу з органами місцевого самоврядування з цих питань, що дозволило підвищити якість і комфортність обслуговування різних категорій користувачів.

Використання можливостей дитячої книги в інтелектуальному розвитку особистості

**О.О. Прокопович-Ткаченко,
заступник директора
КЗК «Дніпропетровська обласна
бібліотека для дітей»**

Сьогодні бібліотека для дітей – це динамічний центр інформації, середовище для розвитку моральних і культурних цінностей, джерело духовного збагачення дитини. За цими, здавалося б, усім відомими і дещо розтиражованими фразами, міститься важливий сенс існування як бібліотек для дітей, так і активного розвитку дитячого читання. Дитячі бібліотекарі мають багатий досвід спостереження за дитиною – як читає, і тому у них як у фахівців є всі підстави стверджувати, що активні читачі вільніше орієнтуються в житті, мають розвинений лексичний запас, комунікативні здібності. Можна сказати, що дитяче читання – це інструмент адаптації дитини в оточуючому світі.

Весь комплекс напрямків роботи бібліотеки так або інакше пов'язаний з книгою. Саме ця особливість – унікальні книжкові зібрання та системна фахова підготовка фахівців для роботи з дитячою літературою – відрізняють бібліотеки від інших закладів культури і освіти.

Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей активно використовує потенціал дитячої книги для розвитку сучасних дітей, враховуючи особливості часу і поєднуючи традиційні та нові форми роботи.

Результативний напрямок, який успішно опанувала наша бібліотека, – робота з сім'єю, формування культури особистості та потреба в книзі закладаються в ранньому дитинстві, а здійснюються через читання. Дуже важливо, коли дитина приходить до бібліотеки разом із дорослими, коли вони разом вибирають книгу, а потім разом її читають. Сімейне читання – це не тільки читання для дітей і з дітьми, а й саме коло читання, складене з найкращих книжок.

Здебільшого з маленькими дітьми вперше приходять до бібліотеки мами. Саме для такої категорії наших читачів – мам з дітками до трьох років – діє читацьке об'єднання «Моє серденько». Великий відсоток малюків – до року, які ще навіть не вміють ходити, а вже турботливими матусями долучаються до книги. І добре, що це відбувається саме в бібліотеці. Для такої категорії читачів створені всі умови: просторий зал з килимом, на якому можна сидіти, великі м'які іграшки, спеціальні книги.

Спостерігаючи збільшення кількості наймолодших читачів, фахівці бібліотеки поповнюють фонд відповідними книгами кращих видавництв. Це яскраві книжки-іграшки, створені з особливих матеріалів. Вони міцні, мають звукові ефекти, ігрові фрагменти, трансформуються та містять різні сюрпризи. Окрім цікавих книг, малят приваблюють ігрові програми, які бібліотекарі проводять за допомогою лялькового театру «Кольорове диво» (інсценування «Нова книга оживає, нам казки розповідає», «Поетичні хвилинки – на радість дитинки», лялькові вистави «Незвичайні пригоди в Казковому лісі» та інші). Більшість дітей бачить ляльковий театр вперше в житті. Так, поєднуючи літературу, ігри, підтримку сім'ї, бібліотека стає місцем, де дитина робить свої «перші кроки» на читацькому шляху. Знайомство маленьких користувачів із бібліотекою починається з відділу обслуговування дошкільників та учнів 1–4 класів. Цю зустріч ми завжди намагаємося зробити радісною та приємною і добре розуміємо, що велику роль у цьому відіграє комфортна і тепла атмосфера. Для малюків сформована ігрова зона «Дитячий розвивайко». Тут є килимок-пазл, який діти з великим задоволенням розбирають та збирають. У «Куточку творчості» малюки фарбують розмальовки, а іноді й самі створюють свої власні «шедеври». Дуже полюбляють самі обирати книжки на таких виставках: «Малечі про цікаві речі», «Казки на всі смаки», «Хочу читати», «Яблунова полицка». В ігровій зоні «росте» Дерево Казок, де в маленьких кошиках живуть улюблені казкові герої, тваринки та інші предмети. З цими героями бібліотекар разом із дитиною складає як нову казку, так і вже відому маленькому слухачу.

Перше відвідування бібліотеки – велике свято для маленького читача. З цією метою у відділі обслуговування дошкільників та учнів 1–4 класів була розроблена театралізована вистава «Посвята в читачі». У цікавій ігровій формі з елементами лялькової вистави дітям розповідаємо

про правила поведінки в бібліотеці, користування книгою. Читачі безпосередньо беруть участь у виставах, вікторинах, конкурсах.

Розширити спектр актуальних послуг у бібліотеці допомагає психолог, який постійно працює в штаті закладу.

Для того, щоб звернути увагу дітей до художньої та пізнавальної літератури, долучити їх до читання кращих творів світової дитячої літератури, під час літніх канікул діє акція «Канікули з книгою». Кожного літа фахівці бібліотеки ведуть активну співпрацю з пришкільними таборами відпочинку. У великому місті діти з віддалених районів рідко відвідують обласну бібліотеку, яка розташована в центрі міста, а деякі навіть не знають про її існування. Тому період літніх канікул бібліотека використовує для широкої популяризації своєї діяльності. Активно відвідуються пришкільні табори на віддалених житлових масивах. Працівники відділів обслуговування готують розважально-пізнавальні заходи з використанням лялькового театру, мультимедійної техніки. Наприклад: театралізовані мініатюри «Дивовижний світ театру», марафон-дискусія «З улюбленим журналом щодня», віртуальна подорож «Мандрівка в країну Мультяндію» та інші, щорічно охоплюється близько 30 таборів. Діти із задоволенням беруть участь в ігрових програмах, педагоги позитивно сприймають безкоштовність усіх заходів, а бібліотека отримує нових читачів. Як показує практика, на початку навчального року спостерігається збільшення читачів на абоне-ментах відділів обслуговування саме після літньої реклами в пришкільних таборах.

Одним із перевірених часом комплексів заходів у популяризації дитячої літератури є «Тиждень дитячого читання».

Це справжнє свято для читачів, завжди нові книжкові відкриття, заохочення кращих читачів, зустрічі з письменниками. Театралізовані мініатюри, книжкові карнавали, конкурсні програми, ігрові вікторини слугують головному – підвищенню інтересу до читання, розвитку пізнавальної активності та творчих здібностей дітей. Наша бібліотека активно використовує напрацьований досвід для цікавого проведення «Тижня», для забезпечення інформаційної підтримки новими книгами та періодикою. Щорічно заходи, які проводяться, об'єднуються в тематичні блоки. Наприклад, Тиждень під назвою «Книжковий ланцюжок весни» об'єднав ланки «Ювіляри країни книг», «Галактика казок», «Книжкові розваги», «Вернісаж фантазії». Форми проведення заходів різноманітні: літературне лото, інтелектуальна «тусовка», слайд-презентація, казкова феєрія, читацький аукціон та інше.

Тиждень дитячого читання, незважаючи на багаторічне існування, не втрачає своєї актуальності та привабливості для всіх прихильників книг – дітей різного віку, їхніх родин, письменників, видавців, освітян, бібліотекарів.

Обласна бібліотека для дітей – регіональний центр розвитку та стимулювання дитячого читання. Щорічно проводяться заходи саме для дітей області, які сприяють дитячій творчості, родинному читанню. Ми намагаємось, щоб тематика заходів була пов'язана з літературою та читанням. Найчастіше це обласні родинні творчі конкурси. За останні декілька років вони мали назви: «Книга мандрує екраном», «Журнал для родини від серця дитини», «Книга відкриває країни», «Бібліотека в житті моєї родини». Такі конкурси згуртовують навколо книги і бібліотеки. Багаторічний досвід проведення таких заходів доводить, що об'єднання сім'ї та бібліотеки народжує династії творчих читачів, які, окрім власного інтересу до читання, виконують своєрідну роль волонтерів-популяризаторів читання в громаді.

Власна літературна творчість також стимулює читання дітей і підлітків. Окрім відомого творчого проекту з видання збірок літературних творів творчо обдарованих дітей, обласна бібліотека для дітей виступає партнером ще в одному проекті. З 2007 р. щорічно спільно з управлінням у справах сім'ї та молоді облдержадміністрації проводиться обласний літературний конкурс «Молода муза». В ньому демонструють свої таланти молоді літератори, старші за учасників «Ластів'ят». Конкурс для юнацько-молодіжної категорії – логічне продовження видання «Ластів'ята».

За підсумками конкурсу «Молода муза» також видається збірник творів авторів-фіналістів. Журі відбирає талановиті вірші та прозу, пронизані любов'ю до коханих і світу, пов'язаних із темою психології людини та людських стосунків. Кожен із молодих авторів вирішує ці теми по-своєму оригінально. Деякі з цих початківців згодом входять до професійної письменницької спільноти Дніпропетровщини.

Такі творчі проекти дають нам підтвердження того, що в бібліотеках гуртується юне покоління, яке прагне всебічного розвитку, і ми йому в цьому допомагаємо.

Для популяризації читання та реклами діяльності бібліотеки все частіше виходять за межі своїх будівель. Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей також має певний досвід у проведенні вуличних рекламних акцій. Так, у вересні 2010 р. з нагоди Всеукраїнського дня бібліотек у нашій книгозбірні проводився День відкритих дверей під назвою «Запрошуємо у Книжкове царство». По вулицях міста, що поруч з бібліотекою, крокував яскравий парад літературних героїв, разом із талісманом бібліотеки Іжачком-книговичком, який тримав прапор з привітним сонечком і написом «Приєднуйтеся до нас!». Перехожим роздавали рекламні пам'ятки, календарики з реквізитами бібліотеки, було багато охочих сфотографуватися. Біля споруди бібліотеки є невеликий внутрішній дворик, і саме в ньому для дітей з різних шкіл міста було розіграно театралізоване ігрове дійство. Після нього читачі потрапили в прикрашені кольоровими кульками відділи бібліотеки, де продовжувались цікаві зустрічі та сюрпризи. Щогодини заходи змінювалися, враховувався вік дітей, які перебували у цей час в закладі: ігрова програма «Школярами тільки стали – до бібліотеки завітали», літературний вернісаж «Відчуйте серцем голос книги», інтелектуальний марафон «Нам мудрість книг дає бібліотека»,

інформаційний колаж «Зачаровані книгою», нагородження найкращих читачів «Каскад дебютів наших читачів». Всі, хто завітав уперше, були посвячені в читачі і отримали бейджики з Їжачком-книговичком та інформацією про бібліотеку. Результатом проведення такого комплексу заходів стало збільшення нових читачів на абонементів, популяризація послуг бібліотеки, а також фахівці отримали досвід проведення масштабних заходів із сегментом використання простору за стінами бібліотеки.

Продовжуючи популяризаторську діяльність, протягом літа 2012 р. працівники бібліотеки неодноразово проводили вуличні рекламні акції. До уваги брались місця масового перебування жителів міста, особливо з дітьми, зокрема зони відпочинку, де люди не поспішають і більш налаштовані на спілкування та сприйняття інформації. Одне з таких місць – центральний міський пляж на березі Дніпра. Молоді бібліотекарі здійснили «пляжний бібліотечний десант» – роздавали «візитівки» бібліотеки, проводили опитування про актуальність бібліотечних послуг. Також було охоплено дитячі майданчики в парку біля пляжу. Такі рекламні акції сприймаються громадою здебільшого позитивно.

Так, день за днем, наша бібліотека проводить багатопланову роботу з популяризації дитячого читання, конструктивної взаємодії з зацікавленими організаціями та підтримує імідж сучасного закладу культури.

Психолог у дитячій бібліотеці

В.М. Панченко,
провідний психолог
КЗК «Дніпропетровська обласна
бібліотека для дітей»

Не відкриємо ніякої таємниці, якщо скажемо, що книга дуже часто, особливо в складних життєвих ситуаціях, позитивно впливає на здоров'я та настрій людини.

У нашій свідомості книги – це хранителі духовних традицій.

Протягом останніх років у діяльність бібліотек, в першу чергу дитячих, разом із традиційними напрямками роботи з книгою затверджується ще один – бібліотерапія, тобто лікування душі словом.

Сьогодні за ставленням до дітей можна судити про культуру суспільства, в якому вони живуть.

І сьогодні саме бібліотеки повинні допомогти дитині почуватися впевнено та брати активну участь у житті суспільства.

Робота психолога в нашій бібліотеці побудована за такими напрямками:

- психологічна підтримка дітей-читачів бібліотеки;
- розширення діапазону взаємодії з організаторами дитячого читання;
- використання потенціалу бібліотерапії;
- апробація сучасних методик індивідуального підходу до особистості дитини;
- допомога в створенні психологічного комфорту в колективі, підвищенні професійного рівня фахівців бібліотеки.

Принципова відміна бібліотерапевтичних занять від традиційних масових заходів у тому, що емоційний вплив на читача грає головну роль (словом, музикою).

Зовсім відсутня популяризація книги (автор, назва, демонстрація літератури), тобто елементи бібліографічного огляду. Крім того, реалізація спілкування на бібліотечних заходах може дати можливість створити соціально-психологічний захист особистості дитини і адаптації до різноманітних умов життєдіяльності.

Головним акцентом є використання арт-терапевтичних методик у психологічній підтримці дітей і дитячого читання в умовах біб-

ліотеки. Робота ведеться із різними віковими категоріями. Так, за участі дошкільників здійснюється проект «Я малюю», з читачами молодшого шкільного віку – цикл занять «Дивовижний світ казки», а з дітьми середнього віку – проект «Я-ти-ми».

На цих заняттях діти дуже щиро поводяться стосовно один до одного. І самі вирішують свої проблеми.

Використання арт-терапії в умовах дитячої бібліотеки є безпрограшним методом роботи в умовах дитячої бібліотеки:

- техніка арт-терапії передбачає роботу з книгою, текстовими матеріалами, а також створення власних творів;
- образотворча діяльність є засобом зближення людей, допомагає контактувати дітям і дорослим та знаходити спільну мову;
- арт-терапія зумовлює атмосферу вільного самовираження, самопізнання, викликає позитивні емоції.

Використання протягом року арт-терапевтичних занять у трьох вікових групах дозволяє зробити висновок про адекватність вибраної форми занять. Для учнів 5–7 класів працює лекторій «Контакт», який має такі цілі:

- розвиток особистості;
- підвищення рівня адаптації в підлітковому середовищі;
- стимулювання вміння висловити свої почуття, емоції, думки;
- формування здатності до рефлексії (самосвідомості).

Реалізації означених цілей здійснюються методами ситуативних тестів, казкотерапією, рольовими іграми, арт-терапією та екотерапією. Ці бібліотерапевтичні методи більш доступні. Наприклад, залучення книги з героєм-твариною в процес відбувається після участі дітей в реальній ситуації, яка пов'язана з конкретними тваринами (спостереження за домашніми улюбленцями, чи то порятунок покинутих тварин), потім емоційна реакція дітей закріплюється та розвивається при читанні книжки.

При роботі з дітьми рекомендуємо переплітати методи ситуативних тестів та ігротерапію, де велике значення має слово. Дуже важливо використовувати в процесі «крилаті» вислови, цитати, прислів'я та приказки, висловлювання з художніх творів – для формування цінностей дитини. Наприклад, іграшкова поезія знімає агресивний настрій дитини.

У звичайних бесідах, зустрічах з дітьми, бібліотечних заняттях повинні бути ігрові методи з усіма категоріями читачів. Наше завдання допомогти дитині знайти для себе потрібну літературу та приділити їй достатньо уваги.

Можна зробити висновок, що робота психолога є актуальною і дієвою в умовах дитячої бібліотеки і буде продовжена надалі.

**«Дніпропетровщина
читає Олесь Гончара»:
підсумки регіональної кампанії**

О.В. Шевченко,
заступник директора
з внутрішньобібліотечної роботи КЗК «ДОУНБ
ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»

До 95-річчя від дня народження великого українського письменника Олесь Гончара була організована та проведена регіональна кампанія «Дніпропетровщина читає Олесь Гончара». Вперше бібліотеки області спільно взяли участь у мережевому заході, який мав за мету: привернути увагу читачів до визначної події в літературному житті Дніпропетровщини.

Офіційне відкриття регіональної кампанії відбулося п'ятого березня у Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія. На відкриття кампанії були запрошені письменники, які особисто знали Олесь Терентійовича, науковці, що вивчають його життя і творчість, митці – автори науково-популярного фільму про О. Гончара, бібліотечні працівники та читачі бібліотеки. Цей захід привернув увагу влади та журналістів і був широко висвітлений у пресі та на телебаченні.

ДОУНБ взяла на себе методичне керівництво регіональною кампанією та розробила сторінку на сайті бібліотеки, присвячену цій події. Усі бібліотекарі області мали можливість використовувати у своїй роботі новий бібліографічний покажчик «Олесь Гончар – син Придніпров'я», популяризувати електронні та аудіокниги О. Гончара. До уваги користувачів були представлені розробки сценаріїв, біографічні довідки, приклади презентаційних матеріалів. У рамках підвищення кваліфікації бібліотекарів в обласній універсальній науковій бібліотеці провели тренінги «Як створити буктрейлер за творами О. Гончара», де користувачі оволоділи навичками самостійного створення невеликих відеоанонсів на улюблені книги чи твори письменника. Для працівників сільських книгозбірень в Інтернет-центрі Межівської районної бібліотеки проведено майстер-клас, де бібліотекарі теж навчилися створювати тематичні рекламні ролики.

У межах Школи професійної майстерності для співробітників Дніпропетровської міської Централізованої системи публічних бібліотек для дорослих відбулась

екскурсія до Центру культури української мови ім. Олесея Гончара та в селище Сухе на Полтавщині на «Свято Гончарового дитинства».

Добре мотивовані бібліотекарі мали якісний старт кампанії та включилися у реалізацію запланованих заходів на місцях. Було видано низку методично-рекомендаційних матеріалів: збірники сценаріїв, методико-рекомендаційні листи, тематичні папки та інформаційні досье, анотовані літературні путівники, інформаційні списки літератури.

Роботи бібліотек області презентували на Всеукраїнському рівні. Завдяки сайту ДОУНБ про кампанію дізнались колеги з Полтавської обласної бібліотеки і провели подібну акцію на Полтавщині, а Херсонська ОУНБ ім. О. Гончара вийшла з пропозицією подальшої спільної роботи з цієї теми. Представники ДОУНБ презентували проект «Регіональна кампанія «Дніпропетровщина читає Олесея Гончара» під час міжрегіональної бібліотечної ярмарки «Бібліотечні інновації для громад: створюємо майбутнє», що відбулась у Луганську на базі обласної бібліотеки ім. М. Горького.

У межах кампанії з березня по листопад цього року в бібліотеках області проводили читацькі конференції, літературні вечори, майданчики та літературно-краєзнавчі години.

Популяризуючи твори О. Гончара, бібліотекарі організовували книжкові виставки та тематичні полиці. Виставки-портрети, усні журнали та перегляди дали змогу розкрити віхи життєвого шляху, громадської діяльності, публіцистики, новелістики ювіляра.

Щоб з'ясувати, чи знають жителі Дніпропетровщини про талановитого земляка, дослідити їхні уподобання в межах проведення кампанії відбулося соціологічне опитування «Чи знаєте Ви Олесея Гончара?». Бібліотекарі шляхом вуличних опитувань та анкетування виявили аспекти, на які потрібно звернути увагу в подальшій культурно-масовій роботі. Деякі бібліотеки провели інтерактивне опитування на власних сайтах та блогах (Кривий Ріг, Дніпродзержинськ та інші). В результаті проведених досліджень було з'ясовано, що твори Олесея Гончара знають і люблять не тільки люди старшого покоління, а й сучасна молодь.

З метою привернення уваги молоді до творчості Гончара були використані оригінальні, близькі юнацтву форми роботи. Досвід проведення масових заходів підтверджує, що читачі юнацького віку віддають перевагу діалоговим, дискусійним формам спілкування, тому що вони посилюють пізнавальну й читацьку активність, спонукають до самостійного мислення, вміння відстоювати особисту думку. Бесіда-діалог «Шляхи прапороносців» на Магдалинівщині, літературний альманах «Лицар духовності» на Петриківщині ознайомили старшокласників з життєвим і творчим шляхом О. Гончара. На заходах звучали вірші, присвячені письменнику, уривки з книг великого земляка. Позмагатися, поспілкуватися молодь мала можливість на літературних марафонах, лабіринтах і вікторинах. Наприклад, бібліотека-філіал № 10 Дніпропетровської міської ЦБС підготувала мультимедійну вікторину «Дніпропетровськ Олесея Гончара», яка була розміщена на сайті міської бібліотеки, бібліотечними працівниками Кривого Рогу було проведено слайд-вікторину з електронним літературним

лабіринтом «Життя в мистецтво перейшло». Питання вікторини вимагали знань не лише програмних творів, а й всього творчого доробку Олесея Гончара. У вигляді подорожі за творами письменника, використовуючи книги, фішки та карту «дороги» з умовними зупинками, бібліотекарі Дніпропетровської та Софіївської центральних районних бібліотек провели літературний «диліжанс» для учнівської молоді. Формуванню у молоді вміння робити оцінне судження, розвивати критичне мислення та виховувати повагу до людської гідності допомогло Книжкове кафе «Твори Олесея Гончара для дітей», організоване Центральною дитячою бібліотекою м. Орджонікідзе. У меню замість страв бібліотекарі запропонували для голосного читання книги «Ілонка», «Дорога за хмари», «Романові яблука», які діти спільно аналізували, замислювалися над вчинками, робили висновки.

У ході регіональної кампанії активно використовувались голосні читання як найбільш плідний засіб спілкування в бібліотеці між дорослими і дітьми. На засіданні клубу «Козачата», що діє при сільській бібліотеці Дніпропетровського району, ця форма масового заходу дала можливість показати дітям те, що вислизає з їхнього поля зору при самотньому читанні, відчутти смак слова, почути його звучання. А сільська бібліотека на Широківщині для учнів молодших класів у голосних читаннях використала різні види читання: читання бібліотекарем, вибіркоче читання, читання за особами, коментоване читання. Це дало можливість дітям глибше зрозуміти події Великої Вітчизняної війни, значення подвигу в житті кожної людини. Ознайомитися з книгами письменника, прочитати їх англійською та покращити рівень англійської мови мали можливість відвідувачі інформаційно-ресурсного центру «Вікно в Америку» ДОНУБ на засіданні англійського клубу, присвяченого нашому землякові.

Користувачі бібліотек регіону мали нагоду розкрити свої здібності, взявши участь у різноманітних конкурсах. Об'єднати шанувальників слова у бібліотеці, відкрити нові імена, поспілкуватися та поринути у світ натхненної творчості письменника допоміг творчий літературний конкурс «Живе слово Гончара», який відбувся у багатьох бібліотеках області й мав широкій резонанс у громаді. Конкурс серед старшокласників на кращого знавця творчості письменника проведено у сільській бібліотеці Верхньодніпровського району. Молодь Петриківщині в межах конкурсу творчих робіт «Цитуємо твори Олесея Гончара» створювала мультимедійні презентації. Конкурс «А я напишу Україні» спільно з театром-студією «Ми» організували бібліотекарі Дніпропетровської міської Централізованої системи.

Виявити обдаровану молодь, залучити людей до творчості нашого земляка допоміг конкурс малюнків, який провели бібліотеки. Роботи виконувались у різних художніх техніках і матеріалах та яскраво представили творчий доробок письменника.

Для популяризації художніх і поетичних творів, біографічної літератури та наукових робіт Олесея Гончара бібліотеки області використовували різноманітні акції. Наприклад, вулична акція «Якщо Ви не читали – ми йдемо до Вас» проведена в багатьох бібліотеках області. А ось на площах та в місцях відпочинку городян Верхньодніпровська проведена акція «Читаємо відомого земляка. Заходимо до бібліотеки», «Мо-

лодь читає Олесь Гончар». Візити до шкіл з бібліографічними оглядами літератури, інформаційні години, виставки малюнків викликали ширший інтерес у громаді. З метою формування читацького попиту на літературно-художні твори письменника-ювіляра у Межівській районній бібліотеці протягом травня-червня проводили акцію «Одна книга – одне село». Кожен день був присвячений одночасному прочитанню та обговоренню однієї книги Гончара. По закінченні обговорення всі, хто побажав ознайомитися з повною версією твору, мали можливість отримати книгу для читання вдома. Вулична акція «Читайте твори Олесь Гончара» Криворізької ЦБС розширила співпрацю бібліотеки з громадськими організаціями району. Під час акції були роздані запрошення до бібліотек, закладки, листівки про твори Олесь Гончара, які є у бібліотеках району.

У бібліотеках області організовувались фотовиставки та демонструвалися художні фільми, зняті за творами письменника, з подальшим обговоренням і порівнянням книги та фільму. Проект «Олесь Гончар: кіно + книга» бібліотек Верхньодніпровського району привернув увагу відвідувачів до кінофільмів «Дівчина з маяка» за оповіданням «Щоб світився вогник», «Таврія», «Тронка». Працівниками відділу мистецтв Новомосковської міської централізованої системи було організовано відеоогляд «Своє життя людиною пройти», для читачів демонструвалися уривки з кінострічок за романами письменника. Присутні поділилися своїми враженнями від побачених епізодів і взяли участь в обговоренні питань, чи мають значення морально-етичні теми цих кінотворів у наш час і чи хвилюють вони сучасного глядача. У бібліотечному кінотеатрі «Слава» Центральної міської бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка м. Дніпродзержинська відбулася ретропрем'єра художнього фільму за твором Олесь Гончара «Циклон». У відділі документів з питань мистецтва ДОУНБ відбулося засідання Кіноклубу ім. Д. Сахненка, де відвідувачі переглянули художній фільм «Абітурієнтка», створений на кіностудії ім. О. Довженка за сценарієм Олесь Гончара, а зйомки відбувалися у Солонянському районі та Дніпропетровську. В бібліотеці-філіалі № 2 Дніпропетровської ЦБС на літературному вечорі «Ще квіттям зйду я в полях України...» було презентовано авторський фільм Володимира Луценка «Бережіть собори ваших душ», який отримав на Алуштинському кінофестивалі документальних фільмів I місце.

На жаль, така форма масової роботи як літературний театр, що робить захід яскравим, видовищним, майже не використовувалась бібліотекарями. Книгу слід «оживити», не просто прочитати, а зіграти її, вважають бібліотекарі Павлоградської міської ЦБС. Театралізоване дійство «Золотокриле слово Гончара» за сторінками романів «Прапороносці» та «Собор» спонукало молодь після захоплюючого заходу звернутися до книги, зануритися в її зміст. Досвід сільської бібліотеки Петропавлівського району довів, що бібліотечний театр неминуче розширює читацьку аудиторію бібліотеки, допомагає створити атмосферу свята. На їх літературно-музичній композиції «Собор душі Олесь Гончара» молодь інсценувала уривки з творів та декламувала вірші.

Привернути увагу читачів до книги, емоційно розповісти про її зміст допомогли й зустрічі з цікавими людьми. Наприклад, на літературний вечір «Він Україні неба

прихилив» у бібліотеку-філіал № 10 Дніпропетровської ЦБС були запрошені член Регіональної Спілки письменників Придніпров'я М.Г. Москалець та поважна гостя Олександра Терентіївна Сова, старша сестра О. Гончара. На літературному рандеву «Лицар правди, краси і добра» Новомосковської центральної бібліотеки своїми спогадами про зустрічі з Олесем Гончаром під час навчання в ДНУ поділилася голова товариства «Просвіта» Е.О. Шаповалова.

Маючи в бібліотеках Інтернет, проектор, комп'ютерну техніку, бібліотекарі поєднували інформацію про книги великого земляка із сучасними технічними можливостями та створювали різноманітні мультимедійні презентації та буктрейлери, здійснювали захоплюючі віртуальні подорожі та екскурсії, організовували віртуальні виставки та працювали над повнотекстовою електронною базою даних «Олесь Гончар: мить і вічність».

Партнерами в проведенні регіональної кампанії стали: органи місцевого самоврядування, районні та міські адміністрації, заклади культури та освіти, Палади дитячої та юнацької молоді, об'єднання за інтересами, соціальні служби для молоді. Роботу з поляризації життя та творчості О. Гончара бібліотеки районів проводили спільно з місцевими літераторами, громадськими об'єднаннями, читацьким активом. Матеріальну допомогу під час проведення вікторин і конкурсів за творчістю письменника надавали благодійники – приватні підприємці, фермерські господарства.

Для того, щоб привернути увагу, бібліотеки області, використовували різноманітні рекламно-інформаційні форми: фласри, буклети, об'яви, плакати, оголошення, інформацію в місцевій пресі та мережі Інтернет, на власних соціальних сторінках і блогах.

Таким чином, у результаті участі бібліотек у регіональній кампанії, значно активізувалась популяризація творів видатного українського письменника. В практику роботи були запроваджені нові форми масової роботи з елементами інтерактива та сучасних інформаційних технологій, підвищився професійний рівень бібліотечних фахівців. Цей вагомий інформаційний привід дав широку можливість бібліотекарям привернути увагу влади та громади до нових бібліотечних можливостей, до інноваційних послуг та зміцнити позитивний імідж бібліотеки. Робота в цьому напрямку буде продовжуватись, тематичну сторінку сайту ДОУНБ планується поповнювати презентаційними матеріалами бібліотек області.

Набутий досвід буде корисним бібліотекарям при реалізації заходів до 200-річчя від дня народження класика української літератури Т.Г. Шевченка в 2014 р.

Подія року: Регіональна кампанія «Дніпропетровщина читає Олесья Гончара»

Ю.М. Зюлева,
вчений секретар
КЗК «ДОУНБ ім. Первоучителів
слов'янських Кирила і Мефодія»

Подією 2013 р. у бібліотечному житті Дніпропетровщини стало відзначення 95-річного ювілею великого українського письменника, літературного критика, громадського діяча, талановитого і шанованого земляка Олесья Гончара. Ідея проведення кампанії полягала у відродженні традицій читання, пробудженні інтересу до творчої спадщини українського письменника, адже письменницька діяльність О. Гончара є класичним прикладом літератури, що змушує людину думати, робити висновки та плекати кращі здобутки вітчизняної культури.

Кожна бібліотека області мала нагоду продемонструвати свої креативні ідеї та всю різноманітність заходів, які може запропонувати сучасна бібліотека своїй громаді. За вісім місяців проведення кампанії кожна бібліотека організувала безліч виставок, переглядів, літературно-художніх вечорів, інформаційних годин, вікторин, ігор та міні-опитувань громадської думки. Громаді було запропоновано взяти участь у конкурсах на найкращий малюнок та художнє читання творів О. Гончара. Підсумком великої роботи, проведеної бібліотеками, стали яскраві портфоліо-звіти, що були надіслані до методичного відділу Дніпропетровської ОУНБ, та відзначені на нараді для директорів області. Найкращі бібліотеки, що провели найбільш креативну та яскраву кампанію, заохотили користувачів до активної участі у заходах та конкурсах, отримали призи.

Щодо Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки, то вона як ініціатор та головний координатор проведення кампанії, взяла активну участь у її реалізації. Фахівці бібліотеки розробили регламентуючі документи та методичні рекомендації щодо просування і популяризації літературної творчості письменника у місцевих громадах. Розроблені

рекомендації врахували як традиційні форми роботи бібліотек, так і сучасні інтерактивні заходи із застосуванням сучасних Інтернет-технологій.

Офіційне відкриття кампанії відбулося в урочистій обстановці п'ятого березня. На відкриття були запрошені: представники центру української мови ім. Олесь Гончара Гірничого національного університету; письменники, які особисто знали Олесь Терентійовича; науковці, котрі вивчають його життя і творчість; митці –

автори науково-популярного фільму про О. Гончара, бібліотечні працівники, які будуть реалізовувати кампанію, студенти ВНЗ, читачі бібліотеки.

Для зручності всіх учасників кампанії на офіційному сайті обласної бібліотеки був створений розділ із доступними матеріалами та документами (http://www.lib.dp.ua/Dn_OG/Dn_OG.htm). Родзинкою матеріалів, розміщених у цьому розділі, став біобібліографічний показник, упорядкований фахівцями краєзнавчого відділу – «Олесь Гончар – син Придніпров'я» із серії «Літературна Дніпропетровщина».

У показнику представлені твори та публікації О. Гончара, які друкувалися на Дніпропетровщині та в яких зображений придніпровський край. Також зібрано книги і публікації про народження, навчання, перебування його у Дніпропетровську та інших куточках області, зв'язки з нашими краями. Окремі розділи подають матеріали з вивчення біографії та творчої спадщини письменника, вшанування та увічнення його пам'яті. Показник охоплює період з 1945 р., від перших публікацій у місцевій пресі до 2012 р.

Цікавим наповненням розділу сайту стали твори письменника, аудіо- та відеоматеріали, а також електронні книги.

Протягом кампанії кожен відділ бібліотеки всіма доступними засобами привертав увагу мешканців міста до творчого здобутку письменника. А щоб найкраще підготувати бібліотечні заходи, початок кампанії ознаменувався проведенням опитування на вулицях міста.

Маючи досвід у проведенні громадських обговорень, фахівці бібліотеки вийшли у різні райони міста із питаннями до мешканців, чи знають вони Олесь Гончара. Були опитані мешканці та гості міста Дніпропетровська різного віку та статі:

- діти (до 14 років) – 5 %;
- юнацтво (15–21 років) – 27 %;
- молодь (22–35 років) – 31 %;
- дорослі (від 36 років) – 37 %;
- жінки серед опитаних склали 57 %;
- чоловіки – 43 %.

Опитування показало, що знають про творчість письменника – 88 %, не знайомі з творчим здобутком Олесь Терентійовича – 12 %.

Беручи до уваги той факт, що часто Олесь Гончар вважають уродженцем Полтавщини, цікаво було дізнатись, чи знають дніпропетровчани, що він є нашим земляком. На це запитання ми отримали відповіді: 55 % мешканців знають про земляцтво, 45% або не знали про цей факт, або мали сумніви і не могли відповісти певно.

Серед опитаних 70 % знайомі з творами письменника, переважно це старші люди, 30 % не читали його творів.

Лідерами серед творів, які читали, стали «Прапорonosці», «Собор», «Таврія», «Людина і зброя», «Тронка».

Результати опитування мали вплив на інформаційну наповненість запропонованого матеріалу: виставок, презентацій, інтерактивних уроків. Таким чином, протягом кампанії, що тривала до листопада, всі бажаючі мали змогу ознайомитись із серією книжково-ілюстративних виставок і переглядів у відділах бібліотеки на будь-який рівень обізнаності та інтересів.

Цікаві інтерактивні форми були використані у ході кампанії, так, наприклад, відділ абонементу запропонував вечір-портрет «Творчий світ Олесь Гончар» із циклу краєзнавчих пізнавальних екскурсів «Чари рідного краю». Для школярів, під час проведення бібліотечного уроку «І книжка, і мишка» за програмою роботи клубу «Флешка», організовано квест-пошук творів Олесь Гончар та літератури про його життєвий і творчий шлях. Разом із бібліотекарями діти підготували книжкову виставку «Талант і доля». Це дало змогу поринути дітям у світ книги, ознайомитися з творчим надбанням О. Гончар, взяти книги додому.

Твори письменника в перекладі іноземними мовами заохотили до вивчення мов багатьох із тих, хто відвідав відділ документів іноземними мовами та інформаційно-ресурсний центр «Вікно в Америку». Адже саме там обговорювали тему «Наш видатний земляк письменник Олесь Гончар» під час зустріч в англomовному клубі English Speaking Club «Gabfest».

Відділ періодики у межах програми розробив і представив до уваги низку літературно-ілюстративних переглядів, оглядів, годин читання. Виставка одного роману та виставка-портрет не залишили байдужими відвідувачів відділу та викликали цікавість до творчого набутку письменника. Особливу увагу мала інформаційна година та однойменна виставка-перегляд «Шлях високого трагізму», що повідала про життєвий шлях, літературну та громадську діяльність нашого земляка.

Великий внесок у відзначення ювілею та проведення кампанії зробив відділ читальних залів, адже саме він мав нагоду не лише в стінах бібліотеки, але й поза її межами, розповісти про творчу особистість Гончар. Художньо-ілюстративні виставки-перегляди та тематичні

години були вдало поєднані з інтерактивними формами роботи. Вікторини, конкурси, складання пазлів і пошуково-пізнавальні квести – все це та багато іншого на будь-який смак та аудиторію. Так, під час реалізації кампанії була розроблена низка заходів як для школярів, студентів технікумів і ВНЗ, так і для дорослої аудиторії та літніх людей.

Співробітники відділу з добіркою тематичних мультимедійних матеріалів відвідали навчальні заклади, у тому числі середні школи та

технікуми, де провели інтерактивні літературні уроки, розповіли про цікаві та маловідомі факти з життя Олесь Гончара, переглянули відеопрезентацію «Будівничий соборів наших душ» і документальний фільм «Зодчий душі людської», діти мали нагоду взяти участь у вікторинах та гри-змаганні – хто перший збере пазл із зображенням Новомосковського Собору, оспіваного Олесем Терентійовичем Гончаром у однойменному романі.

Відділ документів з питань мистецтва у межах проведення кампанії представив для користувачів бібліотеки та жителів міста цікавий огляд документів про твори мистецтва за мотивами творчості Олесь Гончара. Широкому загалу були представлені матеріали про створення опери «Прапороносці», театральних вистав за романом «Собор», кінофільмів за творами О. Гончара, фотографії, афіші, театральні програмки та багато іншого.

Під час засідання Кіноклубу ім. Д. Сахненка відвідувачі мали змогу переглянути художній фільм «Абітурієнтка», який був створений на кіностудії ім. О. Довженка у 1973 році. Присутні дізнались про цікаві факти, адже зйомки проводили у нашому краї: у селі Микільське-на-Дніпрі (Солонянський район) та Дніпропетровську, літературний сценарій спеціально до фільму написав сам Олесь Гончар, а за основу покладено реальні трагічні події, що сталися з юною дівчиною-стюардесою Надією Курченко, яка трагічно загинула від рук терористів, що намагалися захопити літак.

А під час засідання клубу «Літературна вітальня» «Олесь Гончар і Придніпров'я» до перегляду документального фільму «Зодчий душі людської» було запропоновано виставку документів із фонду Українсько-Канадського бібліотечного Центру «Інтелектуал світу, син Дніпра» та перегляд «Літературні твори О. Гончара у мистецтві».

Цікавою була розповідь методиста центру гуманітарних проблем освіти ДНУ Н. Щербак про життєвий шлях видатного письменника, яку доповнили унікальні фотографії з архіву дніпропетровського університету. Спеціально до заходу дніпропетровський співак і композитор Олег Мелешук написав і виконав дві балади на вірші Олесь Гончара. Засідання відбулося у жвавому обговоренні теми: ділилися спогадами про зустріч з письменником, враженнями про твори та їх актуальність сьогодні, читали улюблені уривки, ставили запитання фахівцям.

У свою чергу, фахівці відділу наукової інформації та бібліографії у межах регіональної компанії «Дніпропетровщина читає Олесь Гончара» провели вуличну акцію у парку ім. Л. Глоби. У 95-річчя від дня його народження бібліотекарі намагалися нагадати мешканцям міста про життєвий та творчий шлях нашого славетного земляка. Під час заходу серед відпочиваючих парку поширювалися розроблені співробітниками відділу закладки «Шукайте Гончара в довідниках» та рекламна інформаційна продукція.

А красзнавчий відділ провів тематичне засідання клубу «Ріднокрай»: «Уродженець Придніпров'я, громадянин України Олесь Гончар». Про зв'язок Олесь Гончара з нашим краєм на численних прикладах розповіла старший науковий співробітник відділу ДНІМ «Літературне Придніпров'я» Світлана Мартинова.

Також інформація про проект мала нагоду вийти за межі області, зокрема, проект був презентований під час міжрегіональної бібліотечної ярмарки «Бібліотечні інновації для громад: створюємо майбутнє», що відбулась у Луганську на базі обласної бібліотеки ім. М. Горького. Під час роботи експозиції всі бажаючі мали змогу ознайомитися з ідеєю проекту, взяти участь в інтерактивних конкурсах та отримати призи.

Чудовою нагодою ще раз продемонструвати цікаві змістовні матеріали та інтерактивні заходи стала традиційна зустріч під час заходу «Бібліотеки Дніпропетровщини запрошують на побачення», що відбувається третій раз поспіль в парку культури і відпочинку ім. Л. Глоби на День міста.

Проведення кампанії такого масштабу дало можливість бібліотекарям ширше розкрити свої можливості, відійти від суто традиційних форм роботи, застосувавши новітні інформаційні технології, за допомогою яких були створені мультимедійні презентації та буктрейлери, у цікавий та доступний спосіб розширити уявлення про сучасну бібліотеку. Проводячи інтерактивні уроки-тренінги та застосовуючи ігрові форми популяризації творчості письменника, ми маємо змогу відродити інтерес до читання та збагатити культурний і духовний потенціал людей.

Широківщина читає Олесея Гончара

Л.В. Бондарчук,
директор
РКЗ «Широківська районна бібліотека»

У межах регіональної кампанії «Дніпропетровщина читає Олесея Гончара» Широківською районною бібліотекою розроблено цільову комплексну програму «Широківщина читає Олесея Гончара», присвячену 95-річчю від дня народження великого українського письменника, нашого земляка.

Олесь Терентійович Гончар – це символ історичної пам'яті народу, духовності, краси, гармонії, зв'язку поколінь, критерій гідності людського життя, символ самої України. Його книги пронизані вірою в добро, силу і мораль українського народу. Вона зберігає та передає загальнонаціональні, загальнолюдські цінності від покоління до покоління, збагачує наш внутрішній світ, виховує естетичний смак, розвиває інтелект, кругозір.

Реалізуючи цільову комплексну програму з популяризації творчості талановитого письменника та підвищення рівня обізнаності й поглиблення знань громади про життя і діяльність Олесея Гончара, бібліотеки Широківського району розробили та провели низку заходів. Зокрема, літературна вітальня «Людина світу – Син Дніпра» та Гончарівські читання «На вічному березі любові» (Дачнівська сільська бібліотека), вечір-портрет «Героїчному жити вічно» (Чапаєвська сільська бібліотека), година спілкування «З вогню приніс натхненне слово» (Явдотівська сільська бібліотека), вечір-портрет «Творчий світ Олесея Гончара» (Новоселівська сільська бібліотека), літературна година «Прапороносець світла і любові» (Новомалинівська сільська бібліотека), усний журнал «Прапороносець української літератури» (Карпівська сільська бібліотека), гончарівські читання «Жайворон степового космосу» та літературні посиденьки «За фронтовими поезіями Олесея Гончара» (Запорізька сільська бібліотека), літературна година «Орлина висота Олесея Гончара» (районна дитяча бібліотека), вечір-

портрет «Орлина висота Олесь Гончара» та літературна вікторина «Відомий та невідомий Олесь Гончар» (центральна районна бібліотека) та багато інших.

З початку року бібліотеки району оформили й провели презентації книжкових виставок по творчості Олесь Терентійовича та популяризували літературу з них. Це такі як «Будівничий соборів наших душ» (центральна районна бібліотека та районна бібліотека для дітей), «Геній слова» (Миролюбівська сільська бібліотека), «Талант і доля» (Новолатівська сільська бібліотека), «Поетичний світ Олесь Гончара» (Чапаєвська сільська бібліотека), «Розум і серце нашого народу» (Дачнівська сільська бібліотека), «Орбіти потужного слова» (Шестірнянська сільська бібліотека) та інші.

Дуже цікаво та змістовно проводили заходи до 95-річчя Олесь Гончара у районній бібліотеці. Завдяки наявності мультимедійного обладнання присутні на заходах мали змогу переглянути декілька відео про життя і творчий шлях великого письменника: «Велетень степів», «Олесь Гончар: Зодчий душі людської», «Світова зоря Олесь Гончара». Під час проведення вечора-портрету «Орлина висота Олесь Гончара» (центральна районна бібліотека) учні 11-го класу Широківської середньої загальноосвітньої школи № 2 представили мультимедійну презентацію «Зодчий душі людської». Крім того, учні інсценували фронтові поезії Олесь Терентійовича, одягнувши воєнну форму, та душею і думкою поринули у вир військових подій, описаних автором у віршах.

Також досить змістовно і, по-своєму, весело у центральній районній бібліотеці проводилася літературна вікторина «Відомий та невідомий Олесь Гончар». Присутня на ній молодь не лише здивувала своїми знаннями про творчість О. Гончара, але й вела цікаву та змістовну розмову з працівниками районної бібліотеки, виявивши свій інтелект, розум, непідробну цікавість та жагу до знань, бажання долучитися до літературного світу. Для них працівники бібліотеки також підготували перегляд уривку з фільму «Собор» за однойменним романом автора.

Літературна година «Орлина висота Олесь Гончара», проведена в дитячій бібліотеці для учнів дев'ятого класу, перенесла усіх присутніх до рідної Олесь Терентійовичу Дніпропетровщини, а саме до села Ломівка, на околиці Дніпропетровська. Були також зачитані уривки з творів автора, в яких описується наш рідний край. А наприкінці заходу відбувся бібліографічний огляд літератури «Полум'яні зорі Олесь Гончара».

Завдяки реалізації цільової комплексної програми «Широківщина читає Олесь Гончара» відбувається інформування громади про життя і творчість письменника та його внесок у розвиток української літератури; виховання естетичної культури, естетичних смаків і патріотичне виховання громади; створення комфортного психологічного середовища в бібліотеці шляхом використання літературного потенціалу автора. Громада долучається до культурних надбань українського народу, представлених творами видатних синів і дочок України в цілому та Дніпропетровщини, зокрема, до когорти яких належить і наш земляк – Олесь Гончар.

Отже, ситуація в бібліотеці стрімко змінюється, і те, що здавалося нереальним нещодавно, сьогодні стає природнім.

Одним із найважливіших позитивів є те, що бібліотека відчула активну підтримку громади, а громада, в свою чергу, відчула увагу, турботу, допомогу від бібліотекарів. А усім нам разом – широківській громаді – необхідне взаєморозуміння і єднання задля спадковості поколінь.

Великий талант на благо народне

О.В. Стовба,
завідуюча методичним відділом
Нікопольської міської ЦБС

*Коли цвітіння настає пора,
Коли весна смичком струмка заграє,
Тоді ми з днем народження вітаєм
Славетного Олесь Гончара.
Олесь Гончар – сумління України,
Любов пречиста, пісня і зоря.
По духу вірний правнук Кобзаря,
Великий син великої родини.
Він наш увесь. Він твій митець і мій.
Улюбленець вкраїнського народу.
Він – втілення думок його і мрій,
Палкий поборник правди і свободи.*

Серед яскравих і самобутніх талантів, на які такою щедрою є багатонаціональна радянська література, визначне місце посідає постать Олесь Гончара – митця, чутливого до нового, до проблем віку, до того, що вимагає втручання гострої письменницької

думки. Виходець із селянської родини Олесь Терентійович Гончар своїм життям і творчістю створив переконливий взірєць інтелігента з народу. І хоч би якими різними були твори О. Гончара – всі вони несуть на собі відблиск того самого, несхожого на жоден інший, творчого духовного світу.

Критика завжди відзначала головну рису творчості Олесь Гончара – уміня піднести людину. У ХХІ столітті, де з особливою гостротою постає проблема незащищеності людини, ця риса робить творчість Гончара особливо актуальною.

«Чи варто ще і ще раз говорити людині про недосконалість людської природи? Чи може потрібніше зараз підтримати її дух, підняти із занепалості, упевнити у собі... дати хоч ковток свіжого повітря, ...квітку надії». Оцим, гуманністю своєю, важлива і потрібна творчість нашого видатного земляка Олесь Терентійовича Гончара.

Його життя тісно пов'язано з Дніпропетровщиною: саме у Ломівці, що зараз увійшла до складу міста Дніпропетровська, народився Олесь Терентійович, тут він деякий час навчався, працював над відомими творами, сюжети і герої багатьох з яких пов'язані з нашим регіоном. І з нагоди річниці від дня народження видатного земляка за підтримки обласної влади на Дніпропетровщині з березня 2013 р. стартувала регіональна кампанія «Дніпропетровщина читає Олесь Гончара».

Бібліотеки Нікополя взяли активну участь у святкуванні цієї визначної дати. Було розроблено план заходів для всіх бібліотек міста.

У ЦБС заходи, присвячені Олесю Гончару, розпочалися з опитування громадян міста «Чи знаєте Ви Олесь Гончара?». Всі бібліотеки-філії взяли в цьому опитуванні активну участь. Було опитано майже 940 мешканців, які відповіли на поставлені запитання.

Про те, хто такий Олесь Гончар, знають майже 80 % респондентів віком понад 35 років, а ось те, що він наш земляк, – тільки 60 %. З творчістю письменника знайомі лише 45 % опитуваних, які вивчали його твори за шкільною програмою, а от серед юнацтва знавців творчості видатного земляка виявилось небагато – всього 28 %. Такі опитування бібліотекарі проводили до презентацій, літературних вечорів, літературних читань, які потім було проведено в усіх бібліотеках міста.

А вже з березня місяця у бібліотеках почали з'являтися інформаційні стенди та книжкові виставки, виставки-презентації, ювілейні перегляди та виставки-ювіляри: «Видатний земляк Олесь Гончар» (центральна бібліотека), «Він оберігав собори ваших душ» (бібліотека-філія № 1); «Український прапороносець» (бібліотека-філія № 2); «Поетичний реаліст», «Бережіть собори ваших душ» (бібліотека-філія № 3), «Співець правди і краси» (бібліотека-філія № 4), «Людина світу – син Дніпра», «Великий талант на благо народне» (центральна бібліотека), «Творіння і дух великого майстра» (бібліотека-філія № 5), «Сто-

рінки людського літопису. Олесь Гончар» (бібліотека-філія № 6) «О. Гончар. На відстані серця» (бібліотека-філія № 7), «О. Гончар. Гортаючи сторінки творчості» (бібліотека-філія № 8), «Національний поводитир на шляху до соборності» (бібліотека-філія № 9).

Кожна книжкова виставка або ювілейна полиця містила в собі всі фондові зібрання бібліотек: книжкові та періодичні документи, світлини, вибіркові зібрання інтернет-ресурсів.

Практично біля кожної виставки проводилися презентації або огляди літератури.

Масові заходи з учнями шкіл та училищ розпочалися ближче до другої половини березня. Це оглядові екскурсії-презентації, бесіди, голосні читання, літературні та поетичні вечори, перегляди фільмів, вікторини та конкурси.

Протягом першого тижня у квітні 2013 р. з читачами бібліотеки-філії № 7 проведено три ювілейні заходи до 95-річчя з дня народження великого земляка, видатного громадського і культурного діяча, українського письменника Олесь Гончара.

2 квітня з учнями шкіл № 22 та № 19 проведено літературну годину «Прапороносець мужності й любові». Члени бібліотечного активу під керівництвом бібліотекаря С.К. Корзун підготували змістовну та яскраву розповідь, познайомили школярів із етапами життя видатного письменника, докладно проаналізували кращі його твори, показали їх, як видатне явище літератури.

Багато уваги працівники бібліотек приділили наочності. Було підготовлено і використано інформаційні плакати: «Став для нас немов би джерелом», «Прапороносець мужності й любові», «Собори душ людських», «Олесь Гончар. На відстані серця». До заходу підготували презентацію з однойменною назвою. Слухачів дуже вразило використання під час заходу інтерактивної дошки, де протягом всієї розповіді про життя і творчість талановитішого прозаїка демонстрували дуже цікаві кадри з презентації «О. Гончар. Життя і творчість». Це активізувало слухачів, вони намагалися брати участь в обговоренні творів письменника.

3 квітня з учнями 11 класу школи № 23 проведена бесіда «Собори наших душ», яка відтворювала безмежну гаму впливу творів О. Гончара на особистість молодого читача. Бесіда показала великі виховні та перетворювальні можливості його талановитої прози, актуальної й сьогодні, яка дістає живий відгук у нинішнього читача.

Особливо яскравою була розповідь про ті твори О. Гончара, в яких описується південь України, про конкретні прообрази людей. Наприклад: Микита Іванович Гордієнко – голова колгоспу в Нікопольському районі – є прообразом Микити Братуся з однойменної повісті. Під час бесіди використали спогади близького родича Миколи Галайди про свого земляка, який дійсно виростив той розкішний сад. Сподобалась старшокласникам і поетизація степового роздолля в романах «Тронка» і «Таврія», що

цитували самі учні. Тут також зачепили екологічні проблеми нашого краю. У підсумку бесіди бібліотекарі з читачами-учнями планували краєзнавчу роботу, пов'язану з пошуком прообразів творів О. Гончара на Нікопольщині.

До своїх заходів бібліотекарі ЦБС готували інформаційні листівки, буклети, рекомендаційні списки літератури, пам'ятки та закладки про творчість та біографію великого письменника-земляка за такими назвами: «Людина світу – син Дніпра» (центральна бібліотека), «Наш земляк – Олесь Гончар» (бібліотека-філія № 2), «Життя і творчість О. Гончара» (бібліотека-філія № 1), «Береги любові Олесь Гончара» (бібліотека-філія № 3), «Прагніть задумів глибоких» (бібліотека-філія № 3), «Стежками Олесь Гончара» (бібліотека-філія № 9), а також працівниками філії № 1 опубліковано статтю на власному сайті «3 квітня – День народження Олесь Гончара».

Бібліографом центральної бібліотеки видано книжкову пам'ятку «Собори душі Олесь Гончара» (про роман «Собор») та творчо-біографічний літературний портрет «Незгасима зоря Гончара».

Читаємо Олесь Гончара

О.В. Матросова,
провідний методист
Верхньодніпровської
центральної районної бібліотеки

З метою відзначення 95-річчя від дня народження великого українського письменника, літературного критика, громадського діяча, нашого талановитого земляка Олесь Гончара на Дніпропетровщині в березні-вересні 2013 р. відбувається регіональна кампанія «Дніпропетровщина читає Олесь Гончара», ініційована Дніпропетровською обласною універсальною науковою бібліотекою ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія та Дніпропетровською бібліотечною асоціацією.

Долучилися до проведення компанії і публічні бібліотеки Верхньодніпровського району.

В усіх бібліотеках району були оформлені книжкові виставки, на яких представлені твори О. Гончара та література про нього: «Творчість як доля», «Олесь Гончар – наша гордість, наша слава», «Його душа – собор надій високих», «Олесь Гончар – на відстані серця», «Лицар української літератури», «А я пишу Україні!», «Свою душу

він мусив нести на розп'яття...», «Майстер поетичної прози: Олесь Гончар», «Співець правди і краси», «З любов'ю до людини».

У березні-травні місяці всіма публічними бібліотеками району були проведені вуличні опитування «Хто є Олесь Гончар?» та соціальні опитування серед жителів міст і сіл «Чи знаєте ви Олеся Гончара?».

Опитування показали, що люди середнього та старшого віку з творчістю письменника-земляка знайомі, а от молодим не вистачає інформованості як про самого автора, так і про його книги. Їм було запропоновано завітати до бібліотеки та познайомитися з творами письменника.

Особливу зацікавленість читачів викликали фотовиставки з коментарем «Олесь Гончар – то ціла епоха» (Верхньодніпровська ЦРБ), «Життєва сила у світлинах» (Дніпровська с/б), на яких були представлені світлини О. Гончара, його сім'ї, друзів, творчого оточення, бібліотекарі розповідали цікаві історії походження цих фотографій.

У ході кампанії було проведено безліч масових заходів.

Серед дітей та юнацтва проведено голосні читання уривків із відомих творів О. Гончара «Вивчаємо Олеся Гончара» (Верхньодніпровська районна дитяча бібліотека, Пушкарівська сільська бібліотека, Новомиколаївська сільська бібліотека) з подальшим обговоренням прочитанного.

Проведено акції «Якщо ви не читали – ми йдемо до вас» – візит до школи з інформаційною годиною «Наш земляк Олесь Гончар» (Ганнівська, Боровківська, Дніпровська сільські бібліотеки), вуличні акції «Читаємо Олеся Гончара. Заходимо до бібліотеки» – стендові книжкові виставки з коментарем на площі перед бібліотекою (Верхньодніпровська центральна районна бібліотека, Верхівцевська міська бібліотека).

Інтернет-центром центральної бібліотеки були підготовлені та проведені відеопрезентація творів письменника «Олесь Гончар: 95 років від дня народження» та віртуальні екскурсії «Місто Олеся Гончара».

У багатьох бібліотеках проведено бібліографічні огляди літератури «Відкриваємо для себе Олеся Гончара» (Центральна районна бібліотека), ознайомлення з творчою спадщиною письменника; «Великий зодчий українського кінематографу» (Дмитрівська сільська бібліотека), увазі читача були представлені твори О. Гончара, покладені в основу кінофільмів.

День народження письменника (3 квітня) Верхньодніпровська центральна районна бібліотека відзначила вечором-портретом «Він був великим Українцем».

На вечорі прозвучала розповідь про письменника, його твори, громадську позицію, було запропоновано книжкову виставку «Творчість як доля», продемонстрований, створений працівниками районної бібліотеки буктрейлер «Знайомтеся: Олесь Гончар».

Цього ж дня прокотилася хвиля літературних годин: «Собор душі людської – Олесь Гончар» (Боровківська сільська бібліотека), «Духовний провідник України» (Верхівцевська міська бібліотека) «Майстер вічності» (Якимівська сільська бібліотека), «Ім'я високе, світле» (Зарічанська сільська бібліотека), «Спадщина Олесь Гончара: невідомі сторінки» (Новомиколаївська сільська бібліотека) з ознайомлення читачів з біографією письменника і його творчою спадщиною.

26 квітня у районній бібліотеці було організовано літературно-художній конкурс «Живе слово Олесь Гончара», в якому взяли участь учні всіх шкіл міста.

Переможці конкурсу отримали грамоти, учасники – подяки. Виступи переможців були записані на відеоплівку для подальшої участі в обласному конкурсі.

Відчувалося розуміння молодими почуттів автора, сприймання його образів. Думаємо, і сам Олесь Гончар став близьким та зрозумілим їм.

У квітні-травні серед юнацтва центральної районної бібліотеки проведено анкетування «Олесь Гончар у вашому житті», яке мало на меті не лише вивчення спільної думки, а й анонсування творчого імені та бажання привернути увагу до творів – можливо, навіть не лише сьогодні, а в майбутньому – в часи дорослішання.

У читальному залі центральної бібліотеки оформлено книжково-ілюстративну виставку «Бригантина юності» (конкурс малюнків до творчості Олесь Гончара), на якій було експоновано художнє бачення творів та самі проілюстровані книги («Собор», «Бригантина»), а також проанонсовано інформаційно-бібліографічний покажчик літератури «Наш земляк – Олесь Гончар».

Крім цього покажчика районними бібліотеками були видані інформаційні списки літератури: «Олесь Гончар і Придніпров'я» (центральна районна бібліотека), «Захисник духовних скарбів» (районна дитяча бібліотека), які представляють літературу про письменника, видану на Дніпропетровщині, що розкриває зв'язки письменника з малою батьківщиною.

Регіональна кампанія з вивчення творчості Олесь Гончара ще триває. Попереду багато запланованих цікавих заходів: «Олесь Гончар: кіно + книга» – демонстрація художніх фільмів за творами О. Гончара, порівняння фільму з книгою і подальше обговорення (Дніпровокам'янська сільська бібліотека); акція «Одна книга – одне село» – одночасне обговорення однієї книги О. Гончара в усіх публічних бібліотеках району; флаєр-акція «Молодь читає О. Гончара» (центральна районна бібліотека) – на вулиці, на пляжі, в місцях масового відпочинку молоді будуть роздаватися інформаційні списки літератури з анотаціями на кращі твори письменника і запрошенням прийти до бібліотеки і взяти участь у заходах з популяризації творів О. Гончара.

Сподіваємось, що головна мета кампанії – сприяння духовному та культурному розвитку мешканців Дніпропетровської області – буде досягнута.

Слово про Олесья Гончара

*Л.Г. Давиденко,
директор
РКЗК «Межівська ЦБС»*

На Дніпропетровщині з нагоди 95-річчя від дня народження Олесья Гончара – українського письменника, літературного критика, громадського діяча, «прапороносця» української літератури – проводиться регіональна кампанія «Дніпропетровщина читає Олесья Гончара». Бібліотеки Межівського району підтримали і активно залучилися до цієї акції. Були складені заходи з проведення регіональної кампанії у Межівському районі. У межах кампанії з березня по вересень цього року в усіх бібліотеках Межівщини проводять інформаційні години, літературні вечори, конкурси та читання, присвячені життю та творчості видатного українського письменника. До того ж у цьому році виповнюється 45 років від часу виходу друком (1968) роману Олесья Гончара «Собор».

Кожна бібліотека району познайомила своїх читачів із творчістю цього видатного письменника. В межах акції були проведені Дні письменника «Олесь Гончар – публіцист, вчений, літературознавець», літературні години «Геніальний майстер слова Олесь Гончар».

До ювілейної дати у читальному залі Межівської районної бібліотеки оформлено постійно діючу книжково-ілюстративну виставку «Інтелектуал світу, син Дніпра». Виставка представляє творчість Олесья Гончара, віхи життєвого шляху, громадської діяльності, публіцистики, новелістики. Працівниками Межівської районної бібліотеки у школах та ПТУ райцентру були проведені інформаційні години «Слово про Олесья Гончара». Бібліограф С.А. Данилова розповіла присутнім про долю письменника, його талант та невичерпний потік ідей, наголосила на великому значенні творчості письменника, яка лише зараз розкривається перед нами у всій своїй повноті та різноманітності. Про Олесья Терентійовича, його творчість можна говорити багато. Його твори актуальні й сьогодні, коли відбувається становлення України, і людина має зробити правильний вибір. По закінченні присутні відповіли на питання вікторини «Олесь Гончар: життя і творчість». Метою формування читацького попиту на літературно-художні твори Олесья Гончара у читальному залі Межівської районної бібліотеки протягом травня-червня проведена акція «Одна книга – один день». Кожен день був присвячений прочитанню та обговоренню однієї книги Олесья Гончара. Зачитано уривки з відомих творів письменника: «Собор», «Берег

любові», «Спогад про океан», «Тронка», «Бригантіна», «Твоя зоря» та інших. По закінченні обговорення всі, хто побажав ознайомитися з повною версією твору, отримали книги для читання вдома. Суттєву допомогу при проведенні акції надавав вчитель української мови та літератури Межівської загальноосвітньої середньої школи № 2 М.І. Кривонос.

У Слов'янській бібліотеці проведено літературно-музичну композицію «Собор душі Олесь Гончара». Директор бібліотеки В.А. Кравцова разом із працівниками Будинку культури розповідала присутнім про Олесь Гончара, всі співали пісні, читали спогади рідних, друзів, однокурсників по навчанню у Дніпропетровському державному університеті.

У Новопавлівській сільській бібліотеці № 2 (директор Л.І. Діденко) читачі бібліотеки переглянули фільми за сценаріями Олесь Гончара.

Директор Демуриної сільської бібліотеки О.Я. Дейнега разом зі своїми читачами провела художнє читання творів Олесь Гончара «Бібліотека – майданчик для творчих людей». Діти разом зі своїми вчителями обговорювали в бібліотеці різноманітні питання, які виникали після читання його творів.

У Райпільській сільській бібліотеці (директор Л.М. Жук) було організовано конкурс на кращу цитату письменника «Літературна спадщина Олесь Гончара». Діти із задоволенням зачитували з творів і декламували напам'ять цитати, які їм найбільше сподобались.

Усі заходи, проведені в бібліотеках Межівського району, були змістовними, добре підготовленими і цікавими. Читачі бібліотек із задоволенням брали участь у цих заходах. Робота на цьому не закінчується, а й далі відбувається підготовка різних заходів, які будуть ще проводитись у межах регіональної кампанії.

Бібліотечні сайт і блог як спосіб просування бібліотеки, книги та читання

Т.Ю. Дороніна,
заступник директора
КЗ «Централізована бібліотечна
система м. Дніпродзержинська»

В умовах інформатизації суспільства першочерговим завданням для бібліотеки є впровадження в її діяльність інформаційно-комунікаційних технологій, які допоможуть зробити бібліотеку більш доступною, привабливою та ефективною.

Комп'ютерна реклама бібліотеки – принципово новий засіб розповсюдження інформації про себе. Дніпродзержинська центральна міська бібліотека створила свій сайт, завдяки якому користувачі можуть дізнатися про історію виникнення бібліотеки, зміст виставок, фондів і колекцій, електронних ресурсів, реквізити і режим роботи бібліотеки.

Сьогодні свій сайт в інтернеті це:

- засіб звернення до великої аудиторії;
- джерело детальної та актуальної інформації про бібліотеку;
- постійна реклама з широкими можливостями;
- організація партнерських стосунків;
- зворотній зв'язок із клієнтами;
- імідж.

Веб-сайт Дніпродзержинської центральної бібліотеки ім.Т.Г. Шевченка в мережі Інтернет (адреса розміщення [http:// www.lib.dndz.gov.ua](http://www.lib.dndz.gov.ua)) належить до офіційних інформаційних видань міста, презентований громаді 23 червня 2010 р.

Сайт призначений для надання в мережі Інтернет інформації про бібліотеку, книгу, читання, місто як муніципальне утворення з використанням сучасних інформаційних технологій, забезпечення вільного цілодобового доступу до інформації про місто і бібліотеку.

Сайт має 4 частини:

1. Новини
2. Про бібліотеку та корисну інформацію для користувачів
3. Краєзнавство
4. Арт-галерея, афіша, форум

Інформація на сайті містить тексти, ділову графіку, фотографічні зображення, відеоінформацію, віртуальну довідку «Запитай у краєзнавця», тексти книг, статей дніпродзержинських краєзнавців, довідкову інформацію про місто, юридичні консультації, надається доступ до корпоративного каталогу «Дніпропетровщина» тощо.

Родзинкою сайту є просування книги за допомогою відео. Абонемент створює цікаві буктрейлери. Сайт має відеоархів про місто, посилення на сайти органів державної влади тощо.

За 2012 р. сайт відвідало 24 060 користувачів, унікальних користувачів – 23 805, відвідувань – 31 278, переглянуто сторінок – 606 666.

Країни і регіони – Україна, Росія, США, Польща, Італія, Німеччина, Бразилія, Беларусь, Молдова тощо.

Сторінки, до яких найчастіше зверталися користувачі:

- корисна інформація для вчителів;
- новини;
- вам допоможе юрист;
- все про Дніпродзержинськ;
- на допомогу вчителю української літератури;
- літописці Кам'янського-Дніпродзержинська;
- про бібліотеку;
- Шевченкіана: книжкова колекція;
- архівні миттєвості життя;
- іменем Кобзаря: путівник по місцях нашого міста, які пов'язані з ім'ям Т. Шевченка тощо.

Т. Шевченка тощо.

Дніпродзержинська ЦБС також має свій блог «Бібліопазли», презентований громаді 25 січня 2012 р. Блог Дніпродзержинської бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка – це велика кількість цікавої інформації про читання, книги, роботу бібліотек з просування книги і читання.

За 2013 р. блог переглянули понад понад 34 000 разів, понад 1000 осіб щодня з різних країн світу: України, Росії, США, Німеччини, Беларусі, Великої Британії, Казахстану, Вірменії, Ірландії, Ізраїлю та інших. Блог «Бібліопазли» має таку назву не випадково, як пазли збирається картина, чим живуть і як працюють бібліотеки м. Дніпродзержинська.

Блог має таку структуру: головна сторінка, про бібліотеки, корисні посилання, поради бібліоняні, термінологія Web 2.0, книжковий гороскоп, скарбничка методиста.

На головній сторінці блогу можна знайти таку інформацію: «У цей день...», «Свята України», «Мудрість на щодень», «Хто на новенького: книга тижня», «А-фішка: найближчі заходи в бібліотеках», «Книжкові позитиватори», «Архів блогу», «Теги».

Блог «Бібліопазли» має постійні рубрики: «До 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка», «Бібліоміст», «Бібліотечні заходи», «Видатні дніпродзержинці», «Клуби», «Краєзнавство», «Культурні події», «Кумири», «Виховуємо читача», «Ювілеї бібліотечних працівників», «Ювілеї книг», «Ювілеї письменників» та інші.

Блог «Бібліопазли» постійно спілкується з іншими бібліотечними блогами і має постійних учасників: Тетяна Кущук, Ольга Романюк, Ганна Тараненко (Київ), Марина Димова (Донецька обл., Україна), Сінді (Луганська обл., Україна), Валентина Петрухіна (м. Липецьк, Росія), Ірина Огнева (м. Арзамас, Росія), Дмитро Невмивака (м. Дніпродзержинськ, Україна) та інші.

Адреса, за якою можна знайти блог Бібліопазли: <http://bibliopazlu.blogspot.com/>

Сайт та блог – це візитна картка, яка розповідає користувачам і колегам про можливості і діяльність бібліотеки. Крім того, сайт та блог можуть стати найпотужнішими інструментами

заохочення читання, просування ідей та інформації, які можуть справити позитивний вплив на розвиток читацької аудиторії.

Таким чином, за допомогою бібліотечного сайту і блогу підвищився ступінь поінформованості реальних і потенційних користувачів послуг. Завдяки рекламі бібліотеки транслюватимуть власні можливості перед широкою аудиторією не тільки у себе в місті, країні, але й за його межами через систему Інтернет.

У центрі уваги – літні люди

*(програмно-проектна діяльність бібліотек
м. Дніпродзержинська)*

Л.А. Шушура,
завідуюча методичним відділом
центральної міської бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка
КЗ «ЦБС м. Дніпродзержинська»

Літні люди – це ті кому за шістьдесят. Літні – це кожний п'ятий із нас, а в нашому місті 30 % населення складають люди похилого віку.

У місті діють три районних територіальних центра для літніх, ветеранські організації. Літні люди мають бажання бути активними, соціально вимогливими, сприяти добробуту інших людей. Але це невелика кількість людей, яка може і хоче спілкуватися, розвиватися, бути корисними собі, родині. У багатьох не вистачає коштів і часу на переїзд до місця зустрічі, тому що розташовані ці місця незручно, а, найголовніше, таких місць замало.

Міські бібліотеки, впроваджуючи принцип публічності та доступності, тим самим вирішують проблеми літніх людей, їх соціальної ізоляції, зайнятості, просвіти і навчання, організують курси комп'ютерної грамотності, відкривають клуби за інтересами.

В умовах економічної кризи це єдиний заклад, який надає цій категорії мешканців міста безкоштовні бібліотечні, інформаційні, дозвільні послуги, допомагає гідно пережити важкі часи, зберегти позитивні емоції, психологічний стан здоров'я.

Наші бібліотеки щороку відвідують близько трьох тисяч користувачів у віці 55 років і старших. Для них у Центральній бібліотеці та бібліотеці-філіалі № 9 працює «Громадська приймальня», де надається безкоштовна допомога кваліфікованого юриста.

Центральна міська бібліотека ім. Т.Г. Шевченка три роки працює за програмою інформаційної підтримки людей похилого віку «Дружній Інтернет для літніх». Її мета – не тільки навчання пенсіонерів комп'ютерній грамотності, але й налагодження взаємин

між поколіннями шляхом спільної технічної діяльності. Літні люди, особливо самотні, дуже потребують не тільки навчання сучасним технологіям зв'язку, але і спілкування, як живого, так і віртуального.

Щороку курси комп'ютерної грамотності проходять 20 людей похилого віку. Це 15-ти годинна програма за тематикою: Windows, MS Word, Internet, Skype.

У групі 5–6 чоловік, заняття проводяться два дні на тиждень по дві години. Після закінчення курсів «учням» пропонують «здати іспити» – жартівливий тест і вручають сертифікати.

Найстарішому відвідувачу курсів – 92 роки. Це постійний читач бібліотеки, учасник Великої Вітчизняної війни, бажання пізнати щось нове привело його до нас на курси. Його мрія – здійснити подорож на свою історичну батьківщину – Беларусь. За допомогою Інтернету ми допомогли йому це зробити, хоча б і віртуально.

Вручення сертифікатів відбувається урочисто. Тетяна Петрівна Кисельова, якій 71 рік, коли прийшла отримати сертифікат, розповіла, що за останні десять років вона вперше вдягла гарну сукню, зробила зачіску і присвятила цій події вірші:

*Я просыпаюсь и бегу в библиотеку
Проверить почту, выяснитть погоду.
Как много писем у меня! Ура!
Я буду строчки смаковать подолгу.
Спасибо, Интернет!
За новые знакомства и открытья.
И непонятно, как мы столько лет
Спокойно жили без всемирной сети?
Однажды появился Интернет
И сразу изменилось все на свете.*

У 2010р. Центральна міська бібліотека завдяки грантовому проекту міжнародного фонду «Бібліоміст» отримала мультимедійне обладнання. І з жовтня цього року в читальному залі бібліотеки працює бібліотечний міні-кінотеатр «Слава» для літніх людей. Так колись називався кінотеатр у Дніпродзержинську. Люди літнього віку, переважно це відвідувачі міського соціального територіального центру, а також мешканці сусідніх будинків, один раз на місяць на власний вибір можуть переглянути улюблені кінострічки. Найчастіше це фільми їхньої молодості: «Дівчата», «Сватання на Гончарівці», «Гусарська балада», «Сказання про землю Сибірську», «Два бійці» та інші.

Із задоволенням вони відвідують лекторій практичної психології «Психологія здоров'я». Лекції-діалоги читає психолог Міжнародного центру здоров'я О.В. Мартинко за темами: «Важливість правильного харчування», «Стрес та його подолання» та інші.

Територіальний центр соціального обслуговування Заводського району міста обслуговує 300 пенсіонерів. Для тих, хто не має можливості відвідувати бібліотеку, з 2007 р. там працює пункт видачі літератури бібліотеки-філіалу № 3, а з 2012 р. почав працювати виїзний читальний зал. Щомісячно працівники читального залу ЦМБ ім. Т.Г. Шевченка приносять відвідувачам соціального центру періодичні видання та книги. Газети та журнали вони читають у години відпочинку, а книги можуть взяти з собою, щоб перечитати вдома.

Повага до людей похилого віку як до читача – багатомірне поняття, яке реалізується в тому числі і через комфортні умови обслуговування. Отже, повага до людської гідності, поважного віку, доброзичливість і чуйність – такі етичні вимоги, котрі стоять перед бібліотекарями під час спілкування з читачами так званого «третього віку».

Третій рік поспіль працівники бібліотеки-філіалу № 6 працюють за цільовою бібліотечною програмою «Золотий ієрогліф життя». Її мета – допомогти людям похилого віку знайти свої мотивації у житті, зруйнувати бар'єри самотності. Працівники бібліотеки намагаються створити для людей похилого віку умови для розвитку активного довголіття, активізують їхній творчий потенціал. Біля бібліотеки згуртувались самотні люди, які велику частину вільного часу проводять у бібліотеці. Для них бібліотекарі організують цікаве і змістовне дозвілля: зустрічі з місцевими поетами, літературні вечори, обговорення книг, свята.

Завдяки бажанню спілкуватися, дізнаватися щось нове, цікаво проводити свій вільний час сформувався колектив зацікавлених людей, і було створено читацький клуб за інтересами «Золотий ієрогліф життя». Зустрічі у клубі проходять щомісячно і теми їх різноманітні: «Книги вашої молодості», «Жити – не хворіти», «Аптека живої природи», «Своїми руками», «Творчість – шлях до здорового і активного життя» та інші. Члени клубу використовують і виїзди на природу, де одночасно спілкуються, читають і відпочивають. Одним із таких був виїзд до села Аули на Аульський плацдарм. Член клубу Л. Харченко розповіла, які бої відбувалися на переправі під час Великої Вітчизняної війни. А потім усі відпочивали, збирали лікарські трави. Працівник бібліотеки Н.П. Лохова підготувала виставку на природі «Фітотерапія і довголіття». Всі разом і пообідали звареним на вогні кулішем, від якого неможливо було відірватися. Спілкувалися, співали пісні, слухали спів птахів, сюрчання коників. Цей день дав на снаги на цілий рік. Усі забули про хвороби, були радісні, наче помолодшали.

Клуб садівників і городників «Садиба» під керівництвом магістра агрономії Сергія Кравченка існує у відділі абонементу ЦМБ ім. Т.Г. Шевченка лише рік, але припав до душі користувачам бібліотеки і, переважно, це люди похилого віку.

На жаль, бібліотека не вирішить усіх людських проблем, але ми намагаємось, щоб усі хто прийшли до нас, отримали потрібну інформацію, мали можливість поспілкуватися, щоб їм було тепло і затишно, як удома.

Проект «Бібліотека згуртовує громаду»

Т.І. Герасюта,
директор
КЗ «Централізована бібліотечна система
м. Дніпродзержинська»

Цей соціально-культурний проект приніс Центральній міській бібліотеці ім. Т.Г. Шевченка м. Дніпродзержинська перемогу в конкурсі «Краща бібліотека України 2012 р.». Така знаменна подія стала результатом багаторічної цілеспрямованої роботи колективу, скерованого на те, щоб завоювати довіру і повагу користувачів, надаючи їм різноманітні та якісні інформаційні послуги. Бібліотека успішно виконує свою функцію як центр місцевої громади, бо саме тут мешканці міста мають вільний доступ до різних джерел інформації. До послуг користувачів – понад 150 тис. книг і періодичних видань з усіх галузей знань, зокрема великий фонд місцевої краєзнавчої літератури, в якому, наприклад, газети «Знамя Дзержинки» і «Дзержинець» зберігаються з 1953 р. Щороку бібліотека отримує чотири тисячі нових надходжень. Відвідувачі забезпечені якісним інформаційно-довідковим обслуговуванням, безкоштовним Інтернетом, для них створено комфортні умови.

Репертуар послуг бібліотеки, її соціально-культурна діяльність спрямовані на демократизацію та гуманізацію суспільного життя, на утвердження людської гідності, на сприяння гармонійному розвитку, громадянській активності кожної особистості.

Крім традиційних, у ЦМБ ім. Т.Г. Шевченка запроваджено сучасні послуги та проекти. Так, у бібліотеці створено пункт громадського доступу до офіційної інформації; громадську юридичну приймальню, в якій надаються безкоштовні консультації; бібліотечну онлайн мережу; простір для молодих батьків, де можна отримати поради з догляду за дитиною. Діють і клуби за інтересами – «Віварт», «Інше кіно», «Клуб інтелектуального кіно», об'єднання городників «Садиба», книжковий клуб «На перехресті» (книга + кіно = дискусія), тінейджерський клуб «Вибір», краєзнавче товариство «Кам'янське-Дніпродзержинськ». Надаються віртуальні довідки, є безкоштовний доступ до Інтернету, WI-FI, організуються відеолекторії («Психологія здоров'я», «Світова художня культура»), проводяться тренінги (Інтернет-технологій, рукоділля, мистецтв), ток-шоу (обговорення актуальних проблем громади разом із експертами), літературні вечори, художні виставки, творчі зустрічі, конкурси, концерти тощо.

Цікавим є захід для учнів і студентів «Жива книга», в якому роль книг виконують люди: актори, юристи, фольклористи, бізнесмени, колишні наркозалежні, а «читання» відбувається шляхом їхнього особистого діалогу з читачем.

При бібліотеці працює читацька рада, до якої входять бібліотекарі, підприємці, музейні та архівні працівники, представники громадських організацій, юристи, освітяни та інші. За активної участі цієї ради розроблена і впроваджується в життя комплексно-цільова програма «Дніпродзержинськ читаючий», яка розрахована на 2011–2014 рр. За допомогою членів ради відбуваються майже всі бібліотечні заходи.

Щоб залучити до бібліотек людей, які мало читають або не читають зовсім, використовуються сучасні інтерактивні технології, і неважливо що це – велика загальнобібліотечна акція, презентація книги або книжкова виставка. Багато докладається зусиль для створення сприятливої атмосфери для будь-якої категорії користувачів, виховання у них культури читання. ЦМБ ім. Т.Г. Шевченка є лідером серед книгозбірень міста, ініціатором найважливіших, найцікавіших міських бібліотечних акцій. Серед просвітницько-рекламних заходів, що провела бібліотека, можна назвати такі:

- «Я став успішним тому, що читав» – акція, під час якої було отримано понад 200 книжок від мера міста, релігійних лідерів, спортсменів, бізнесменів, підприємців, письменників, митців та інших;

- «Час читати» – свято, яке проводилося на головній площі міста і в якому взяли участь понад дві тисячі осіб: користувачі бібліотеки, представники влади, громадських об'єднань, підприємці, освітяни, бібліотекарі;

- «Стати Європою, щоб бути Україною» – вулична книжково-рекламна акція, яку бібліотека запровадила першою в 2010 р.; її учасниками стали понад 1 200 містян – користувачі, освітяни, працівники туристичних фірм, кадрових агенцій, спонсори. З 2011 р. акція стала загальноміською;

- «Бібліотечне безсоння» – ніч у бібліотеці з перформансом творчої молоді (в акції взяли участь понад 1 000 осіб);

- «Сім днів позитиву» – тиждень весняного здоров'я, проведений за участі понад 450 відвідувачів;

- «Моя любов – футбол» – конкурс буктрейлерів – коротких відеороликів за мотивами книги (взяли участь 53 особи);

- «Книга у кадрі» – конкурс буктрейлерів (взяли участь 39 осіб);

- «Читай, губерніє!» – рекламно-просвітницька акція з просування книги, читання, бібліотеки.

Про деякі з цих заходів розповімо докладніше.

Тиждень весняного здоров'я «Сім днів позитиву» проводився з метою поширення «моди» на здоровий спосіб життя, запобігання формуванню у підлітків різних видів залежності.

Понеділок розпочався зі спортивного «забігу» до читання. Цього дня виявляли найактивніших читачів, читали на швидкість, шукали книги у фондї, а відповіді на запитання – у довідниках.

Про щастя, істинні та хибні цінності йшлося під час зустрічі у вівторок із протоієреєм Свято-Миколаївського собору отцем Костянтином. Також відбулася дискусія з психологом Міжнародного центру здоров'я, присвячена правилам здорової їжі, шкоді швидкого харчування.

У середу бібліотекарі пропонували студентам перевірити свої знання щодо здорового способу життя, за правильну відповідь вони отримували вітаміни та яблука. «Ми – те, що їмо», – кажуть дієтологи. «Ми – те, що читаємо», – стверджують бібліотекарі.

У четвер демонструвалася книжкова виставка «Читання як подорож душі», де були представлені книга-чемпіон, книга-рекорд, книга-релакс, книга-нокаут, книга-фільм, книга-драйв. Женя Яворська – член літературного клубу «Віарт» і переможець четвертого літературного конкурсу «Віарт» – порадувала своїм новим твором на медичну тему. До слова, літературно-мистецький клуб при юнацькому відділі ЦМБ ім. Т.Г. Шевченка працює вже шість років і має свої видання – книги, альманах, газету, а також сайт.

П'ятниця минула під гаслом «Без шкідливих звичок». Разом із благодійною організацією «Новий час», яка займається реабілітацією алко- і наркозалежних, та її керівником М. Стрельцовим бібліотекарі провели з підлітками важку, але відверту розмову про наркотики, алкоголь, куріння, ігроманію.

Акція «Порожні кишені» спочатку шокувала студентів металургійного коледжу. На пропозицію бібліотекаря замінити все, що є у них в кишенях, на фрукти та цукерки погодилися не всі – зніяковіли. Освоївшись, охоче прийняли правила гри. Так що «похорон недопалка» все ж відбувся.

Цього дня проводився й флешмоб «Вірус мату». Всі його учасники розробляли «вакцину», а медичні маски з написом «Не дихай на мене матом!» обміняли на яблука зі значенням. Один отримав яблуко-успіх, інший – яблуко-щастя, третій – яблуко-здоров'я, четвертий – яблуко-любов. Усі дістали величезне задоволення й зарядилися бадьорим настроєм.

У суботу в бібліотеці зібралися члени літературного клубу «Віарт». Цей день вони провели без пива, та й іншим радили вчинити так. Така акція здійснюється щорічно в лівобережній лісовій зоні або в міському парку. Раділи зустрічі з друзями, гарній погоді й просто життю, а фруктовий сік не був цьому перешкодою.

Одразу дві художні виставки – живопису та декоративно-ужиткового мистецтва – відкрилися в бібліотеці у неділю. Того дня зацвіли наші улюблені квіти – клівія та гібіскус. На цю подію працівники бібліотеки чекали цілий рік, а разом із ними і учасники акції «Сім днів позитиву». Бібліотекарі не тільки розповіли все, що вони знають про ці дивовижні квіти, а й подарували пагінці, отож частинку цієї радості учасники акції понесли додому.

Акція «Сім днів позитиву» відбулася за участю співробітників ЦМБ ім. Т.Г. Шевченка, управління культури та туризму, управління освіти і науки Дніпродзержинської міської ради, Центру культури та мистецтв «Златоуст», благодійної організації «Новий час», Молодіжного літературного клубу «Віарт», студентів дніпродзержинських медичного училища, металургійного коледжу, професійно-технічного училища № 15,

учнів навчально-виховного комплексу № 6. Загалом в акції взяли участь 450 студентів і учнів, з яких 92 записалися до бібліотеки.

Інший захід – «Моя любов – футбол» – проводився за проектом, що здобув перемогу в конкурсі «Співпраця з місцевими громадами» програми «Бібліоміст». Це конкурс відеосюжетів, створених за книгами і статтями про футболістів – переможців і призерів чемпіонатів України, Європи, Євро-2012 із подальшою презентацією у бібліотеках і школах міста. Його мета – залучення мешканців міста до читання літератури спортивної тематики, просування фізичної культури, спорту, здорового способу життя, розвиток співробітництва бібліотек зі спортивними організаціями, органами міської влади.

На етапі розробки проекту до роботи долучилися спортсмени юнацької футбольної школи «Надія», користувачі бібліотеки. Вони висловили бажання попрацювати над створенням буктрейлерів та презентувати їх у бібліотеці для дітей, міських бібліотеках і шкільних таборах відпочинку влітку. Разом із бібліотекарем вони відібрали книги, за якими мали створюватися буктрейлери, а саме: «Футбольные сказки» А. Шлее, «Футбольная горячка» Н. Хорнби, «Чертополох и чаша Грааля» Р. Дженкинса, «Фабрика футбола» Дж. Кинга, «Зависть» Ю. Олеші, «Вратарь республики» Л. Кассиля, «В стране невыученных уроков» Л. Гераскиной, «Старик Хоттабыч» Л. Лагина, «Чудак из 6 «Б»» В. Железникова, «Витя Малеев в школе и дома» М. Носова та інших.

Юні експерти та бібліотекарі, переглянувши літературу розділу 75 «Фізична культура і спорт» фонду бібліотеки, дійшли висновку, що ці видання використовуються мало, не відповідають сучасним запитам користувачів, частково фізично зношені. Спортсмени нарікали на відсутність у бібліотечних фондах книжкових новинок, періодичних видань спортивної тематики, дисків зі спортивними іграми тощо.

Під час заходу «Моя любов – футбол» відбулася презентація книжково-ілюстративної експозиції «Євро-2012»: спортивний забіг до читання» (з розділами: «Книга-фаворит», «Книга-чемпіон», «Книга-рекорд», «Книга-драйв», «Книга-пас», «Книга-хет-трик», «Бібліогол»), яку супроводжувало спортивно-розважальне шоу «Бібліогол». Головний редактор Міської інформаційної служби І. Попова провела два майстер-класи зі створення буктрейлерів.

Незважаючи на канікули, в конкурсі відеосюжетів взяли участь 35 мешканців міста – діти, підлітки, їхні батьки, а також колективи бібліотек. До участі в конкурсі було відібрано 15 буктрейлерів.

Підсумки цього творчого змагання було оголошено на урочистій церемонії нагородження переможців. Згодом понад 500 дітей, які відпочивали в пришкільних таборах, ознайомилися з роботами своїх однолітків, 93 з них записалися до бібліотеки.

Партнерами цього заходу були: управління культури та туризму Дніпродзержинської міської ради (оплатило послуги Інтернет-провайдера), управління освіти і науки (взяло участь у презентації буктрейлерів у шкільних таборах відпочинку), міська федерація футболу (надала призи переможцям конкурсу), дитячий футбольний клуб «Надія» (взяв

участь у конкурсі буктрейлерів), Міська інформаційна служба (створила відеосюжети), Дніпродзержинський благодійний центр культури та мистецтв «Златоуст» (офіційний спонсор конкурсу), спонсор А. Михальчук (придбала для переможців призи на 1 000 грн.).

Інший захід ЦМБ ім. Т.Г. Шевченка – «Бібліотечне безсоння» – був підготовлений за проектом «Лідер бібліотечної справи» програми «Бібліоміст», що здобув перемогу в конкурсі.

Для учасників акції бібліотека відкрила двері о шостій вечора. І сюрпризи почалися з перших хвилин. Гостям запропонували обмінятися книгами. Міні-акція так і називалася – «Книгообмін». Це вільний обмін книгами між бібліотекою і читачами. Кожен мав змогу принести з собою книги, які він хотів би подарувати бібліотеці або обміняти на інші.

Спеціально до акції відвідувачам надавалися нічні читацькі квитки, на яких були написані жартівливі правила користування книгою та бібліотекою. Ці квитки учасники акції мали змогу безкоштовно замінити на постійні.

Усі присутні зобов'язувалися:

Завжди повертати книги до бібліотеки! Навіть ті, які не брали!

Завжди читати ночами під ковдрою з ліхтариком!

Відловлювати боржників і здавати їх до бібліотеки!

Старанно шелестіти сторінками щодня!

Читати у ванній, в ліжку і навіть за кермом!

Тікати з нічного клубу до бібліотеки!

А також не плутати слова «дискотека» і «бібліотека»!

У читальному залі на відвідувачів чекали виставки живопису, декоративно-ужиткового мистецтва, фотографії, справжнісінький книжковий трон, багато музики. У відділі абонементу показав лялькову виставу за мотивами японських казок театр С. Олійник «Рукавичка». В юнацькому відділі панували поети й письменники. Молодіжний літературно-мистецький клуб «Віарт» святкував шосту річницю свого заснування презентацією збірки гумору О. Рижка «Всяка всячина», поетичним турніром і літературним ворожінням. Ті, хто не бажали музики, високої поезії, театру та гумору, рушали до Інтернет-центру на віртуальні «бродилки».

У «Клубі інтелектуального кіно» до останньої миті зберігалася інтрига, адже ніхто не знав, який фільм цього разу підготовлено до перегляду. Сюрприз удався. Шедевр світового кінематографа, музичний кінофільм режисера Еttore Скола «Бал», вразив, припав до смаку кожному, додав гарного настрою.

У святково прикрашеному приміщенні відділу абонементу, поділеному на ігрові зони – дитячу, краєзнавчу, фольклорну – проводилися різноманітні цікаві конкурси та вікторини. Беручи в них участь, відвідувачі заробляли так звані бібліотечні гроші, які можна було обміняти на книги місцевих авторів.

На «Бібліосейшені у методиста» бібліотекарі міста ознайомилися з інноваційним досвідом своїх колег. Усі насолоджувалися неформальним спілкуванням за чашкою кави чи келихом вина.

«Джазовий дивертисмент» від музиканта В. Зайцева зібрав майже всіх відвідувачів. Саксофон заворожував, і натхненний цією музикою актор А. Лебедев почав декламувати вірші, що додало святу ліричного забарвлення.

Далі акція продовжилася великим книжковим шоу «Покоління NEXT: Книга чи NET?» на головній площі міста. Ведучі шоу – актори А. Лебедев та Є. Олійник – підняли настрій присутніх, ставлячи веселі запитання: «Вы сейчас пришли сюда, чтобы бизнес делать... (нет)», «Дайте мне прямой ответ: вы бездельники все... /нет/», «Можете хоть иногда прогулять учёбу... (нет)», «За работой вы рассвет повстречать готовы... (нет)», «Улучив скорей момент, дело бросите вы... /нет/», «Вы умрете со стыда, подведя коллег всех... (да)», «Нам раскройте-ка секрет: книги любите вы... (да)». Це був добрий привід поговорити про книги, читання та з'ясувати, що обирає покоління NEXT: книги чи NET?

Родзинкою шоу стала презентація музичного кліпу «Мы из дыма» (своєрідного гімну Дніпродзержинська в стилі хіп-хоп), знятого на вулицях міста. Святкового настрю додав виступ ансамблю «Елегія» Палацу культури «Хімік».

Бібліотечні працівники прагнули донести до учасників акції думку про те, що читання – це модно, адже, роблячи модним відвідування бібліотек, ми сприяємо тому, щоб молодь почала читати.

Ніч відкритих дверей у бібліотеці стала пілотною акцією. Після її проведення були проаналізовані всі здобутки та прорахунки. Думаємо, що надалі така акція може стати щорічною.

«Бібліотечне безсоння» зібрало у той вечір понад 1 000 дніпродзержинців. Після акції на базі юнацького відділу ЦМБ ім. Т.Г. Шевченка відкрилися ще два нові молодіжні клуби – «На перехресті» та «Інше кіно».

Розробники проекту «Бібліотека згуртовує громаду» ставили перед собою три головні завдання:

- змінити традиційне бачення бібліотеки;
- створити нові комунікативні канали для популяризації книги, читання, бібліотеки;
- позиціонувати бібліотеку як один із найпідготовленіших соціальних інститутів із підтримки й розвитку читання.

У результаті ми досягли головного: навколо бібліотеки згуртувалися люди різного віку, різного статусу, різних професій. Отже, творчими пошуками і напруженою роботою було ще раз підтверджено головний принцип діяльності нашої бібліотеки: «Нам потрібні всі, а ми всім корисні!».

Новації, творчість, ініціатива – запорука успішної роботи бібліотек Межівського району

Л.Г. Давиденко,
директор РКЗК «Межівська централізована
бібліотечна система»

Робота бібліотек Межівського району сьогодні відповідає новим стандартам і вимогам, які ставить перед ними час і громада.

Пріоритетами розвитку публічних бібліотек є, на мій погляд, усвідомлення самими працівниками бібліотек важливості та потреби цих установ, бажання змінюватися самим і прагнути формувати громадську думку про їх необхідність.

Виникає потреба розширення, а, можливо, і перегляду пріоритетних функцій бібліотек, визначення нової соціокультурної орієнтації бібліотечної діяльності. Ми працюємо над створенням дійсно сучасної бібліотеки, яка має формувати високий професійний рівень бібліотечних працівників, розвивати в них творче мислення, задовольняти потреби в нових знаннях та інформації згідно напрацювань у бібліотечній галузі України та за її межами.

На території Межівського району працює 18 публічних бібліотек, з них: 2 районні та 16 сільських бібліотек, в яких працює 31 бібліотечний працівник.

Життя бібліотек району дуже цікаве на події. Бібліотечні працівники беруть активну участь у тренінгах, семінарах, конференціях, конкурсах, вебінарах та інших заходах, організованих Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) згідно програми «Бібліоміст», усіх семінарах і тренінгах, які відбуваються в ДОУНБ ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія та заходах, організованих Українською бібліотечною асоціацією.

Директор РКЗК «Межівська ЦБС» Л.Г. Давиденко та фахівці бібліотеки брали участь у Ярмарках бібліотечних інновацій в м. Києві та у м. Луганську, у міжнародній науково-практичній конференції «Трансформація бібліотечного простору – шлях до відкритої бібліотеки» у м. Кіровограді.

Провідний бібліотекар публічного доступу до Інтернет О.А. Кобець пройшла навчання за програмою «Сучасний бібліотекар», згідно Програми «Бібліоміст» на базі ДОУНБ. Навчання потрібне, адже «Сучасний бібліотекар» – це лідер і професіонал у бібліотечній справі, зі знанням найсучасніших ІТ-технологій: створенню успішних презентацій, діловому листуванню, практиці он-лайн опитувань і моніторингу послуг власних бібліотек.

У жовтні місяці цього року молодий фахівець Межівської районної бібліотеки

Аліна Грицай взяла участь у практичному семінарі «Казки усього світу оживають у дитячих бібліотеках», який відбувся в приміщенні Гете-інституту в Україні (м. Київ).

У цьому році ми отримали Субліцензію на використання English 123.com.ua в бібліотеці. Це комплексний об'єкт права інтелектуальної власності, що дає можливість відвідувачам РКЗК «Межівська ЦБС» безкоштовно вивчати англійську мову за допомогою комп'ютерів і складається з комп'ютерної програми, аудіо- та відеотворів, фотографій, малюнків, анімації інформаційного змісту.

Бібліотеки Межівщини неодноразово демонстрували свій різноманітний творчий та ініціативний потенціал. Так, команда Межівської районної бібліотеки отримала перемогу у командному змаганні Всеукраїнського конкурсу WikiDay. За висновком журі конкурсу КЗК «Межівська централізована бібліотечна система» ввійшла до трійки найкращих бібліотек України. Після розміщення статей у всесвітньо відомій вільній енциклопедії ми отримали багато відгуків від членів межівської громади, адже розміщення краєзнавчих публікацій напередодні святкування 130-річного ювілею селища Межова було особливо актуальним.

Улітку 2014 р. Українська бібліотечна асоціація спільно з видавництвом «Час МАЙСТРІВ» провела конкурс буктрейлерів «Відкрий буктрейлером суть книги». Бібліотекарі Межівської районної бібліотеки взяли участь у творчому змаганні та створили кілька «бліц-кіно». Буктрейлер на книгу видавництва «Час МАЙСТРІВ» увійшов до десятки найкращих. До бібліотеки надійшли нові книги – подарунок від видавництва «Час МАЙСТРІВ».

На базі Межівської районної бібліотеки працює Центр слов'янської писемності і культури. У цьому році на базі Центру проведено районні конкурси, конкурси читців, творчі зустрічі з поетами, зустрічі з воїнами-афганцями, години духовності, свята сім'ї та багато інших.

Межівська районна бібліотека реалізує проект «Межівська бібліотека-центр творчої активності громади». На виконання цієї програми працює краєзнавча вітальня «Межівська сторона», у межах якої в цьому році проведено: вшанування пам'яті

українського письменника І.С. Костирі, зустріч із поетесою Валентиною Самотугою, вишивальницею Н.А. Артюховою-Радченко, художниками Анатолієм та Володимиром Чорними та іншими. Ще одна акція, яка з успіхом була проведена в Межівській районній бібліотеці за ініціативи Української бібліотечної асоціації – це «Ніч в бібліотеці».

Бібліотечні працівники ідуть в люди, вивчають думки громади про бібліотечні послуги. Нам цікаві пропозиції жителів щодо поліпшення роботи бібліотек. Адже сучасний бібліотекар готовий діяти, вчитися, працювати віддано, впроваджувати нове і гармонійно поєднувати все це з традиційним. Бібліотекарі Межівської районної бібліотеки навчаються самі і передають свій досвід працівникам сільських бібліотек на районних семінарах.

Питання підвищення кваліфікації є одним із важливих елементів діяльності бібліотек Межівського району, а участь бібліотекарів району у таких заходах змушує мислити їх більш прогресивно, удосконалюватися з урахуванням змін у нашому суспільстві. Під час навчання бібліотекарі обмінюються досвідом роботи та обговорюють проблеми, що перешкоджають процесам ефективних змін у бібліотеках. У цьому році, під час проведення виїзних колегій Межівської райдержадміністрації, всі керівники району відвідали кожен сільську бібліотеку як комунальну установу, яка обслуговує жителів сільської громади.

У зв'язку з ситуацією у східних областях країни, до Межівського району прибули понад 1500 чоловік з Донецької та Луганської областей. Вони стали частими відвідувачами Межівської районної бібліотеки та бібліотеки для дітей. Ці люди приходять до модернізованих бібліотек аби вирішувати поточні справи: вести офіційне листування, спілкуватися в соціальних мережах, по скайпу з рідними та друзями, які залишилися в зоні АТО. Бібліотека допомагає ТПО у пошуку нового місця роботи, житла, в реєстрації в районних службах. Так, у цьому місяці ми допомогли знайти роботу чотирьом особам, адреси для пошуку житла – 12, допомогли у реєстрації для соціальних виплат – 27. В бібліотеці діти переселенців із задоволенням читають книги, грають в ігри, переглядають відео та нові мультфільми, беруть участь у виставах лялькового клубу «Буратіно».

Для всіх відвідувачів бібліотеки не вистачає місць в Інтернет-центрі. Тож до послуг відвідувачів – Wi-Fi-зона в читальному залі та парку «Берізка» біля бібліотеки.

У межах розвитку сільського зеленого туризму, з метою популяризації туризму і краєзнавства як ефективного засобу духовного виховання підростаючого покоління, Межівська районна бібліотека реалізує проект «Зелений туризм для креативних підприємців». Фахівці районної бібліотеки готують і проводять екскурсії по історичних місцях Межівщини. Бажаючі мають змогу ознайомитися з історією виникнення селища Межова та сіл району, відвідати історичні пам'ятки, історико-краєзнавчі музеї, сільські будинки культури та бібліотеки, храми, пам'ятники радянським воїнам, могили письменників, гостинну садибу «Перлина степу» та багато інших.

Нам цікаві пропозиції громади щодо поліпшення роботи бібліотек. Ми готові діяти, вчитися, працювати віддано, впроваджувати нове, гармонійно поєднуючи все це з традиційним.

Хочеться працювати, коли відчуваєш підтримку та матеріальну допомогу з боку спонсорів, меценатів, благодійників. За кошти спонсорів бібліотеки покращують матеріально-технічну базу, поповнюють фонди новими книгами. Так, у цьому році було придбано сучасний телевізор, два кольорових принтера, виставкові стелажі, стільці, столи, замінено вікна в двох сільських бібліотеках на пластикові, килимове покриття тощо. Ми раді, що знайшли чуйних, небайдужих, дивовижних людей, які дають можливість створювати комфортні умови для читачів, а нам – надавати сучасні бібліотечні послуги та задовольняти їх потреби.

Про діяльність РКЗК «Межівська ЦБС» ви можете дізнатися:

на сайті: mezhivskalibrary.blogspot.com

на Фейсбукці: <https://www.facebook.com/mezhova.biblioteka>

За електронною адресою:

mezhova.biblioteka@gmail.com

Межівська бібліотека – методичний центр, ініціатор професійного розвитку

Л.В. Коваленко,
провідний методист
РКЗК «Межівська ЦБС»

Межівська районна бібліотека є методичним центром для сільських бібліотек району. Завдяки організаторським здібностям провідних фахівців районної бібліотеки, відчуттю пульсу часу у районній бібліотеці проводять цікаві, неординарні заходи. Працівники районної бібліотеки надають своїм колегам із сільських бібліотек методичні поради, консультації з різних аспектів професійної майстерності. Це відбувається як на загальносистемних заходах із підвищення професійної майстерності (семінарах, практикумах, годинах професійного спілкування, творчих лабораторіях, майстер-класах тощо), так і індивідуально, під час виїздів до сільських бібліотек. У цьому році провідні фахівці Межівської районної бібліотеки здійснили 17 виїздів до сільських бібліотек із наданням методичної та практичної допомоги з різних питань організації роботи бібліотеки.

Так, у цьому році проведено районний конкурс фахової майстерності «Кращий за фахом і покликанням» і бенефіс «Бібліородзинки». Перед присутніми своїми досягненнями – бібліородзинками поділилися завідувача відділом обслуговування Л.О. Варюха «Любительське об'єднання «Межівська сторона відкриває нові імена»; провідний бібліотекар пункту публічного доступу до Інтернету О.А. Кобець «Сучасна бібліотека – сучасні послуги». Директори сільських бібліотек виступили з презентаціями, в яких також представили свої бібліородзинки. Це: Л.Г. Олійник (директор Ново-григорівської бібліотеки), Л.Ф. Попцова (Іванівська бібліотека), М.Г. Алтухова (СКЗК «Зорянська бібліотека»), В.Л. Мелешко (СКЗК «Богданівська бібліотека»), В.А. Кравцова (СКЗК «Слов'янська бібліотека»). Кожна бібліотека підготувала методичні видання, буклети про історію успіху закладу, мультимедійні презентації. Переможці конкурсу були нагороджені солодощами.

Працівники Межівської бібліотеки провели День професійного спілкування бібліотечних працівників району «Етика та психологія бібліотечного спілкування». На заході обговорювали питання: «Особливості ділового спілкування в бібліотеці. Конфлікти у спілкуванні бібліотекаря з читачами», «Завдання бібліотек Межівського району щодо забезпечення інтелектуальної свободи та доступності до інформації»,

«Професійна етика як спосіб обґрунтування правил і норм поведінки та соціально-культурного пояснення призначення професії» тощо.

У квітні проведений районний семінар «Сучасна публічна бібліотека: нові можливості для користувачів і медіа-освіти». З консультаціями перед директорами сільських бібліотек виступили провідні фахівці Межівської районної бібліотеки. «Сучасна бібліотека – соціально-культурний та інформаційно-просвітницький центр місцевої громади» (Л.Г. Давиденко, директор РКЗК «Межівська ЦБС»), «Нові можливості сучасної бібліотеки» (методист закладу), «Особливості медіа-освіти для молодих користувачів» (О.І. Канівець, провідний бібліотекар юнацької кафедри), «Сучасні ІТ-технології для бібліотек Межівського району» (О.А. Кобець, провідний бібліотекар пункту публічного доступу до Інтернету), «Задоволення інформаційних потреб користувачів» (С.А. Данилова, провідний бібліограф закладу).

У травні провели районну нараду працівників культури за участю голови райдержадміністрації Володимира Миколайовича Зражевського на базі Слов'янської сільської ради. Слов'янський сільський голова Кукало Іван Іванович розповів про принципи створення проектів і досягнення сільської ради в цьому напрямку. Голова Межівської районної державної адміністрації Володимир Миколайович Зражевський звернув увагу на засади розвитку культурно-мистецької освіти, підтримав ідею колеги щодо написання програм, закликав до співробітництва сільських рад з працівниками культури. До слова були запрошені директор СКЗК «Слов'янський будинок культури» Віктор Миколайович Лизогуб; директор Новопідгороднянської бібліотеки Ірина Василівна Туєва; Оксана Іномжонівна Баша – директор СКЗК «Іванівський будинок культури»; Надія Миколаївна Писарчук – директор Антонівської бібліотеки; директор СКЗК «Преображенський будинок культури» – Галина Іванівна Ярова; Любов Григорівна Олійник – директор Новогригорівської бібліотеки та Вікторія Леонідівна Мелешко – директор Богданівської бібліотеки. Вони звернули увагу на досягнення та головні проблеми своїх комунальних закладів. На заході виступила директор РКЗК «Межівська ЦБС» Лідія Григорівна Давиденко. Вона проаналізувала доповіді директорів сільських закладів культури, звернула увагу на головні проблеми умов праці в бібліотеках, а також представила презентацію «Бібліотеки Межівщини у новому часі і просторі». Окреслила головні проблеми культури начальник відділу культури, туризму, національностей та релігій Межівської райдержадміністрації Людмила Іванівна Кропив'янська. Володимир Миколайович Зражевський щиро подякував Слов'янському сільському голові та активу сільської ради за гостинність, доброзичливість та ідейність. А працівникам культури побажав натхнення, нових ідей і звершень. Переглянувши звітний концерт районного фестивалю самодіяльної народної творчості «Межівські

самоцвіти» СКЗК «Слов'янський будинок культури», були підведені підсумки наради, після чого всі її учасники вирушили до садиби зеленого туризму «Перлина степу», де всіх гостинно зустрів господар Олександр Григорович Юхименко.

13 червня цього року працівники та користувачі Межівської районної бібліотеки взяли участь у конкурсі WikiDay фінальному заході в межах проекту «Вікіпедія». Цьому заходу передувала значна підготовча робота. За два тижні до конкурсу у читальному залі районної бібліотеки оформили інформаційний стенд «Долучайтесь до WikiDay». На стенді розмістили літературу (книги, буклети, журнали, газети), що містять інформацію про Межівщину, її історію та сучасність, видатних людей регіону. Про місце та час проведення заходу громадськість району була заздалегідь проінформована. Оголошення про конкурс розмістили в соціальних мережах: <https://www.facebook.com/mezhova.biblioteka>, на блозі Межівської районної бібліотеки: <http://mezshivskalibrary.blogspot.com/> в навчальних закладах райцентру, на дошках оголошень у громадських місцях. Стати дописувачами Вікіпедії виявили бажання понад 20 осіб, із них шість працівників бібліотеки. З об'єктивних причин – кількість комп'ютерів, часовий інтервал, вимоги до оформлення статей – свої статті на сторінках Вікіпедії розмістили 7 учасників WikiDay. У Вікіпедії розмістили статті про видатних людей краю (поетесу Людмилу Яцуру та художника Володимира Чорного), про заповідні куточки природи Межівщини (Новопавлівський ліс, зразкову лісосмугу, балки Скельку та Горіхову). Велику допомогу в поясненні принципів редагування Вікіпедії надав її представник Анатолій Сергійович Ротт. І дуже приємно, що у номінації «За створення найбільш сприятливих умов для проведення заходів WikiDay» команда Межівської районної бібліотеки отримала перемогу. За висновком журі конкурсу, команда РКЗК «Межівська централізована бібліотечна система» визнана однією з найкращих. Перемогу отримали: Одеська обласна бібліотека для юнацтва ім. В.В. Маяковського, РКЗК «Межівська централізована бібліотечна система» та Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Островського.

Спостерігаючи за впровадженням нових форм професійного навчання, провідні фахівці районної бібліотеки намагаються надавати перевагу таким формам, які спонукають до творчості і пошуку нових нестандартних рішень, наголошують на нових інтерактивних формах навчання, методика проведення яких сьогодні теоретично не розроблена, а народжується практикою.

Методичний відділ розпочав видання інформаційних бюлетенів «Вісник Межівської бібліотеки» та «Бібліотеки Межівщини: літопис подій». У цих виданнях висвітлюється кращий досвід роботи бібліотек району та оперативна інформація про події та факти, що відбуваються в інформаційній, культурно-просвітницькій, рекламно-іміджевій, методичній та інших сферах діяльності бібліотек району.

Підвищенню кваліфікації бібліотечних працівників і підняттю іміджу бібліотек допомагає і видавнича продукція закладу. Багато різноманітних методичних, бібліографічних видань готують бібліотекарі. Видання охоплюють всі напрямки діяльності

бібліотек, представляють їхні досягнення, цікавий досвід роботи. У 2013 р. найкращі видання підготували: Л.Г. Давиденко, С.А. Данилова, Л.О. Варюха, О.П. Острянин, О.А. Кобець, Л.Г. Олійник, В.Л. Мелешко, М.Г. Алтухова, Н.М. Писарчук, О.Я. Дейнега, Л.М. Жук, Л.І. Діденко та інші.

При РКЗК «Межівська ЦБС» працює 18 клубів за інтересами та любительських об'єднань. Це: «Межівська сторона», «Навздогін за онуками» (Межівська районна бібліотека), ляльковий клуб «Буратіно» (бібліотека для дітей), «Бісерне сяйво» (СКЗК «Новогригорівська бібліотека»), «Посмішка» (СКЗК «Антонівська бібліотека»), «Книга та лялька» (СКЗК «Райпільська бібліотека»), «Казковий вернісаж», «Лялька-мотанка» (СКЗК «Богданівська бібліотека»), «Берегиня» (СКЗК «Іванівська бібліотека»), СКЗК Веселівська бібліотека).

Діяльність об'єднань за інтересами надасть учасникам можливість сформулювати стійкий інтерес до книги, оволодіти культурою читання, а бібліотекарів – займатися творчою роботою, долучитися до формування творчої працелюбної особистості, розвитку здібностей і талантів.

Бібліотечні клуби, об'єднання за інтересами – веління часу, вони набувають все більшого і більшого значення. Саме вони згуртовують людей, різних за фахом, віком, приналежністю навколо якогось інтересу, захоплення і, навіть, людей з особливими потребами та обмеженими можливостями, сприяють постійному відвідуванню бібліотек.

Щомісячні засідання членів клубу – це зустрічі незвичайних долі, пошук споріднених душ, звучання поезії, музики, звернення до народної творчості. Тут говорять про значні події в особистому житті, розповідають цікаві життєві історії, діляться враженням від прочитаних книг, вишивають, співають, виготовляють різні вироби з бісеру, малюють.

Спілкуючись між собою, люди забувають про побутові неприємності, життєві негаразди. Спілкування очищає розум і серце, а людину робить добрішою.

Працівники РКЗК «Межівська ЦБС» постійно перебувають у пошуку сучасних інноваційних ідей, ефективних форм роботи, створюють умови для вдосконалення фахового рівня, активно впроваджують нові інформаційні технології, прагнуть відповідати вимогам часу.

Попереду багато роботи. У нас є велике бажання розвивати бібліотеки. Адже Межівський район повинен мати сучасні потужні, комп'ютеризовані бібліотеки!

Обласна квітнева школа методистів на Межівщині

Людмила Біляк,
редактор газети «Червона зірка»,
Межівський район

Нещодавно на базі Межівської районної бібліотеки була проведена обласна квітнева школа з адвокації під назвою «Адвокація бібліотечних інновацій: методичні аспекти».

Захід провели КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія» спільно з управлінням культури і туризму Дніпропетровської обласної державної адміністрації, відділом культури і туризму Межівської райдержадміністрації, РКЗК «Межівська ЦБС» та сільською радою с. Слов'янки за підтримки Дніпропетровської бібліотечної асоціації. Ідея проведення цього заходу на Межівщині була з радістю підтримана районним керівництвом і мала велике значення як для району в цілому, так і для усіх фахівців місцевої бібліотечної системи.

Святкова музика, хліб-сіль, пісні та танцювальні композиції на площі перед Межівським РБК на початку церемонії відкриття семінару трохи згодом продовжились у залі районної бібліотеки виступами голови районної державної адміністрації Сергія Григоровича Юрченка, голови районної ради Павла Олексійовича Халимендика, директора КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія» Надії Миколаївни Тітової, начальника відділу культури і туризму Межівської райдержадміністрації Людмили Іванівни Кропив'янської, директора РКЗК «Межівська ЦБС» Лідії Григорівни Давиденко, провідного методиста РКЗК «Межівська ЦБС» Людмили Вікторівни Коваленко.

Хоча сьогодні велика увага й приділяється бібліотекам, оновленню приміщень, комп'ютеризації, поновленню матеріальної бази та поповненню фондів, все ж існує ще маса проблемних питань, що підлягають вирішенню. З їх переліком, перспективами розвитку методичної діяльності публічних бібліотек ознайомила методистів області та усіх присутніх директор КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія» Надія Миколаївна

Тітова. А завідувача відділом наукової організації і методики бібліотечної роботи цього ж закладу Ірина Євгенівна Луньова розкрила суть головної тематики семінару: «Адвокації бібліотечних інновацій та методичних аспектів цієї діяльності».

Екскурсією до дитячої бібліотеки та екологічною акцією «Посадимо дерево дружби» з від'їздом гостей до готельного комплексу «Степова перлина», розміщеного на території Слов'янської сільської ради, було закінчено програму першого дня робочої частини семінару.

Наступний же ранок був не менш гарним та інформаційно насиченим. На Слов'янській землі зі свіжоспеченим короваєм на вишитому рушнику та морем червоних тюльпанів сільський голова Іван Іванович Кукало та директор бібліотеки В.А. Кравцова зустрічали поважних гостей. Організатори заходу: директор РКЗК «Межівською ЦБС» Лідія Григорівна Давиденко, голова Іван Іванович Кукало, колектив Слов'янської сільської ради, директор Слов'янської сільської бібліотеки Валентина Анатоліївна Кравцова, фахівці Слов'янського СБК (директор Віктор Михайлович Лизогуб), підприємці та мешканці села своєю дієвою та фінансовою підтримкою потурбувались про те, щоб кожна хвилина заходу була несхожою на попередню, хвилюючою, емоційно піднесеною та незабутньою. Зважаючи на те, що семінар методистів відбувався під гаслом: «Підтримуємо бібліотеки – зміцнюємо громади» неможливо було не звернути увагу на результати участі слов'янської громади та її керівника у справі покращення матеріальної бази місцевої бібліотеки та підняття її до рівня сучасних стандартів. Оформивши проект програми «Сучасна книга – крок до майбутнього», заклавши в неї 26 тис. грн. співфінансування з бюджету сільської ради, залучивши партнерів (15 тис. грн.) та вигравши конкурс, слов'янці змогли не лише оновити бібліотечний фонд, а й облаштувати сільську бібліотеку новими меблями.

На допомогу прийшла і програма «Бібліоміст». Завдяки їй читальний зал поповнився трьома комп'ютерами, обладнанням до них, підключенням та безкоштовними послугами мережі Інтернет.

Цікаво, на високому рівні організації, відбувалися усі заходи семінару. Це і відкриття бібліотеки після капітального ремонту, проведення колоквиуму «Бредінг у бібліотеці: технологія створення», акцій: «Бібліотека читає дітям», «Сільська бібліотека у житті громади», «Бібліотечна книга – «дітям війни».

Відвідини дитсадка, читання книг і відгадуванням загадок; проведення польових

досліджень з опитуванням мешканців громади, волонтерська акція допомоги за участі голови ветеранської організації с. Слов'янки Лідії Іванівни Дорош та зустрічі з читачами похилого віку: подружжям Іваном Савелійовичем та Ганною Степанівною Суховерхими, вишивальницею Ганною Никифорівною Гужвою, Клавдією Володимирівною Єременко та її мамою – 91 річною Ксенією Лаврентіївною Ковальчук – активною читачкою сільської бібліотеки, справили на гостей та учасників незабутнє враження.

Крім цікавих знайомств і зустрічей чекав на методистів області круглий стіл, проведений Слов'янським сільським головою Іваном Івановичем Кукалом «Бібліотека і місцева влада», міні-конкурс «Кращий плакат – мотиватор на підтримку читання», урок практичного фандрейзингу: «Долаємо бар'єри разом, або Як заробити кошти для бібліотеки», майстер-клас «Дизайн бібліотеки: пошук свого образу», презентація виставки літератури «Моя затишна оселя» (з фондів КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія») та виступи учасників із обговоренням нових ідей під назвою «Відкритий мікрофон».

Не можна було не побачити, з якою цікавістю та захопленням гості – учасники обласної квітневої школи брали участь у всіх заходах, ретельно спланованих і проведених організаторами.

Є велика впевненість у тому, що приємні спогади ще довго теплою хвилею розливатимуться в душах почесних гостей: Н.М. Тітової, Т.О. Абраїмової, І.Є. Луньової, Н.Л. Резніченко, Т.О. Спарихіної та усіх методистів бібліотечної системи: Томаківки, Криничок, Васильківки, Синельникового, П'ятихаток, Верхньодніпровського, Юр'ївського, Павлоградського, Широківського районів (всього понад тридцять представників районів і міст області).

І кожен з них, згадуючи, як казковий сон, події двох днів квітневої школи та фотографуючись напам'ять на просторах чарівних місць Межівщини, плекатиме надію повернутися до них знову.

Світлішає на світі, коли читають діти

О.П. Острянин,
заступник директора по роботі з дітьми
Межівської районної бібліотеки для дітей

В Україні щороку в останній тиждень березня відбувається Всеукраїнський тиждень дитячого читання. Дитинство – це той неповторний час, коли маленька людина відкриває для себе світ, і гарна дитяча книга відіграє в цьому не останню роль. Творче читання, коли читають не лише очі, а й розум і серце, вводить дитину у неповторний світ Слова, Книги, яку не можна замінити нічим. Славні традиції проведення Тижня було започатковано ще в далекому 1944 р. У той непростий час, обпалений крилом війни, велика увага приділялася дитячій книзі, яка несла слово дітям – майбутнім творцям, винахідникам, ученим.

Цьогорічні Книжчині іменини розпочалися 23 березня в залі Будинку творчості школярів. Ведучі свята: Королева Книг – Катя Птиця та Королева Казок – Поліна Біліцина розпочали свято та розповіли дітям про історію книги та її роль в житті людини. Червона Шапочка – Настя Запорожченко познайомила читачів і присутніх у залі з рубрикою «Це цікаво знати». А ролі улюблених дитячих героїв виконували: Незнайко – Владислав Сурмак, Буратіно – Віталій Шалгінський, Котигорошко – Іван Грек, Листоноша Печкін – Валя Балицька. Читачі та гості свята активно брали участь у літературних вікторинах. Продовжила свято приємна хвилина для всіх присутніх – нагородження кращих та найактивніших читачів районної бібліотеки для дітей.

Директор РКЗК «Межівська ЦБС» Л.Г. Давиденко привітала всіх зі святом і нагородила книгами кращих читачів бібліотеки для дітей.

З цікавою концертною програмою виступили дитячі творчі колективи Будинку творчості школяра та школи естетичного виховання.

Протягом тижня в стінах бібліотеки відбулася низка цікавих заходів, які підготували співробітники бібліотеки для дітей.

До 130-річчя від дня народження російського дитячого письменника Корнія Чуковського 26 березня в бібліотеці для дітей для учнів 1–4 класів шкіл райцентру проведено подорож «стежками казок Корнія Чуковського». Бібліотекар Оксана Миколаївна Бабич ознайомила присутніх із творчим шляхом письменника. Під час заходу діти подорожували зупинками: «Казкова», «Ігрова», «Фантастична» та брали участь у

вікторині «Казками Чуковського». Переможцями заходу стали: Валерія Клименко, Анастасія Птиця – учні 3 класу Межівської СЗШ № 2.

Для учнів 1–9 класів шкіл райцентру 27 березня відбувся конкурс любителів поетичного слова «Шевченківські читання». Бібліотекар О.А. Кобець ознайомила присутніх із дитячими та юнацькими роками письменника, а також розповіла про його талант і славу. Присутні читали уривки творів письменника, улюблені вірші та власні вірші, присвячені геніальному поетові Т.Г. Шевченку. Переможцями конкурсу стали: Поліна Конопат, учениця 2 класу МАЛІ та Настя Зінченко, учениця 6 класу Межівської СШ № 1. Під час заходу з дітьми проведено літературну вікторину «Стежками творчості генія». На святі звучали пісні на слова Т.Г. Шевченка «Думи мої» і «Реве та стогне Дніпр широкий».

28 березня для дошкільників і учнів 1–4 класів цікавою була літературна вікторина «Хто казки знає, той і відгадає». Під час заходу діти ознайомилися з казковими героями народних і літературних казок, відгадували телеграми з казок та мультфільмів, розмовляли голосами улюблених героїв і артистично показували казкових звірят. Найактивнішими учасниками вікторини стали Поліна Конопат, учениця 2 класу МАЛІ та Катя Юрченко, учениця 5 класу Межівської СЗШ № 1.

Мистецьку годину «Його життя то доброти криниця» було проведено 29 березня. На заході бібліотекар познайомила дітей із життєвим і творчим шляхом українського композитора, піаніста, педагога Миколи Лисенка, якому в цьому році виповнилося 170 років від дня народження. Діти дізналися, яка це була геніальна і талановита людина, адже з 6 років він почав писати музику до оперних творів. Майже всі опери М. Лисенка «Чорноморці», «Різдвяна ніч», «Утоплена», «Тарас Бульба», написані на лібрето М. Старицького. Антоніна Іванівна Абалімова провела з дітьми вікторину «Микола Лисенко – сонце української музики». Кращим знавцем вікторини став учень 9 класу Межівської СШ № 1 Владислав Федорченко. Під час заходу діти слухали українські пісні, покладені на музику М. Лисенка, а потім самі співали пісень. Кращими виконавцями стали Влада Почвірна, учениця 9 класу та Інна Степаненко, учениця 4 класу МАЛІ.

Година гумору «Добрий сміх – не гріх, а здоров'я для всіх» проведена для учнів 1–9 класів шкіл райцентру. Бібліотекар О.А. Кобець розповіла про святкування Дня гумору в Україні та ознайомила присутніх з українськими письменниками – гумористами Г. Бойком, П. Глазовим, О. Вишнею. Катя Юрченко стала переможцем літературного конкурсу за виконання гуморески, в конкурсі «Продовж прислів'я» найкмітливішими були Катя Запорожченко, Андрій Савченко. «Анекдоти з-під парти» найкраще виконувала Інна Степаненко. В конкурсі «Жартуй» переможцем стала Влада Почвірна

за виконання пісні «Грицю, Грицю, до роботи». Приз глядацьких симпатій одержав Влад Федорченко, який чарував присутніх своєю грою на акордеоні.

Кожен учасник конкурсу одержав солодощі, які були придбані за кошти районного бюджету завдяки сприянню начальника відділу у справах сім'ї, молоді та спорту райдержадміністрації Л.І. Сипченко та начальника відділу культури і туризму райдержадміністрації Л.І. Кропив'янської згідно «Програми розвитку культури». І хоча Всеукраїнський тиждень дитячого читання закінчився, але ніколи не закінчується дружба з книгою. І в будні бібліотека радо зустрічатиме своїх читачів, а її працівники дбатимуть, щоб кожна дитина знайшла тут вичерпну інформацію, потрібну їй для навчання чи просто для власного задоволення.

Двері нашої бібліотеки гостинно відчинені для дітей завжди!

Інформаційний центр сучасного дня

О.А. Кобець,
провідний бібліотекар
Межівської районної бібліотеки для дітей

На сьогоднішній день Інтернет-центр у бібліотеці – це сучасна інформаційна установа, де кожен користувач має можливість безкоштовно користуватися послугою Інтернет.

Уже рік працює Інтернет-центр у Межівській бібліотеці для дітей. З перших днів користувачі шикуються у чергу, щоб попрацювати, поспілкуватися або пограти в мережі.

Переважна більшість бажаючих оволодіти просторами Інтернет – школярі. З властивою цьому віку допитливістю дітлахи «штурмують» фортеці Інтернету. Що ж до вподоби нашим користувачам? Звісно ж, це ігри, спілкування, соціальна мережа «ВКонтакте». А ще діти готують реферати за шкільними предметами, вчать перекладати за допомогою он-лайн-перекладачів, шукають додаткову інформацію, готують домашнє завдання, читають книги он-лайн, шукають нові хобі та ще багато того, чому бібліотекарі іноді навіть дивуються. Вони такі знаттєлюбні – сучасні діти! Бібліотекарі зараз для них як провідники, дороговкази і вчителі. Вони вчать відвідувачів користуватися комп'ютером, програмами, шукати інформацію в Інтернеті... Кожен отримує необхідну допомогу. Життя в бібліотеці поживавішало. Всі поспішають, аби першими опинитися в цікавому світі Інтернету.

Звісно ж, що на всіх бажаючих комп'ютерів не вистачає, але й це не проблема: поки одні «сидять» в мережі, інші – читають книги та журнали, спілкуються між собою, готують домашнє завдання. Отже, бібліотека не здає своїх позицій, вона була, є і буде – незамінним джерелом знань, наснаги і задоволення.

Дорослі користувачі теж не відстають від дітей. Якщо діти переважно розважаються в мережі, то дорослі – навчаються. На сьогодні організована школа користувачів всесвітньою

мережею. «Навздогін за онуками», гурток комп'ютерної грамотності «Вікно у світ необмежених можливостей».

Особливу увагу фахівці бібліотеки приділяють обслуговуванню людей з певними фізичними вадами.

Надається доступ до електронних баз даних, повнотекстових електронних інформаційних видань. Користувачі мають змогу звернутися до офіційних сайтів України (Президента України, Кабінету Міністрів України, серверу Верховної Ради, Міністерства Юстиції України тощо), з питань освіти, науки, пошуку роботи.

У нас створений блог бібліотеки, його адреса: <http://mezhyvskalibrary.blogspot.com>. Тут висвітлюються важливі події із життя бібліотеки.

Поява Інтернету в бібліотеці вплинула не лише на сервіс обслуговування. Творчі заходи, які організовує бібліотека, стали більш цікавими: зустрічі з письменниками, видатними людьми, уродженцями краю, використання скайпу. За допомогою Інтернет-зв'язку ми спілкуємося з письменниками та видатними людьми, що народилися на Межівщині. За рік Інтернет-центром Межівської бібліотеки для дітей підготовлено буклети з таких інформаційних напрямків: «Правила Інтернет-Безпеки і Інтернет-Етики для дітей», «Інтернет-центр», «Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам», «Бібліотека – територія добра і милосердя» (цільова програма діяльності Інтернет-центру), «Обслуговування користувачів з обмеженими можливостями».

В Інтернет-центрі проводяться цікаві заходи: заняття «Інформація: шукати, знати і застосовувати», «Всяка всячина в Інтернеті», мультимедійні подорожі, огляд веб-ресурсів «Як допомогти людині з обмеженими фізичними можливостями», віртуальні екскурсії, віртуальні уроки, презентації, тренінги для працівників сільських бібліотек, бліц-опитування.

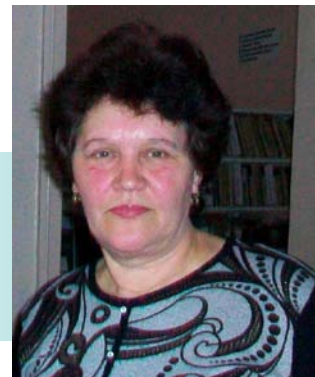

Доступ до ресурсів Всесвітньої мережі Інтернет, використання можливостей сучасної техніки в Межівській бібліотеці для дітей підняло на якісно новий рівень процеси обслуговування користувачів, сприяло утвердженню позитивного іміджу бібліотеки. Інтернет став не тільки для користувачів, а й для колективу бібліотеки засобом пізнання, освоєння та застосування нових технологій у навчанні, дозвіллі, задоволенні професійних запитів. Бібліотечним працівникам надана можливість ознайомитись з досвідом провідних бібліотек, порівняти і оцінити свою роботу. Ми освоюємо бібліотечний простір – і задоволені тим, що в нашій бібліотеці є найсучасніша техніка і головне – задоволений читач.

Відкрий для себе сучасну бібліотеку

Л.І. Діденко,
директор
СКЗК «Новопавлівська бібліотека»

Ще зовсім недавно у багатьох користувачів при згадці про бібліотеку в уяві поставало приміщення з величезною кількістю книг на вітринах, полицях, стелажах. Про те, що сільські бібліотеки будуть мати сучасні комп'ютери, було міфом навіть для обізнаних бібліотечних працівників. А тим часом у бібліотеках відбуваються надзвичайні історії. У селі Новопавлівка Межівського району працює одна з понад тисячі українських бібліотек, яка стала переможцем конкурсу «Організація нових бібліотечних послуг з використанням вільного доступу до мережі Інтернет» у межах програми «Бібліоміст». Саме до бібліотеки приходять по допомогу жителі села. Сучасні інформаційні технології прийшли до бібліотеки, бо це вимога часу. Безкоштовний доступ до мережі Інтернет – це нові можливості якісного інформаційного обслуговування користувачів. У першу чергу таку можливість отримали соціально-незахищені верстви населення, безробітні, люди з обмеженими фізичними можливостями, студенти, учні, пенсіонери. З кожним користувачем проводиться попередня консультація, ознайомлення з правилами користування Інтернет-центру, виявляється рівень його комп'ютерної грамотності. Багато з них вперше сіли за комп'ютер у нашому Інтернет-центрі.

Молодь, учні місцевих двох шкіл – це категорія користувачів, яким постійно надається допомога в підготовці рефератів, повідомлень, курсових, контрольних

робіт. Так, у бібліотеці для учнів старших класів був підготовлений урок знань «Банк рефератів допомагає». З метою допомогти учням зорієнтуватися у світі професій і зробити правильний вибір була проведена віртуальна подорож по навчальних закладах України «Інтернет для абітурієнтів». Також випускники школи знайомилися з правилами прийому, екзаменами та реєстрували заяви для вступу на сайтах ВНЗ. Для наймолодших читачів систематично проводяться заняття «Інтернет-чомучки». На них юні читачі знайомляться не лише з правилами користування комп'ютером, а також з правилами користування Інтернетом, отримують відповіді на безліч питань різноманітної тематики та освоюють ази комп'ютерної грамотності. Ця категорія читачів дуже любить заняття «Малюємо на комп'ютері». Для них проведено конкурс віртуальних малюнків «Пізнаю світ через Інтернет». За допомогою Інтернету діти вчать робити різноманітні вироби з бісеру, кісток риби, паперу.

З нагоди проведення ЄВРО-2012 бібліотека своїм користувачам запропонувала відвідати Інтернет-калейдоскоп «ЄВРО-2012», як колиску нового бренду. Відвідувачі змогли віртуально ознайомитися з розкладом усіх ігор, символікою, логотипом, талісманом ЄВРО-2012. Спілкування в соціальних мережах таких як «Однокласники» та «ВКонтакте» потрібні як дітям, так і дорослим, для розкриття свого внутрішнього світу, воно допомагає знайти багато друзів, однодумців, партнерів у бізнесі тощо. Бібліотекар допомагає користувачам зареєструватися і зробити перші кроки в новий глобальний світ. Дякуючи Інтернету, бібліотека змогла відшукати нашого земляка Йосипа Дем'яновича Бобенчика – заслуженого художника Росії, який виїхав із села 50 років тому, та запросити його на зустріч у рідному селі у стінах бібліотеки. Ця зустріч відбулася, і ми змогли за допомогою комп'ютерної техніки познайомитися з картинами цього талановитого художника, виставки якого проводилися у багатьох країнах світу.

Ще одна з новітніх послуг бібліотеки – це реєстрація та актуалізація вкладників Ощадбанку колишнього СРСР. Дуже часто жителі села не мали змоги додзвонитися на номер гарячої лінії, а в бібліотеці протягом 2–3 хвилин була можливість зареєструватися або пройти актуалізацію. Створення пункту публічного доступу до Інтернету значно збільшило в бібліотеці кількість читачів, підняло на якісно-новий рівень інформаційне обслуговування користувачів, що сприяє утвердженню позитивного іміджу бібліотеки.

Всесвіт інформації до послуг користувачів

О.І. Канівець,
провідний бібліотекар
юнацької кафедри Межівської районної бібліотеки

Сучасні бібліотеки без доступу до Інтернету стають все менш цікавими для читачів. Крім того, Інтернет – це найбільша у світі книга, яка щодня наповнюється змістом. Тому в сучасній бібліотеці необхідні комп'ютери і послуга вільного доступу до мережі Інтернет для читачів.

Межівську районну бібліотеку активно підтримує і влада, і громада району. Бібліотека активно шукає позабюджетні джерела фінансування – спонсорів і різноманітні гранти. Наприклад, вона є переможцем грантового конкурсу програми «Бібліоміст», в межах якого влітку 2011 р. отримала сучасні комп'ютери та оргтехніку. Це обладнання було використано для створення нової послуги для читачів – безкоштовний доступ до мережі Інтернет.

Місцева влада оплатила підключення бібліотеки до Мережі та помісячно сплачує доступ до неї.

Ми, бібліотекарі, постійно підвищуємо рівень володіння інформаційними технологіями для того, щоб мати можливість допомогти читачам під час роботи в Інтернеті. Для цього ми пройшли спеціальний навчальний курс у Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці. Тепер ми пишаємося тим, що наш рівень знань не нижчий, ніж у молодих і «просунутих» в комп'ютерах читачів.

Безперечно, завдяки впровадженню новітніх технологій змінилися способи надання бібліотечних послуг, які сприяють появі інноваційних підходів бібліотекарів до обслуговування користувачів. Пункт допомагає задовольнити найрізноманітніші запити на інформацію. А питання, з якими звертаються, користувачі різні: це і перегляд політичних та економічних новин, пошук рефератів, курсових, автомобільних новацій, застосування новітніх технологій у медицині, пошук текстів улюблених пісень та інше.

Слід відзначити й електронне спілкування та значний інтерес до соціальних мереж «ВКонтакте», «Однокласники», реєстрацію учнів шкіл райцентру до ЗНО тощо. Люди різного віку приходять до бібліотеки, щоб отримати необхідну інформацію та поспілкуватися по скайпу з родичами, заробітчанами, друзями з Польщі, Італії, Австралії. Чимало користувачів бібліотеки користуються послугами, замовляючи насіння квітів та овочів.

Читачі-фермери використовують безкоштовний доступ до мережі Інтернет для пошуку інформації про корм для тварин, продаж і купівлю сільськогосподарської техніки. Місцеві пенсіонери знаходять в мережі цікаву інформацію про ліки та методи лікування.

Коли розпочалася актуалізація вкладників «Ощадбанку», працівники бібліотеки допомогли з реєстрацією 63 громадянам, і отримали від них слова вдячності. Інформаційні ресурси використовуються при підготовці численних масових заходів: це екскурсії, віртуальні подорожі та уроки, семінари, конференції, засідання краєзнавчої вітальні.

Працівники бібліотеки не тільки використовують вже існуючі інформаційні ресурси всесвітньої мережі для задоволення потреб користувачів, а й створюють власні. На сайті Межівської бібліотеки: mezhivskalibrary.blogspot.com можна ознайомитися з різноманітними виданнями краєзнавчого змісту: бібліографічними покажчиками «Наші славні земляки» (випуск 1–3), інформаційно-бібліографічними виданнями «Аркадій Казка: відомий і невідомий», «Гордий та непокірний степовик» (до 110-річчя від дня народження Сави Захаровича Божка), «Земля, овіяна Перемогою: визволення Межівщини», збірниками кращих сценаріїв засідань любителівського об'єднання краєзнавців «Межівська сторона» та багатьма іншими.

Відгуки наших читачів надихають нас на подальшу наполегливу роботу в пошуку нових форм і методів бібліотечної роботи при інформаційному обслуговуванні наших читачів. Наша бібліотека – це привітний простір, де всім зручно, комфортно і цікаво!

Комп'ютеризація бібліотеки – крок до читача

В.А. Кравцова,
директор СКЗК «Слов'янська бібліотека»

Сучасне життя потребує і від мешканця сільської місцевості використання комп'ютера та Інтернету. Але не кожен має змогу придбати комп'ютерну техніку та доступ до мережі. Тому перемога проекту «Організація нових бібліотечних послуг з використанням вільного доступу до Інтернету» та встановлення трьох комп'ютерів за програмою «Бібліоміст» у Слов'янській бібліотеці стали для мешканців села Слов'янка Межівського району Дніпропетровської області справжнім святом. І почалося нове життя у бібліотеці! Спочатку прибігли діти – наші «чомучки», прибігли

і залишилися до цього часу найактивнішими користувачами комп'ютерного залу. Довелося проводити заняття, тренінги для молодших і необізнаних. А зараз, через рік, вони вихваляються перед новачками знанням правил користування комп'ютером, самі навчають інших.

До зацікавлених користувачів належать творчо обдаровані діти та студенти – вони тут готуються до предметних олімпіад, творчих конкурсів, ЗНО, шукають новинки для занять у гуртках, готують реферати, доповіді, повідомлення ну і, звичайно ж, постійно спілкуються у соціальних мережах. І не просто готуються, а й перемагають!

Поступово звикли до зручностей Інтернету і дорослі відвідувачі бібліотеки. Для працюючих це – скарбниця необхідного для роботи матеріалу, електронна пошта і низка інших послуг, для фермерів і підприємців – можливість швидко знайти необхідну техніку, посівний матеріал, добрива, купити чи продати будь-які товари. А ось пенсіонери у нас здебільшого «лікуються», шукаючи потрібні ліки, описи захворювань, народні рецепти, дієти і комплекси вправ, і що головне – мають позитивні результати.

Користуючись банківськими послугами через Інтернет, відпала необхідність щоразу приїздити до найближчого відділення банку, що для сільського жителя – далеко не зручність.

Можна багато розповідати про те, чим ми завдячуємо комп'ютерному залу. Можна поскаржитись на те, що у бібліотекаря, який працює у сільській бібліотеці один, значно додалося роботи. Але ж як приємно відчувати себе таким потрібним, а головне – сучасним! І перша велика допомога Інтернету в розвитку нашої бібліотеки – перемога в обласному конкурсі проектів і програм розвитку місцевого самоврядування в 2011 р. з проектом, ініційованим Слов'янським сільським головою Іваном Івановичем Кукалом, «Сучасна книга – крок у майбутнє», дякуючи якому книжковий фонд та матеріальна база бібліотеки будуть поновлені вже в цьому році!

Отже, «Бібліоміст» став справжнім прогресивним мостом між державою і читачем, який щиро дякує за добру справу!

Зимові свята – час для відродження українських традицій

Людмила Біляк,

кореспондент газети «Червона зірка»,
Межівський район

Колядками, щедрівками та щирими побажаннями щастя, здоров'я і добра сповненні зимові святкові дні. Так, вже за традицією, в стінах Межівської районної бібліотеки для дітей проведено районний конкурс різдвяних колядок і щедрівок «По всій Україні від хати до хати колядка й щедрівка йдуть усіх вітати». На свято зібралось багато гостей, колег і, звісно ж, діточок, читачів бібліотек, котрі в цій

затишній і привітній атмосфері, підтримуючи давні народні звичаї, вивчили та виконали дзвінкоголосі і невмирущі обрядові пісні зимового циклу свят українського народу.

Почався конкурс привітанням із Новорічними та Різдвяними святами директора Межівської районної бібліотеки для дітей Лідії Григорівни Давиденко, яка згодом передала слово настоятелю Свято-Успенського Храму отцю Віталію. А потім діти продемонстрували свої творчі здібності виконанням віршів, колядок, щедрівок і новорічних пісень.

Наймолодша учасниця свята, читачка Межівської дитячої бібліотеки, Софійка Руфф, була першою конкурсанткою. Вона розповіла про красу зими у віршику «Зимонька-Снігуронька» та заспівала пісеньку «Зима-красавица». Наступним учасником конкурсу був читач Веселівської бібліотеки Володимир Цвітков, який прочитав вірш «Зима». Захоплюючим був виступ читачки Демуринської бібліотеки Алли Дейнеги, яка виконала пісню «Біла казка». Із великим задоволенням порадувала всіх новорічною піснею «Happy New Year» читачка Володимирівської бібліотеки Ксенія Ганжа. Далі на всіх присутніх чекав виступ читачки Новопавлівської бібліотеки № 2 Таміли Задерей, яка виконала пісню «Під Новий рік».

На свято завітали колядники з «Різдвяним вітанням» із Новопідгороднянської бібліотеки: Максим Судоплатов, Поліна Судоплатова, Христина Ганцура та Олександр Коханевич. Чудовими колядками звеселяли присутніх колядники, читачки Межівської районної бібліотеки для дітей Анастасія Волошенко, Дарина Міщенко та Олександра

Мележик. А ось читці Антонівської бібліотеки Віта Бойко та Саша Савицький виконали гарні колядки та щедрівки. Чудово колядують і в селі Новопавлівка! Зі своєю колядкою «Добрий вечір, пане-господарю!» до нас завітала Іринка Кутня – читачка Новопавлівської бібліотеки № 1. Зачарувала своїм виступом щедрувальниця, читачка Райпільської бібліотеки Катя Галуза, яка бездоганно заспівала щедрівку «Ой, сивая, та й зозуленька». А от читачка Богданівської бібліотеки Даша Щусь вітала всіх присутніх своєю «Щедрівочкою».

Звичайно, одним зі звичаїв також є посівання. До бібліотеки на свято приїхав засівати читач Новогригорівської бібліотеки Ігор Богорубов. Читачка Межівської бібліотеки Дарина Міщенко заспівала пісню «Зимовий мотив». Приєдналася до всіх привітань дівчинка з Райпільської бібліотеки Каріна Лісковська. Вона виконала незвичайний танець «Магія Сходу».

На цьому наш конкурс не закінчився. Діти із задоволенням брали участь у мультимедійній «Казковій вікторині», відгадували різноманітні загадки на зимову тематику та переглядали новорічні мультфільми.

З привітаннями та оголошеннями результатів конкурсу до дітей звернулися директор Межівської районної бібліотеки Лідія Григорівна Давиденко, директор будинку творчості школярів Олена Володимирівна Черепаха та Настоятель Свято-Успенського храму отець Віталій. Кожен із учасників свята оцінювався за номінаціями «Юне дарування», «Різдвяна надія Межівщини», «Сольний виступ», «Краща колядка нашого села», «Коллективний виступ», «Поцілунок Сходу», «Народний талант», «Новорічні віншування». Учасники конкурсу отримали грамоти та заслужені подарунки. Діти дружно пили чай, а потім разом із керівниками та батьками відвідали Свято-Успенський храм, в центрі якого стоїть найвища ялинка в Межівському районі. Всі запалили свічки та сфотографувалися під красунею-ялинкою. Свято вдалося!

У пошуках власного обличчя: підвищення якості обслуговування читачів та просування читання

Л.Ф. Афанасьєва,
завідуюча відділом абонементу
КЗК «ДОУНБ ім. Первоучителів слов'янських
Кирила і Мефодія»

Те, що бібліотечна робота потребує кардинальних змін, стало добре зрозумілим ще наприкінці 80-х років минулого сторіччя. Для того, щоб бути потрібним місцевій громаді, населенню мікрорайону відділ абонементу спрямував свою увагу на підвищення якості обслуговування читачів. Було докладено багато зусиль, аби відділ став привабливим місцем, де приємно провести вільний час, комфортно і цікаво відпочити, куди хочеться приходити і, головне, став закладом для отримання будь-якої інформації, в т.ч. і за допомогою сучасних технічних засобів.

Стало зрозумілим, що для підвищення ефективності роботи з користувачами потрібно розробити проекти та програми, які б акумулювали роботу з головних для відділу питань. Таким чином були створені і запрацювали програми «В майбутнє – разом з бібліотекою» та «Класика вищого гатунку».

«У майбутнє – через книгу»

Програма «В майбутнє – разом з бібліотекою» діє на абонементі з 2005 р., але цьому передували протягом п'яти років масові екскурсії школярів тих шкіл, які знаходяться поруч із відділом абонементу (ж/м Клочко-6 та Лівобережний). Екскурсії організовували вчителі та згодом ініціатива перейшла до бібліотеки.

Мета інформаційно-освітньої програми «В майбутнє – разом із бібліотекою», яка розрахована на школярів та молодь і має соціальний напрямок, – сприяння безперервній освіті, залучення до читання, розвиток культури читання та орієнтування в інформаційному просторі, формування у дітей навички інформаційного пошуку, організації дозвілля та сприяння успішному входженню особистості в соціум.

Очікуваний результат – залучення нових читачів, зростання інформаційної культури серед молоді та наступництво читацьких поколінь.

Взагалі заходи Програми мають інформаційно-освітній характер, переважають екскурсійно-розважальні, бібліотечно-бібліографічні, навчальні та інтерактивні форми роботи.

Аналізуючи роботу в межах Програми протягом останнього десятиліття, значимо, що вона цікава і життєздатна, її кордони розширюються, зміст і форми змінюються з потребами і перетвореннями в житті.

Протягом року не припиняється робота на допомогу навчання, профорієнтації та розширенню загального кола зору дітей і молоді. Узгоджуються плани роботи бібліотеки з навчальними програмами шкіл.

Майже десятиліття робота в межах Програми проводиться за напрямками:

- організація наочних форм роботи: книжкові та фото- виставки (постійнодіючі виставки-персоналії ювілярів року), такі форми виставок (предметні, виставка-сюрприз (до свята Великодня «Великодні дзвони» та до Міжнародного дня дитячої книги «Коли серце кохає весь світ»), жанрові виставки (до Дня сміху, «Клуб мандрівників» та інші), міні-виставки та тематичні полиці, відкриті перегляди, стендові презентації («Моя абетка», «Просвітителі слов'ян» та інші), книжкові інсталяції («Тарасова хата») та інші;

- інтерактивні форми: аудіо- та відеопрезентації (відеопрезентації «Архітектурні пам'ятники Дніпропетровщини», «Бібліотеки світу», «Ні – наркотикам»), пізнавальні фільми («Наш Львів»), дитячі мультфільми («Маша і Ведмідь» тощо);

- бібліотечно-бібліографічна робота:

- бібліотечні уроки («Бібліотечні слова», «Довідники», «Шукаємо книгу», «Що таке каталог»); бібліоінформини; бібліографічні огляди («Для тих, хто не любить читати»), бібліопошуки тощо;

- рекомендаційні списки літератури та буклети («200 книг, які повинна знати сучасна людина», «Гортаючи сторінки дитячої класичної літератури», «Тобі, сучаснику!»), тематичні папки («Соціальні проблеми молоді», «Літературна Дніпропетровщина»);

- банк рефератів та електронних документів на допомогу в навчанні;

- організація інформаційних зон, куточків («Дитячий дивосвіт», «Куточок ретромана»), Дитячої кімнати, Інтернет-зали, відкриття запасників відділу.

Як і в будь-якій довготерміновій програмі, в програмі «В майбутнє – разом з бібліотекою» є базові заходи, які відділ проводить з року в рік – це цикл «Канікули в бібліотеці» екскурсійно-розважального характеру. Період шкільних канікул дозволяє бібліотеці розширити й урізноманітнити спектр заходів та акцій на підтримку читання і сприяє поповненню читацької аудиторії відділу. Це:

- масові пізнавально-ігрові заходи: навчальні екскурсії, подорожі, вікторини (вікторина-казка «В країні Читландії), Дні краєзнавства, урок-діалог («Жила-була

книга»), літературний урок (за творчістю Ш. Перро «У світ казковий»), літературна година («В гостях у мрії та казки»), урок-читання-слухання, рольові ігри («Я – бібліотекар»), конкурси («Я – знавець книг»), літературний ринг («Сказка ложь, да в ней намек» до дня народження О.С. Пушкіна), година інформації («За сторінками Червоної книги України»), усний журнал («Міфи та легенди України», «Біологія для розумних, але ледачих»), практичні заняття, бесіди тощо;

– акції (Акція безкоштовного запису до бібліотеки «Стань читачем бібліотеки», Бонус-година, акція для читачів-боржників «Я повертаю бібліотечні книги» без застосування бібліотекою штрафних санкцій, «Подаруй книгу бібліотеці», «Читач року»).

«Літні читання під парасолькою»

Налагоджуємо територію спілкування з потенційними відвідувачами бібліотеки житлового масиву Клочко-6 під час проведення літнього проекту «Бібліотека під парасолькою», який є складовою програми «В майбутнє – разом з бібліотекою». Організація літніх читань, книжкових переглядів, вікторин, творчих конкурсів, ігор, екскурсій, арт-майданчика, майданчика здоров'я, акцій і, як результат, – щорічно проводиться 25–30 масових заходів для 6 шкіл району (школи № 139, 63, 47, 69, 108, 147). Така форма заходу як Бібліокараван шкільних таборів став помітною подією в житті відділу, школи, району. За місяць він подолав понад сотню кілометрів маршруту і переглянув сотні цікавих книг, роблячи такі зупинки: «Аптека для душі», «Літній майданчик», «Під парасолькою», Літературна та Зіркова зупинка, Фотозупинка, Іграшкова та інші.

Разом із бібліотекарями у Бібліокаравані беруть участь вчителі і діти 1–7 класів п'ятих шкіл житлового масиву Клочко-6 (школи № 139, 63, 47, 69, 108). До програми Бібліокаравану увійшли: відкриття Книжкової Лікарні та «Бібліотеки під парасолькою», де відбувалися голосні читання творів К. Чуковського, конкурси малюнків на арт-майданчику «Як я уявляю бібліотеку», «Казкові герої Пушкіна», ігрові рухливі форми: бібліологія «Бібліотечна абетка», квести, Кінект-ігри, театралізована літературна година «Встреча с котом Учёным», вікторина «Загадки черного ящика», демонстрація кращих анімаційних мультфільмів на бібліотечну тематику, «Фотосесія з улюбленою книгою». Найбільш популярними

серед дітей були книгопошуки та квести за індивідуальними картками («Ищем Пушкина», «Найтовща і найменша книга», «Книжкова подружка»), а також презентувалися книжкові виставки, перегляди, буктрейлери за дитячими виданнями, рекомендованими для читання на шкільних канікулах (найкращі примірники видавництва «Старого Лева» м. Львів, українські дитячі книги про пухнастих).

Абонемент – не тільки місце видачі й обміну книг, а й місце зустрічей, рішення власних проблем користувачів, місце відпочинку, навчання, безпечне місце розваг для дітей, місце, яке сприяє духовному спілкуванню людей.

Протягом трьох літніх місяців у бібліотеці діють літні читання, організовуються презентації книжкових виставок, демонструються відеоперегляди, мультфільми, надаються консультації по роботі на комп'ютері, діють ігри Кінект. Кожного дня читальна зала наповнюється дітьми, які відвідали наші екскурсії, значно зросла книговидача, а значить цікавість дітей до книги.

«Через класику – у великий світ»

З відкриттям запасників відділу впроваджено програму «Класика вищого гатунку», мета якої – популяризувати художню класичну літературу серед дітей і дорослих. Найвдаліший спосіб досягти поставленої мети – це поєднання декадних, щомісячних книжкових виставок класичної літератури, виставок-рейтингів з інноваційними формами масової роботи: ігри-пошуки класичних творів письменників-ювілярів (Т.Г. Шевченка, О.С. Пушкіна, О.Т. Гончара та інших), квести, бібліолатрія творів зарубіжних письменників), також буктрейлери на кращі книги класиків, прослуховування аудіокниг і як результат – щорічно видається понад три тисячі класичних творів із запасників. Цікаве та незвичне формлення інтер'єру та запасників відділу приваблює користувачів до відкритих фондів і розкриває його зміст. Всі ці заходи сприяли поповненню читацької аудиторії відділу, зростанню відвідувань, книговидачі, покращенню іміджу бібліотеки.

«Сімейні цінності»

Успішно реалізовується навчально-просвітницький проект «Сімейний круїз» для категорії малозахищених верств населення, особливість якого – дві різновікові групи учасників – діти клубу «Флешка» і пенсіонери групи «Нам літа – не біда». Проводяться комплексні уроки-тренінги, в межах яких відбуваються навчальні, інформаційні та розважальні заходи. Роботу груп висвітлено у ЗМІ. Надаються індивідуальні консультації та електронні послуги з комп'ютерних технологій за проектом.

Мета проекту – допомогти учасникам засвоїти навички роботи на комп'ютері, роботі в команді, змістовно провести свій вільний час і за допомогою комп'ютерних та бібліотечних форм роботи набути навичок спілкування, самостійного вирішення різних життєвих ситуацій, характерних для будь-якої сім'ї, задовольнити свої вподобання, хобі, розвивати творчі здібності учасників, а також налагодити діалог двох поколінь, передачу досвіду сімейних цінностей. Бібліотека стала місцем навчання, місцем змістовного проведення вільного часу, консультаційним, творчим центром і просто дружнім бібліотечним простором для дітей і людей літнього віку.

Поєднати комп'ютерні та бібліотечні тематичні заходи, прищепити любов до книги та читання – пріоритетний напрямок в реалізації проекту.

Клуб «Флешка»

У комп'ютерному клубі «Флешка» для дітей за проектом «Сімейний круїз» навчання комп'ютерним технологіям здійснили понад 20 підлітків із трьох шкіл № 47, 63, 139, та ПТУ № 63, 5.

Заняття клубу мали тематичну спрямованість і відбувались як у формі комп'ютерних уроків-тренінгів, майстер-класів, відео-уроків, тест-запитів, комп'ютерних ігор-вікторин, флеш-ігор, так і бібліотечних, пізнавально-розважальних заходів: бібліоквестів, бібліопошуків, презентацій книжкових виставок і бібліографічних оглядів, ігор, бесід та повідомлень, Днів інформації, годин питань і відповідей, літературних розваг, реклами книги, Творчої майстерні «Масяня» з уроками оригамі та виробів із пластиліну, пап'є-маше, іграшок-релакс і м'якої книги, вікторин та чайних пізнавальних посиденьок, «космічних» свят і вечірок, переглядів фільмів та відеопрезентацій. За період реалізації проекту було зроблено:

- учасники проекту навчилися роботі з об'єктами WordArt (SmartArt) текстового редактора Microsoft Word (створювати заголовок, розділ, цитату до книжкової виставки про космос, листи-повідомлення, реферати) та з іншими вкладками Microsoft Word;
- створювати слайд-презентації за темою космосу в програмі PowerPoint;
- змагатися, хто краще малює в програмі Paint;
- створили колажі зі своїх фото за допомогою різних фоторедакторів;
- навчилися пошуку Інтернет-ресурсів за темами: Космос та Астрономія;
- відправляли листівки електронною поштою, спілкувалися та виконували завдання по скайпу;
- навчалися роботі в соціальних мережах Інтернет;
- створювали та відправляли поздоровчі листівки до 8 Березня рідним, вчителям і знайомим в мережі Інтернет;

- ознайомилися та навчилися працювати з веб-сайтом ДОУНБ, замовляти літературу за електронним каталогом;

- навчилися орієнтуватись у фонді бібліотеки, знаходити необхідну літературу та виконувати різні довідки за допомогою Інтернету;

- діти брали участь у бібліотечних уроках, бібліопошуках і квестах, змагалися, хто кращий у різних конкурсах та вікторинах; навчилися працювати в команді;

- самостійно вдома готували повідомлення, реферати, а потім виступали, рекламували книги та захищали свої творчі роботи;

- організували читацькі книжкові виставки своїми руками «Талант і доля» (до 95-річчя з дня народження О. Гончара) та «Космос. Мрії. Відкриття»;

- активно брали участь у творчій майстерні «Масяня» з виготовлення виробів своїми руками; майстер-класи з оригамі, пап'є-маше, пластиліну;

- грали у Flash-ігри, он-лайн-вікторини, які сприяли розвитку спритності, логіки, підвищення IQ та переглядали науково-пізнавальні фільми.

Діти змогли виявити свої творчі здібності, навчилися спілкуватися та працювати в команді, стали більше читати, залучили до читання членів своєї родини, своїми історіями успіхів поділилися в книзі відгуків. Бібліотека для них стала другою домівкою.

Під час проекту презентувалося понад 55 книжкових виставок та переглядів: виставка однієї книги (В. Васильєва «Мандрівки в космос»), найкращі «Видатні постаті в галузі космонавтики», «Талант і доля» (до 95-річчя з дня народження О. Гончара), «Сила наукової думки» (до 150-річчя від дня народження В.І. Вернадського), «Космос. Мечты. Открытия», «Екологія космосу» та інші.

- Найбільш вдалі та захоплюючі заходи – це зірковий квест «Найкраща планета – Бібліотека», гра-вікторина «Космічний алфавіт», година цікавих повідомлень «Відкриття планети», «Космічна ракета – своїми руками» – майстер-клас з оригамі, реклама книги «Цю книгу я б узяв з собою в космос», День інформації «Шлях до зірок», година питань і відповідей «Цікава наука – Астрономія», урок-фантазія «Планета своїми руками», бібліотечний урок «І книжка, і мишка», інформаційно-пошуковий урок «Таємниці неба», майстер-клас «М'яка книжка» та інші;

- діти активно читали презентовані книги, журнали та збагачували коло своїх захоплень. Видано понад 120 книг та понад 250 видань у читальній залі; відвідування склало понад 520;

- цикл пізнавально-розважальних заходів проекту дозволив змістовно провести свій вільний час, а спілкування за чашкою чаю – здружити учасників клубу;

- майстер-класи з виготовлення виробів власними руками розвивали творчі здібності дітей, навіть допомогли виявити обдарованих;

- бібліотекою встановлені постійні партнерські стосунки зі школами № 47 та 63;
- партнерам проекту були надіслані листи вдячності, поздоровні листівки зі святами;
- всі учасники і представники партнерських організацій стали користувачами бібліотеки, всього записалося 46 чоловік: 20 дітей – учасників проекту та 14 – їхні батьки, 12 – представники партнерських організацій;
- членами колективу бібліотеки реалізована можливість долучитися до благодійницької діяльності щодо підтримки дітей з малозабезпечених сімей;
- участь у реалізації проекту команди співробітників відділу абонементу дозволила їм набути досвіду живого спілкування з такою цільовою аудиторією як діти з неповних і малозабезпечених сімей та проявити творчість у проведенні кожного заняття;
- рекламні проспекти про проект «Сімейний круїз» були розповсюджені серед шкіл ж/м Клочко-6.

Група «Нам літа – не біда»

Також у межах реалізації навчально-просвітницького проекту «Сімейний круїз» відбувались уроки-тренінги з ІКТ для людей похилого віку, які об'єдналися в групу «Нам літа – не біда» (12 учасників). Один раз на тиждень по середах з 10-00 до 12-00 год. у бібліотеці проводили заняття у формі комп'ютерних уроків-тренінгів, уроків-порад, майстер-класів, відеоуроків, консультацій, бесід. Усього 16 занять, по дві години кожне, а також надано 74 індивідуальні консультації протягом року.

Мета роботи з групою людей літнього віку «Нам літа – не біда» – сприяти адаптації в суспільстві соціально незахищених груп населення за допомогою навчання комп'ютерним технологіям, удосконалювати технічні вміння та навички для сприяння зайнятості та покращення якості життя людей, що перебувають в не вигідному соціально-економічному становищі.

Задачі:

- Навчити цільову групу користувачів навичкам комп'ютерної грамотності, впевненої роботи з комп'ютером та Інтернетом;
- успішно застосовувати можливості ІКТ для вирішення практичних завдань в житті пенсіонера;
- розширити можливості спілкування, обміну досвідом і навіть творчої самореалізації;
- з користю провести свій вільний час, отримати позитивні емоції як гарантії довголіття тощо.

Учасники проекту – люди літнього віку, які відвідують клуб «Захопленість», пенсіонери з Територіального центру соціального обслуговування пенсіонерів Індустріального та Амур-Нижньодніпровського районів, а також постійні читачі бібліотеки. Вони мають комп'ютери вдома, але не володіють основами роботи в основних програмах, пошуку в Інтернеті, деякі спілкуються з рідними по скайпу. Склад групи – жінки після 70 р., мають вищу освіту, мешкають на Лівобережжі, творчо обдаровані, мають свої захоплення (присадибна ділянка, створення ляльок, музика, поезія, культурні новини в Дніпропетровську), енергійні та допитливі.

За період реалізації проекту було зроблено:

- учасники проекту познайомилися з основами роботи на комп'ютері, отримали навички роботи в програмі Microsoft Office Word;
- навчилися здійснювати пошук інформації в Інтернеті, ознайомилися з сайтами за своїми захопленнями;
- ознайомилися з сайтами електронних послуг: комунальні платежі, юридична консультація онлайн, замовлення квитків на транспорт, сайти електронних книг, музики та Інтернет-знайомств;
- опанували соціальні мережі;
- навчилися створювати власні поштові скриньки;
- спілкувалися за допомогою програми Скайп;
- ознайомилися з бібліотекою, сайтом ДОУНБ, технологією пошуку документів в електронному каталозі;
- брали участь у засіданнях клубу «Захопленість»;
- відділ позиціонував себе в Територіальних центрах соціального обслуговування АНД району, провівши захід зі шанування ювілею О. Гончара;
- по закінченні проекту надавалась індивідуальна консультаційна допомога в роботі на комп'ютері;
- найбільш запам'яталися заходи: урок-порада «Комп'ютер – твій помічник», «Світ ваших можливостей», «Абетка Інтернету» – майстер-клас із пошуку інформації в Інтернеті, «Щоб не почувати себе в світі самотнім» – урок віртуального спілкування в скайпі, «Справи буденні» – урок-пошук з електронних послуг, урок-консультація «Століття цифрових технологій» для літніх людей тощо;
- об'єднання літніх людей в одну команду дало можливість спілкуватися і навіть творчо реалізовуватися, жити повним життям, обмінюватися досвідом, отримувати позитивні емоції, ознайомитися з новими і такими необхідними в сьогоденні речами: отримати елементарні знання для роботи з комп'ютером, опанувати функції мобільних телефонів та електронних послуг, оволодіти основами здорового способу життя як гарантії довголіття тощо;

– 9-й канал місцевого телебачення відзняв сюжет про навчання ІКТ-групи «Нам літа – не біда» – «У Дніпропетровській обласній науковій бібліотеці взялися навчати пенсіонерів спілкуванню з сучасною технікою».

Щорічно за проектами та програмами залучаються понад 2000 користувачів, заходи відвідують понад 2500 користувачів, задіяно в заходах понад 4800 примірників фонду, видано з книжкових виставок, оглядів та під час заходів відділу понад 5000 видань, з них 3000 ретродокументів із запасників.

Бібліотека здійснює бібліовізити до шкіл-партнерів, співпрацює з Територіальними центрами соціального обслуговування пенсіонерів Амур-Нижньодніпровського та Індустріального районів, Індустріальною районною Радою. Щорічно відділ абонементу бере участь у бенефісі «Бібліотеки Дніпропетровщини запрошують на побачення», позиціонуючи себе як центр читання, спілкування та навчання.

«Захоплені книгою, поезією, піснею!»

25 років при відділі абонементу діє клуб «Захопленість». Наш клуб – це спілка цікавих людей різного віку, людей різних професій і захоплень. Наш клуб – центр спілкування людей, яким притаманні любов до книги, любов до людини, любов до життя. Наш клуб – місце цікавого і змістовного відпочинку. Наш клуб – це «служба довіри», яка допомагає вирішити проблеми життя, подолати «безвихідні» ситуації в житті. Розширюються межі засідань клубу завдяки залученню обдарованих людей: поетів, декламаторів поезії, гітаристів, баяніста, гештальт-терапевта, співочого сімейного колективу «Молоді серця» та просто цікавих людей і, як результат, – 25 нових учасників клубу кожного року, дев'ять засідань – це понад 250 відвідувань.

Запам'яталися: музичний вечір «Освідчуюсь в любові до музики», вечір народної мудрості з циклу «Традиційні сімейні читання у відділі абонементу», музичний вечір, присвячений 75-річчю В. Висоцького, літературний журнал «Життя – вино в тонкому кришталі», вечір-портрет до 95-річчя О. Гончара «Творчий світ Олесья Гончара», Новорічний чародій-вечір, на яких учасники та гості клубу змогли виявити свої поетичні та музичні таланти. Приємно вразили гості клубу О.С. Хархода, гітарист Ю.Г. Чумаченко, поет С.Є. Борисов, Надія Філенко (сестра поета М. Миколаєнка), сімейний гурт у складі сестер Н.В. Гузанової, Л.В. Позняк та акомпаніатора В.М. Твердунова та багато інших талановитих гостей, яких не вміщала Українська вітальня, тому деякі засідання відбувалися в читальній залі. Презентувалися книжкові виставки, бібліографічні огляди, проведена акція «Свіча пам'яті», а самі учасники клубу активні, творчі, навіть організували новорічні дійства, поздоровлення.

Бібліотека – територія необмежених можливостей

Т.В. Борисенко,
провідний методист
КЗ «Павлоградська міська ЦБС»

Павлоградська міська централізована бібліотечна система – це сім сучасних потужних інформаційно-культурних громадських центрів, які збирають однодумців, допомагають реалізовувати творчі здібності у бібліотечних клубах. Це саме те місце, де людям різного віку подобається з користю проводити час з Інтернетом або книгою.

Наш творчий колектив бібліотекарів-ентузіастів раз і назавжди зруйнував стереотип, що бібліотека – це нудно, сумно та вкрито віковим пилом. Весь час ми займаємося тим, чого ніколи не робили бібліотеки!

Ми вже вміємо все! Провести гучну вечірку або флешмоб для молоді, для шанувальників мистецтва – музичну імпрезу чи перфоменс, виставку просто неба або квартирник на бібліотечних територіях вільного спілкування.

Ми вийшли в люди! Нас можна зустріти завжди і всюди: на дитячому майданчику, в парках і скверах, у центрі обслуговування літніх людей та дитсадку. В нас є що вам розповісти і вдень, і під час «Бібліоночі».

Ми хочемо і здатні втілити будь-які інновації задля задоволення культурно-інформаційних потреб павлоградців!

Бібліотека цікава поки вона нова, креативна, сучасна... Ідея створення в бібліотеці «третього місця» після роботи та дому, де буде цікаво і затишно кожному незалежно від віку, захопила бібліотеки системи ще наприкінці 2013 р. Спочатку в центральній міській бібліотеці ім. Г.П. Світличної, а згодом у всіх інших, відбулися глобальні перетворення. В бібліотечному просторі, та, перш за все, у свідомості бібліотекарів.

Ми прибрали до сховищ частину фонду, скасували частину бібліотечних «залізних» правил. Відтепер бібліотечна тиша – це швидше ви-

няток. Кожен, хто завітав до бібліотеки – бажаний гість. Навіть, якщо людина забігла сховатися від дощу або дочекатися рейсу свого автобусу. В нас є чим здивувати, зацікавити, розважити. Безкоштовний Wi-Fi, свіжа періодика, запашна кава та наша гостинність – це для тих, хто завітав до нас на короткий час. А для друзів – література на всі смаки у будь-якому форматі, тематичні вечірки, квартирники з поетами, музикантами, театральними акторами, кіноперегляди та дискусії,

майстер-класи, зустрічі з цікавими сучасниками, настільні ігри, курс «Англійський 123 в бібліотеці», гучні свята та тихі клубні посиденьки тощо.

На наших територіях вільного спілкування завжди людно, гамірно, весело! Навіщо вони в бібліотеці? Бо сучасна бібліотека – це простір можливостей для самоосвіти або самовираження, набуття нових навичок, місце зустрічі друзів, однодумців. До нас приходять, щоб у зручній затишній обстановці провести ділові перемовини, поспілкуватися, обговорити новини кіно, музики, провести семінар, почути і побачити щось цікаве, відсвяткувати подію у колі друзів за чаєм зі смаколиками.

Як і кожна бібліотека в цілому, території вільного спілкування не схожі одна на одну... В ЦМБ територія юнацького абонементу «посидЕЛОчки» зручна для посиденьок у вузькому колі. Відразу ж в «посидЕЛОчках» оселилася молодіжна культурологічна студія «АРТ-толока». Юні поети зустрічаються, щоб поділитися творчими здобутками, послухати корифеїв, влаштовують фотосушки, тематичні вечірки тощо. Зручні меблі, Wi-Fi, великий LSD-телевізор вподобали майстрині з мистецького клубу «Натхнення», психологи та юристи приходять на ділові зустрічі, молоді користувачі «тусуються» після занять. Для них співробітники бібліотеки пропонують кожного місяця цілу програму інформаційно-пізнавальних заходів, яскраві книжкові виставки, огляди періодики.

В «Ігротеці» центральної бібліотеки для дітей відвідувачі від 1 до 16 років можуть пограти у настільні ігри на самоті та з компанією. До їхніх послуг безкоштовний Інтернет.

«Простір можливостей» у бібліотеці-філії № 2 – улюблене місце проведення турнірів із шахів, творчих зустрічей письменників і поетів із шанувальниками. На вечорниці до бібліотеки приходять поціновувачі декоративно-вжиткових витворів (лялькарі, вишивальниці, майстри з паперопластики та інші). Дуже доречні відео-

уроки з нових технік виконання «дива своїми руками», які відвідувачі можуть перегля-

нути в Інтернеті. Так, незабутнім для всіх став організований користувачами конкурс кулінарних шедеврів, які наші любі господині вичитали у бібліотечних виданнях або розшукали в мережі. Цікаво, що переможницею одногосно визнано наймолодшу учасницю Юлю Н., 13 років, із «Цветаєвським пирогом». Ця територія протягом останнього року стала об'єднуючим простором для міжпоколінного діалогу відвідувачів.

Ефективні території вільного спілкування в роботі з внутрішньо переміщеними особами. Люди, яким щойно довелося пережити жахіття та втрати, дуже важко адаптуються до мирного життя. Тому відверта розмова у приватній обстановці з доброзичливим співрозмовником за чашкою чаю чи то з бібліотекарем, чи з пересічним відвідувачем дуже корисні. Читачі цієї категорії, як правило, розмістилися у сім'ях своїх рідних, а в бібліотеці для них є достатньо простору побути на самоті, відпочити, почитати у тиші, скористатися Інтернетом вдосталь, отримати довідкову інформацію щодо роботи органів соцзахисту у місті. Територія «Open Space» сімейної бібліотеки-філії № 4 стала майданчиком для спілкування багатьох користувачів-переселенців. Для них у бібліотеці проводяться психологічні тренінги, круглі столи за участю представників органів соцзахисту, пенсійного фонду, місцевої влади, волонтерських організацій тощо.

Куточок психологічного розвантаження у бібліотеці-філії № 5 «Країна мрій» із задоволенням відвідує малеча від 3 до 15 років. Тут багато цікавих ігор, щоб розважитись у компанії друзів, а розмальовки з героями улюблених казок можна забрати до дому. Настільні ігри також можна, якщо пощастить, взяти додому на вихідні. Але до відкриття бібліотеки у вівторок треба обов'язково повернути. Доросліші відвідувачі проводять час, опановуючи вишивання бісером, роблять витвори з «негодящого» матеріалу, влаштовують конкурси майстерності та виставки. Під час канікул юні читачі «пропадають» у бібліотечному кінозалі переглядаючи мультфільми. Студенти та учні старших класів відвідують «Куточок мрій», щоб попрацювати в Інтернеті.

Цікавим став досвід роботи території вільного спілкування бібліотеки-філії № 3 «Мама читає – дитина грає». Цю бібліотеку зазвичай відвідують цілими сім'ями. Тому розваги для малюків (м'які іграшки, дитячі меблі, розмальовки тощо) виявилися дуже доречними. У зручному кріслі, будь-якому форматі (безкоштовний Wi-Fi, персональне місце за ПК, література та періодика на всі смаки) батьки поруч із дітьми можуть читати, спілкуватись, навчитись новому під час майстер-класів.

«Бібліотрек» бібліотеки-філії для дітей № 6 дозволив книжковому скарбу наблизитися до читачів під час прогулянки на дитячому майданчику, у міському сквері чи просто у власному дворі. За допомогою яскравого іграшкового велосипеда та велосипедика книжки мандрують разом із маленькими користувачами.

Сьогодні бібліотеки Павлоградської міської ЦБС реалізують проект «Бібліотечний Workshop», де бібліотечна територія та її інфор-

маційні ресурси створюють простір для самоосвіти в галузі ужиткових видів творчості. Це своєрідна спроба перетворити споживачів (в тому числі і споживачів знань) на самостійних авторів.

«Ми знаємо, хто вас навчить створювати дива власноруч!» – під таким гаслом співробітники бібліотеки запрошують усіх бажаючих на майстер-класи, до робочих майстерень або до бібліошкіл навчитися різьбленню по дереву, роботі з папером (кардмейкінг, квілінг, паперопластика, орігамі та інше), вишивці бісером, петриківському розпису, плетінню гачком, макраме, лялькарству або опанувати засади журналістики (робота над текстом, створення відеосюжету, інтерв'ювання тощо).

Популярними та відвідуваними бібліотечні майстерні стали завдяки ентузіазму та харизмі наших талановитих волонтерів-майстрів, які залюбки підхопили ідею нового використання можливостей книгозбірень. І справа не тільки у вдалому розташуванні приміщень бібліотек в густо населених мікрорайонах поруч із навчальними закладами. Бо щоб бути цікавими молоді, затишку та спокою замало... Наші юні відвідувачі гуртуються навколо однолітків, здатних дотепно поділитися своїми захопленнями під час бібліотечних мейк-вечірок. Набуті навички дозволяють відвідувачам workshopів більше ніколи не купувати подарунки для своїх друзів і рідних, а вражати близьких яскравими та корисними дрібничками, зробленими власноруч.

Усе необхідне для майстерень ми разом із друзями-волонтерами збираємо шляхом краудфандінга – приносять хто, що може. Головне, що майстри не відгороджуються від бібліотечних традицій. Кожен самостійно складає рекомендаційний список літератури та Інтернет-ресурсів, які будуть корисні учням.

Погоджуся зі скептиками: експеримент із бібліомайстернями досить зухвалий. Але безперечно, що такий досвід може стати новим шляхом взаємодії бібліотеки та громади. Кількість бажаючих відвідати майстер-класи свідчить про те, що ми робимо потрібну справу...

Запрошуємо в кіно... до бібліотеки

С.М. Пономаренко,
завідуюча відділом документів з питань мистецтва
КЗК «ДОУНБ ім. Первоучителів
слов'янських Кирила і Мефодія»

Серед бібліотечних форм роботи, направлених на організацію дозвілля наших громадян, аматорські клуби залишаються безумовними лідерами, і їхня діяльність навіть поживавішала. Про це говорять численні публікації у професійній пресі, які висвітлюють досвід клубної роботи. Мабуть на це впливають декілька факторів. У сучасних умовах комерціалізації культури і значного подорожчання сфери дозвілля бібліотеки залишаються майже єдиними загальнодоступними закладами, де є можливість безкоштовно провести вільний час, познайомитися з шедеврами світової та національної культури. Представники «масової культури», ЗМІ, Інтернет доволі агресивно втручаються у сферу духовного життя особистості, руйнуючи його, обмежуючи потреби «живого» спілкування. Проблеми, з якими стикається людина у повсякденному житті, відчуття самотності ведуть її до нас не тільки за книгою, але і заради спілкування, відновлення душевного комфорту. У свою чергу, бібліотеки в сучасних умовах виживання щоденно повинні доводити свою необхідність, свою значимість у розповсюдженні читання, залученні нових користувачів, організації дозвілля. Тому мусять шукати нові неформальні форми, або удосконалювати, підтримувати добре перевірені та традиційні.

При відділі літератури з питань мистецтва обласної універсальної наукової бібліотеки, у межах проекту «Зустрічі з мистецтвом», діють три аматорські об'єднання, які успішно реалізували себе. Салон «Експромт» відкрив свої двері у 1993 р. і має мистецьку спрямованість. Саме тут відбуваються зустрічі з творчими особистостями нашої області, міні-концерти, демонструються виставки образотворчого мистецтва тощо. Клуб книголюбів «Літературна вітальня» – один із найпопулярніших в області. Цього року йому виповнилось 37 років,

але він, як завжди, дієвий і долучає до своїх лав нових поціновувачів книги. Вже 17 років засідання проводяться у нашому відділі. Взаємодія та взаємопроникнення інформації призвели до того, що мистецька сторінка присутня майже на усіх засіданнях клубу.

Але мова про наймолодше любительське об'єднання – Кіноклуб, який було створено у 2009 р. спочатку при відділі читальних залів, а потім переміщений до відділу мистецтва. Що ж то таке – кіноклуб, звідки його витоки, кому він потрібен? Звернімось до історичної довідки.

«Уперше слово «кіноклуб» (film club) з'явилося у Франції в 1907 р. як назва організації на Монмартрі, що мала амбітну мету збереження всіх існуючих фільмів та документів, пов'язаних із кіно. В 20–30-х роках французькі кіномани, режисери та кінокритики створюють низку кіноклубів, які згодом перетворюються на потужні культурні центри. Так, кіноклуб «Cercle du cinema», організований Анрі Лапглуа та Жоржем Франжю в 1935 р., згодом відомий під назвою Французька Сінематека («Cinematheque Francaise»), наразі є найбільшим у світі архівом фільмів і документів, пов'язаних із кіно. З 1925 р. починається кіноклубний рух у Великій Британії – тоді група лівих інтелектуалів заснувала Лондонський кіноклуб («London Film Society») для показу європейських фільмів, що не могли бути продемонстровані в кінотеатрах з політичних причин. Після Другої світової війни у Франції були створені кіноклуб в Аннесі, навколо якого згодом організувався Міжнародний фестиваль анімаційних фільмів, та авангардний кіноклуб «Objectif 49», організований Жаном Кокто та Андре Базеном, який став осередком французького кіно нової хвилі. В повоєнний час відбувається також розквіт кіноклубного руху в Канаді, Австралії, Німеччині. У 1947 р. у Каннах було організовано Міжнародну федерацію кіноклубів (F.I.C.C.). Україна приєдналася до цієї організації у 1996 р.

Але і до 1996 р. в Україні існували кіноклуби, що були зосереджені, в першу чергу, в Києві. В 60-ті роки було відкрито кіноклуб в Інституті кібернетики, в 1978 – у Київському державному університеті імені Т.Г. Шевченка. Наприкінці 80-х завдяки появі відео відбулося піднесення кіноклубного руху. Відео давало можливість глядачам побачити класику зарубіжного кіно, доступ до якої був обмеженим у СРСР. У наш час доступ до непрокатних фільмів розширився завдяки Інтернету: не виходячи з дому, можна переглядати будь-що від грайнд-хаусу до найбільш рафінованого сучасного артхаусу. Незважаючи на це, кіноклуби в Україні не занепали, навпаки – до них активно долучається молодь».*

*Тетерюк М. Київські кіноклуби [Текст] / М. Тетерюк // Кіно Театр.– 2011.– № 3.

Що особливого можуть запропонувати кіноклуби сучасному глядачеві та які перспективи кіноклубного руху?.. Головний аргумент проти – кіно та мультики без проблем можна дивитися і вдома у затишному кріслі, або лежачи на дивані. Але є люди, що мають вільний час, цікавляться кіно, люблять перегляд на «великому» екрані і головне – прагнуть спілкування. Так чому б не запропонувати їм такий перегляд у стінах бібліотеки, можливо, навіть, за чашечкою чаю, або кави?

Кіноклуб Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки виник як ініціатива «знизу». Ідея групи юнаків, активних читачів була підтримана співробітниками та адміністрацією бібліотеки, і от вже третій рік клуб збирає навколо себе одnodумців і прихильників кіномистецтва. Хто вони? Насамперед, це студенти, молоді фахівці різних галузей діяльності, згодом «підтягнулась» і більш доросла аудиторія. Важливою фігурою клубу є його голова – Євген Шевченко, безумовний лідер, генератор ідей, невтомний організатор. Недавній випускник аграрного університету, закоханий у кіно, фанатичний колекціонер раритетної кіноапаратури та старих кіноплівок, який пов'язав свою діяльність із професією кінооператора (нині працює на «51 каналі» обласного телебачення), сам намагається знімати стрічки. Але й роль бібліотеки, співробітників відділу мистецтв у діяльності клубу, я вважаю, вагома.

Насамперед, це інформаційна підтримка при підготовці засідань, ненав'язливе спрямування «бурхливого потоку» ідей у «мирне» русло, організація книжково-ілюстративних виставок, бібліографічних оглядів, дизайнерське оформлення рекламних листівок, об'яв, буклетів, подання інформації на сайт бібліотеки, у ЗМІ та до соціальних мереж. А також безкоштовне надання приміщення, технічних засобів, апаратури, створення доброзичливої атмосфери, спілкування на демократичних засадах. За цей час ми стали не тільки партнерами, але й справжніми друзями.

За результатами обговорення та анкетування серед відвідувачів клубу працівниками відділу мистецтв були сформовані спрямованість, завдання, плани та логотип об'єднання. Цілі, які ми переслідуюмо – дати можливість усім зацікавленим людям різного віку долучитись до світу кіно, розширити кругозір, пізнати історію зародження кінопроцесу в Україні і в нашому краї, познайомити з новими стрічками та творчими особистостями. Кінопокази, творчі зустрічі, дискусії, презентації книг, виставки документів – все це ми пропонуємо нашим відвідувачам, і в цій статті хочу познайомити вас із найвагомішими подіями, що відбулися у нашому кіноклубі протягом трьох років.

Як уже було зазначено, одним із напрямків діяльності Кіноклубу є знайомство з історією українського кіновиробництва взагалі і місця в цьому процесі нашого рідного міста та його представників. Тому кожен рік ми присвячуємо розповідям про конкретну творчу особистість, пов'язану з нашим краєм, або визначній події з історії

вітчизняного кіно. Так, 2009 р. був присвячений постаті Данила Сахненка, нашого талановитого земляка, який саме і започаткував кіновиробництво в Україні. У 2010 р. згадували Олександра Ковальчука, відомого кінооператора документального кіно, лауреата трьох Державних премій СРСР, який жив і працював у нашій області. 2011 – рік Юрія Голдабенка, оператора хронікального кіно, відомого також своєю роботою з самим О. Довженком у фільмі «Щорс». Цього року розповідаємо про перший кінематографічний сеанс у Катеринославі, який відбувся 115 років тому.

Незабутньою подією у клубі став вечір пам'яті (21 червня 2011 р.), присвячений життю та творчості відомого українського кінознавця, сценариста, педагога, нашого земляка Івана Сергійовича Корнієнка. На запрошення Кіноклубу до нас завітав онук майстра, заслужений діяч мистецтв України, доцент Київського державного університету театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого Владислав Вікторович Корнієнко (м. Київ, нині займає посаду ректора Київської академії естрадного та циркового мистецтва), який поділився спогадами, продемонстрував світлини із сімейного архіву, подарував до фонду бібліотеки ексклюзивне видання – двотомник вибраних творів Івана Сергійовича, виданий минулого року до 100-річчя майстра. Відвідувачі мали нагоду переглянути дві документальні стрічки: «Кино и годы», присвячену життєвому та творчому шляху Івана Корнієнка та «Золоті руки» (виробництво кіностудії ім. О. Довженка, 1960 р.; сценарій – І. Корнієнка, постановка – С. Параджанова). До уваги присутніх було запропоновано виставку «Велич митця», де підібрані кінознавчі роботи і публіцистичні матеріали нашого славетного земляка, документи про нього із фонду ДОУНБ.

У заході взяли участь: начальник Управління культури і туризму облдержадміністрації Н. Першина, директор ДОУНБ Н. Тітова, директор Дніпропетровського Національного історичного музею Н. Капустіна, голова Дніпропетровського осередку Спілки кінематографістів України В. Слобода, директор Дніпропетровського цирку В. Шабатько, професор ДНУ В. Савчук, відомий журналіст М. Чабан, театрознавець В. Єфімов, симпатки клубу, краєзнавці.

Вечір відбувся у теплій, невимушеній атмосфері. На згадку про нашу зустріч гість отримав від директора бібліотеки Н. Тітової у подарунок книгу «Петриківка», про славетний розпис. На прощання В. Корнієнко залишив запис у книзі відгуків: «Побажання Кіноклубу ім. Данила Сахненка ДОУНБ. Після проведення чудово підготовленого вечора до 100-річчя Івана Корнієнка хочу подякувати всьому колективу бібліотеки, відділу мистецтв, керівництву і учасникам заходу за чудову подію. Маю бажання співпрацювати і надалі». Ця подія мала продовження. Під час проведення заходу була внесена пропозиція – встановити меморіальну дошку на батьківщині І.С. Корнієнка. І от, у листопаді 2011 р. голова нашого клубу Є. Шевченко став одним із ініціаторів та координатором урочистостей з нагоди відкриття меморіальної дошки у селі Шестірня Широківського району. На захід із Києва приїхали родичі відомого земляка – вдова Катерина Семенівна та онук Владислав Вікторович Корнієнко. Після урочистого мітингу-відкриття у місцевому будинку культури відбувся вечір пам'яті та концерт,

у якому взяла участь провідна українська співачка, Заслужена артистка України Алла Попова (м. Київ). Відділ мистецтв надав колегам – бібліотекарям Широківської ЦБС пересувну виставку документів, присвячену життєвому та творчому шляху І.С. Корнієнка.

Особливе враження залишили творчі зустрічі з відомими у професії режисерами, операторами: Євгеном Вагнером (м. Дніпропетровськ), Вадимом Йовичем (м. Дніпропетровськ), Анною Регульською (м. Дніпропетровськ), Олексієм Зотіковим (м. Київ), Анною Радою (м. Москва) та іншими (докладну інформацію див. на сторінці сайту ДОУНБ «Робота клубів: Кіноклуб»). Саме в нас презентував свою книгу «Піонер українського кіно Данило Сахненко» Заслужений журналіст України, відомий краєзнавець-дослідник Микола Чабан; представив творчість Дніпропетровського обласного дитячо-юнацького кіноцентру «Веснянка» ушавлений фотохудожник Марлен Матус.

Пріоритетним напрямком вважаємо надання «майданчика» для молодих авторів, тих хто робить перші кроки у створенні власних стрічок. Свої роботи показали: Руслан Лещенко – фільм «Султан Рахманов. Легенда нашого спорту», Євген Шевченко – фільм «Парк ім. Т. Шевченка», рекламний ролик «Бібліотеки запрошують на побачення», про святкування Дня бібліотек у Дніпропетровській області, Олександр Аліфанов – фільм «Лісова квітка», Володимир Проскуровський (м. Донецьк) – ігровий фільм «Поліція Донбасу», Антон Циватий – короткометражні стрічки «Свобода», «Зоряне небо», Олександр Тарадор – «Вогняні театри Дніпропетровська». Доречними для початківців є майстер-класи з відеозйомки, кіноапаратури, техніки монтажу від досвідчених аматорів і професіоналів, що відбуваються у клубі.

З ініціативи клубників, підтримки колекціонерів і закладів культури у нашому місті відбулися унікальні виставки, яким не було аналогів в Україні: виставка кінокамер ХХ ст. (понад 50 експонатів 1940–1990 рр.), яка демонструвалась у приміщенні Дніпропетровського національного історичного музею ім. Д. Яворницького та у ТРК «Сонячна галерея» м. Кривого Рогу; виставка кінопроекторів і фотографій кінотеатрів Дніпропетровська радянського періоду (18 кінопроекторів, 3 монтажних столи, 25 унікальних архівних фото) у відділі мистецтва Обласної наукової бібліотеки. Сюжети про заходи показали усі телеканали нашої області, а також загальноукраїнські «1+1» та «5 канал», були публікації в пресі.

Деякі засідання відбуваються у форматі кінолекторію, коли на початку надається вступне слово фахівцю або підготовленому активісту клубу з теми, потім пропонуємо перегляд фільму, на завершення відбувається обговорення-спілкування. Родзинкою таких переглядів є те, що ми переглядаємо фільми, які знімалися у нашому місті або пов'язані з нашим краєм. Таким чином відвідувачі подивилися фільми: «Родня» (режисер – М. Міхалков), «Санітарна зона» (режисер картини – наш земляк Ю. Гальперін), «Жива пам'ять регіону» (автор і режисер проекту О. Зотіков) та інші. Показовим став перегляд фільму «Вийти заміж за капітана» (режисер – В. Мельников). Відвідувачам було цікаво дізнатися, що у 1985 р. наше місто відвідала зіркова команда кінематографістів на чолі з ушлюбленим режисером та улюбленими акторами, як то В. Глаголева, П. Проскурін, М. Рибніков, В. Васильєва, С. Крючкова, Ю. Деміч. Було приємно бачити на екрані вулиці та площі рідного міста. А деякі затишні куточки вже реконструйовано і вони залишилися лише у нашій пам'яті та на плівці. Ми розшукали учасників тих подій, які знімалися у масових сценах стрічки, і їх спогади чудово доповнили враження від переглянутого. Ще слід зазначити, що доля фільму щаслива: і досі він демонструється на телеекрані, глядачі його люблять. За головну роль у цій стрічці Віра Глаголева отримала приз журналу «Советский экран» і титул кращої актриси року, а роботу Миколи Рибнікова відзначено за роль другого плану. Віталій Мельников у своїй книзі «Жизнь. Кино» присвятив кілька сторінок спогадів про зйомки у Дніпропетровську.

Традицією у нашому клубі стало проведення святкових засідань з нагоди Дня українського кіно та Дня працівників радіо, телебачення та зв'язку. Свята проводяться гучно: запрошуємо працівників ЗМІ, вітаємо цінними подарунками, переглядаємо промо-ролики дніпропетровських телеканалів, влаштовуємо концерт за участі молодих талантів (у нас виступали: учасники Театру танцю «Ля-Ві», ансамблю скрипалів «Овація» Палацу студентів ДНУ, гурт «ТеЯРем», співачки М. Стась та Т. Гваджаиа, учасники фаер-шоу та інші).

До кожного засідання готується бібліотечна сторінка: це – книжково-ілюстративна виставка, бібліографічний огляд чи перегляд документів за темами: «З історії кіно», «Катеринославець Данило Сахненко – піонер українського кінематографу», «Професія – оператор кіно», «З історії кіномистецтва: кіноапаратура», «Кіномитці України – ювіляри року», «Султан Рахманов – почесний громадянин Дніпропетровська», «Українському телебаченню – 60», «Володимир Дахно – слава української мультиплікації». Таким чином, своїми документами доповнюємо теми засідань, намагаємось долучити учасників засідань до «високої» літератури, популяризуємо наші фонди, відшукуємо цікаві факти і можливо тому представлені матеріали завжди викликають цікавість у присутніх.

Клуб став відомим і популярним серед місцевої громади. І значну роль у цьому відіграють добре налагоджені контакти з творчими спілками нашої області, представниками засобів масової інформації. Долучити їх на свій бік – справа нелегка і потребує значної підготовчої роботи. Спочатку готуємо анонс заходу, інтригуючи цікавими фактами, розсилаємо листи-запрошення електронною поштою, факсом, телефонуємо, деколи запрошуємо особисто з врученням яскравої афіші. Активно використовуємо електронні інформаційні ресурси (gorod.dp.ua, www.libr.dp.ua) для анонсів та інформаційних повідомлень, соціальні мережі (ВКонтакте, Facebook, Youtube), де розміщуємо фоторепортажі та відеосюжети засідань. Вважаємо, що забагато реклами не буває. За цей час вийшло 9 статей у місцевій пресі, 43 сюжети на телебаченні, в т.ч. на загальноукраїнському каналі «1+1», 4 радіосюжети, в т.ч. невеличке інтерв'ю для радіостанції «Свобода». Після проведення заходу, демонстрації сюжету на ТБ, публікації статті, не лінуємось обов'язково підготувати листи-подяки для тих, хто брав участь у проведенні та рекламі засідання. Користуючись нагодою хочу подякувати усім, хто допомагав і підтримував нас усі ці роки: Н.М. Тітовій, директору ДОУНБ, О.М. Лазьку, меценату, фундатору громадської організації «Інститут Україніки», Н.І. Капустиній, директору Дніпропетровського національного історичного музею ім. Д. Яворницького, М.П. Чабану, Заслуженому журналісту України, В.В. Слободі, голові Дніпропетровського осередку національної Спілки кінематографістів України, Н. Бусигиній, Р. Лещенко, активістам клубу, колективу Дніпропетровської обласної державної телекомпанії, В.Н. Миславському, кінознавцю (м. Харків), В.В. Корнієнку, Заслуженому діячу мистецтва України (м. Київ), В. Яцурі, генеральному директору ЗАТ «Телерадіокур'єр» (м. Київ) та іншим.

Запрошуємо і вас до Кіноклубу! Щомісяця вас чекає захоплююча подорож у чарівний світ кіно. Ви познайомитеся з цікавими сторінками історії кінематографа, зрозумієте, як багато різних професій є в кіно, що відбувається на знімальному майданчику, скільки етапів повинна пройти стрічка, щоб потрапити на екран, дізнаєтесь про фрагменти творчого життя кінозірок, а також познайомитеся з молодими талантами, побачите нові кінороботи та фільми, що знімались у Дніпропетровську і ще багато іншого.

Хто із бібліотечних працівників захопитися ідеєю організації кіноклубу у своїх структурних підрозділах і ризикне..., ми готові надати консультаційну і практичну допомогу з проблемних питань, поділитись досвідом.

Засідання відбуваються кожної третьої суботи у приміщенні відділу документів в з питань мистецтва ДОУНБ за адресою: пр. К. Маркса, 18, 2-й поверх. Вхід вільний. Слідкуйте за анонсами засідань на сайті www.libr.dp.ua, сторінка ВКонтакте <http://vkontakte.ru/club16078539>.

Кіноклуб ім. Данила Сахненка ДОУНБ на сторінках преси

1. Киносеанс в областной библиотеке [Текст]: [В днепропетровском кино-клубе им. Данила Сахненко пройдет программа «Шевченкиана в кинодокументах»] // Вести.– 2014.– 28 апр.
2. Перегляд фільму «Абітурієнтка» [Текст]: [Анонс засідання Кіноклубу ім. Д. Сахненка // Експедиція XXI.– 2013.– 9 квіт. (Інтернет-газета)]
3. Перегляд фільму «Санітарна зона» [Текст]: [Анонс засідання Кіноклубу ім. Д. Сахненка // Експедиція XXI.– 2013.– 15 трав. (Інтернет-газета)]
4. Шевченко Є. Лист до редакції [Текст]: [про участь кіноклубу та ДОУНБ у відродженні пам'яті про Данила Сахненка] / Є. Шевченко // КіноТеатр.– 2013.– № 6 (110).
5. У Дніпропетровську покажуть фільм про голодомор [Текст]: [Анонс засідання Кіноклубу ім. Д. Сахненка, де відбудеться показ документального фільму «Хлібна гільйотина» у відділі мистецтв ДОУНБ] // Зоря.– 2013.– 19 листоп.
6. Чабан Н. В старой киноплёнке есть душа, утверждает коллекционер кинокамер Евгений Шевченко [Текст]: [Об увлечении руководителя киноклуба им. Д. Сахненко при ДОУНБ] // Зоря.– 2013.– 20 листоп.
7. Фільм про Олександра Ханжонкова [Текст]: [Анонс про засідання Кіноклубу ім. Д. Сахненка у відділі мистецтв ДОУНБ] // Зоря.– 2012.– 18 січ.
8. Вечір пам'яті [Текст]: [Анонс засідання Кіноклубу ім. Д. Сахненка, присвяченого життю і творчості видатного українського режисера-мультиплікатора В. Дахна у відділі мистецтв ДОУНБ] // Зоря.– 2012.– 14 берез.
9. Білецька О. Кіномайстер з берегів Славути [Текст]: [Про презентацію книги М. Чабана «Піонер українського кіно Данило Сахненко» на засіданні Кіноклубу ДОУНБ] / О. Білецька // Зоря.– 2011.– 15 берез.
10. Цурканова Е. Инспектор по кадрам [Текст]: [О выставке кинокамер 50–90 годов, организованной Киноклубом ДОУНБ им. Д. Сахненко и Днепропетровским историческим музеем] / Е. Цурканова // Днепр вечерний.– 2011.– 4 фебр.
11. Чабан М. Свою бібліотеку він заповів рідному селу [Текст]: [У відділі мистецтв ДОУНБ у межах засідання Кіноклубу відбувся вечір пам'яті Івана Корнієнка, відомого українського критика, кінознавця і сценариста] / М. Чабан // Зоря.– 2011.– 12 лип.
12. Рекуненко Н. Агроном, який уподобав кіно [Текст]: [Про засідання Кіноклубу ДОУНБ до Дня Незалежності України та його фундатора і голову Є. Шевченка] / Н. Рекуненко // Вісті Придніпров'я.– 2010.– 19 серп.
13. Рекуненко Н. Киноаматоры, объединяйтесь! [Текст]: [О киноклубе областной библиотеки] / Н. Рекуненко // Левый берег.– 2010.– 12–18 фебр.
14. Самусенко О. Знімаєте фільми? Тоді вам до кіноклубу [Текст]: [Про діяльність Кіноклубу в обласній бібліотеці] / О. Самусенко // Експедиція XXI.– 2010.– № 3.
15. Чабан М. Час обрав його своїм хронікером: До 100-річчя від дня народження нашого земляка, кінооператора О. Ковальчука [Текст]: [Про відомого українського оператора та заходи до його ювілею, у т.ч. засідання Кіноклубу] / М. Чабан // Зоря.– 2010.– 24 черв.

Америка стає ближчою: 10 років інформаційно-ресурсному центру «Вікно в Америку»

С.Ю. Усенко,
керівник інформаційно-ресурсного центру
«Вікно в Америку»

Т.М. Гаврилук,
модератор англomовного клубу «Gabfest
/ Добра розмова» інформаційно-ресурсного
центру «Вікно в Америку»
КЗК «ДОУНБ ім. Первоучителів
слов'янських Кирила і Мефодія»

З 2004 р. Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія долучилася до проекту Посольства США в Україні «Вікно в Америку». Метою цього проекту було створення інформаційно-ресурсного центру, який би надавав українцям, жителям Дніпропетровська і області, всебічну інформацію про Сполучені Штати Америки та щоб вони могли користуватися пошуком інформації у всевітній мережі Інтернет.

Бібліотека виділила працівника та окреме приміщення, де було обладнано три перші комп'ютерні станції, розташувалася чудова колекція англomовних книг і відеоресурсів. Центр став улюбленим місцем дозвілля студентської молоді, бо крім допомоги у вивченні англійської мови, надавав консультації щодо навчання в американських коледжах, роботи в США під час літніх канікул (програма «Робота та відпочинок влітку в США / Summer Work & Travel in the USA»).

Минали роки, змінювалися співробітники відділу, змінювалися форми роботи, партнери, учасники та тематика масових заходів у центрі.

На сьогоднішній день інформаційно-ресурсний центр «Вікно в Америку» регулярно проводить цілу низку освітніх заходів для відвідувачів бібліотеки, які бажають покращити знання англійської мови та дізнатися більше про Сполучені Штати Америки.

Найважливішими серед цих освітніх заходів можна назвати такі:

- ведеться робота з популяризації досягнень американської культури, бібліотечної справи, читання, електронних ресурсів та електронних книг;
- надається доступ до всевітньої мережі Інтернет (9 станцій + Wi-Fi) та віртуальних бібліотек;
- надається доступ до колекції англomовних книг і довідкових видань;

– організовуються перегляди та обговорення кінофільмів англійською мовою;

– надається можливість для самостійного вивчення іноземних мов з використанням сучасних електронних ресурсів (аудіокниги, електронні читанки Amazon Kindle, планшетні комп'ютери iPad) та комп'ютерної програми (Розетта Стоун / Rosetta Stone);

– комплектуються книги та ігри для дітей;

– надається можливість перевірити рівень

власних знань англійської мови шляхом залучення до спілкування в англomовному клубі з носіями мови;

– створюються умови для отримання досвіду міжкультурного спілкування та культурологічних знань.

Більшість заходів відбувається у стінах центру, але керівник структурного підрозділу Світлана Усенко радо відгукується на запрошення вчителів шкіл міста, бере участь у Тижнях іноземних мов, проводить тематичні уроки з використанням мультимедійного обладнання поза межами центру. Те, що вона у 2010 р. була учасницею програми обмінів «Відкритий світ», відвідала США, побачила найкращі бібліотеки країни – Бібліотеку Конгресу у Вашингтоні та Публічну бібліотеку міста Чикаго – і досі надихає її, дозволяє авторитетно ділитися отриманим досвідом, розповідати про побачене особисто.

Забезпечити ефективність освітніх заходів вдається завдяки:

– наявності в центрі високопрофесійного персоналу,

– книжковій колекції, яка щорічно поповнюється,

– сучасному обладнанню, подарованому бібліотеці Посольством США за роки дії проекту.

Щороку керівник центру бере участь у навчальному семінарі, де знайомиться з сучасними викликами у бібліотечній справі, отримує рекомендації та практичні навички роботи в актуальних напрямках.

Так, центр став пропагандистом і популяризатором електронного читання, розробки ефективного бібліотечного відео, створення тематичних слайд-презентацій, лідером у роботі з бібліотечними волонтерами і розробці нових стратегій розширення аудиторії відвідувачів.

Кількість методик вивчення англійської мови безмежна. Інформаційно-ресурсний центр «Вікно в Америку» має сучасне устаткування, яке допомагає відвідувачам покращувати свої знання:

– мультимедійне обладнання для проведення слайд-презентацій, відеоконференцій, показу фільмів на великому екрані;

– телевізор та програвачі відеокасет і компакт-дисків з відеокурсами та фільмами;

– аудіо-книги та мовні курси;

– програмне забезпечення для тренування граматичних і фонетичних вправ (Розетта Стоун / Rosetta Stone).

Багато зусиль було витрачено співробітниками центру для залучення партнерів до співпраці, створення фокус-груп (людей зацікавлених однією темою) та організації спілкування з «носіями» англійської мови. Найбільш вдало центр співпрацює з американцями, волонтерами Корпусу Миру, але радий відчинити двері всім подорожуючим американцям, британцям, австралійцям, канадцям, а також студентам, які є членами молодіжних організацій і тимчасово перебувають у Дніпропетровську.

Покращення мовних навичок відбувається набагато ефективніше, коли у людини є можливість живого контакту з «носіями» мови, або з іноземцями, що добре володіють цією мовою.

Для активізації розмовних навичок користувачів інформаційно-ресурсного центру «Вікно в Америку» у зручній для них час організовано англійськомовний клуб English Speaking club Gabfest (з англ. «тривале цікаве спілкування», укр. «Добра розмова»). Заснувала клуб професор американського університету Лінда Грей, яка працювала в Дніпропетровську в межах програми академічних обмінів Фулбрайт між Дніпропетровським національним університетом та університетом штату Вермонт (США).

Останні три роки Тамара Гаврилюк як співробітниця бібліотеки взяла на себе планування та проведення засідань англійськомовного клубу. Маючи фахову освіту в галузі викладання іноземної мови, вона вважає клуб важливим інструментом для вивчення англійської. Він стане в нагоді як тим, хто вивчає англійську під керівництвом викладачів (у школі, у ВНЗ, на мовних курсах), так і тим, хто вирішив вивчати її самостійно.

Не секрет, що добре володіння іноземною мовою на практиці означає вміння підтримати розмову з іноземцями – і не важливо, чи є ця мова для них рідною, чи теж іноземною. На жаль, з об'єктивних причин не всі з нас мають можливість спілкуватися англійською постійно. Але саме спілкування іноземними мовами є лакмусовим папірцем для виявлення якості наших знань. Багато з нас вивчають мову протягом багатьох років, але так і не в змозі подолати мовного бар'єру.

Але вихід є! Це – наш безкоштовний клуб «Добра розмова»! Для приєднання до клубу потрібно зовсім небагато: записатися до обласної наукової бібліотеки та дотримуватися простих правил – коректно поводитися під час засідань клубу, брати активну участь у спілкуванні англійською.

Засідання клубу «Добра Розмова» зазвичай тривають дві години. Протягом цього часу ви зможете представитися та розказати щось про себе, відповісти на запитання інших членів клубу, поставити питання своїм новим товаришам з вивчення іноземної мови. Для поліпшення та активізації раніше набутих знань на засіданнях

клубу використовуються різноманітні види мовної діяльності та мультимедійне обладнання. Ми переглядаємо на великому екрані відео, де розмовляють так звані «носії» англійської, та намагаємося зрозуміти, що вони кажуть. Таким чином, ми тренуємо своє сприйняття іноземної мови на слух. Коли всі зрозуміли зміст сказаного іноземцем, переходимо до обговорення почутого. Тут кожен із присутніх має можливість не тільки висловлювати свою думку англійською

мовою, але й практикуватися в публічних виступах, адже засідання клубу бувають досить численними – до 20–30 осіб.

Відвідування нашого клубу збагатить вас новими знаннями про життя та культуру англійськомовних країн світу – США, Великої Британії, Австралії. Оскільки англійська мова стала найпопулярнішою мовою спілкування в світі, у нас буває можливість поспілкуватися з гостями з Європейських країн (Італії, Голландії, Німеччини), з країн Африки та Латинської Америки.

Один із важливих напрямків нашої роботи – це підготовка до популяризації української культури в світі. На засіданнях «Доброї розмови» ми вчимося розказувати англійською про туристичні об'єкти Дніпропетровщини, культурні надбання нашого регіону (такі, як Петриківський розпис, творчість письменника-земляка Олеса Гончара) та України в цілому. Ми згадуємо та готуємося розказувати англійською мовою про символи української держави, традиції народу, політичні реалії сьогодення.

Формати наших зустрічей – це бесіда за круглим столом. Вікові обмеження існують тільки для дітей, оскільки теми наших засідань бувають досить складними.

Святкування дат американського календаря знайомить з традиціями країни, розширює гуманітарні обрії. Розв'язування кросвордів або майстрування руками «переключає» і утримує увагу англійськомовного клубу.

Тож всі учасники англійськомовного клубу мають такі бонуси / переваги:

- безкоштовна можливість покращувати навички використання англійської мови для всіх відвідувачів усіх вікових і соціальних груп;
- посилення мотивації для вивчення англійської мови;
- можливість публічних виступів і висловлювань іноземною мовою;
- налагоджування культурних мостів між представниками різних країн.

Якщо Ви як бібліотекарі маєте зацікавлення своїх громад у такій формі бібліотечної роботи, то можете створити клуб для спілкування іноземними мовами в своїх бібліотеках за цими кроками:

- вивчіть потреби та створіть групу однодумців;
- розробіть правила англійськомовного клубу;
- підготуйте кімнату і технічні ресурси (комп'ютер або ноутбук, проектор, екран);

- розробіть концепцію та формат часу для зустрічей (60 хв., 90 хв., 120 хв.)
- сплануйте тематику зустрічей, скористуйтеся датами міжнародного календаря, пам'ятними датами України, вашого рідного краю.
- додатково використовуйте неформальні форми роботи: «розповідь про подорож», «музичний номер / привітання», «приготування та куштування страви іншої країни» тощо;
- шукайте волонтерів, які зможуть бути модераторами / ведучими кожної зустрічі;
- кожену сесію починайте зі «знайомства» всіх учасників;
- рекламуюте свої заходи на бібліотечній дошці об'яв, роздавайте флаєри, робіть оголошення по радіо, пишiть статті для газет;
- створіть у соціальних мережах рекламні сторінки (Facebook, ВКонтакте та інші).

Пропонуємо Вам мати «запасний план» на кожну зустріч. Складіть додаток до правил клубу «Перелік тем-табу». Небажано обговорювати проблемні теми, такі як релігійні погляди, політика, пропаганда алкоголю і паління.

Наша методика підготовки та проведення англomовного клубу здалася представникам програми «Бібліоміст» настільки вдалою, що в жовтні 2012 р. модератор клубу Тамара Гаврилук була запрошена до участі в конгресі польських бібліотекарів, де познайомила з нею близько 500 чоловік. За більш детальними інструкціями звертайтеся особисто до центру чи через наші контактні сторінки у соціальних мережах.

Ми сподіваємося, що наші поради допоможуть Вам створити клуб для спілкування іноземною мовою в своїй бібліотеці та залучити більшу кількість відвідувачів.

Окрім індивідуальних відвідувачів центр пропонує окремі заходи / проекти для студентів дніпропетровських вузів, які виявили бажання стати партнерами бібліотеки. Це такі заклади як Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара, Національний гірничий університет України, Національна металургійна академія України, Дніпропетровська філія Київського національного університету культури і мистецтв, Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту. Для розширення наукових знань у бібліотеці студентам пропонують лекції на теми, які представляють для них професійний інтерес, і розкривають культурологічні особливості США. Ми назвали цей проект «Міжнародний досвід у допомогу студентам».

Окремо можна багато розповідати про роботу зі школярами і викладачами англійської мови. За останні роки нашими постійними партнерами є загальноосвітні заклади м. Дніпропетровська: № 22, 23, 28, 39, 141. Групи школярів відвідують центр, переглядають інтерактивні тематичні презентації, що знайомлять їх з надбаннями американської культури і суспільства. Ми називаємо їх інтерактивними, тому що діти читають, перекладають, вивчають нову лексику, відповідають на питання бібліотекарів під час презентації. Такі зустрічі чимось схожі на шкільні уроки, бо вони тривають 45 хвилин, але за змістом дуже відрізняються від навчального плану. Співробітники центру знаходять теми, пов'язані з традиціями американської культури, американським

святами, такими як «День Святого Валентина», «Великдень», «День незалежності», «День Колумба», «День подяки», «Різдво». Багато заходів зі школярами відбуваються на шкільних майданчиках, співробітники центру демонструють мобільність, беруть з собою рекламний банер, інколи, і необхідне обладнання.

У 2014 р. було реалізовано два значних освітніх проекти. Лютий-березень: працівники центру показували презентацію «Айра Олдрідж – американський друг Кобзаря», створену Тамарою Гаврилук на честь 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка. Це слайд-шоу познайомило учнів шкіл (близько 800 чоловік) із фактами біографії Тараса Шевченка, лексикою, пов'язаною з живописом, техніками і жанрами, в яких створені картини художника, цікавим фактом знайомства Тараса Шевченка з представником американського континенту темношкірим драматичним актором Айрою Олдріджем. Таким чином, школярі покращують знання англійської мови, української й американської історії.

У жовтні-листопаді 2014 р. в центрі було розпочато реалізацію проекту «Американська мистецька вітальня у Дніпропетровську». На першому етапі проекту ми знайомили молодь з історією американської музики. Тамара Гаврилук підготувала інтерактивне слайд-шоу, присвячене життю і творчості композитора Джорджа Гершвіна. Нашим експертом була викладач Дніпропетровської консерваторії, музикознавець Ірина Рябцева. Два заходи відбулися за її участі. Вона розказала, що надихало творчість композитора, про співпрацю Джорджа з рідним братом Айрою, який писав тексти для його музичних творів, охарактеризувала його найкращі музичні твори: «Рапсодія в стилі блюз» та оперу «Поргі і Бесс». Учасники мистецьких заходів слухали уривки рапсодії та фрагмент опери – колискову Клари «Summertime», що зробила композитора всесвітньовідомим. У презентації був цікавий акцент. Існує версія українського походження мелодії «Summertime» від української колискової, і такі факти назавжди закарбовуються в пам'яті слухачів.

Другий етап проекту – знайомство з американським живописом. До нього будуть залучені співробітники Дніпропетровського художнього музею.

Такі мистецькі зустрічі добре мотивують школярів до вивчення англійської мови і підвищують імідж обласної наукової бібліотеки серед школярів, їхніх вчителів і батьків.

Уже третій рік, у 2013–2015 рр. на волонтерських засадах працює по суботах «Американський клуб підлітків», де школярі можуть покращити знання англійської мови, дізнатися більше про США і гарно провести вільний час. Зустрічі готують і проводять випускниці програми обмінів майбутніх лідерів FLEX Дар'я Герасимова і Ганна Акастелова. Молодь із задоволенням вивчає традиції американської культури, виконує лексичні вправи, грає в настільні ігри та співає.

Робота і анонси заходів інформаційно-ресурсного центру «Вікно в Америку» широко представлені інформацією і фото на бібліотечному сайті libr.dp.ua. Для поширення інформації про роботу центру, наші проекти, про діяльність англомовного клубу створені веб-сторінки в усіх популярних соціальних мережах: Facebook, Blogger,

ВКонтакте. Спеціальні події анонсувалися на міському Інтернет-порталі gorod.dp.ua. Завдяки цьому наші англomовні клуби знайшли зацікавлені користувачі з області: міста Дніпродзержинськ, Солонянського і Новомосковського районів. Інформація про центр потрапляла у міські новини, а одного літнього дня працівники відділу були гостями обласного телебачення у ранковому ефірі (51-й Державний, програма «Ранковий коктейль»). Такі піар-акції значно розширили коло наших відвідувачів, майже на 100% оновлюють аудиторію англomовного клубу протягом року. Люди всіх соціальних категорій та віку представлені у клубі.

Актуальними для всіх бібліотек і для нашої міні-американської бібліотеки залишаються сучасні виклики:

- існує глобальне суперництво бібліотеки з Всесвітньою мережею Інтернет;
- електронні ресурси протистоять традиційним друкованим джерелам.

Тож у реаліях XXI століття бібліотеки мають знаходити нові форми роботи для залучення більшої кількості відвідувачів, умотивованих і зацікавлених вивчати іноземні культури та мови.

Пошуки шляхів економічного зростання України зробили знання англійської мови нагальною потребою суспільства. Президент України Петро Порошенко пропонує надати англійській мові особливого статусу. Тож Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія, інформаційно-ресурсний центр «Вікно в Америку» роблять свій внесок у вирішення цього питання.

Наші координати:

м. Дніпропетровськ, пр. К. Маркса, 18, кімн.19,

тел. (0562)-39-28-27

e-mail: woadnepr@gmail.com

Facebook – <https://www.facebook.com/pages/American-Corner/116047138409027>

ВКонтакте – <http://vk.com/club12499404>

Blogger – <http://woadnepr.blogspot.com/>

Бібліотеками Німеччини: враження переможця Всеукраїнського конкурсу «Бібліотека року-2012»

Т.І. Герасюта,
директор
КЗ «Централізована бібліотечна система
м. Дніпродзержинська»

До поїздки по бібліотеках Німеччини я готувалася заздалегідь: завдяки Інтернету ознайомилася з роботою різних бібліотек Штутгарта, Мюнхена, Аугсбурга, щоб зберегти душевну рівновагу при відвідуванні. Адже група бібліотекарів із Казахстану, Беларусі, Росії, Узбекистану, України їхала в одну з найбагатіших країн Євросоюзу, де і бібліотеки відповідні.

Вразила міська бібліотека м. Штутгарта, площа якої становить понад 20 тис. м.кв. Багато хто її називає білою бібліотекою за абсолютно білий колір стін, стелажів, комп'ютерів, меблів. Будівля – куб, дев'ять наземних поверхів, два підземних, має по чотири входи і виходи на всі сторони світу. Тут усе біле і тільки книги різнокольорові. Все інше спокійне, ясне і світле, ніщо не відволікає від головного. Професіонали оцінили бібліотеку як функціональний та архітектурний шедевр: будівлю внесли до числа 25-ти найкрасивіших і семи найоригінальніших бібліотек планети. Багато спеціалізованих видань відряджають сюди фотографів знімати новаторський інтер'єр. У бібліотеці відбуваються рекламні зйомки і модні фотосесії. Її стіни вже увічнені в декількох художніх фільмах, в тому числі і в улюбленому німцями телетекстиві «Місце злочину».

Будівля-інтроверт побудована за проектом корейського архітектора Й Ен І, яка коштувала міській скарбниці 80 млн. євро. Все підпорядковане потребам користувача, все дихає турботою про нього: зручні меблі, години роботи з 9.00 до 21.00, велика кількість і різноманітність інформації на книжкових і електронних носіях двадцятьма мовами світу, електронна доставка книг, автоматизовані всі бібліотечні процеси. Взяті книги можна самостійно зареєструвати через термінал і здати так само і тільки в крайніх випадках, якщо на інформаційному табло недостатньо інформації про бібліоте-

ку, Вам на допомогу прийде бібліотекар-консультант. До послуг користувачів велика графотека – фонд оригінальних графічних робіт німецьких сучасних художників (понад 2000 картин), які всього за два євро можна на деякий час взяти на прокат, бібліобус, який кілька разів на тиждень під'їде до школи, в якій немає бібліотеки. В цій дивовижній бібліотеці працюють 76 бібліотечних працівників і 30 осіб технічного персоналу.

Раціональні німці ніколи не відрізнялися схильністю збирати домашні бібліотеки, адже книги займають місце, коштують чималих грошей, і коли вони роками просто стоять на полицях, це аж ніяк не гріє душу прагматичного господаря, а, навпаки, вносить до неї якийсь дискомфорт. Тому наша звичка «збирати» улюблені книги викликає у німців, насамперед, подив. А ось міські бібліотеки в Німеччині, всупереч думці про те, що читання паперових книг відходить у минуле, поступаючись усіляким електронним носіям, відчувають себе так само чудово, як і в колишні часи.

У роботі німецьких і українських бібліотек багато схожого. Головна відмінність бібліотек Німеччини від наших у тому, що в них, по суті, немає читальних залів. Бібліотека нагадує книжковий магазин, де стоять ряди стелажів, увесь фонд відкритий для читачів, які практично будь-яку книгу можуть узяти додому. Поряд із книгами є велика кількість електронних носіїв, які також розташовуються на стелажах і доступні всім. Газети та журнали зберігаються окремо. На стелажах виставляються газети за останні три дні, додому журнали поточного року не видаються, лише тільки після того, як буде сформована підшивка за рік. Більш ранні видання відправляють в архів. Якщо читачам треба підготувати якусь наукову роботу, доповідь, реферат, вони повинні звернутися до наукової бібліотеки або бібліотеки вищого навчального закладу.

Бібліотеки дуже просторі, в зонах відпочинку між стелажми стоять зручні диванчики і журнальні столики. Тут читач може погортати газету чи журнал, почитати книгу, а в дитячій бібліотеці дитина може робити уроки. Головне завдання бібліотекарів вбачають у тому, щоб книги швидше дійшли до читача. Якщо те чи інше видання привернуло увагу публіки і преси, воно має бути відразу закуплене, оброблене протягом 24 годин і надане відвідувачам.

Впадає в око й те, що в публічних бібліотеках немає пошарпаних книг. Всі вони мають вигляд, немов щойно з магазину. Це тому, що обкладинки за допомогою спеціального пристрою покриваються плівкою. А коли читачі здають книги, то бібліотекарі, перш ніж поставити книгу на полицю, обов'язково протирають її вологою серветкою. Завдяки такому дбайливому ставленню книги довго не зношуються.

Книжковий фонд оновлюється щороку. Списання літератури відбувається за принципами, подібними нашим: скільки книг надійшло за рік, приблизно стільки ж має бути і списано. Багато видань приймаються в дар від мешканців міста.

Вельми цікава організація праці в публічних бібліотеках. Усі бібліотекарі незалежно від посади та функціональних обов'язків працюють на обслуговуванні читачів по дві години на день, причому в різних бібліотеках: сьогодні вони можуть працювати в центральній бібліотеці, завтра – в дитячій, наступного дня – у філії тощо. Графік роботи бібліотеки та її співробітників дуже гнучкий: у понеділок бібліотека може працювати до 17-ї години, а у вівторок – до 13.00. В інший час співробітники готуються до заходів, виконують іншу роботу. У публічних бібліотеках не складають планів роботи.

Що години на обслуговуванні читачів працюють чотири особи: один працівник приймає книги, другий видає, третій продовжує термін видачі книг за телефоном і відповідає на запитання читачів, четвертий – працює на касі (штрафи, оплата за читачькі квитки тощо). Читачів обслуговують стоячи, бібліотекарі кажуть, що так легше спілкуватися з відвідувачами.

У жодній із публічних бібліотек немає бібліографічних відділів. Періодику не розписують, розпис складають тільки в наукових бібліотеках.

Дуже креативною виявилася нова міська бібліотека Аугсбурга – містечка, чисельність жителів якого 270 тис. Нова бібліотека – явище неординарне і для самої Німеччини. Вона відкрилася у 2011 р. на кошти, виділені з міського бюджету, а також на пожертви приватних осіб та організацій Баварії. Бібліотека спроектована й оснащена з урахуванням усіх сучасних вимог: через скляний купол за допомогою системи дзеркал денне світло максимально освітлює її приміщення, вентиляція влаштована таким чином, щоб всередину будівлі потрапляло якомога більше звичайного свіжого повітря, корисного для «самопочуття» книжкового фонду.

Здати прочитану книгу можна цілодобово. Коли бібліотека закрита, книгу можна покласти до спеціального терміналу, який натомість видасть читачеві квитанцію. Той же термінал зчитує назву книги і сортує здані томи за розділами. А вже потім працівники бібліотеки уважно оглядають здану книгу на предмет пошкоджень, вирваних сторінок і позначок на полях. Якщо такі виявляються, недбалому читачеві випишуть штраф, а книга вибраковується. Пошарпаних, зачитаних до дірок книг у німецьких бібліотеках немає. Як тільки видання набуває «нетоварного вигляду», воно вилучається з користування, але не викидається – такі книги безкоштовно роздаються всім бажаючим під час читачьких конференцій та зустрічей з письменниками, що проводяться в бібліотеці.

У більшості бібліотек працюють не тільки штатні співробітники, а й волонтери на громадських засадах, заради задоволення. Ніяких преференцій, крім можливості безкоштовно відвідувати культурні та просвітницькі заходи, що проводяться в бібліотеках, добровільні помічники бібліотечних працівників не мають.

Абонемент до бібліотеки коштує всього 10–15 євро на рік. Але читачі у бібліотеці є завжди. Крім німців – це і росіяни, турки, італійці, французи. Адже практично в кожній бібліотеці є література іноземними мовами.

У бібліотеці панують три кольори: червоний – зона обслуговування дорослих, жовтий – зона обслуговування дітей, зелений – юнацтва. Перший поверх – це інформаційна зона, зал нових надходжень, зал періодичних видань, музична бібліотека з кабінками для прослуховування музики, кав'ярня, зал для проведення масових заходів, який за необхідністю поділяється стіною і виходить два ізольованих затишних зали на 60 осіб кожний. Каучукова підлога, природне освітлення, «розумні» жалюзі, які змінюють положення при зміні освітлення, два термінали, зі зворотного боку якого зал автоматичного сортування книг та санітарної обробки.

Яке роздолья для дітей! Читати можна в будь-якому положенні: сидячи, лежачи, стоячи – як зручніше. Попрацювавши на комп'ютері, тут же можна пограти на спеціальному ігровому автоматі, уявити себе суперзіркою на сцені. Стелаж, на якому представлені всілякі ігри, вражає своїми розмірами.

500 000 книг в бібліотеці, 1 300 користувачів щодня, від 3000 до 5000 зданих книг щодня тільки через термінал.

Я навмисне зупинилася на роботі публічних бібліотеках, тому що саме це мене цікавило найбільше, вони вирішують ті ж завдання, що й українські бібліотеки: надання вільного доступу до інформації та забезпечення доступу до культурного життя.

Мюнхенська публічна бібліотека розташована в одній будівлі з філармонією – дуже зручно. Простір вражає своїм масштабом: 5 наземних поверхів і 3 підземних, де розташовуються книгосховища. Всім, хто мешкає, працює або навчається в Мюнхені, видається електронний читацький квиток, колір якого вибирає сам користувач, вартість річного абонементу – 20 євро, для дітей і підлітків відвідування бібліотеки безкоштовне, пенсіонери користуються пільгами.

Термінали самообслуговування замінили кафедри видачі та прийому книг. У бібліотеці є 80 пристроїв, що використовують RFID-технологію ідентифікації документів за допомогою радіочастотних міток.

Міська бібліотека Мюнхена однією з перших бібліотек у Німеччині перейшла на роботу з використанням RFID-технології, що дозволяє автоматично контролювати весь рух фонду, проводити його інвентаризацію, здійснювати пошук, видачу, повернення та сортування видань. Для цього кожна одиниця зберігання маркується радіочастотною міткою, так само як і читацький пластиковий квиток із вмонтованою мікросхемою та антеною.

Читач, зареєструвавшись на вході, вибирає необхідні йому видання і самостійно записує їх на свій електронний квиток. Автоматично відбувається і списування книг із читацького квитка при їх поверненні. Технологія RFID забезпечує також протикрадіжний контроль фонду. При переході на технологію RFID в цілому по бібліотеці вивільнилися 19 робочих місць, економія склала близько 60 тис. євро.

Максимум зручності і мінімум витраченого часу! 97 % книговидачі в бібліотеці оформлюється через термінали самообслуговування: п'ять терміналів встановлені в бібліотеці, три термінали на вулиці. Одночасово користувач може взяти 20 одиниць бібліотечного фонду (книги, журнали, CD-диски, аудіокниги) терміном на 28 днів. За прострочену літературу бібліотека бере штраф – 0,30 євро на день.

На першому поверсі бібліотеки встановлений книжковий стелаж у вигляді торта, а виставка так і називається «Торт бестселерів», на якій представлені книги-бестселери згідно з рейтингом журналу «Шпігель». Книги змінюються щодня, а за плату в 2–3 євро бібліотечні користувачі можуть без попереднього резервування або очікування в черзі взяти у тимчасове користування (зазвичай на 2 тижні) найостанніші і популярні бестселери (у жанрах художньої і нехудожньої літератури), музичні CDs та фільми на DVDs. Відразу після того, як списки останніх бестселерів з'являться в щотижневих журналах, наприклад, Spiegel або Focus, або в щоденних національних газетах, бібліотеки закупають ці бестселери і роблять їх максимально швидко доступними для своїх користувачів. У структурі бібліотеки представлений дуже великий музичний відділ, важко уявити його просто структурним підрозділом, це бібліотека в бібліотеці, тільки музична, причому найбільша в Німеччині. У відділі 150 тис. томів музичних творів, 50 тис. спеціальної літератури, 40 тис. CD, 20 тис. вінілових дисків. Крім цього, в бібліотеці є дитячий відділ, який обслуговує читачів від 0 до 10 років, представлений унікальний фонд відділу філателії, колекція якої містить у собі близько 56 тис. поштових марок.

Незважаючи на ранній час, а наші відвідування бібліотек починалися о 10.00, бібліотека не була порожньою: серед стелажів із кошиками (як у наших супермаркетах) вешталась читачі, прийшли літні люди для перегляду кінофільму, діти гралися, бібліотекарі готувалися до великої вуличної акції. Місто передало бібліотеці чотири новеньких бібліобуси вартістю 450 тис. євро кожний замість чотирьох стареньких. З цієї нагоди і відбудеться свято. Ще б... І якось перехотілося мені питати у них, скільки нових книг отримують, чи не крадуть, чи вистачає грошей на комплектування фондів, чи взагалі читають? Так, уявіть собі, і люди ходять до бібліотеки, і читають книги і не тільки... Звичайно, і ми в таку бібліотеку пішли б, скажуть деякі наші городяни... А пішли б? Це так, ліричний відступ.

Побували ми і в університетських бібліотеках. Приголомшила Баварська державна бібліотека, яка обслуговує в рік 75 000 користувачів, має унікальний фонд – 8 млн. прим., який на 75 % під час Другої світової війни був знищений і до 1973 р. його зуміли відновити, має великий відділ рукописних книг, інкунабул, 50% літератури оцифровано, працює 24 години, у суботу і неділю – найбільший наплив відвідувачів, доводиться резервувати місце в читальному залі, а для роботи в читальному залі не потрібно ніяких документів.

Чи є проблеми в цих бібліотеках? Звичайно є. Все живе і розвивається. Збільшується фонд електронних видань, книги на електронних носіях додають проблем із авторським правом, терміном зберігання, дорожнечою... ПДВ на друковані книги – 7 %, на електронні книги – 19 %. Не вистачає місця для зберігання інформації на паперових носіях. Це проблеми, які постануть і перед нами. Але це вже інша історія...

P.S. Професійно-освітня поїздка була організована та фінансово підтримана партнером Української бібліотечної асоціації – Гете-інститутом в Україні.

Людина... Директор... Особистість

Справжній професіонал, подвижник бібліотечної справи, мудрий наставник і просто хороша людина... Саме такі гарні слова можна сказати про Надію Миколаївну Тітову – директора Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки, яка у вересні цього року святкує свій ювілей.

Бібліотека увійшла в життя Надії Миколаївни з юності, і ось уже 39 років це не просто місце її роботи, а розрада для душі, сенс життя.

Зі шкільних літ вона захоплювалася рідним словом, його багатючими барвами. Тому після закінчення школи швидко обрала професію і поїхала на подальше навчання до Харківського державного інституту культури. Після закінчення навчального закладу у 1975 р. за направленням повернулася на рідну Дніпропетровщину до обласної універсальної наукової бібліотеки, де пройшла шлях від бібліографа до директора.

Надія Миколаївна з тієї плеяди вітчизняної інтелігенції, яка не просто працює у сфері культури, а творить її щоденно. Вона живе духовно багатим життям, є посправжньому щасливою людиною і ось вже більш трьох десятиліть служить вірою і правдою бібліотечній справі.

А почала свій трудовий шлях Надія Миколаївна у довідково-бібліографічному відділі, упорядковувала покажчики, займалася науково-бібліографічною діяльністю і досі вважає її однією з найцікавіших і найпотрібніших. У 1984 р. вона очолила відділ обслуговування працівників сільського господарства. Відділ під керівництвом Надії Миколаївни забезпечував інформацією керівництво сільськогосподарської галузі Дніпропетровщини, організовував перегляди літератури у провідних сільськогосподарських закладах.

У 1989 р. на базі краєзнавчого сектору довідково-бібліографічного відділу створюється відділ краєзнавчої літератури та бібліографії. Надія Миколаївна призначається завідуючою новоствореного відділу. За короткий час очолюваний нею невеликий колектив формує постійний читацький актив, удосконалює довідково-бібліографічний апарат, раціонально розміщує краєзнавчий фонд, ініціює відкриття краєзнавчого клубу «Ріднокрай», який діє і донині, працює над краєзнавчими бібліографічними посібниками.

1994 р. Надію Миколаївну було призначено на посаду директора головної книгозбірні регіону. З цього часу вона прийняла естафету у розвитку найбільшої бібліотеки краю, достойно продовжила справу своїх попередників.

За 20 років роботи директором Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки на її долю випав нелегкий тягар.

У непрості 90-ті роки, завдячуючи передбачливості, гнучкості, умінню вловлювати сучасне і нове, а іноді просто завдяки винахідливості директора, нашій бібліотеці вдалося подолати усі труднощі важкого економічного стану держави і непростого бібліотечного буття. Володіючи широким обсягом професійних знань, будучи ерудованою, здатною до аналітики та прогнозування, Надія Миколаївна вдало, на творчих засадах відпрацьовує загальну концепцію та філософію сучасної бібліотеки. Саме вона свого часу зміцнила акценти на впровадження нових інформаційних технологій, застосування маркетингу особистості для створення позитивного іміджу бібліотечної установи.

Багато зусиль було докладено Надією Миколаївною до організації участі бібліотеки в конкурсах на одержання грантів від різних благодійних фондів. Шляхом участі в міжнародних конкурсах бібліотека отримала на комп'ютеризацію близько 150 тис. доларів позабюджетних коштів.

З 2011 по 2014 р. під керівництвом Н.М. Тітової в межах Всеукраїнського проєкту «Бібліоміст» був створений регіональний тренінговий центр, який навчав бібліотекарів області сучасним інноваційним технологіям і методикам. Дніпропетровський тренінговий центр нагороджений спеціальним дипломом за кращий професійний досвід і кваліфіковану підготовку бібліотечних працівників.

Під керівництвом Н.М. Тітової бібліотека як один із найважливіших соціальних інститутів регіону досягла високого рівня розвитку. За своїми інформаційними ресурсами сьогодні це найбільша бібліотека України з розвинутим бібліотечним сервісом, рівнем комплектування бібліотечного фонду і запровадженням у практику роботи нових інформаційних технологій. У бібліотеці сьогодні створена автоматизована інформаційна мережа, яка об'єднує 245 комп'ютерів, працює власна мінідрукарня, здійснено вихід до світової інформаційної мережі Інтернет.

Серйозні трансформації, що відбуваються сьогодні в соціокультурній та інформаційній сферах світу, диктують нові вимоги до організації ресурсів бібліотек, до обслуговування читачів. Щоб відповідати цим підвищеним вимогам, бібліотека під керівництвом Н.М. Тітової, перейшла на більш високий аналітичний рівень інформаційного обслуговування користувачів, підпорядкувавши усю видову структуру інформаційної продукції та послуг розкриттю знань, зосереджених у її фондах, а також в інформаційних ресурсах глобальних мереж, доступ до яких бібліотека забезпечує з кожного автоматизованого робочого місця.

У структурних підрозділах бібліотеки формуються фактографічні, бібліографічні, повнотекстові бази даних, оглядово-аналітичні довідки, дайджести з економічних, політичних, правових проблем, питань розвитку місцевого самоврядування, науки, освіти, культури.

Швидкими темпами розвивається власний веб-сайт (www.libr.dp.ua), на якому читач може знайти всі відомості про бібліотеку, переглянути електронний каталог і за-

мовити необхідні видання та записатися до бібліотеки, познайомитися з базами даних, створеними в структурних підрозділах бібліотеки.

Надія Миколаївна всі роки своєї трудової діяльності прагнула зробити бібліотеку такою, аби своєю її вважав кожен відвідувач, щоб вона стала рідною домівкою для сотен мешканців Дніпропетровщини.

Надія Миколаївна Тітова – ініціатор найважливіших проектів, які сприяли і сприяють розвитку бібліотечної справи в області та консолідації зусиль бібліотекарів. Під її керівництвом зріс науковий потенціал бібліотеки. Зміцнилась роль бібліотеки як обласного науково-методичного центру.

Проекти, що розробляються і впроваджуються колективом бібліотеки під керівництвом Н.М. Тітової, спрямовані на розвиток бібліотечного та інформаційного сервісу для користувачів бібліотеки, поширення її інформаційних ресурсів, впровадження інновацій у бібліотечні технології. За ініціативою Надії Миколаївни в бібліотеці розроблена, діє та виконує своє завдання цільова бібліотечна програма «Бібліотека – центр неформальної освіти», яка складається з 11 надзвичайно цікавих проектів, спрямованих на підвищення рівня освіченості населення регіону та формування відповідних інформаційних потреб у користувачів, мотивації їх звернень за новими знаннями до нашої книгозбірні. Саме за реалізацію цієї програми Президія Української бібліотечної асоціації напередодні Всеукраїнського дня бібліотек присвоїла почесне звання «Бібліотека року-2013» Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія.

Наша директорка активно займається і громадською діяльністю. Надія Миколаївна Тітова очолює секцію директорів обласних універсальних наукових бібліотек України при Українській бібліотечної асоціації (створена 1 травня 2010 р. в м. Чикаго під час навчальної поїздки директорів ОУНБ в Мортенсон-центр при Ілінойському університеті).

Уже багато років очолює Дніпропетровську бібліотечну асоціацію. Є головним редактором щорічного інформаційного бюлетеню «Вісник Дніпропетровської бібліотечної асоціації». За її ініціативою в області щорічно у вересні під час святкування Дня міста Дніпропетровська та напередодні святкування Всеукраїнського дня бібліотек у міському парку ім. Л. Глоби реалізується масштабний піар-проект – презентація-бенефіс «Бібліотеки Дніпропетровщини запрошують на побачення» у межах якого бібліотеки різних систем і відомств міста та області представляють широкій громадськості сучасні можливості своїх бібліотек, унікальні фонди, інноваційні послуги, які надають місцевим громадам, досвід використання роботи Інтернету та інформаційних технологій.

Надія Миколаївна – керівник нової формації, діяльність якої відповідає сучасним потребам суспільства. Вона володіє рідкісним даром за окремими фактами бачити сутність суспільного явища, визначати динаміку процесів, відчувати найновітніші віяння у бібліотечній справі. Всебічно знає сучасні проблеми бібліотеки, бібліотек України, добре обізнана з технологією та головними процесами роботи бібліотек усіх рівнів.

На думку нашого директора, сучасний бібліотекар повинен бути людиною, якій притаманні виняткові якості. Серед них – ерудиція, потреба у самовдосконаленні, прагнення бути на рівні в усьому, що стосується професії. У першу чергу, Надія Миколаївна і сама намагається відповідати цим вимогам. Вона використовує будь-яку можливість, щоб познайомитися з досвідом роботи провідних бібліотек України та світу. Київ, Донецьк, Кіровоград, Запоріжжя, Харків, Сімферополь, Полтава, Польща, Фінляндія, Сполучені Штати Америки, Франція, Іспанія – ось неповна географія її останніх відряджень.

Незважаючи на економічні негаразди та фінансові обмеження, Надія Миколаївна знаходить можливість відрядити на навчання і провідних фахівців бібліотеки. І завжди, після кожної поїздки, кращий досвід колег стає надбання усіх працівників ДОУНБ.

Взагалі в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці надають великого значення системі професійного навчання та творчого розвитку працівників. Майстер-класи, творчі лабораторії, школи професійного зростання, години взаємної інформації, творчі конкурси доповнюють традиційний арсенал заходів із підвищення професійної компетентності персоналу.

Надія Миколаївна – автор багатьох фахових публікацій з проблем бібліотечної справи, різних аспектів і напрямків функціонування ДОУНБ і бібліотек області у науково-виробничих журналах України «Бібліотечна планета», «Бібліотечний Форум України», наукових збірках, всеукраїнській та обласній пресі. Всі вони нестандартні, цікаві, розкривають широкий діапазон проблем бібліотечної справи. Їм притаманний авторський стиль, персональний погляд, оригінальна думка.

Нелегко сьогодні керувати великим «бібліотечним господарством», яке розташоване у п'яти приміщеннях у різних кінцях міста Дніпропетровська. Відсутність єдиного приміщення у ДОУНБ – це безліч технологічних проблем, які ускладнюють роботу як співробітників, так і читачів. Але саме ділові якості сучасного менеджера, нашого директора Надії Миколаївни Тітової, роблять можливим і вчасний ремонт бібліотеки, і закупівлю нових меблів, і комп'ютеризацію бібліотечних процесів, створення внутрішнього і зовнішнього дизайну, налагодження партнерських стосунків із наявними та потенційними друзями бібліотеки.

І, водночас, ця чудова жінка залишається дбайливою дружиною, лагідною мамою двох доньок і бабусею маленьких онуків. На все у неї вистачає сил.

Людина відверта, інтелігентна і доброзичлива, вона завжди користується повагою колег. Широка бібліотечна спільнота добре знає її та поважає як талановитого керівника, природженого організатора, сучасного менеджера, творчу особистість, вимогливого до себе і до людей професіонала.

Але душа її бібліотеки – це, насамперед, колектив. І Надії Миколаївні пощастило створити не просто повноцінний штат працівників, а колектив одностудійців.

Мудрий керівник, Надія Миколаївна, віддаючи належне матеріальному заохоченню, покращенню умов роботи колективу, добре розуміє і важливість морального стимулювання працівників. Святкування Дня бібліотек, відзначення ювілеїв працівників, спільний відпочинок у приміських мальовничих куточках Дніпропетровщини – все це за її ініціативи та організації. Але найбільше, за що ми цінуємо Надію Миколаївну, так це за її увагу до людей, шире зацікавлення в їхніх професійних і особистих справах, за те, що завжди можемо сподіватися на підтримку, пораду як професіонала, так і мудрої жінки.

Можна ще багато розповідати про Надію Миколаївну, про талановитого керівника і професіонала найвищого рівня і усі цікаві справи, якими живе сьогодні Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека. Головне, що в ній панує атмосфера довіри та поваги до будь-якого працівника бібліотеки. З великою повагою Надія Миколаївна ставиться до ветеранів бібліотеки, всіляко підтримує та заохочує творчу працю молодих фахівців бібліотеки. Кожен із працівників бібліотеки знає, що в найскрутнішу хвилину може звернутися до директора, а така довіра – найвища нагорода для людини і керівника.

Плідна праця Н.М. Тітової на бібліотечній ниві знайшла гідну оцінку в суспільстві. Неодноразово за вагомих внесок у розвиток бібліотечної справи Надія Миколаївна була відзначена грамотами, подяками, цінними подарунками від установ різного рівня: Кабінету Міністрів України, Міністерства культури України, департаменту культури, туризму, національностей та релігій обласної державної адміністрації, обласної ради.

За вагомих особистих внесок у розвиток бібліотечної справи у 1999 р. Н.М. Тітовій було присвоєно звання «Заслужений працівник культури України». У 2000 р. вона єдина серед бібліотечних працівників стала Лауреатом премії ім. Дмитра Нитченка за кращу популяризацію української книги. У 2004 р. її нагороджено Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

Найвищою оцінкою діяльності державою стало нагородження Надії Миколаївни у 2009 р. орденом «Княгині Ольги» III ступеня за вагомих особистих внесок у розвиток бібліотечної справи України, багаторічну сумлінну працю та високу професійну майстерність.

Не залишилась поза увагою бібліотечна та просвітницька діяльність Н.М. Тітової і на місцевому рівні. За щоденну активну творчу роботу Надія Миколаївна має відзнаку обласної державної адміністрації «За розвиток регіону», відзнаку Дніпропетровської обласної ради «За розвиток місцевого самоврядування», пам'ятну медаль Дніпропетровської міської ради «За заслуги перед містом».

Роки самовідданої копіткої праці, сторінки змістовного життя, багатого на події і факти, принесли Надії Миколаївні Тітовій успіх і визнання у кількох місцевих виданнях. Її ім'я занесено до книги славозвісних жінок Дніпропетровська «Княгині нашого часу», котрі удостоєні високої державної нагороди – ордена княгині Ольги різних сту-

пеней. Декілька цікавих сторінок присвячено Надії Миколаївні у книзі Л.П. Шумрикової-Карагодіної «Талановиті співвітчизниці (Історико-біографічні нариси)».

Свій ювілей Надія Миколаївна зустрічає у розквіті творчих сил і можливостей. Сьогодні, як і завжди, робота для неї – натхнення і творчий пошук. Вона ініціює успішне впровадження новітніх технологій, усією душею вболіває за розвиток бібліотечної справи в області. Вдумливо і виважено вирішує непрості питання щодо покращення бібліотечного обслуговування мешканців регіону, робить усе можливе, щоб у нашій бібліотеці, як у гарному домі, були стабільність і лад.

Усі наші поздоровлення і побажання у цей святковий день сповнені глибокої поваги і щирої вдячності Вам, шановна Надіє Миколаївно, за професійність у роботі і відданість бібліотечній справі, доброзичливість і делікатність.

Дякуємо Вам за людяність, простоту, творче натхнення і професійну невтомність.

Нехай наступний етап у Вашому житті буде ще більш плідним і професійно успішним, подарує відчуття оновлення, оптимізму та впевненості. Хай доля завжди і всюди буде щедрою для Вас, наповнює життя любов'ю рідних, вірністю друзів, підтримкою колег. А праця, в яку Ви вкладаєте свою душу, і надалі дарує визнання і повагу людей!

*Від імені колективу ДОУНБ І.Є. Луньова,
завідуюча відділом наукової організації і методики бібліотечної роботи
КЗК «ДОУНБ ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»*

Методичний центр ДОУНБ інформує

І.М. Білоус,
провідний бібліотекар
відділу наукової організації
і методики бібліотечної роботи
КЗК «ДОУНБ ім. Первоучителів
слов'янських Кирила і Мефодія»

Шановні колеги!

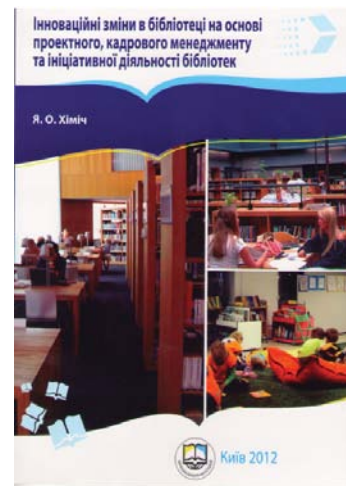
Пропонуємо Вашій увазі анотований список професійних видань, які на сьогодні має у своєму фонді відділ наукової організації та методики бібліотечної роботи ДОУНБ. Сподіваємось, що запропоновані видання зацікавлять Вас і будуть творчо використані у підвищенні професійної компетентності особисто Вами, а також фахівцями ваших бібліотек.

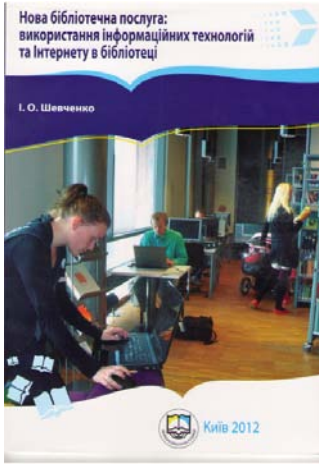
Ксерокопії статей із запропонованих матеріалів можна замовити у відділі наукової організації і методики бібліотечної роботи ДОУНБ.

49006 м. Дніпропетровськ,
вул. Ю. Савченка, 10,
тел/факс 770-84-68
E-mail: metod@libr.dp.ua

1. Хіміч Я.О. Інноваційні зміни в бібліотеці на основі проектного, кадрового менеджменту та ініціативної діяльності бібліотек: посіб. для бібліотекарів за програм. підвищ. кваліфікації / Укр. бібл. асоц., НАКККіМ, Центр безперервн. інформ.-бібл. освіти, Голов. тренінг. центр для бібліотекарів; Я.О. Хіміч.– К.: Самміт-книга, 2012.– 88 с.

Посібник для бібліотекарів за програмою підвищення кваліфікації бібліотечних працівників, розроблений та апробований в Головному тренінговому центрі для бібліотекарів у межах програми «Бібліоміст». Посібник складається з тем, кожна з яких містить теоретичну частину, практичні завдання, питання до самостійної роботи та список використаної і рекомендованої літератури. До посібника також додається диск з мультимедійними презентаціями за темами та інші навчально-методичні матеріали, необхідні для всебічного вивчення проблеми.

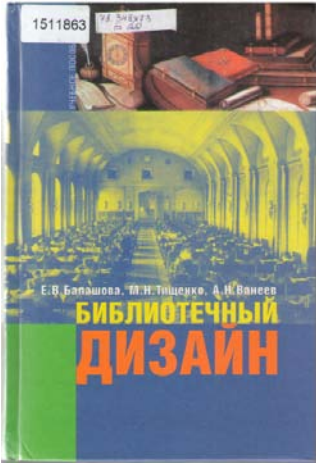

2. Шевченко І.О. Нова бібліотечна послуга: використання інформаційних технологій та Інтернету в бібліотеці: посіб. для бібліотекарів за програм. підвищ. кваліфікації / Укр. бібл. асоц., НАКККіМ, Центр безперерв. інформ.-бібл. освіти, Голов. тренінг. центр для бібліотекарів; І.О. Шевченко.– К.: Самміт-книга, 2012.– 76 с.

Посібник для бібліотекарів за програмою підвищення кваліфікації бібліотечних працівників, розроблений та апробований в Головному тренінговому центрі для бібліотекарів у межах програми «Бібліоміст». Посібник складається з тем, кожна з яких містить теоретичну частину, практичні завдання, питання до самостійної роботи та список використаної і рекомендованої літератури. До посібника також додається диск з

мультимедійними презентаціями за темами програми та іншими навчально-методичними матеріалами, необхідними для всебічного вивчення проблеми.

3. Балашова Е.В., Тищенко М.Н., Ванеев А.Н. Библиотечный дизайн: Учебное пособие.– М.: Гардарики, 2004.– 288 с.

Издание знакомит со спецификой и основными понятиями дизайна как особого вида проектировочной деятельности. Опираясь на историко-культурные материалы современный практический опыт, авторы раскрывают сущность библиотечного дизайна, рассматривают его объекты – от зданий до элементов фирменного стиля, определяют перспективные направления развития.

Учебное пособие предназначено для студентов библиотечных факультетов высших и средних библиотечных учреждений, а также может быть использовано практиками библиотечного дела.

4. Українське бібліотекознавство в історичному вимірі: до 140-річчя від дня народження Л.Б. Хавкіної: (за матеріалами міжнар. наук. читань з нагоди 105 річниці відділу бібліотекознавства) / Держ. закл. «Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г. Короленка»; [укл. О.П. Куніч].– Х.: Фоліо, 2011.– 156 с.

Видання присвячене 140-річчю від дня народження видатного бібліотекознавця, педагога Любові Борисівни Хавкіної. Близько двадцяти років творча біографія Л.Б. Хавкіної була

пов'язана з Харківською громадською бібліотекою, де за її ініціативи був організований перший в країні відділ бібліотекознавства. Збірник містить доповіді та повідомлення учасників Міжнародних наукових читань із нагоди 105-річчя цього відділу. Розглянуті питання становлення та перспектив розвитку вітчизняного бібліотекознавства, інформаційно-бібліографічного забезпечення фахових потреб бібліотекарів, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників бібліотечних установ, модернізації науково-методичної діяльності в умовах інформатизації бібліотек. Представлені копії унікальних архівних документів.

Видання розраховане на бібліотекознавців, істориків, культурологів.

5. Управление библиотекой / медиатекой гимназии: практ. пособие / под общ. ред. О.Р. Старовойтовой, Т.В. Захарчук; Фонд поддержки образования (Санкт-Петербург); Гимназический союз России.– СПб: Профессия, 2008.– 2008.– 288 с.– (Школьная библиотека XXI в.).

В пособии рассмотрены основные проблемы нормативно-методического обеспечения библиотек / медиатек гимназий, очерчены пути их информатизации, приведены показатели качества деятельности, описаны современные подходы к формированию информационной компетентности учащихся в условиях библиотеки (медиатеки) общеобразовательного учреждения.

Издание предназначено для руководителей общеобразовательных учреждений, руководителей и сотрудников библиотек общеобразовательных учреждений разного уровня, а также для преподавателей, студентов и аспирантов педагогических вузов и вузов культуры.

6. Державна історична бібліотека України: історія, сучасність, майбутнє: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, приуроченої до 70-річчя заснування Державної історичної бібліотеки України.– К.: Арістей, 2009.– 276 с.

Науковий збірник містить доповіді і повідомлення, надані учасниками Міжнародної науково-практичної конференції «Державна історична бібліотека України: історія, сучасність, майбутнє», що відбувалася 24–25 вересня 2009 р. та приурочена до 70-річчя заснування цієї книгозбірні.

7. Система обслуговування користувачів у вузівській бібліотеці: Матеріали Всеукр. наук. ювіл. конф. (Дніпропетровськ, 1–3 жовт. 2009 р.); Студент і вузівська бібліотека: формування взаємодії та тенденції розвитку: Матеріали Всеукр. наук. ювілей. конф. (Дніпропетровськ, 30–31 берез. 2005 р.).– Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2009.– 120 с.

Подано доповіді учасників всеукраїнських бібліотечних конференцій, які були організовані науково-технічною бібліотекою Національного гірничого університету. Розглянуто проблеми функціонування та розвитку бібліотечних установ вищих навчальних закладів України.

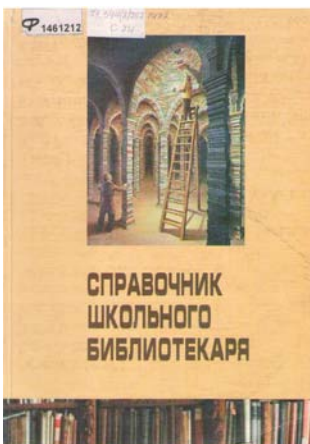

8. Библиотека в контексте административных реформ. Опыт реформирования: проблемы, поиск, решения: Методическое пособие / под ред. С.И. Самсонова.– М.: ЛИБЕРЕЯ–БИБИНФОРМ, 2006.– 520 с. (Сер. «Библиотекарь и время. XXI век»).

Ета книга посвящена проблеме реорганизации системы библиотечного обслуживания в России в связи с реформами местного самоуправления и бюджетного финансирования. Она содержит статьи ведущих специалистов библиотечной отрасли, многочисленные официальные документы и методические материалы федерального и оригинального уровней. Сборник представляет собой своеобразное руководство по осуществлению муниципальной реформы в сфере культуры. Это – наиболее полное из имеющихся собрание материалов,

связанных с преобразованием библиотечной сферы.

Издание предназначено для работников системы местного самоуправления, руководителей и сотрудников органов управления культурой, руководства библиотек, библиотечных методистов, юристов, социологов, преподавателей и студентов вузов культуры.

9. Справочник школьного библиотекаря / О.Р. Старовойтова, С.М. Плескачевская; Т.Д. Жукова; под ред. Ю.Н. Столярова.– М.: Школьная библиотека, 2006.– 448 с.

Дается полная технология работы школьной библиотеки: от процессов комплектования фондов до методов и форм обслуживания читателей.

Подробно описаны все операции работы школьного библиотекаря, касающиеся «пути книги», ведения справочно-библиографического аппарата согласно как традиционным, так и инновационным технологиям.

Практическое руководство как для начинающих, так и для опытных специалистов. Один из разделов включает целый комплекс материалов для методистов (специалистов) по учебным фондам.

Приведены нормативные и регламентирующие документы, образцы учетных форм. Даны рекомендации по преобразованию школьной библиотеки в библиотечный медиасервис, материалы о роли медиасреды в формировании информационной культуры школьника.

10. Розвиток сільських бібліотек як інформаційних і культурних центрів [Текст]: матеріали слухань Комітету Верховної ради України з питань культури і духовності (18 травня 2011 р., м. Київ). – К.: [б.в.], 2012. – 88 с.

На комітетних слуханнях обговорювались питання вироблення нових механізмів і форм функціонування сучасних бібліотек як культурно-інформаційних осередків.

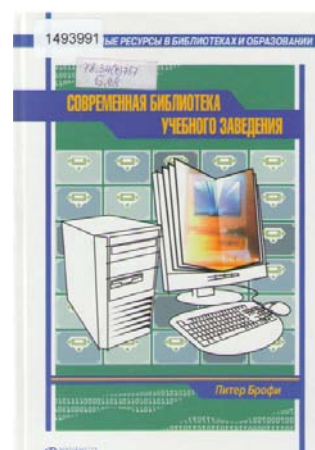
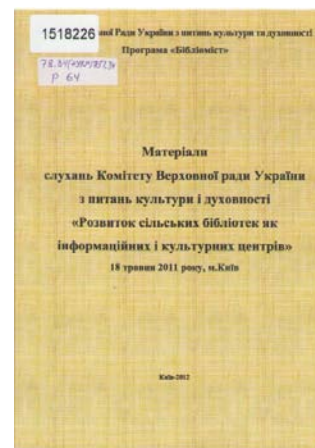
11. Выходные сведения и справочно-библиографический аппарат издания / С.Ю. Калинин. – 5-е изд., перераб. и расшир. – Москва: Университетская книга: Школа издательского и медиа бизнеса, 2011. – 256 с. (Школа издательского и медиа бизнеса).

В книге ведущего научного сотрудника Российской книжной палаты, кандидата педагогических наук С.Ю. Калинина подробно разделены правила оформления выходных сведений книжных, нотных, картографических изданий, периодических и продолжающихся изданий, электронных изданий, а также обложки и переплета. Изложение основных требований стандартов по издательскому делу проиллюстрировано многочисленными примерами. Книга содержит также правила издательского оформления статей, составления списков литературы, библиографических ссылок и вспомогательных указателей к изданию.

Издание адресовано издателям, а также студентам, обучающимся по специальностям издательского дела и книжного бизнеса.

12. Брофи П. Современная библиотека учебного заведения / Питер Брофи: пер. с англ. А.Б. Лисица, Е.В. Малавской; науч. ред. пер. Я.Л. Шрайберг. – М.: Издательство «Омега-Л», 2009. – 307 с.

Книга охватывает основные вопросы деятельности университетских библиотек, прежде всего в контексте стратегического развития высшего образования. Рассматриваются

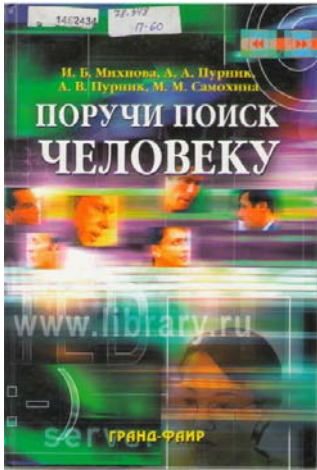

автоматизированные системы и технологии, мультимедиа и Интернет в библиотеках, электронные библиотеки. Затронут широкий спектр вопросов управления деятельностью библиотеки, в том числе экономических, связанных с формированием бюджета, и кадровых, касающихся подбора и обучения персонала.

Представлены методики оценки деятельности библиотек: статистика, оцениваемые параметры, качество обслуживания и другие. Анализируется место библиотек в общем пространстве информации и культуры.

Издание предназначено для специалистов библиотечно-информационных служб.

13. Михнова И.Б., Пурник А.А., Пурник А.В., Самохина М.М. Поручи поиск человеку: виртуальные справочные службы в современных библиотеках / Михнова И.Б. и др.; под общ. ред. И.Б. Михновой. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2005. – 304 с.

Виртуальная справка – это справочная служба, функционирующая с помощью электронных технологий, часто в реальном масштабе времени. Клиенты используют компьютеры и Интернет-технологии для взаимодействия с персоналом службы без физического контакта. При этом применяются такие коммуникационные технологии как чат. Видеоконференции, связь через браузер, электронную почту и Интернет-пейджинг.

В книге впервые анализируется опыт организации подобных служб в библиотеках зарубежных стран и России, дается огромное количество онлайн-источников, приводятся реальные примеры запросов пользователей.

14. Дрешер Ю.Н. Информационное обеспечение ученых и специалистов: учеб.-метод. пособие / Ю.Н. Дрешер. – С.П.б.: Профессия, 2008. – 464 с.

Цель пособия – дать основы знаний о процессах создания, переработки и распространения научной информации, их специфике в социокультурной сфере. Рассматривается деятельность информационных служб, описываются применяемые ими прогрессивные технологии, организационные формы и методы работы. Усвоению материала способствуют контрольные вопросы к каждому разделу, что в дальнейшем позволит обучаемым свободно ориентироваться в системе источников вторичной информации, ассортименте услуг информационных органов и, следовательно, осмысленно и оперативно находить необходимые сведения.

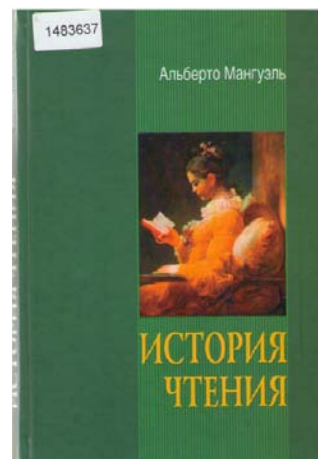
Пособие предназначается для специалистов библиотечно-информационной сферы, сотрудников научно-технических библиотек и центров научно-технической информации.

15. Мангуэль А. История чтения / А. Мангуэль; пер. с англ. М. Юнгер.– Екатеринбург: У-Фактория, 2008.– 381 с.

Когда и где впервые возникли буквы и книги? Что такое сладость чтения? Кто научил верблюдов ходить в алфавитном порядке? Правда ли, что за любовь к чтению предавали казни? Является ли чтение страстью, наслаждением, отдохновением и приятным времяпровождением?

Альберто Мангуэль (род. 1948, Буэнос Айрес) – известный издатель, переводчик, редактор и знаток многих языков. Среди персонажей этой увлекательной книги писатели и философы, святые и простые смертные – любители книг и чтения.

16. Стрішенець Н.В. Сучасна американська бібліотечно-інформаційна терміносистема: бібліотекознавчий аспект / Н.В. Стрішенець; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського.– К., 2011.– 501 с.

Запропоноване дослідження є першою у вітчизняному бібліотекознавстві спробою використання термінологічного підходу до вивчення теоретичних аспектів американського бібліотекознавства. На прикладі засадничих понять американської бібліотечно-інформаційної терміносистеми «формування бібліотечного фонду» та «організація інформації» розкрито тенденції розвитку окремих напрямів сучасного бібліотекознавства, серед них: комплектування, розвиток бібліотечного фонду, каталогізація, бібліотечно-бібліографічна класифікація, предметизація, бібліографічний контроль тощо.

У монографії подано методичку підготовки двомовного англо-українського словника бібліотечно-інформаційної термінології, розглянуто проблеми запозичень, синонімії та полісемії.

Видання адресоване дослідникам у галузі бібліотекознавства, працівникам наукових бібліотек, викладачам, аспірантам і студентам вищих навчальних закладів.

17. Сучасний читач і бібліотека [Текст]: збірник матеріалів круглого столу, 15–18 верес. 2008 р., м. Сімферополь / Національна Парламентська бібліотека України.– К., 2008.– 109 с.

У збірнику вміщено доповіді та виступи директорів обласних універсальних наукових бібліотек, бібліотечних фахівців і науковців, оприлюднені під час проведення круглого столу «Сучасний читач і бібліотека», в яких висвітлюються актуальні питання діяльності публічних бібліотек різних регіонів України.

Видання розраховано на бібліотечних фахівців, вчених-бібліотекознавців, керівників галузі культури, представників обласних держадміністрацій, які опікуються культурою.

È iòáđàòóđí
ňòî đíí êà

Романюк Світлана Іванівна

Народилася 6 вересня 1963 р. в Кустанайській області (Казахстан). У 1980 р. закінчила Зеленодольську середню школу № 1. Протягом 1980–1982 рр. працювала бібліотекарем Зеленодольської бібліотеки для дорослих. У 1982–1984 рр. – студентка бібліотечного факультету Харківського державного інституту культури. Після закінчення інституту працювала бібліотекарем, старшим бібліотекарем, завідуючою бібліотекою-філіалом у Дніпропетровській міській централізованій бібліотечній системі для дітей. У 2002 р. за сімейними обставинами переїхала до свого рідного міста Зеленодольск, що розташоване на самому півдні Дніпропетровщини. З 2004 р. працює у Зеленодольській міській бібліотеці. У 2005 р. призначена на посаду завідуючої бібліотекою.

Власні перші поетичні кроки зробила шістьнадцять років тому, у 1998 р., коли готувалася до участі у районному конкурсі «Бібліопані». Вірші з'являються випадково і раптово. У 12 та 15 випуску інформаційно-методичного збірника «Бібліотечна Дніпропетровщина» вже були надруковані її вірші «Професія – бібліотекар», «Ода жінці», «Ночь», «Философское», цикл «Времена года».

Жизнь-поезд

*Наша жизнь, словно поезд – вагоны, вокзал...
Кто-то сел в этот поезд, а кто – опоздал.
Кто-то в тамбуре едет, а кто-то – в купе,
Кто-то в общем вагоне, а кто-то – в СВ.*

*Едут люди на Запад, на Юг и Восток,
Только Север не многих зазвать к себе смог.
Так и хочется крикнуть: «Вот это езда!»
А вокруг все идет и идут поезда...*

*Семафоры, шлагбаум, плацкарт и мосты...
Я хочу, чтобы в жизни сбывались мечты,
Я хочу, чтобы каждый сел в нужный вагон
И на станции вышел на нужный перрон.*

*Шпалы, рельсы, туннели, полустанки, вокзал
Я хочу, чтобы каждый в свой поезд попал,
Не ошибся маршрутом, билет не терял,
И от жизни своей никогда не отстал!*

2014 р.

Новый год

*Год отсчитывает ритмы –
месяцы, недели, дни...
И горят уже огни новогодней елки в доме
Год уходит, старый год...*

*Счет уж на часы идет.
Все плохое старый год пусть с собой унесет.
Жизнь же движется вперед –
год уходит, старый год.*

*Новый год стучится в дверь –
ты открой ее скорей!*

*Новый принесет победы
и счастливые рассветы,
Мир и радость в каждый дом.
Мы итоги подведем!*

И часы бьют: «Бом! Бом! Бом!»...

2014 р.

Осенний листопад

*Осенний листопад кружится над землею,
Осенний листопад. И снова дождь идет.
Осенний листопад мечты унес с собою,
И птица больше не поет.*

*Осенний листопад – игра охры с багрянцем,
Осенний листопад – недолго до зимы.
Осенний листопад нас разлучил с тобою.
Осенний листопад. Не будем вместе мы.*

*Осенний листопад оставил лишь надежды,
Осенний листопад. Дожить бы до весны...
Осенний листопад – не будет так, как прежде.
Осенний листопад кружи, кружи, кружи...*

*Осенний листопад, секрет тебе открою,
Ты лиш листву с дерев осыпать не спеши.
Осенний листопад, я струны лишь настрою
Своей неповторимой, измученной души.*

*Осенний листопад, ты пробуждаешь нежность,
Осенний листопад – пора уснувших грез,
Осенний листопад, не будет так, как прежде,
Осенний листопад, не лей напрасных слез...*

2014 р.

Разное счастье

*Счастье бывает разное...
В детстве – капризно-проказное,
Сладкое шоколадно-конфетное,
Ясноглазное, светлое...
В отрочестве – школьно-наивное
И мечтательно-позитивное...
В юности – беспечно-бунтарское,
Яркое, резкое, праздное...
Часто – впервые влюбленное,
Но не всегда разделенное...
В молодости – счастье видное,
Подругами завидное.
Розово-букетное,
Как правило, – ответное...
В зрелые годы – семейное,
Можно сказать – елейное,
Домостроительное, карьерно-активное,
Курортно-солнечное, креативное...
В старости – счастье зазорное...
И для людей, почему-то, позорное.
Но мудрое, тихое и приятное,
Лишь осеннее-рассветно-закатное...*

2014 р.

Купрій-Кримчук Тетяна Володимирівна

Народилася 17 червня 1976 р. у селі Стрюківка Томаківського району Дніпропетровської області.

Після закінчення у 1995 р. Запорізького педагогічного училища працювала у школі с. Виводове Томаківського району педагогом-організатором, учителем образотворчого мистецтва та трудового навчання.

Після народження у 1999 р. сина, присвятила своє життя роботі в сільській бібліотеці. З 2002 р. очолює Виводівську сільську бібліотеку. Звістку про можливість працювати у бібліотечному закладі сприйняла як винагороду, адже ця робота тісно пов'язана з мрією писати вірші. І не помилилася: саме у 2002 р. перші вірші з'являються на сторінках районної газети «Наш край». А в Томаківській районній бібліотеці стали організовуватися та проводитись постійні зустрічі з місцевими поетами та письменниками краю.

*Не знала, що життя своє
з книгою тісно поєднаю,
і Доля випадково приведе
у дивний храм, що душу зціляє.
Немало довелось пройти доріг:
У пошуках, думках, випробуваннях,
Та ось переступила той поріг,
Де віднайшла серця свого призвання.*

Завдячуючи письменнику Миколі Антоновичу Миколаєнку, вірші з'явилися на сторінках газети «Волшебная шкатулка». Пізніше, протягом десяти років (2002–2012) друкувалася на сторінках газет «Січеславський край», «Селянська правда»; (м. Дніпропетровськ), «Журавлик» (м. Харків); «Я поэт и современник», «Розкажіть онуку» (м. Київ); журналах: «Бібліотечний форум України» (м. Донецьк), місцевій збірці «Світанок» (II випуск, смт. Томаківка), регіональному інформаційно-методичному збірнику «Бібліотечна Дніпропетровщина» (Випуски 2, 5).

Отримала перемогу у районному та друге місце в обласному літературних конкурсах творчої молоді у номінації: «Кращий поетичний твір, присвячений 60-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній війні» (у віковій категорії 25–35 років). Вірші знайшли своє місце у поетичній збірці «Війна без права забуття».

Цвіт папороті

Що в ніч Купальську папороть цвіте –
Легенда давня нам розповідає.
Той, хто її опівночі знайде
Та зірве цвіт – скарби той відшукає.

Приснилося, ту квітку я знайшла,
Примарилося – і сама не знаю,
Та долю утішаючи щодня,
В Купальську ніч у снах своїх блукаю.

Та вірю: папороть моя іще розквітне,
І марево щорічне стане світлом,
Якщо ітиму, і в дорозі не спинюся,
Та труднощів життя не побоюся.

Зійшла на небі зірка ясна

Зійшла на небі зірка ясна,
Різдво прийшло у кожен дім,
Вже господинька прекрасна
Готує страви в домі тім.

Кутя, узвар та пиріжечки,
Квоктають діти під столом,
Господар пригоща овечок,
Вечерю носять всім селом.

Ось тільки ранок зазоріє,
Колядники уже ідуть,
Сурмить ріжок і дзвоник лине,
Всім сповіщає: «Ми вже тут!»

Діставши згоду колядувати
Засвітить зірку коляда,
І знову всі почнуть співати,
Бажати щастя та добра.

Щоб у господі був достаток,
Дозріле жито та пшениця,
А на столі у кожному домі –
Духмяна паляниця.

Всіх господиня обдарує
Гречаними дарами.
Увесь народ зараз святкує
Різдво разом із нами.

Жінкам

Де береш ти, жінко, сили?
Де береш терпіння?
Сам Господь тобі дав крила
І душі горіння.
Усі тяготи, негоди
На шляху долаєш,
Та за те винагороди
Навіть не чекаєш.
Українко! Степовичко!
Гарна, ніжна врода.
Гордість, ліпший оберіг
Нашого народу.
Не напиться досхочу
З твоєї криниці,
Не натішитись словами,
Вранішня зірниче.
Де вирує буревій –
Світ теплом зігрієш,
Де зростав лише пирій –
Маків цвіт засієш.
Ти тендітна враз і сильна,
Вічна і кохана.
Слався, жінко-українко,
Жвава та рум'яна!

Осень

Солнечным светом зарделась природа,
 Друг, погляди-ка, какая погода!
 Листья играют радужным цветом,
 Осень пришла – попрощались мы с летом.
 Ветер нас свежей прохладой встречает,
 В ритме он вальса деревья качает.
 Осень – колдунья – руки золотые,
 Как совершаешь дива ты такие?
 Магия скрыта в каждом движении,
 Поэта, художника ты вдохновенье,
 Детям ты, осень, кажешься сказкой,
 А для влюбленных – нежностью, лаской.
 В стильных одеждах, достойных царицы,
 бродишь садами блеска жар-птицы.
 Как описать это диво природы?
 Нету прекрасней осенней погоды.

В моем саду

В моем саду унылые дожди
 Ковер узорный осени смывают,
 Тепла былого ты уже не жди,
 Такое только в этот день бывает.
 В моем саду уж птица не поет,
 Лишь ворон кричит, в высоту вздымаясь,
 И солнце луч свой неприветно шлет,
 Сквозь ветви оголенные играя.
 Бродяга ветер мимо пролетит,
 А я стою в саду, как на перроне,
 И ожидаю павший с неба лист,
 Летящий в мои теплые ладони.
 Задумчива и сказочна пора,
 Спокойно на душе, но так печально.
 Не только в сад ты, осень мой вошла,
 В мое ты сердце забрела случайно.

Діє з 01.01.2015 р.

Опубліковано:
«Офіційний вісник
України» N 91
(21.11.2014)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

02.09.2014 р.

м. Київ

N 879

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
30 жовтня 2014 р. за N 1365/26142

Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань

Відповідно до Порядку подання фінансової звітності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 року N 419,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, що додається.
2. Визнати такими, що втратили чинність, наказ Міністерства фінансів України від 11 серпня 1994 року N 69 «Про Інструкцію по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 26 серпня 1994 року за N 202/412 (із змінами), та наказ Головного управління Державного казначейства України від 30 жовтня 1998 року N 90 «Про затвердження Інструкції з інвентаризації матеріальних цінностей, розрахунків та інших статей балансу бюджетних установ», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 16 листопада 1998 року за N 728/3168 (із змінами).
3. Департаменту податкової, митної політики та методології бухгалтерського обліку (Чмерук М.О.) в установленому порядку забезпечити: подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України; оприлюднення цього наказу.
4. Цей наказ набирає чинності з 01 січня 2015 року.
5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Фудашкіна Д.О.

Міністр

О. Шлапак

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства фінансів України
02 вересня 2014 року N 879

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
30 жовтня 2014 р. за N 1365/26142

Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань

І. Загальні положення

1. Це Положення визначає порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань та оформлення її результатів.
2. Це Положення застосовується юридичними особами, створеними відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності (крім банків), а також представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності (далі – підприємства).
3. Терміни у цьому Положенні застосовуються у значеннях, визначених Бюджетним кодексом України, Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку у державному секторі та міжнародними стандартами фінансової звітності (далі – міжнародні стандарти).
4. Проведення інвентаризації забезпечується власником (власниками) або уповноваженим органом (посадовою особою), який здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів (далі – керівник підприємства), який створює необхідні умови для її проведення, визначає об'єкти, періодичність та строки проведення інвентаризації, крім випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим. У цих випадках визначені на підприємстві строки проведення інвентаризації не можуть перевищувати строків, визначених цим Положенням.
5. Інвентаризація проводиться з метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства. Під час інвентаризації активів і зобов'язань перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан, відповідність критеріям визнання і оцінка. При цьому забезпечуються:
виявлення фактичної наявності активів та перевірка повноти відображення зобов'язань, коштів цільового фінансування, витрат майбутніх періодів;
установлення лишку або нестачі активів шляхом зіставлення фактичної їх наявності з даними бухгалтерського обліку;

виявлення активів, які частково втратили свою первісну якість та споживчу властивість, застарілих, а також матеріальних та нематеріальних активів, що не використовуються, невикористаних сум забезпечення;

виявлення активів і зобов'язань, які не відповідають критеріям визнання.

6. Суцільною інвентаризацією охоплюються всі види зобов'язань та всі активи підприємства незалежно від їх місцезнаходження, у тому числі предмети, що передані у прокат, оренду або перебувають на реконструкції, модернізації, консервації, у ремонті, запасі або резерві незалежно від технічного стану. Також інвентаризації підлягають активи і зобов'язання, які обліковуються на позабалансових рахунках, зокрема цінності, що не належать підприємству, але тимчасово перебувають у його користуванні, розпорядженні або на зберіганні (об'єкти оперативної (операційної) оренди основних засобів, матеріальні цінності на відповідальному зберіганні, переробці, комісії, монтажі), умовні активи і зобов'язання (непередбачені активи та зобов'язання) підприємства (застави, гарантії, зобов'язання тощо), бланки документів суворої звітності, інші активи.

7. Проведення інвентаризації є обов'язковим:

перед складанням річної фінансової звітності в обсязі, визначеному пунктом 6 цього розділу, з урахуванням особливостей проведення інвентаризації і в строки, визначені пунктом 9 цього розділу;

у разі передачі майна державного підприємства або бюджетної установи в оренду, приватизації майна державного підприємства, перетворення державного підприємства, передачі державного підприємства (його структурних підрозділів) або бюджетної установи до сфери управління іншого органу управління (на дату передачі), крім передачі в межах одного органу управління, в інших випадках, визначених законодавством;

у разі зміни матеріально відповідальних осіб, а також у разі зміни керівника колективу (бригадира), вибуття з колективу (бригади) більше половини його членів або на вимогу хоча б одного члена колективу (бригади) при колективній (бригадній) матеріальній відповідальності (на день приймання-передачі справ) в обсязі активів, які знаходяться на відповідальному зберіганні;

у разі встановлення фактів крадіжок або зловживань, псування цінностей (на день встановлення таких фактів) в обсязі, визначеному керівником підприємства;

за судовим рішенням або на підставі належним чином оформленого документа органу, який відповідно до закону має право вимагати проведення такої інвентаризації.

У цих випадках інвентаризація має розпочатися у термін та в обсязі, зазначених у належним чином оформленому документі цих органів, але не раніше дня отримання підприємством відповідного документа;

у разі техногенних аварій, пожежі чи стихійного лиха (на день після закінчення явищ) в обсязі, визначеному керівником підприємства;

у разі припинення підприємства в обсязі, визначеному пунктом 6 цього розділу;

у разі переходу на складання фінансової звітності за міжнародними стандартами (на дату такого переходу);

в інших випадках, передбачених законодавством.

8. У разі одержання відмови постачальника задовольнити претензію щодо недовантаження товарів або одержання від покупця претензії щодо недовантаження товарів проводиться вибіркова інвентаризація тих товарів, на які заявлені вказані претензії.

9. Інвентаризація активів та зобов'язань перед складанням річної фінансової звітності проводиться до дати балансу в період:

трьох місяців для необоротних активів (крім незавершених капітальних інвестицій, об'єктів основних засобів, які на момент інвентаризації будуть знаходитися поза підприємством, зокрема автомобілів, морських і річкових суден, які відбудуть у тривалі рейси, тощо), запасів (крім незавершеного виробництва та напівфабрикатів, інших матеріальних цінностей, які на момент інвентаризації будуть знаходитися поза підприємством), поточних біологічних активів, дебіторської та кредиторської заборгованостей, витрат і доходів майбутніх періодів, зобов'язань (крім невикористаних забезпечень, розрахунків з бюджетом та з відрахувань на загальнообов'язкове державне соціальне страхування);

двох місяців для незавершених капітальних інвестицій, незавершеного виробництва, напівфабрикатів, фінансових інвестицій, грошових коштів, коштів цільового фінансування, зобов'язань у частині невикористаних забезпечень, розрахунків з бюджетом та з відрахувань на загальнообов'язкове державне соціальне страхування; до тимчасового вибуття з підприємства об'єктів основних засобів, зокрема автомобілів, морських й річкових суден, які відбудуть у тривалі рейси, інших матеріальних цінностей, які на дату інвентаризації будуть знаходитися поза підприємством.

При цьому інвентаризація земельних ділянок, будівель, споруд та інших нерухомих об'єктів може проводитись один раз на три роки (крім нерухомого майна державних підприємств, їх об'єднань, установ та організацій, у тому числі того, що передано в оренду, концесію, та державного майна, яке не увійшло до статутного капіталу господарських організацій, утворених у процесі приватизації та корпоратизації, інвентаризація яких проводиться відповідно до вимог законодавства щодо інвентаризації об'єктів державної власності).

За рішенням керівника підприємства інвентаризація інструментів, приладів, інвентарю (меблів) може проводитись щороку в обсязі не менше 30 відсотків усіх зазначених об'єктів з обов'язковим охопленням інвентаризацією всіх інструментів, приладів, інвентарю (меблів) протягом трьох років.

Інвентаризація музейних цінностей проводиться відповідно до строків, встановлених центральним органом виконавчої влади, який здійснює формування та забезпечення реалізації державної політики у сферах культури та мистецтв, охорони культурної спадщини, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей.

Інвентаризація бібліотечних фондів за рішенням керівника підприємства за встановленим ним графіком може проводитись протягом року. Інвентаризація книжкових пам'яток проводиться щороку. За наявності обсягу бібліотечних фондів від 100 до 500 тис. одиниць інвентаризація може проводитись протягом п'яти років з охопленням щорічно не менше 20 відсотків одиниць, а понад 500 тис. одиниць – протягом десяти років з охопленням щорічно не менше 10 відсотків одиниць.

Інвентаризація дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння проводиться відповідно до Інструкції про порядок одержання, використання, обліку та зберігання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 06 квітня 1998 року N 84, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 28 квітня 1998 року за N 271/2711 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 28 листопада 2012 року N 1230).

Інвентаризація дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння, які містяться у приладах, обладнанні та інших виробках, здійснюється одночасно з інвентаризацією цих активів.

10. Інвентаризація майна державних підприємств, що приватизуються (корпоратизуються), а також майна державних підприємств та організацій, яке передається в оренду (повертається після закінчення строку дії договору оренди або його розірвання), та оформлення її результатів проводяться відповідно до Положення про інвентаризацію майна державних підприємств, що приватизуються (корпоратизуються), а також майна державних підприємств та організацій, яке передається в оренду (повертається після закінчення строку дії договору оренди або його розірвання), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02 березня 1993 року N 158.

Інвентаризація об'єктів державної власності проводиться відповідно до Методики проведення інвентаризації об'єктів державної власності, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2005 року N 1121.

II. Організація та основні правила проведення інвентаризації

1. Для проведення інвентаризації на підприємстві розпорядчим документом керівника підприємства створюється інвентаризаційна комісія з представників апарату управління підприємства, бухгалтерської служби (представників аудиторської фірми, централізованої бухгалтерії, суб'єкта підприємницької діяльності – фізичної особи, яка здійснює ведення бухгалтерського обліку на підприємстві на договірних засадах)

та досвідчених працівників підприємства, які знають об'єкт інвентаризації, ціни та первинний облік (інженери, технологи, механіки, виконавці робіт, товарознавці, економісти, бухгалтери). Інвентаризаційну комісію очолює керівник підприємства (його заступник) або керівник структурного підрозділу підприємства, уповноважений керівником підприємства. У тих випадках, коли бухгалтерський облік ведеться безпосередньо керівником підприємства, інвентаризаційну комісію очолює керівник підприємства самостійно.

За рішенням керівника підприємства до складу інвентаризаційної комісії можуть бути включені члени ревізійної комісії господарського товариства, представники структурного підрозділу (служби) з внутрішнього аудиту.

У разі проведення інвентаризації за судовим рішенням або на підставі належним чином оформленого документа органу, який відповідно до закону має право вимагати проведення такої інвентаризації, посадові особи відповідного органу (за їх згодою) можуть бути присутні при проведенні інвентаризації.

Інвентаризація проводиться повним складом інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) та у присутності матеріально відповідальної особи.

2. На підприємстві, де через великий обсяг робіт проведення інвентаризації не може бути забезпечено однією комісією, для безпосереднього проведення інвентаризації у місцях зберігання та виробництва розпорядчим документом керівника підприємства створюються робочі інвентаризаційні комісії.

2.1. До складу робочих інвентаризаційних комісій включаються представники апарату управління, бухгалтерської служби та досвідчені працівники підприємства, які знають об'єкт інвентаризації, ціни та первинний облік (інженери, технологи, механіки, виконавці робіт, товарознавці, економісти, бухгалтери).

2.2. До складу робочих інвентаризаційних комісій можуть бути включені члени інвентаризаційної комісії.

2.3. Голова і склад робочих інвентаризаційних комісій затверджуються розпорядчим документом керівника підприємства.

2.4. Забороняється призначати головою робочої інвентаризаційної комісії для перевірки активів, що знаходяться на відповідальному зберіганні у тих самих матеріально відповідальних осіб, одного й того самого працівника два роки підряд.

Матеріально відповідальні особи не включаються до складу робочої інвентаризаційної комісії для перевірки активів, що знаходяться у них на відповідальному зберіганні.

2.5. У разі створення робочих інвентаризаційних комісій інвентаризаційна комісія: організовує проведення інвентаризацій і здійснює інструктаж членів робочих інвентаризаційних комісій;

здійснює контрольні перевірки правильності проведення інвентаризацій, а також вибіркові інвентаризації активів і зобов'язань за рішенням керівника підприємства;

перевіряє правильність визначення інвентаризаційних різниць, обґрунтованість пропозицій щодо заліків пересортиці цінностей в усіх місцях їх зберігання; при встановленні серйозних порушень правил проведення інвентаризації та в інших випадках проводить за рішенням керівника підприємства повторну інвентаризацію; розглядає причини виявлених нестач та втрат від псування активів, формує пропозиції щодо заліку внаслідок пересортиці, списання нестач у межах норм природного убутку, а також понаднормових нестач і втрат від псування цінностей із зазначенням причин та вжитих заходів щодо запобігання таким втратам і нестачам та відображає відповідну інформацію у протоколі.

Робочі інвентаризаційні комісії:

здійснюють інвентаризацію активів у місцях зберігання та виробництва;

разом з бухгалтерською службою беруть участь у визначенні результатів інвентаризації і розробляють пропозиції щодо заліку нестач і лишків за пересортицею, а також списання нестач у межах норм природного убутку;

оформлюють протокол, в якому наводиться інформація, що вимагається при складанні протоколу інвентаризаційної комісії.

3. Об'єкти, періодичність та строки проведення інвентаризації у звітному році затверджуються розпорядчим документом керівника підприємства.

4. Голова і члени інвентаризаційної комісії (робочих інвентаризаційних комісій) забезпечують додержання правил проведення інвентаризацій, повноту і точність внесення до інвентаризаційних описів (актів інвентаризації) даних про фактичні залишки активів та повноту відображення зобов'язань, правильність та своєчасність оформлення матеріалів інвентаризації.

5. До початку перевірки фактичної наявності активів:

перевіряється справність усіх ваговимірювальних приладів;

завершується обробка всіх документів щодо руху активів та формуються останні на момент інвентаризації реєстри прибуткових і видаткових документів або звіти про рух активів;

визначаються залишки на дату інвентаризації;

активи групуються, розсортовуються та розкладаються за назвами, сортами, розмірами у порядку, зручному для підрахунку (у разі проведення раптових інвентаризацій це робиться у присутності інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії).

6. Голова інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) візує всі прибуткові та видаткові документи, що додаються до реєстрів (звітів), із зазначенням «До інвентаризації на (дата)». Для бухгалтерської служби ці документи є підставою для визначення залишків активів на початок інвентаризації за даними обліку.

Матеріально відповідальні особи дають в інвентаризаційному описі розписки про те, що до початку інвентаризації всі прибуткові та видаткові документи на активи здані в

бухгалтерію, що всі цінності, які надійшли під їх відповідальність, оприбутковані, а ті, що вибули, списані.

7. Наявність активів при інвентаризації встановлюється шляхом обов'язкового підрахунку, зважування, обміру. Переважування, обмір, підрахунок проводяться у порядку розміщення активів у приміщенні, де вони зберігаються. Визначення ваги (обсягу) навалочних матеріалів може проводитися на основі обмірів і технічних розрахунків. Акти обмірів і розрахунки додаються до інвентаризаційних описів.

8. Якщо інвентаризація активів у приміщенні, де вони зберігаються, не закінчена протягом одного дня, вона має бути закінчена протягом наступних днів. Після того, як інвентаризаційна комісія (робоча інвентаризаційна комісія) залишила це приміщення, голова інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) опечатує його пломбінатором. Під час перерви в роботі інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) інвентаризаційні описи повинні зберігатися у закритому приміщенні, де проводиться інвентаризація.

У разі зберігання активів у різних ізольованих приміщеннях в однієї матеріально відповідальної особи інвентаризація проводиться послідовно за місцями зберігання. Після перевірки цінностей вхід до приміщення опечатується пломбінатором.

9. На прибуткових документах на активи, що надійшли до місць зберігання активів до передачі їх в експлуатацію або використання (далі – склад) під час інвентаризації, матеріально відповідальною особою у присутності членів інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) робиться відмітка «після інвентаризації». На видаткових документах про активи, які відпущені зі складу під час інвентаризації, з дозволу керівника підприємства у присутності членів інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) робиться відмітка «після інвентаризації» з посиланням на дату інвентаризаційного опису, де записані ці активи, або вони заносяться до окремого інвентаризаційного опису, якщо ще не були внесені до інвентаризаційного опису.

10. На активи, що знаходяться в дорозі, не оплачену у строк покупцями відвантажену продукцію (товари) та на ті активи, що перебувають на складах інших підприємств (на відповідальному зберіганні, на комісії, у переробці), складаються окремі інвентаризаційні описи.

11. Бюджетні установи на активи, які їм не належать, але знаходяться в їх розпорядженні, також складають окремі описи з розподілом: на орендовані, прийняті на відповідальне зберігання, комісію, переробку тощо.

12. Якщо матеріально відповідальні особи виявлять після інвентаризації помилки в інвентаризаційних описах, вони повинні негайно (до відкриття складу) заявити про це інвентаризаційній комісії (робочій інвентаризаційній комісії), яка після перевірки вказаних фактів та їх підтвердження проводить виправлення помилок.

13. Після закінчення інвентаризації, проведеної робочими інвентаризаційними комісіями, інвентаризаційною комісією за участю членів робочих інвентаризаційних комісій і матеріально відповідальних осіб можуть проводитись контрольні перевірки, але обов'язково до відкриття складу, де проводилась інвентаризація. При цьому перевіряються з інвентаризаційного опису найбільш суттєві за вартістю активи та ті, що користуються підвищеним попитом.

У разі виявлення значних розходжень між даними інвентаризаційного опису і даними контрольної перевірки призначається новий склад робочої інвентаризаційної комісії для проведення повторної інвентаризації.

14. Інвентаризаційні описи, акти інвентаризації, звіральні відомості оформлюються відповідно до вимог, установлених Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 року № 88, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 05 червня 1995 року за № 168/704 (із змінами), для первинних документів з урахуванням обов'язкових реквізитів та вимог, передбачених цим Положенням. Матеріали інвентаризації можуть бути заповнені як рукописним способом, так і за допомогою електронних засобів обробки інформації.

Бюджетні установи відомості про результати проведених інвентаризацій оформляють за формами, визначеними законодавством.

15. Інвентаризаційні описи застосовуються для фіксування наявності, стану та оцінки активів підприємства та тих активів, які належать іншим підприємствам і обліковуються поза балансом. В акті інвентаризації фіксуються наявність готівки, грошових документів, бланки документів суворої звітності, фінансових інвестицій, а також повнота відображення грошових коштів на рахунках у банку (реєстраційних рахунках), дебіторської та кредиторської заборгованостей, зобов'язань, коштів цільового фінансування, витрат і доходів майбутніх періодів, забезпечень (резервів), які створюються відповідно до вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у державному секторі, міжнародних стандартів та інших актів законодавства.

16. В інвентаризаційному описі активи наводяться за найменуваннями в кількісних одиницях виміру, прийнятих в обліку, окремо за місцезнаходженням таких цінностей та особами, відповідальними за їх зберігання, з можливим виділенням за субрахунками та номенклатурою.

На кожній сторінці інвентаризаційного опису вказуються словами число порядкових номерів активів та загальна кількість у натуральних вимірах усіх активів, що записані на цій сторінці, незалежно від того, в яких одиницях виміру (штуках, метрах, кілограмах тощо) вони відображені.

Акти інвентаризації заповнюються з урахуванням об'єктів інвентаризації, при цьому мають бути забезпечені їх ідентифікація та співставлення з даними бухгалтерського обліку.

17. В інвентаризаційних описах (актах інвентаризації) помарок і підчисток не допускається. виправлення помилок повинно робитися в усіх примірниках описів шляхом закреслення неправильних записів і написання над ними правильних. виправлення повинні бути підписані всіма членами інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) та матеріально відповідальними особами.

В інвентаризаційних описах (актах інвентаризації) записи робляться послідовно у кожному рядку на окремому аркуші (крім останнього), мають бути заповнені всі рядки. На останніх аркушах інвентаризаційного опису (акта інвентаризації) незаповнені рядки прокреслюються.

18. Інвентаризаційні описи (акти інвентаризації) підписуються всіма членами інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) та матеріально відповідальними особами. При цьому матеріально відповідальні особи дають розписку, в якій підтверджується, що перевірка активів відбулася в їх присутності, у зв'язку з чим претензій до членів комісії вони не мають, та що вони приймають на відповідальне зберігання перелічені в описі активи. При проведенні інвентаризації у разі зміни матеріально відповідальної особи та особа, яка приймає активи, дає розписку про отримання активів, а та, яка передає, – про передачу активів.

19. Після закінчення інвентаризації оформлені інвентаризаційні описи (акти інвентаризації) здаються до бухгалтерської служби для перевірки, виявлення і відображення в обліку результатів інвентаризації. При цьому кількісні та цінові показники за даними бухгалтерського обліку проставляються проти відповідних даних інвентаризаційного опису і шляхом співставлення виявляються розходження між даними інвентаризації і даними обліку. Також бухгалтерська служба підприємства проводить перевірку всіх підрахунків у інвентаризаційних описах (актах інвентаризації). виявлені помилки у цінах, таксуванні та підрахунках повинні бути виправлені й завірені підписами всіх членів інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) і матеріально відповідальних осіб.

На останній сторінці інвентаризаційних описів (актів інвентаризації) робиться відмітка про перевірку цін, таксування та підрахунки результату за підписами осіб, які проводили цю перевірку.

20. Бухгалтерською службою складаються звіральні відомості активів і зобов'язань, у яких відображаються розбіжності між даними бухгалтерського обліку і даними інвентаризаційних описів (актів інвентаризації).

Вартість лишків і нестач цінностей в звіральних відомостях наводиться відповідно до їх оцінки в регістрах бухгалтерського обліку.

На активи, що належать іншим підприємствам, складаються окремі звіряльні відомості, копії яких надсилаються власнику.

Підприємства можуть утворювати уповноважені комісії (призначати відповідальних осіб) з метою аналізу результатів інвентаризації активів і зобов'язань на предмет їх відповідності критеріям визнання і оцінки, вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у державному секторі, міжнародних стандартів та інших актів законодавства.

21. Матеріали інвентаризації (описи, акти, звіряльні відомості, протоколи) оформляються не менше ніж у двох примірниках.

22. Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади у межах своєї компетенції відповідно до галузевих особливостей можуть розробляти на основі цього Положення методичні рекомендації. Підприємства можуть визначати порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань та оформлення її результатів у внутрішньому положенні, розробленому відповідно до цього Положення та інших нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку.

III. Порядок інвентаризації активів та зобов'язань

1. Інвентаризація основних засобів

1.1. До початку інвентаризації перевіряються:

наявність і стан технічних паспортів та іншої технічної документації на основні засоби; наявність документів на основні засоби, що здані чи прийняті підприємством в оренду, на зберігання, у тимчасове користування.

При виявленні розбіжностей і неточностей у бухгалтерському обліку або технічній документації вносяться відповідні виправлення й уточнення.

1.2. Інвентаризаційний опис складається за об'єктами основних засобів чи групами та окремо за кожною матеріально відповідальною особою.

Однотипні за технічними характеристиками, призначенням та умовами використання, однакової вартості об'єкти основних засобів, що надійшли одночасно на підприємство та щодо яких ведеться груповий облік, в інвентаризаційному описі наводяться за найменуванням із зазначенням кількості цих об'єктів.

В аналогічному порядку можуть складатися інвентаризаційні описи інших необоротних матеріальних активів з урахуванням норм цього розділу.

1.3. Основні засоби вносяться до інвентаризаційного опису за найменуванням відповідно до основного призначення об'єкта із зазначенням інвентарного номера, виготовлювача, заводського номера (у разі його наявності), року випуску, первісної (переоціненої) вартості, суми зносу, строку корисного використання та інших відомостей.

Об'єкт, що пройшов відновлення, реконструкцію, розширення чи переобладнання, внаслідок чого змінилось основне його призначення, вноситься до інвентаризаційного опису під найменуванням, що відповідає новому основному призначенню.

У разі встановлення факту невідображення виконаних робіт капітального характеру (добудова поверхів, прибудова нових приміщень тощо) або часткової ліквідації будівель і споруд (знесення окремих конструктивних елементів) в бухгалтерському обліку підприємства визначається сума збільшення або зменшення балансової вартості об'єкта і в описі відображаються дані про проведені зміни.

Під час інвентаризації машин, обладнання та транспортних засобів перевіряються заводські номери кузова, двигуна, шасі тощо.

Багаторічні насадження вносяться до інвентаризаційного опису за культурами, ботанічними сортами із зазначенням року закладення, площі, кількості дерев або кущів, за категоріями та їх балансовою вартістю. Іригаційні і меліоративні споруди записуються за видом і родом споруд із зазначенням їхніх розмірів, року спорудження, балансової вартості та інших відомостей, що характеризують їх призначення і стан.

Під час проведення інвентаризації земельних ділянок, будівель, споруд, іншої нерухомості, водоймищ та інших об'єктів природних ресурсів перевіряється наявність документів, що підтверджують право власності підприємства на ці об'єкти.

1.4. У разі виявлення придатних для використання об'єктів основних засобів, залишкова вартість яких дорівнює нулю, інвентаризаційна комісія (робоча інвентаризаційна комісія) передає відповідні матеріали керівнику підприємства.

1.5. У разі виявлення об'єктів, що не знаходяться на обліку, а також об'єктів, дані про які відсутні в обліку, до інвентаризаційного опису відсутні відомості і технічні показники про такі об'єкти вносяться, наприклад, так: про будівлі – зазначаються їх призначення, основні матеріали, з яких вони побудовані, об'єм (зовнішній чи внутрішній обмір), площа (загальна корисна площа), число поверхів, підвалів, напівпідвалів, рік побудови тощо.

Оцінка виявлених об'єктів проводиться за справедливою вартістю.

1.6. Основні засоби, що ремонтуються на інших підприємствах, вносяться до інвентаризаційного опису на підставі документів про передачу об'єктів у ремонт.

1.7. Інвентаризаційною комісією (робочою інвентаризаційною комісією) перевіряється правильність присвоєння інвентаризаційних номерів.

1.8. На основні засоби, які не придатні до експлуатації і не підлягають відновленню, складається окремий інвентаризаційний опис із зазначенням часу введення в експлуатацію та причин, що довели до стану непридатності ці об'єкти.

Списання таких об'єктів проводиться у порядку, встановленому законодавством.

1.9. Допускається складання групових інвентаризаційних описів малоцінних необоротних матеріальних активів, виданих в індивідуальне користування працівників,

із зазначенням у них відповідальних за ці предмети осіб (на яких ведуться особові картки) з їх розпискою в інвентаризаційному описі.

1.10. Білизна, постільні речі, одяг та взуття одного найменування, близькі за розмірами, якостями матеріалу і ціною, вносяться до інвентаризаційного опису сумарно, із зазначенням кількості цих предметів та їх номенклатурних номерів.

Предмети спецодягу і столової білизни, відправлені у прання та ремонт, вносяться до інвентаризаційного опису на підставі відомостей-накладних або квитанцій надавача послуг.

1.11. Інвентаризація бібліотечних фондів оформлюється груповими інвентаризаційними описами. Під час її проведення виявляються помилки, що допущені при шифруванні документів, розстановці фонду, оформленні видачі документів користувачам, а також встановлюється заборгованість користувачів перед бібліотекою, виявляються дублетні документи, документи, що не відповідають профілю комплектування фонду підрозділу чи бібліотеки в цілому, та документи, що потребують ремонту, оправи тощо.

У разі встановлення факту відсутності документа проводиться його розшук у строк, визначений правилами користування бібліотекою щодо користування документом читачем, але не більше одного року.

2. Інвентаризація нематеріальних активів

2.1. При інвентаризації нематеріальних активів їх наявність установлюється за документами, що були підставою для оприбуткування, або за документами, якими оформлені майнові права. Одночасно на підставі цих документів перевіряється обґрунтованість їх оприбуткування.

2.2. До інвентаризаційного опису вносяться дані про назву нематеріального активу, характеристику, призначення, дату придбання (введення в експлуатацію), первісну (переоцінену) вартість, суму накопиченої амортизації, строк корисного використання, кількість та вартість об'єкта чи групи об'єктів нематеріальних активів. Інвентаризаційний опис складається за об'єктами нематеріальних активів чи групами однотипних за призначенням і умовами використання об'єктів нематеріальних активів та окремо за кожною матеріально відповідальною особою.

2.3. У разі виявлення лишків об'єктів нематеріальних активів до інвентаризаційного опису вони вносяться із зазначенням необхідних даних. Оцінка таких об'єктів проводиться за справедливою вартістю. Суб'єкти державного сектору економіки визначають вартість об'єктів прав інтелектуальної власності, що перебувають у державній власності або були створені (придбані) за державні кошти згідно із законодавством.

3. Інвентаризація незавершених капітальних інвестицій

3.1. Наявність і обсяг незавершених капітальних інвестицій встановлюються під час проведення інвентаризації шляхом перевірки їх у натурі.

3.2. В інвентаризаційних описах незавершених капітальних інвестицій вказуються найменування об'єкта, обсяг виконаних і оплачених робіт за видами, конструктивними елементами, устаткуванням.

3.3. На збудовані об'єкти, що фактично введені в дію повністю або частково, але прийняття і введення в дію яких не оформлено належними документами, а також на завершені, але з якихось причин не введені в дію об'єкти складається окремий інвентаризаційний опис, у якому додатково вказуються причини затримки оформлення задачі в експлуатацію вказаних об'єктів.

3.4. На об'єкти, будівництво яких припинене, а також на проектно-вишукувальні роботи щодо нездійсненого будівництва, які мають бути списані з балансу, складаються окремі інвентаризаційні описи, в яких наводяться дані про характер виконаних робіт і їх вартість згідно з кошторисом із зазначенням причин припинення (нездійснення) будівництва. Списання таких витрат проводиться відповідно до чинного законодавства.

3.5. Під час інвентаризації перевіряється наявність у складі незавершених капітальних інвестицій обладнання та устаткування, що передане для монтажу, який фактично не розпочато, а також встановлюється стан законсервованих і тимчасово зупинених будівельних об'єктів, розробок, нематеріальних активів, на які складається окремий інвентаризаційний опис.

4. Інвентаризація запасів

4.1. Інвентаризація запасів проводиться за місцями зберігання та окремо за матеріально відповідальними особами. Матеріальні запаси при інвентаризації записуються в інвентаризаційні описи за найменуванням із зазначенням номенклатурного номера (за його наявності), виду, групи, сорту, одиниці виміру, ціни, суми та кількості (рахунок, вага або міра), фактично встановлених на дату інвентаризації, та за даними бухгалтерського обліку. На малоцінні та швидкозношувані предмети, які обліковуються в оперативному порядку, інвентаризаційні описи не складаються, а перевіряється фактична наявність цих предметів у матеріально відповідальних осіб шляхом зіставлення з відомістю оперативного обліку. Виявлена при цьому нестача предметів оформлюється актом.

Спецодяг та предмети індивідуального користування, відправлені у прання та ремонт, перевіряються на підставі документів надавача послуг.

4.2. Інвентаризаційна комісія у присутності матеріально відповідальних осіб перевіряє фактичну наявність запасів шляхом їх перерахунку, переважування чи перемірювання. Не допускається вносити до інвентаризаційних описів дані про залишки активів зі слів матеріально відповідальних осіб або за даними обліку без перевірки їх фактичної наявності. Кількість запасів, що зберігаються в непошкодженій упаковці постачальника, може визначатися на підставі документів з обов'язковою перевіркою наявності в натурі частини вказаних цінностей.

4.3. На запаси, що перебувають в дорозі, не оплачену у строк покупцями відвантажену продукцію (товари) та на запаси, що перебувають на складах інших підприємств (на відповідальному зберіганні, на комісії, у переробці), складається окремий інвентаризаційний опис та перевіряється обґрунтованість сум, що відображені на рахунках бухгалтерського обліку. Такі суми можуть бути визнані, якщо вони підтверджені належно оформленими документами, зокрема рахунками постачальників, копіями платіжних вимог (рахунків-фактур), що пред'явлені покупцям, охоронними розписками, які переоформлені на дату проведення інвентаризації або близьку до неї.

4.4. Виявлені під час інвентаризації непридатні або зіпсовані запаси вносяться до окремого інвентаризаційного опису, в якому вказуються найменування відповідних запасів, їх кількість, причини, ступінь і характер псування, пропозиції щодо їх знецінення, списання або можливості використання цих предметів у господарських цілях.

4.5. Тара наводиться в інвентаризаційному описі за видами, цільовим призначенням і якісним складом (нова, яка була у вжитку, така, що потребує ремонту, тощо). На тару, що стала непридатною, складається акт на списання із зазначенням причин псування.

4.6. При інвентаризації незавершеного виробництва в інвентаризаційних описах вказуються найменування заділу, стадія та ступінь їх готовності, кількість або обсяг виконаних робіт. Сировина, матеріали і покупні напівфабрикати, що перебувають біля робочих місць і не піддавались обробці, до опису незавершеного виробництва не включаються, а фіксуються в окремих інвентаризаційних описах.

Кількість сировини і матеріалів, що входять до складу неоднорідної маси або суміші в незавершеному виробництві, визначається технічними розрахунками у порядку, встановленому на підприємстві, якщо інше не передбачено законодавством.

На незакінчений ремонт будівель, споруд, машин, обладнання, енергетичних установок та інших об'єктів складається окремий інвентаризаційний опис, в якому вказуються найменування об'єкта, що ремонтується, опис і відсоток виконаних робіт.

4.7. Інвентаризація незавершених науково-дослідних робіт проводиться за темами (договорами), при цьому встановлюються:

наявність договору із замовником;

правильність відображення фактичних витрат за темою та наявність невикористаних матеріальних цінностей;

причини значного або необґрунтованого відхилення фактичних витрат від кошторисної вартості;

врахування витрат за закінченими і сплаченими замовником роботами.

5. Інвентаризація біологічних активів

5.1. Довгострокові біологічні активи рослинництва до інвентаризаційного опису вносяться за культурами, ботанічними сортами із зазначенням року закладення, площі, кількості дерев або кущів, за категоріями та їх балансовою вартістю.

5.2. Довгострокові біологічні активи тваринництва, зокрема доросла продуктивна і робоча худоба, вносяться до інвентаризаційних описів із зазначенням номера худоби (бирки), клички, віку, породи, угодованості, живої маси (ваги) (маса (вага) коней, мулів не вказується).

Велика рогата худоба, робоча худоба, свині (матки і кнури) і особливо цінні екземпляри овець та іншої худоби вносяться до окремих інвентаризаційних описів.

Інша худоба основного стада, що враховується у груповому порядку, вноситься до інвентаризаційних описів за групами згідно з віком і статтю із зазначенням кількості голів і живої маси (ваги) по кожній групі.

5.3. Поточні біологічні активи тваринництва в частині молодняка тварин на вирощуванні та тварини на відгодівлі вносяться до інвентаризаційних описів окремо із зазначенням інвентарних номерів, кличок, статі, масті, породи тощо. Інші поточні біологічні активи тваринництва, що обліковуються у груповому порядку, вносяться до інвентаризаційного опису за віком та статевими групами із зазначенням кількості голів та живої ваги у кожній групі.

5.4. Інвентаризаційні описи щодо біологічних активів тваринництва складаються за видами тварин окремо у фермах, цехах, відділеннях, бригадах і за матеріально відповідальними особами.

5.5. Інвентаризація поточних біологічних активів рослинництва проводиться за видами таких активів, при цьому перевіряються натуральні показники (площі, засіяні озими культурами, кількість рослин у парниках і теплицях, закладених садах, ягідниках і виноградниках).

6. Інвентаризація готівки, грошових коштів та їх еквівалентів, бланків документів суворої звітності

6.1. Наявність готівки, грошових коштів, цінних паперів, грошових документів (сплачених санаторно-туристичних путівок, поштових марок тощо) і бланків документів суворої звітності встановлюється інвентаризацією та оформляється актом інвентаризації.

Інвентаризація кас на підприємстві проводиться відповідно до Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 15 грудня 2004 року N 637, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 13 січня 2005 року за N 40/10320.

В акті інвентаризації наявності готівки вказуються фактичний залишок та залишок за даними обліку і визначається результат інвентаризації.

Відомості про готівку в іноземній валюті вносяться до акта інвентаризації із зазначенням назви і суми іноземної валюти, курсу Національного банку України на початок робочого дня інвентаризації, суми іноземної валюти в перерахунку на грошову одиницю України.

До акта інвентаризації грошових документів, бланків документів суворої звітності вносяться дані про назву, номер, серію і номінальну вартість.

6.2. При інвентаризації коштів, що перебувають у дорозі, звіряються суми, що зазначені в рахунку, з даними квитанцій установи банку, поштового відділення, копій супровідних відомостей на здачу виручки інкасаторам банку.

6.3. Інвентаризація коштів на розрахункових, поточних, валютних, реєстраційних та інших рахунках, на акредитивах проводиться шляхом звірки залишків сум за даними бухгалтерського обліку підприємства з даними виписок банку.

6.4. При інвентаризації цінних паперів в документарній формі встановлюються:

наявність цінних паперів;

правильність їх оформлення, реальність вартості відображених у балансі підприємства цінних паперів;

повнота і своєчасність відображення в бухгалтерському обліку доходів від фінансових інвестицій.

Інвентаризація цінних паперів проводиться за окремими емітентами із зазначенням в акті інвентаризації назви, серії, номера, номінальної і балансової вартості, строків їх погашення.

6.5. Інвентаризація цінних паперів у бездокументарній формі, переданих підприємством на зберігання депозитарним установам, полягає у звірці залишків, відображених на відповідних рахунках бухгалтерського обліку підприємства, з даними виписок з рахунків в цінних паперах підприємства, виданих депозитарними установами.

6.6. До окремого акта інвентаризації вносяться дані про довготермінові та короткотермінові фінансові інвестиції в частки (паї) в статутних капіталах інших підприємств. Інвентаризація проводиться шляхом звірки установчих документів з даними бухгалтерського обліку підприємства.

6.7. В акті інвентаризації вказуються: назва фінансової інвестиції (акції, облігації, частки (паї) тощо), назва цінних паперів, якими оформлені фінансові інвестиції, дата і термін вкладу, номер і серія цінних паперів, назва документа, що підтверджує фінансові інвестиції (засновницький договір, інші угоди, виписки банків, накладні на передачу устаткування тощо), сума, вид вкладу.

7. Інвентаризація дебіторської та кредиторської заборгованостей

7.1. Інвентаризація дебіторської та кредиторської заборгованостей полягає у звірці документів і записів у реєстрах обліку і перевірці обґрунтованості сум, відображених на відповідних рахунках, та оформлюється актом інвентаризації.

7.2. При інвентаризації усім дебіторам підприємства-кредитори повинні передати виписки з аналітичних рахунків про їх заборгованість, які пред'являються інвентаризаційній комісії (робочій інвентаризаційній комісії) для підтвердження реальності заборгованості. Підприємства-дебітори мають підтвердити заборгованість або заявити свої заперечення.

В окремих випадках, коли до кінця звітного періоду розбіжності не усунені або залишились нез'ясованими, розрахунки з дебіторами і кредиторами відображаються кожною стороною в сумах, що впливають із записів у бухгалтерському обліку і визнаються нею правильними.

7.3. Дебіторська і кредиторська заборгованості перевіряються щодо дотримання строку позовної давності, обґрунтованості сум, які обліковуються на рахунках обліку розрахунків з покупцями, замовниками, постачальниками, підрядниками, одержаних і виданих векселів, одержаних позикових коштів, наданих кредитів (позик), з підзвітними особами, депонентами, іншими дебіторами і кредиторами.

7.4. Під час інвентаризації розрахунків шляхом документальної перевірки установлюються:

правильність розрахунків із банками, контролюючими органами, іншими підприємствами, а також зі структурними підрозділами підприємства, виділеними на окремі баланси;

заборгованість підзвітних осіб, а також правильність і обґрунтованість сум заборгованості за нестачами і крадіжками. Інвентаризація заборгованості за нестачами і втратами від псування цінностей полягає у перевірці причин, через які затримується розгляд матеріалів щодо виявленої нестачі та віднесення її на винних осіб або списання у встановленому порядку;

правильність і обґрунтованість сум дебіторської, кредиторської і депонентської заборгованостей, у тому числі суми кредиторської і депонентської заборгованостей, щодо яких строк позовної давності минув;

реальність заборгованості працівникам з оплати праці та громадянам (безпосередньо або через роботодавців) за соціальними виплатами, визначеними законодавством, а також із безготівкових розрахунків за цими виплатами.

7.5. В акті інвентаризації вказуються найменування проінвентаризованих субрахунків і суми виявленої неузгодженої дебіторської і кредиторської заборгованостей,

безнадійних боргів та кредиторської і дебіторської заборгованостей, щодо яких строк позовної давності минув.

До акта інвентаризації розрахунків додається довідка про дебіторську і кредиторську заборгованості, щодо яких строк позовної давності минув, із зазначенням найменування і місцезнаходження таких дебіторів або кредиторів, суми, причини, дати і підстави виникнення заборгованості (для бюджетних установ – листи до установ вищого рівня з приводу виділення коштів для погашення такої заборгованості).

В акті інвентаризації розрахунків щодо відшкодування матеріальних збитків вказуються прізвище боржника, за що і коли виник борг, дата прийняття судового рішення або іншого органу (добровільної згоди боржника) про відшкодування суми матеріальної шкоди, а якщо таке рішення не прийняте, то зазначаються дата пред'явленого підприємством позову і сума заборгованості на дату інвентаризації.

Окремо складається акт інвентаризації кредиторської заборгованості, строк позовної давності якої минув і яка планується до списання. В бюджетних установах такий акт затверджується керівником бюджетної установи.

7.6. Інвентаризація коштів цільового фінансування полягає у перевірці обґрунтованості їх залишку шляхом зіставлення даних про надходження на підприємство коштів цільового фінансування та їх використання відповідно до їх цільового призначення.

8. Інвентаризація витрат і доходів майбутніх періодів, забезпечень та резервів

8.1. При інвентаризації забезпечень перевіряються їх правильність і обґрунтованість, створюваних на: виплату відпусток працівникам; додаткове пенсійне забезпечення; виконання гарантійних зобов'язань; реструктуризацію, виконання зобов'язань при припиненні діяльності; виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів та інші цілі, передбачені національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку у державному секторі, міжнародними стандартами та іншими актами законодавства.

8.2. Залишок забезпечення на виплату відпусток, у тому числі відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування з цих сум, станом на кінець звітного року визначається за розрахунком, який базується на кількості днів невикористаної працівниками підприємства щорічної відпустки та середньоденній оплаті праці працівників. Середньоденна оплата праці визначається відповідно до законодавства.

8.3. При інвентаризації забезпечення на виплату передбаченої законодавством винагороди за вислугу років, у тому числі відрахувань на державне соціальне страхування з цих сум, уточнюється розмір забезпечення, який не повинен перевищувати суми нарахованої винагороди і підлягає віднесенню на витрати.

8.4. Інвентаризація страхового резерву небанківської фінансової установи, що створюється для покриття ризиків неповернення основного боргу за кредитами, полягає в обґрунтуванні відповідності залишку вказаного резерву граничному розміру такого резерву на дату інвентаризації, який обчислюється відповідно до законодавства.

8.5. Інвентаризація резерву сумнівних боргів полягає в перевірці обґрунтованості визначення суми сумнівної заборгованості на підставі аналізу застосування методу розрахунку резерву сумнівних боргів, встановленого відповідно до облікової політики.

8.6. До акта інвентаризації включаються: визначена за результатами інвентаризації сума витрат і доходів майбутніх періодів, забезпечення (за його видами) і резерву сумнівних боргів разом із відповідними розрахунками, а також відповідні суми за даними бухгалтерського обліку.

IV. Перевірка та оформлення результатів інвентаризації

1. Висновки щодо виявлених розбіжностей між фактичною наявністю активів і зобов'язань і даними бухгалтерського обліку, які наводяться в звіряльних відомостях, та пропозиції щодо їх врегулювання відображаються інвентаризаційною комісією у протоколі, що складається після закінчення інвентаризації і передається на розгляд та затвердження керівнику підприємства. У протоколі наводяться: причини нестач, втрат, лишків, а також пропозиції щодо заліку внаслідок пересортиці, списання нестач в межах норм природного убутку, а також понаднормових нестач і втрат від псування цінностей із зазначенням причин та вжитих заходів щодо запобігання таким втратам і нестачам. Підприємства можуть додавати до протоколів іншу інформацію, що є суттєвою для прийняття рішень щодо визнання і оцінки активів і зобов'язань та розкриття відповідної інформації у фінансовій звітності.

2. Протокол інвентаризаційної комісії затверджується керівником підприємства протягом 5 робочих днів після завершення інвентаризації.

3. Результати інвентаризації на підставі затвердженого протоколу інвентаризаційної комісії відображаються у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності того звітного періоду, у якому закінчена інвентаризація.

4. Виявлені при інвентаризації розбіжності між фактичною наявністю активів і зобов'язань і даними бухгалтерського обліку регулюються підприємствами в такому порядку:

основні засоби, нематеріальні активи, які виявлені в лишках, підлягають оприбуткуванню зі збільшенням доходів майбутніх періодів (доходів спеціального фонду бюджетної установи);

цінні папери, грошові кошти, їх еквіваленти та інші оборотні матеріальні цінності, які виявлені в лишках, підлягають оприбуткуванню зі збільшенням доходу звітного періоду підприємства (доходу спеціального фонду бюджетної установи);

нестача запасів у межах установлених норм природного убутку, виявлена під час інвентаризації, списується за розпорядженням керівника підприємства на витрати. Норми природного убутку можуть застосовуватися лише у разі виявлення фактичних нестач і після взаємозаліку нестач цінностей і лишків внаслідок пересортиці. За відсутності норм природного убутку втрата розглядається як нестача понад норму; нестача цінностей понад норми природного убутку, а також втрати від псування цінностей списуються з балансу та відносяться на рахунок винних осіб у розмірі, визначеному відповідно до законодавства, у разі якщо винні особи не встановлені, вони зараховуються на позабалансовий рахунок до моменту встановлення винних осіб або закриття справи згідно із законодавством.

5. Взаємний залік лишків і нестач внаслідок пересортиці допускається тільки щодо запасів однакового найменування і в тотожній кількості за умови, що лишки і нестачі утворились за один і той самий період, що перевіряється, та в однієї і тієї самої матеріально відповідальної особи.

Міністерства, інші органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать підприємства, можуть установлювати порядок, відповідно до якого такий залік може бути допущений стосовно однієї і тієї самої групи запасів, якщо цінності, що входять до її складу, мають схожість за зовнішнім виглядом або упаковані в однакову тару (у разі відпуску їх без розпаковки тари).

У разі взаємозаліку нестач і лишків внаслідок пересортиці, коли вартість запасів, що виявились у нестачі, більше вартості запасів, що виявились у надлишку, різниця вартості повинна бути віднесена на винних осіб.

Якщо особи, винні в пересортиці, не встановлені, то сумові різниці розглядаються як нестачі цінностей понад норми природного убутку з віднесенням їх до складу витрат у порядку, визначеному пунктом 4 цього розділу. За такими сумовими різницями в протоколах інвентаризаційної комісії повинні бути наведені причини, з яких різниці не можуть бути віднесені на винних осіб.

Перевищення вартості запасів, що виявились у лишку, порівняно з вартістю запасів, що виявились у нестачі внаслідок пересортиці, відноситься на збільшення даних обліку відповідних запасів та доходів у порядку, визначеному пунктом 4 цього розділу.

6. Розмір збитків від розкрадання, нестач, знищення (псування) матеріальних цінностей визначається відповідно до законодавства.

7. Бюджетними установами у разі встановлення нестач або втрат, які виникли внаслідок зловживань, відповідні матеріали протягом 5 днів після встановлення нестач і втрат передаються правоохоронним органам, а на суму виявлених нестач і втрат подається цивільний позов.

**Директор Департаменту податкової,
митної політики та методології бухгалтерського обліку**

М.О. Чмерук

Абалімова А.І., бібліотекар районної бібліотеки для дітей РКЗК «Межівська ЦБС»

Абраїмова Т.О., заступник директора з наукової роботи КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»

Афанасьєва Л.Ф., завідувача відділом абонементу КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»

Білоус І.М., провідний бібліотекар відділу наукової організації і методики бібліотечної роботи КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»

Біляк Л.А., редактор газети «Червона зірка», Межівський район

Бондаренко Л.М., директор КЗ «Павлоградська міська централізована бібліотечна система»

Бондарчук Л.В., директор РКЗ «Широківська районна бібліотека»

Борисенко Т.В., провідний методист КЗ «Павлоградська міська ЦБС»

Гаврилюк Т.М., модератор англomовного клубу «Gabfest / Добра розмова» інформаційно-ресурсного центру «Вікно в Америку» КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»

Герасюта Т.І., директор КЗ «Централізована бібліотечна система м. Дніпро-дзержинська»

Горпиняк Л.З., провідний бібліотекар КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»

Давиденко Л.Г., директор РКЗК «Межівська ЦБС»

Дороніна Т.Ю., заступник директора КЗК «Дніпродзержинська міська ЦБС»

Зюлева Ю.М., вчений секретар КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»

Канівець О.І., провідний бібліотекар юнацької кафедри КЗК «Межівська ЦБС»

Кобець О.А., провідний бібліотекар Межівської районної бібліотеки для дітей

Коваленко Л.В., провідний методист РКЗК «Межівська ЦБС»

Кравцова В.А., директор СКЗК «Слов'янська бібліотека», Межівський район

Кращенко Л.І., заступник директора по роботі з дітьми КЗК «Широківська районна бібліотека»

Крупій Г.Я., заступник директора з питань автоматизації бібліотечних процесів КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»

Луньова І.Є., завідувача відділом наукової організації і методики бібліотечної роботи КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»

Лучка Л.М., кандидат історичних наук, заступник директора Наукової бібліотеки ДНУ ім. О. Гончара

Матросова О.В., провідний методист Верхньодніпровської центральної районної бібліотеки

Мотречко І.І., завідувача відділом обслуговування міського КЗК «Централізована система бібліотек для дітей», м. Дніпропетровськ

Пономаренко С.М., завідувача відділом документів з питань мистецтва КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»

Панченко В.М., провідний психолог КЗК «Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей»

Плотнікова О.І., завідувача відділом кадрів КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»

Прокопович-Ткаченко О.О., заступник директора КЗК «Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей»

Романюк С.І., завідувача Зеленодольською міською бібліотекою, Апостолівський район

Остринин О.П., заступник директора по роботі з дітьми Межівської районної бібліотеки для дітей

Стовба О.В., завідувача методичним відділом КЗ «Нікопольська міська ЦБС»

Сухіна С.М., завідувача сектором відділу абонементу КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»

Тітова Н.М., директор КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»

Ткаченко Л.О., бібліотекар Томаківської районної дитячої бібліотеки

Усенко С.Ю., керівник інформаційно-ресурсного центру «Вікно в Америку» КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»

Шевченко О.В., заступник директора з внутрішньобібліотечної роботи КЗК «Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія»

Шушура Л.А., завідувача методичним відділом центральної міської бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка м. Дніпродзержинська